SHRI JAGADGURU VISHWARADHYA JNANAMANDIR
(LIBRARY)
JANGAMAWADIMATH, VARANASI

*****

Please return this volume on or before the date last stamped
Overdue volume will be charged 1/- per day.

|| ಓಂ ||

ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ಪಂಚಮಪುಷ್ಪ

ವೀರಶೈವರತ್ನ

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು :

ನಾಗನೂರು ಬೃಹನ್ಮಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ

ಪಂಡಿತ ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

"ಮಹಾಚಾರ್ಯತತ್ವಪ್ರಚಾರಕ"

ನಾಗನೂರು ಬೃ|| ಮಹಾದೇವಯ್ಯನವರು

ಶ್ರೀಪಂಚಾಚಾರ್ಯ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು

1962

ಬೆಲೆ ೨ ರೂ.

ಆರನೆಯ ಆವೃತ್ತಿ ೧೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು

PUBLISHER—
B. Mahadevaiah.
PRINTER—
D. Rajarathnam

Sri Panchacharya
Electric Press
Sayaji Rao Road,
Mysore

॥ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯಾಃ ಪ್ರಸೀದಂತು ॥

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ನಮ್ಮಾ ಭರತಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಗಮಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ಮತಗಳನೇಕವಾಗಿರುವುವು. ನಿಗಮಾಗಮೈಕಶರಣಗಳಾದೀ ಮತಗಳೇ ಆರ್ಯಮತಗಳೆಂದೂ, ಸನಾತನಮತಗಳೆಂದೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೈತ-ಅದ್ವೈತ-ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ-ಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಎಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ಮತಗಳು ಮಾತ್ರ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಈ ಮತಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ, ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ, ರೇಣುಕಾದಿಪಂಚಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಆಚಾರ್ಯರು ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳ ದ್ವಾರಾ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಈಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ಎರಡುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದೂ, ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಒಂಭತ್ತುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದೂ, ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಆರುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದೂ ಆಯಾ ಮತೀಯರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶ್ರೀ ರೇಣುಕಾದಿಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲವನ್ನು ಅನ್ಯಮತಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ—

ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಕೃತಾದಿಚತುರ್ಯುಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವತಾರವನ್ನೆತ್ತಿ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಪೂಜ್ಯಪಾದರು ಅನ್ಯಮತಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಜನನೀಜನಕರ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಗರ್ಭದಿಂದವತರಿಸದೆ, ಶ್ರೀ ಸೋಮನಾಥಾದಿಪಂಚಶಿವಲಿಂಗಗಳಿಂದ ದಿವ್ಯದೇಹಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರೆಂದೂ ಶಿವಾಗಮಗಳೂ, ಅವರ ಲೀಲಾಬೋಧಕಚರಿತ್ರಗಳೂ ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವದು ಯಾರಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಈ ಮಹನೀಯರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ,

ಖಿಲವಾಗಿದ್ದ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವತರಿಸಿ, ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕಜನಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಗೂ, ಮಹಾರಾಜರಿಗೂ, ಸಿದ್ಧರಿಗೂ, ಮುನಿಗಳಿಗೂ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಆಯಾ ಯುಗದ ಇಂಥ ಇಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದರೆಂದುಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ಜಗದಾದಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ಇವರು ನಿತ್ಯರೆಂದೂ, ಕಾಲಾತೀತರೆಂದೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಯಾವ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರೂ ಇವರ ಕಾಲನಿರ್ಣಯವೆಂಬ ಮಹಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ತೀರವನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತಮಹಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಅವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೀರಶೈವಮತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮತೀಯರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ವಿಪರೀತಭಾವನೆಯುಂಟಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಬಸವಪಂಥಿಗಳ ನಡತೆಯೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವೈದಿಕವಾದ ಬಸವಪಂಥಕ್ಕೂ ವೈದಿಕವಾದ ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಇವರು ತಿಳಿಯದಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಎಂದೂ, ಇವರು ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಂದೂ, ಈ ಮತವು ಪುರಾತನವಾದುದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಲಿಂಗಧಾರಣವು ವೇದಾಗಮೋಪನಿಷತ್ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ತಾವೂ ಭ್ರಾಂತರಾಗಿರುವರಲ್ಲದೆ, ಅನ್ಯರನ್ನೂ ಸಹ ಭ್ರಾಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವರು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದ ಈ ಮಿಥ್ಯಾಪವಾದವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಯಥಾರ್ಥತತ್ತ್ವವನ್ನು ಸರ್ವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ **ನಾಗನೂರು ಬೃಹನ್ಮಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ವೇ|| ಪಂ|| ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು** ಭರತಖಂಡದ ನಾನಾಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ವೇದ, ಆಗಮ, ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ, ಶಿಲಾಶಾಸನ, ತಾಮ್ರಶಾಸನ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸ್ವಮತಪರಮತತುಲನಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಜಗದ್ವಂದ್ಯರಾಗಿರುವ ವಿಷಯವು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವೇ ಅದೆ.

ಈ ಮಹನೀಯರು ಮೈಸೂರು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ವೈಶಾಖಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿದಿವಸ ನೆರವೇರುವ ವೀರಶೈವ ಮತಸ್ಥಾಪಕರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುದಾರುಕಾಚಾರ್ಯರ ಜಯಂತೀ ಮಹೋತ್ಸವಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ ಕೆಲವು ಅಮೂಲ್ಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತಗಳಾಗಿರುವ ಭಾಷಣಗಳ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಲು ಆದಿಶೇಷನೂ ಸಹ ಸಮರ್ಥನಾಗಲಾರನೆಂದು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಉದ್ಘೋಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವಮತದ ಸರ್ವಸ್ವವೇ ಈ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿರುವುದು. ಪರಮತೀಯರಂತೂ ಈ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಓದಿ ಪಂಡಿತರ ಘನತೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಸಾರುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಭಾಷಣಗಳ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಮತಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ, ವೀರಶೈವಮತದ ವೈಭವವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ತೋರ್ಪಡಿಸಿ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿರುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವರು ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ವರ್ತಿಸುವರೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಅಮೂಲ್ಯ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥರತ್ನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅನಿತರ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೆನಿಸಲಾರದು. ವೀರಶೈವರಿಗೆ ರತ್ನಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹತ್ತಿರಿದ್ದರೆ, ಪರಮತೀಯರಾರೂ ಈ ಮತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಾರರು. ಈ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥವು ವೀರಶೈವರಿಗೆ ರತ್ನಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇದಕ್ಕೆ "ವೀರಶೈವರತ್ನ" ಎಂಬ ದಿವ್ಯನಾಮವು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸ್ವಲ್ಪದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಾಲ್ಕುಸಾರೆ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು, ಇದು ಐದನೆಯ ಮುದ್ರಣವಾಗಿದೆ. ಈರೀತಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರಣವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಗ್ರಂಥದ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಎಷ್ಟು ಘನತರವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. "**Speeches by Pandit Shri Kashinatha Shatri**" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಪಂಡಿತರ ಭಾಷಣಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬನಾರಸ್-

ಗುತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕೋರ್ಟುಗಳ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಕೆಲವು ಮತಸಂಬಂಧವಾದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಇದರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿರಬಹುದೆನ್ನುವುದನ್ನು ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಸ್ತು!

ಈ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಉತ್ಪತ್ತಿವಿಷಯವೂ, ಈ ಮಹಾಚಾರ್ಯರ ಧರ್ಮಪೀಠಗಳಿಗೆ ಸಾವಿರಾರುವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಾಧಿರಾಜರು ಅತ್ಯಂತಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯವೂ, **ಯುರೋಪ, ಆಫ್ರಿಕಾ, ಅಮೇರಿಕಾ** ಮೊದಲಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ **ಪ್ರಾಚೀನಶಿವಾಲಯಗಳ** ವಿಷಯವೂ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ **ಅನ್ನಾಂ, ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ, ಜಾವಾ, ಸುಮಾತ್ರಾ** ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರಾದ ಮಹಾರಾಜರು ಅಸಾಧಾರಣಭಕ್ತಿವಿಶೇಷದಿಂದ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಾಶಿವದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರುವ ವಿಷಯವೂ, ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸತಕ್ಕ ಅಸಂಖ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಆಯಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವೂ, ವೀರಶೈವಮತದ ಪ್ರಾಚೀನಪಂಡಿತರ ವಿಷಯವೂ ಹಾಗೂ ಅವರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾಮಹಾಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವೂ, ಈ ಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರ ಲೀಲಾವಿಷಯವೂ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮವಿಷಯವೂ, ಶಿವಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವಿಷಯವೂ, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತಕ್ಕೂ ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೂ ಇರತಕ್ಕ ತಾರತಮ್ಯವಿಷಯವೂ, ತಿರುಪತಿವೆಂಕಟರಮಣಮೂರ್ತಿಯು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರದೆ ವೀರಭದ್ರಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬ ವಿಷಯವೂ, ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ವಿಷಯವೂ, ಲಿಂಗಧಾರಣವು ವೇದ-ಆಗಮ-ಉಪನಿಷತ್ತು-ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂಬ ವಿಷಯವೂ, ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವಿಷಯವೂ, ಶ್ರೀಜಗ

ದ್ದುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಕಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ವಿಷಯವೂ, ಬನಾರಸ್ ಸಬ್‌ಜಡ್ಜ್ ಕೋರ್ಟಿನ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಕಾಶೀಪೀಠದ ಒಂದಾನೊಂದು ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ಆ ಧರ್ಮಪೀಠಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಜನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಭೂದಾನ ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸತಕ್ಕ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ದಾನಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಜಡ್ಜ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಪೀಠದ ಪ್ರಾಚೀನತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿರುವ ವಿಷಯವೂ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಮೂಲ್ಯವಿಷಯಗಳು ಪ್ರಮಾಣಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಯಾವ ಶಂಕೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಇಂತಹ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ, ವೀರಶೈವ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಜಗದಾಚಾರ್ಯರ ಅಪರಾವತಾರಿಗಳೆಂದು ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ **ಪಂ|| ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರ ಪವಿತ್ರಜೀವನಚರಿತ್ರವನ್ನು** ತಿಳಿದು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕಜನರು ವಿಶೇಷಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಕಾರಣ, ಅವರ ಮನೋಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಂಡಿತರ ಪವಿತ್ರ ಜೀವನಚರಿತ್ರವು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುವುದು.*

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಡಿತರ ಭಾಷಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಓದಿದ ಮೇಲಂತೂ, ವಾಚಕರಿಗಾಗುವ ಆನಂದವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಈ ಲೇಖನಿಯು ಸಮರ್ಥವಾಗಲಾರದು. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಈ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿನೋಡಿ ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಗುರುಭಕ್ತಕೇಸರಿ,
ಹಮ್ಮಿಗಿ.

ತಾ|| ೧-೫-೧೯೩೮

---

*ಪಂಡಿತರ ಜೀವನಚರಿತ್ರವು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿದ್ದು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಬರೆಯಿಸಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ " ಕಾಶೀನಾಥವಿಜಯ " ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

—ಪ್ರಕಾಶಕರು.

ನಾಗನೂರು ಬೃಹನ್ಮಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ
ವೇ|| ಪಂ|| ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು.

॥ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯಾಃ ಪ್ರಸೀದಂತು ॥

ಮೈಸೂರು ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭವಸಂವತ್ಸರದ ವೈಶಾಖ ಶು॥ ೫
(ತಾ॥ ೨-೪-೧೯೨೮) ದಿವಸ ನೆರವೇರಿದ

ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುದಾರುಕಜಯಂತೀಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ನಾಗನೂರು ಬೃಹನ್ಮಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪಂಡಿತ ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಮಾಡಿದ

ಭಾಷಣ

ಪಂಚಾನನತನೂದ್ಭೂತಾನ್ ಪಂಚಾಕ್ಷರಮನೂಪಮಾನ್ ।
ಪಂಚಸೂತ್ರಕೃತೋ ವಂದೇ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯಾನ್ ಜಗದ್ಗುರೂನ್ ॥

ಸಭಿಕಮಹಾಶಯರೇ,

ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪಕಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುದಾರುಕಾಚಾರ್ಯರ ಜಯಂತೀಮಹೋತ್ಸವದಿಂದ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿದ ಈ ವಿಭವಸಂವತ್ಸರದ ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ೫ ಶುಭದಿವಸದಲ್ಲಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತಗುರುಭಕ್ತಿಯುತರಾಗಿ, ಗುರುಮಹತ್ತ್ವವನ್ನೂ, ಆ ಗುರುಪುಂಗವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೀರಶೈವಮತದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾಗಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದಂತೆ ಈ ಮತದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮಹತ್ತ್ವದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಶಾಂತ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೇಳಿ ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ವೀರಶೈವಮತವನ್ನು ಜಗದಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಜಗ ದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ವಿಷಯವು ಶಿವಾಗಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ

ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ಪೂಜ್ಯಪಾದರು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅಖಿಲ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಕೈಲಾಸದಿಂದ ದಿವ್ಯದೇಹಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಈ ಭೂಮಂಡಲದ ಸಕಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗಗನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಂಚರಿಸಿ, ನಾಸ್ತಿಕಮತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಖಂಡಿಸಿ ಶಿವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದೂ, ಶಿವನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಸ್ತುವು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಈ ಅಗಾಧವಾದ ಪ್ರಪಂಚವು ಪರಶಿವನಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಆ ಪರಶಿವನ ಪೂಜಾಧಾರಣಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾದ ಕೈವಲ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತ, ಸರ್ವರ ಹೃದಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರು. ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ಉಪದೇಶ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದವರು ಈ ಪೂಜ್ಯಪಾದರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆಯವರು ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಸಾರುತ್ತಿರುವವು. ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಜಯಜಯಕಾರವೇ! ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಶಿವಲಿಂಗಗಳ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯೇ! ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಶಿವಪೂಜಾದಿಗಳ ವೈಭವವೇ! ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಶಿವಮಂತ್ರ ಜಪಪ್ರಭಾವವೇ ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅನೇಕ ಮತಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ಹ್ರಾಸವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಲು ಬಹು ವಿಷಾದವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಗರಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಮಂದಿರಗಳಿದ್ದಂತೆ, ಇನ್ನಾವ ದೇವತೆಗಳ ಮಂದಿರಗಳೂ ಇದ್ದುದು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕುಮನೆಯ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಶಿವಮಂದಿರಗಳೇ! ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಶಿವಮಂದಿರಗಳೇ! ಜನಸಂಚಾರಶೂನ್ಯವಾದ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಮಂದಿರಗಳೇ! ಗಿರಿಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಗಹ್ವರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಮಂದಿರಗಳೇ! ನದೀತೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನದೀ

ಸಂಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಮಂದಿರಗಳೇ! ಎಲ್ಲಿನೋಡಿದೊಡಲ್ಲಿ ಶಿವಮಂದಿರ ಗಳೇ ಶಿವಮಂದಿರಗಳು! ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರುತಿಗಳು—"ಧಿಗ್ಭಸ್ಮ ರಹಿತಂಫಾಲಂ ಧಿಗ್ಗ್ರಾಮಮಶಿವಾಲಯಂ" ಅಂದರೆ ಭಸ್ಮವಿಲ್ಲದ ಹಣೆಗೂ, ಶಿವಾಲಯವಿಲ್ಲದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲೆಂದು ಸಾರಿರುವವು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿರುವಷ್ಟು ಇನ್ನಾವ ದೇವ ತಾಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಪೂರ್ವಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರದವರೆಗಿರತಕ್ಕ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲಾ ಶಿವಮಯವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ರಾಮೇಶ್ವರ, ಕಾಶೀ, ಕೇದಾರ, ಶ್ರೀಶೈಲ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಗಳು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಅತ್ಯಂತವೈಭವದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವವು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಕಾಶೀ-ಶ್ರೀಶೈಲಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವು ಪೂರ್ವ ದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಗುರುಪೀಠಗಳ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತೆಂದು ಶಾಸನ ಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಪಟ್ಟಣದ 'ವಂಗವಾಸಿ' ಎಂಬ ಹಿಂದೀ ಸಾಪ್ತಾ ಹಿಕಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಪ್ರಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ೧೯೧೬ನೆಯ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಪಾದಕರು ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ-ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡದೊಳಗೆ ೨೨ ಕೋಟಿಜನ ಶೈವರಿದ್ದರೆಂದೂ, ೩ ಕೋಟಿಜನ ವೀರಶೈವರಿದ್ದರೆಂದೂ, ಕಲಿಕಾಲಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಶಿವ ಭಕ್ತಿಯು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ನಡದಿದೆ ಎಂದೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಹಾಶಯರ ಲೇಖನವನ್ನು ಸ್ಮೃತಿಪಥಕ್ಕೆ ತಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಾಕುಲವಾಗಿ ಹೋಗು ವಂತಿದೆ. ಇರಲಿ; ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚೋಳ, ನೇಪಾಳ, ಕಾಶ್ಮೀರ,ಉಜ್ಜಯಿನೀ, ಕಾಶೀ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳ ಮಹಾರಾಜರು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಅನೇಕಾಧಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಮಹಾರಾಜರೇ ವೀರಶೈವಮತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿರಲು, ಅವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ವೀರ ಶೈವರು ವಾಸಮಾಡಿರಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಭಿಕರೇ ಊಹಿಸಬಹು ದಾಗಿದೆ. ನೇಪಾಳರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಎಷ್ಟೋಜನ ವೀರಶೈವರು ವಾಸ ವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶವಂತೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮಯ

ವಾಗಿದ್ದಿತು. ವೀರಶೈವಮತಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ರತ್ನದಂತೆ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ "**ಶಿವಾದ್ವೈತಮಂಜರಿ**" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಿರಚಿಸಿದ **ಸ್ವಪ್ರಭಾನಂದಶಿವಾಚಾರ್ಯರು** ಮತ್ತು ಇವರ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ **ನಾಥಾನಂದಶಿವಾಚಾರ್ಯರು** ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರು ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶೀಯರೇ ಆಗಿರುವರು. ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾಕಜನರು ಜಂಗಮರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಣವು ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇವರು ಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವರೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶವು ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ತವರುಮನೆಯಂತಿರುತ್ತದೆ. ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ವಸುಗುಪ್ತ, ಅಭಿನವಗುಪ್ತ, ಕ್ಷೇಮರಾಜ, ಸೋಮಾನಂದ, ಉತ್ಪಲ, ಮಮ್ಮಟ, ಕೈಯಟ, ಕಲ್ಲಟ, ರುದ್ರಟ ಮೊದಲಾದ ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಈದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದರು. ಈ ಮಹನೀಯರು ಬರೆದ ಅನೇಕ ಶೈವಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಈಗಿನ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದ ಪ್ರಭುಗಳು ಮುದ್ರಣಮಾಡಿಸಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸದ್ಯಃ ಎಷ್ಟೋ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮುದ್ರಿತವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಈ ಯಾವತ್ತೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿನೋಡಿದರೆ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡವು ಶಿವಮಯವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ, ಶಿವಮಯವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಮಾಡಿದ ಶಿವಭಕ್ತಿಪ್ರಚಾರವೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂದೂ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಈ ಮಹನೀಯರು ಬಹುಪುರಾತನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶಿವಭಕ್ತಿಪ್ರಚಾರಸಂಬಂಧವು ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡವನ್ನಲ್ಲದೆ, **ಯುರೋಪ್, ಆಫ್ರಿಕಾ, ಅಮೇರಿಕಾ**ಖಂಡಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತನ ಜನ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತೆಂದು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶಿವಾಲಯಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಾಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯು ಎಲ್ಲಿ ಬಂದೀತು? ಎಂಬ ಸಂಶಯವು ಕೆಲವರಿಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಬಹುದು. ನವಖಂಡಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಆ ಪರಶಿವನ ಸಂಬಂಧವು ಸರ್ವಖಂಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಮಿ॥ ಬಾಬೂ ಬೇಚೂಸಿಂಹ, ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತಕ್ಷತ್ರಿಯ

ಮಹಾಶಯರು, ಫ್ರೆಂಚ್ ದೇಶದ **ಲುಯಿ** ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪುರುಷರು ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಾಧಾರದಿಂದ ಇಂಥ ಇಂಥ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಾಲಯಗಳಿರುವವೆಂದು, ತಾವು ಬರೆದಿರುವ "**ನಿರ್ಮಾಲ್ಯರತ್ನಾಕರ**" ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಷದವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸರ್ವರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ತಿಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಉತ್ತರ ಆಫ್ರಿಕಾಖಂಡಾಂತರ್ಗತವಾದ ಈಜಿಪ್ಟ್‌ದೇಶದಲ್ಲಿ **ಮೆಂಫಿಸ್** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಿರುವುದು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಂದಿವಾಹನನೂ, ತ್ರಿಶೂಲ-ಸರ್ಪ-ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮಾಂಬರಧಾರಿಯೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ವಿಗ್ರಹವೊಂದಿರುವುದು. ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷದ ದಳಗಳಂತೆ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ದಳಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪೂಜಿಸುಸುತ್ತಿರುವರಲ್ಲದೆ ಕ್ಷೀರದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಆ ವಿಗ್ರಹವು ಕಪ್ಪು ಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಆ ಶಿವವಿಗ್ರಹವನ್ನು **ಅಸಿರಿಸ್** ಎಂದೂ, ಆ ನಂದಿಯನ್ನು **ಏಪಿಸ್** ಎಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ತುರ್ಕಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ **ಬಾಬಿಲೋನ್** ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ೧೨೦೦ ಘನಹಸ್ತ ಎತ್ತರವುಳ್ಳ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವಿರುವುದು. **ಹೆಡ್ರಾಪೋಲೀಸ್** ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಒಂದು ಶಿವಮಂದಿರವಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ೩೦೦ ಘನಹಸ್ತ ಎತ್ತರವಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಪರಮಪವಿತ್ರ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳವಾದ **ಮಕ್ಕಾ** ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ, **ಮಕ್ಕೇಶ್ವರ** ನಾಮಕವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವಿರುವದು. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು "**ಅಸವದ್**" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಮಕ್ಕಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ **ಜಮ್‌ಜಮ್** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವಿರುವುದು. ಆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಖರ್ಜೂರವೃಕ್ಷದ ಪತ್ರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುವರು.* ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ ಖಂಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ

---

* ಮಹಮ್ಮದಪೈಗಂಬರನಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬಿಯರು "**ಲಾತ್**" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ, ಈ ಲಿಂಗವು ೫೦ ಪುರುಷ ಪ್ರಮಾಣ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು ಒಂದೇ ಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿ

ಬ್ರೆಜಿಲ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಅನೇಕ ಶಿವಲಿಂಗಗಳೂ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಇರುವುವು. ಯುರೋಪ್ ಖಂಡಾಂತರ್ಗತ ಗ್ರೀಸ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳಿರುವವು. ಕಾರಿಂಥ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಮಂದಿರವಿರುವುದು. ಇಟಲೀದೇಶದಲ್ಲಿ ರೋಮನ್‌ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್‌ಪಂಥದ ಕ್ರೈಸ್ತಮತಾವಲಂಬಿಗಳು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಸ್ಕಾಟ್ಲೆಂಡ್‌ದೇಶದ ಗ್ಲಾಸ್ಗೋ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯಿರುವದು. ಈ ಶಿವಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿಯು ಸುವರ್ಣಕವಚದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಈ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಫ್ರೀಜಿಯನ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಟಿಸ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವಲಿಂಗವಿರುವದು. ನಿನಿವಾ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಏಷೀರ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ವಿಶಾಲವಾದ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯಿರುವುದು. ಯಹೂದೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳು ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಅಫಗಾನಿಸ್ಥಾನ, ಚಿತ್ರಾಲ, ಕಾಬೂಲ್, ಬಲಖ್, ಬುಖಾರ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳಿರುವವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಈ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಂಚಶೀರ ಮತ್ತು ಪಂಚವೀರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು.

ಈ ಯಾವತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ, ಈ ಅಖಂಡಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪ

ತ್ತೆಂದೂ, ಈ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಅನೇಕಕೋಟಿರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಮಹಾಮಹಾರತ್ನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ, ಈ ಲಿಂಗದ ಅದ್ಭುತ ದೇವಾಲಯವು ೫೬ ಬಂಗಾರದ ಕಂಬಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಸಾಧಾರಣವೈಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಗಜನಿ ಮಹಮ್ಮದನು ಲೂಟಿಮಾಡಿ, ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಕರ್ನಲ್ ಟಾಡ್‌ರವರು (Tod's Rajasthan) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುಪಂಚಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೂಲಕಾರಣೀಭೂತರಾಗಿದ್ದ ರೆಂದೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸುಪ್ರಭೋದಾಗಮದಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಮುಂದೆ—

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ರಸ್ಮಾಚ್ಚ ಗಿರಿಜೇ ಪಂಚಾನನಸಮುದ್ಭವಾಃ ।
ಮದಾದಿಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ಜಗದ್ಗುರುವರೋತ್ತಮಾಃ ॥

ಓ ಪಾರ್ವತಿಯೇ! ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ನನ್ನ ಲೋಕವೇ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಸಹ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಕಲಭುವನ ಗುರುತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಭೂಮಂಡಲ ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ, ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಭಗವತ್ಪಾದರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅವತರಿಸಿ ಶಿವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವರು.* ಈ ಮಹರ್ಷಿಯರ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ

---

*ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮಿ|| ಜೆ. ಎನ್. ಫಾರ್ಕುಹಾರ್ ಎಂ.ಎ., ಡಿ.ಲಿಟ್., ಎಂಬುವರು ತಮ್ಮ "ರಿಲಿಜೆಸ್ ಕ್ವೆಸ್ಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ—"ಪ್ರತಿಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವನ ಮುಖಗಳಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ ಏಕೋರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ರೇವಣಾರಾಧ್ಯ, ಮರುಲಾರಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯರೆಂಬ ಐದು ಜನ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಈ ಮತವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಇವರು ಬಹುಪುರಾತನಕಾಲದವರೆಂದೂ" ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳು ಈ ಕೆಳಗೆ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

The tradition is that the sect was founded by five ascetics—**Ecorama**, **Panditaradhya**, **Revana**, **Marula**, and **Vishwaradhya**—who are said to have sprung from the heads of Shiva, incarnate age after age. These are regarded very ancient.

ಮದ್ರಾಸ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಲೆಕ್ಚರರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಆರ್. ರಾಮಚಂದ್ರದೀಕ್ಷಿತರ್, ಎಂ.ಎ. ಎಂಬುವರು "ಶಿವಾಂಕ"ದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ "ಶೈವಮತಪ್ರಾಚೀನತ್ವ" ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ—"ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳ

ವನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ—ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಹ ಈ ಆಚಾರ್ಯರೇ ಲಿಂಗಧಾರಣ, ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಪಾಶುಪತ ತಂತ್ರಾದಿಗ್ರಂಥ ಗಳು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಸಾರುತ್ತವೆ. ಇದರಮೇಲಿಂದ ಈ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಾಲವು ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳ ಸಮವಾದುದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಾದ ಲಿಂಗಧಾರಣಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪೂಜ್ಯಪಾದರೇ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿರುವರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ವೇದ್ಯವೇ ಇದೆ. ಲಿಂಗಧಾರಣವು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರು ವದರಿಂದ ಈ ಲಿಂಗಧಾರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತರಾದ ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲವು ವೇದಕಾಲದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಪೂಜ್ಯಪಾದರು ಉಳಿದ ಮತಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಗರ್ಭದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದವರಲ್ಲ! ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಿಂಗ ಮುಖದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದರೆಂದು ಶಿವಾಗಮಗಳು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಸಾರುತ್ತವೆ. ಜಗದ್ಗುರುರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುದಾರುಕಾಚಾರ್ಯರು ವಟವೃಕ್ಷಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಏಕೋರಾಮಾರಾಧ್ಯರು ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ರಾಮನಾಥಲಿಂಗದಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರು ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗದಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯರು ಕಾಶೀವಿಶ್ವನಾಥಲಿಂಗದಿಂದಲೂ ಅವತರಿಸಿದರು. ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಮಹಿಮಾಬಲದಿಂದ ಭರತಖಂಡವಲ್ಲೆಲ್ಲ ವೀರಶೈವಮತವನ್ನು ನೆಲೆ ಗೊಳಿಸಿ, ತಮ್ಮಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೀರಶೈವಮತದ ರಕ್ಷಣಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪಂಚಧರ್ಮಪೀಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಈ ಧರ್ಮಪೀಠಗಳು

ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನತತ್ತ್ವಗಳ ಶೋಧದಿಂದ ಶೈವಮತವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ವಾದುದೆಂದೂ, ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರಿಗೆ ಈ ಮತದ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾಲವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ" ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತರಾದ **ಸರ್. ಜಾನ್ ಮಾರ್ಶಲ್**ರವರು ಸಹ ಶೈವಮತವು ಅನಾದಿಯಾದುದೆಂದು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೈಸೂರುದೇಶದ ಕಡೂರು ಡಿ॥ ಬಾಳೆಹೊನ್ನೂರಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಬಳ್ಳಾರಿ ಡಿ॥ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಲ್ಲೊಂದು, ಗಢವಾಲ ಡಿ॥ ಹಿಮವತ್ಕೇದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೊಂದು, ಕರ್ನೂಲ್ ಡಿ॥ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೊಂದು, ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೊಂದು, ಹೀಗೆ ಐದು ಇರುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ವೀರಶೈವರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ರಕ್ಷಣಶಿಕ್ಷಣಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮಹನೀಯರು ಭರತಖಂಡದ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪೀಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿನೋಡಿದರೆ ವೀರಶೈವಜನಾಂಗವು ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶ ದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಇರುವದಲ್ಲದೆ, ಕಾಶೀ, ಹಿಮಾಲಯ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಕಡೆಗಂತೂ ಎಷ್ಟೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಸಹ ಹೀಗೆಯೇ ಇರ ಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಊಹಿಸಿದ್ದಾದರೆ, ಅದು ಸರಿದೋರು ವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ—ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪೀಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾದರೆ, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಂತ ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆಯೇ ಹೊರತು, ಅನ್ಯತ್ರ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಕಾಶೀ ಮತ್ತು ಕೇದಾರ ಪೀಠಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತ್ತೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆಯಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪೀಠಗಳು ಸ್ಥಾಪಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೇಪಾಳ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಬಂಗಾಳ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರೆಂದು ಕೆಲವುದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಘನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಈ ಪವಿತ್ರಮತವು ಅನ್ಯ ಧರ್ಮದ ರಾಜರ ವಿಶೇಷವಾದ ಉಪದ್ರವದಿಂದ ಕ್ಷೀಣಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ, ಈಗೀಗಂತೂ ಅತ್ಯಂತಕ್ಷೀಣಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ವಿಶೇಷವ್ಯಸನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹರಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಇಂದ್ರ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಸಹ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಅನೇಕಗ್ರಂಥಗಳು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮತದ ವೈಭವವು ಎಷ್ಟಿರಬಹುದೆನ್ನುವದನ್ನು ಸಭಿಕರೇ ಊಹಿಸಬಹುದು.

ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರಾದ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಾವು ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಿಂದ "**ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರ**" ಎಂಬುದೊಂದು ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ತಾವು **ಘಂಟಾಕರ್ಣ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರ** ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಲಿಂಗಧಾರಣಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ನಾನಾರೀತಿಯಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ—

ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇವಾ ಮುನಯೋ ಗೌತಮಾದಯಃ ।
ಧಾರಯಂತಿ ಸದಾ ಲಿಂಗಮುತ್ತಮಾಂಗೇ ವಿಶೇಷತಃ ॥೯೬॥

(ಉ. ಭಾ. ಅಧ್ಯಾಯ ೩೧)

ಎಂದು ಲಿಂಗಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಚೀನದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಶೋಧಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ್ದಾದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯ ಹಸ್ತದಲ್ಲಾಗಲಿ; ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಾಗಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಣವಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಸಿದ್ಧವೆನಿಸಿದ ಪಂಢರಪುರದಲ್ಲಿರುವ ವಿಠೋಬನಾಮಕವಾದ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾರ್ಶಿಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ **ಭಗವಂತನಾಮಕವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯ** ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅನಂತಶಯನರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿರುವ **ಅನಂತಪದ್ಮನಾಭಮೂರ್ತಿಯ** ಹಸ್ತದಲ್ಲಿಯೂ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಡಿ॥ ನರಸಿಂಹದೇವರ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವ **ನೃಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಯ** ಹಸ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗಧಾರಣವಿರುವುದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವೇ ಅದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾದಿಶಕ್ತಯಸ್ಸರ್ವಾಃ ಶಿವಭಾವವಿಭಾವಿತಾಃ ।
ಧಾರಯಂತ್ಯಲಿಕಾಗ್ರೇಷು ಶಿವಲಿಂಗಮಹರ್ನಿಶಂ ॥೫೬॥

(ಸಿ ಶಿ. ಪರಿಚ್ಛೇದ ೬)

ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತಶಕ್ತಿಗಳೂ ಸಹ ಲಿಂಗಧಾರಣಯುತೆಯರಾಗಿರುವರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ **ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ** ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದ **ಶಾರದಾದೇವಿಯ** ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ, ತುಳಜಾಪುರ **ಭವಾನಿಯ** ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಂಚೀ **ಕಾಮಾಕ್ಷಿಯ** ಮಸ್ತಕ

ದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಶೀ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿಯ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ ಈಗಲೂ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಲಿಂಗಧಾರಣವೇ ಬಲವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರೀಯಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗನುಗುಣ ವಾಗಿ ಈಗಲೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತೋರು ತ್ತಿರುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದಲೂ, ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣವು ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಹ ಮಾನ್ಯವಾದುದೆಂಬುದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವದು.

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ, ಮಹಿಮಾ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ, ಜ್ಞಾನಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ, ವೈರಾಗ್ಯಪ್ರಭಾವದಿಂ ದಲೂ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು, ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ಕೀರ್ತಿಕಾಯರಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಗಸ್ತ್ಯ, ಗೌತಮ, ದೂರ್ವಾಸ, ದಧೀಚಿ, ಸಾನಂದ, ವ್ಯಾಸ, ಕಶ್ಯಪ, ಉಪಮನ್ಯು, ಹರಕಂಠ ಮೊದಲಾದ ಅಸಂಖ್ಯಜನ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಸಹ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿತು ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಪಾದಾರವಿಂದಂಗಳ ನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅವರಿಂದ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವ ವಿಷಯವು, ಪಾಶುಪತತಂತ್ರ, ಕಾಶೀಖಂಡ, ಶ್ರೀಶೈಲಖಂಡ, ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ, ಶಂಕರಸಂಹಿತಾ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಚನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಪ್ತಸಮುದ್ರಗಳನ್ನೇ ಒಂದುಹನಿಯಂತೆ ಪಾನಮಾಡಿದವನೂ, ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾದ ನಹುಷಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಶಾಪದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಸರ್ಪವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿದವನೂ, ವಾತಾಪಿ ನಾಮಕನಾದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ತನ್ನ ಜಠರಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿದವನೂ, ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತವನ್ನು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಮಲಗಿಸಿದವನೂ, ಅಗಾಧಮಹಿಮಾನ್ವಿತನೂ ಆದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯೂ, ತನ್ನ ಶಾಪದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಇಂದ್ರನ ಚತುರ್ದಶ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಮುದ್ರದಪಾಲುಮಾಡಿ, ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳನ್ನು ದಂಗುಬಡಿಸಿ, ಆ ಚತುರ್ದಶಸಂಪತ್ತುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೋಸುಗ ಸಮುದ್ರ ಮಥನದಿಂದುಂಟಾದ ಮಹಾಹಾಲಾಹಲವಿಷಪಾನದಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರ ನನ್ನು ನೀಲಕಂಠನೆಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ದೂರ್ವಾಸ

ಮಹರ್ಷಿಯೂ, ಶಿವಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರದ ಜಪಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಯಮಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳುಗೆಡವಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತನಾರಕಿಗಳನ್ನು ಶಿವಲೋಕಕೊಯ್ದು ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ, ಅಸಾಧಾರಣಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯೆಂದು ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತ **ಸಾನಂದ**ಮಹರ್ಷಿಯೂ, ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾದ **ಗೌತಮ**ಮಹರ್ಷಿಯೂ, ಸಮಸ್ತಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಮಸ್ತಕಮಣಿಯಂತಿದ್ದ **ದಧೀಚಿ**ಮಹರ್ಷಿಯೂ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಲಿಂಗಧಾರಣಯುತರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣದ ಪವಿತ್ರತೆಯೂ, ಆ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಮಹಿಮೆಯೂ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿರಬಹುದೆನ್ನುವದನ್ನು ಬೇರೆ ಒಡೆದು ಹೇಳುವ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ. ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲದೆ **ನಲ, ಕಕುತ್ಸ, ಪುರೂರವ** ಮೊದಲಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ ಸಹ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡವೆಲ್ಲ ಶಿವಭಕ್ತಿಮಯವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಈಗ್ಗೆ ೪-೫ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡವನ್ನಾಳಿದ ಅನೇಕಜನಮಹಾರಾಜರು ಲಿಂಗಧಾರಣಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವು, ಅನೇಕಶಿಲಾಶಾಸನ ತಾಮ್ರಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇರಲಿ; ಇನ್ನು ಈ ಮತದ ಪ್ರಾಚೀನತ್ವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯತಕ್ಕ ಶಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸೋಣ!

ಈಗ್ಗೆ ೫ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ **ಜನಮೇಜಯ** ಭೂಪಾಲನು ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುಹಿಮವತ್ಕೇದಾರಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ **ಆನಂದಲಿಂಗಜಂಗಮ**ರೆಂಬ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ಒಂದು ಅತಿಮಹತ್ತ್ವವಾದ ದಾನಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸಂಪೂರ್ಣಶಾಸನವೇ ಈ ಕೆಳಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯಯುಧಿಷ್ಠಿರಶಕೇ ಪ್ಲವಂಗಾಖ್ಯೇ ಏಕೋನನವತಿತಮವತ್ಸರೇ ಸಹಸಿ ಮಾಸಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯಾಯಾಂ ಸೋಮವಾಸರೇ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜಪರಮೇಶ್ವರವೈಯಾಘ್ರಪದಗೋತ್ರಜ ಶ್ರೀಜನಮೇಜಯಭೂಪಾ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥನಗರೀಸಿಂಹಾಸನಸ್ಥಾಃ ಸಕಲವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಪ್ರತಿಪಾಲಕಾ ಉತ್ತರಹಿಮಾಲಯೇ

ಶ್ರೀಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರೇ ತತ್ರತ್ಯಮುನಿರುಷಾಮಠಸ್ಯ ಶ್ರೀಗೋಸ್ವಾಮಿ ಆನಂದಲಿಂಗಜಂಗಮಃ । ಶ್ರೀಮಚ್ಛಿಷ್ಯಜ್ಞಾನಲಿಂಗಜಂಗಮದ್ವಾರಾ ಆರಾಧಿತಶ್ರೀಕೇದಾರನಾಥಸ್ಯ ಪೂಜಾರ್ಥಂ ಚತುಸ್ಸೀಮಾಪರಿಮಿತಿ ಕ್ರಮಃ ॥ ಪೂರ್ವಭಾಗೇ ದಕ್ಷಿಣವಾಹಿನೀ ಮಂದಾಕಿನೀ, ಪಶ್ಚಿಮ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗೇ ಕ್ಷೀರಗಂಗಾ, ಉತ್ತರಪಶ್ಚಿಮೇ ಮಧುಗಂಗಾ, ಪೂರ್ವೋತ್ತರಭಾಗೇ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರನದೀ, ದಕ್ಷಿಣೇ ಸರಸ್ವತೀಮಂದಾಕಿನ್ಯೋಸ್ಸಂಗಮಃ । ಏತನ್ಮಧ್ಯೇ ಶ್ರೀಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರಂ । ಭವಚ್ಛಿಷ್ಯ ಪರಂಪರಯಾ ಚಂದ್ರಾರ್ಕಪರ್ಯಂತಂ ನಿಧಿನಿಕ್ಷೇಪ ಜಲಪಾಷಾಣಾಗಾಮಿಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯತೇಜಃಸ್ವಾಮ್ಯಸಹಿತಂ । ಸ್ವಬುದ್ಧ್ಯಾನುಕೂಲ್ಯೇನಾಸ್ಮನ್ಮಾತೃಪಿತೄಣಾಂಶಿವಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಶ್ರೀಕೇದಾರೇಶ್ವರ ಸನ್ನಿಧಾವುಪರಾಗಸಮಯೇ ಸಹಿರಣ್ಯಮಂದಾಕಿನೀಜಲಧಾರಾಪೂರ್ವಕಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಿದಂ ಹಸ್ತೇ ದತ್ತವಾನಸ್ಮಿ ॥ ಏತದ್ಧರ್ಮಸಾಧನಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಿಣಃ

ಆದಿತ್ಯಚಂದ್ರಾವನಿಲೋಽನಲಶ್ಚ ದ್ಯೌರ್ಭೂಮಿರಾಪೋ ಹೃದಯಂ ಯಮಶ್ಚ। ಅಹಶ್ಚ ರಾತ್ರಿಶ್ಚ ಉಭೇಚ ಸಂಧ್ಯೇ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಜಾನಾತಿ ನರಸ್ಯ ವೃತ್ತಂ ॥ ದಾನಪಾಲನಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ದಾನಾಚ್ಛ್ರೇಯೋಽನುಪಾಲನಂ। ದಾನಾತ್ಸ್ವರ್ಗಮವಾಪ್ನೋತಿ ಪಾಲನಾದ್ದ್ವಿಗುಣಂ ಫಲಂ ॥ ಸ್ವದತ್ತಾಪುತ್ರಕಾಜ್ಞೇಯಾ ಪಿತೃದತ್ತಾಸಹೋದರಾ । ಅನ್ಯದತ್ತಾತು ಜನನೀ ದತ್ತಭೂಮಿಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ ॥ ಸ್ವದತ್ತಾಂ ಪರದತ್ತಾಂ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮವೃತ್ತಿಂ ಹರೇಚ್ಚ ಯಃ । ಷಷ್ಟಿ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಜಾಯತೇ ಕ್ರಿಮಿಃ ॥

ಈ ಶಾಸನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ:—ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಹಸ್ತಿನಾವತೀಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಪ್ರತಿಪಾಲಕನಾದ ಜನಮೇಜಯಭೂಪಾಲನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಶಕ ೮೯ ನೆಯ ಪ್ಲವಂಗ ನಾಮಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಮಾಸ ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ಸೋಮವಾರ ದಿವಸ, ಶ್ರೀಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಉಷಾಮಠಾಧೀಶ ಶ್ರೀ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಆನಂದಲಿಂಗಜಂಗಮರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಜ್ಞಾನಲಿಂಗಜಂಗಮರ ದ್ವಾರಾ ಆರಾಧಿತವಾದ ಶ್ರೀಕೇದಾರನಾಥನ ಪೂಜೆಗೋಸುಗವಾಗಿ ಮಂದಾಕಿನೀ, ಕ್ಷೀರಗಂಗಾ, ಮಧುಗಂಗಾ, ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಗಂಗಾ, ಸರಸ್ವತೀ

ಮಂದಾಕಿನೀನದಿಗಳ ಸಂಗಮ, ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಕೇದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯತೇಜೋವಸ್ತುಗಳ ಅಧಿಕಾರಸಹಿತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶ್ರೀಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯೊಳು ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಹಿರಣ್ಯಸಹಿತ ಗಂಗೋದಕ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಮಾಡಿದ ಈ ದಾನಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ಆಕಾಶ, ಭೂಮಿ, ಜಲ ಮನುಷ್ಯ, ಯಮ, ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ, ಎರಡು ಸಂಧ್ಯೆಗಳು, ಧರ್ಮ ಇವುಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿಗಳೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಮಾಡಿ, ನಾನು ಮಾಡಿದ ಈ ದಾನವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಪಹರಿಸಕೂಡದೆಂದೂ, ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಾದರೆ ಅವರು ಅರವತ್ತುಸಾವಿರವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕ್ರಿಮಿಗಳಾಗಿ ಜನ್ಮಿಸುವರೆಂದೂ, ಇತ್ಯಾದ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಗರ್ಭಿತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿ, ಶಾಸನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜನಮೇಜಯಮಹಾರಾಜನು ಕಲಿಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಅನೇಕಚರಿತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಶಕೆ* ೮೯ ನೆಯ ಪ್ಲವಂಗ ನಾಮಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಶಾಸನವು ಸುಮಾರು ೫ ಸಾವಿರವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದ್ದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನದ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪೀಠಾಚಾರ್ಯರ ವೈಭವವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿರಬಹುದೆನ್ನುವುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಜನಮೇಜಯಭೂಪಾಲನು†

---

* ಪ್ರಾಚೀನತತ್ತ್ವಶೋಧದಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಪಂ|| ರಾಯಬಹದ್ದೂರ್ ಗೌರಿಶಂಕರ ಓಝಾ ಅವರು ತಮ್ಮಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ "ಭಾರತೀಯಪ್ರಾಚೀನಲಿಪಿಮಾಲಾ" ನಾಮಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ—ಕಲಿಸಂವತ್ತಿಗೆ 'ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸಂವತ್' 'ಭಾರತಯುದ್ಧ ಸಂವತ್' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳುಂಟೆಂದು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

† ಅರ್ಜುನನ ಪುತ್ರನು ಅಭಿಮನ್ಯು; ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಪುತ್ರನು ಪರೀಕ್ಷಿತನು; ಪರೀಕ್ಷಿತನ ಪುತ್ರನು ಜನಮೇಜಯನು. ಈ ಜನಮೇಜಯ ಮಹಾರಾಜನೇ ದಾನಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವವನು.

ದಾನಮಾಡಿದ ಸಮಸ್ತಭೂಮಿಯು ಐದುಸಾವಿರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ಈ ಪೀಠದವರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಸಾವಿರದವರೆಗೆ ಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಸಕಲಗ್ರಾಮಗಳ ಸರ್ವಾಧಿ ಕಾರವನ್ನು ೫ಸಾವಿರವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರು. ಈಗ್ಯೆ ೫೦-೬೦ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ **ಶ್ರೀಗಣೇಶಲಿಂಗ ಜಂಗಮ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸರ್ವಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ೧೪೧ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇವರ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುವು ದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ದ್ವಾದಶ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದು, ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ **ಶ್ರೀಕೇದಾರನಾಥ** ದೇವಾಲಯದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಈ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹಿಮಾಲಯಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ **ಗುಪ್ತಕಾಶಿ, ಗೌರೀಕುಂಡ, ಮಧ್ಯಮೇಶ್ವರ, ತ್ರಿಯುಗೀನಾರಾಯಣ, ನಾರಾಯಣತೀರ್ಥ, ಕಾಲೀಮಠ, ನಾಲೀಭಗವತೀ, ಮೈಖಂಡ, ಸೋಮದ್ವಾರ** ಮೊದಲಾದ ೨೨ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸರ್ವಾಧಿಪತ್ಯವು ಈ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರು ವುದು. ಈ ಸಮಸ್ತಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಬಹುಪುರಾತನಕಾಲದವಾಗಿರುವುವು. ಇವುಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸ್ಕಂದಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತ ವಾದ **ಕೇದಾರಖಂಡ**ದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನಿರುದ್ಧನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಉಷಾದೇವಿಯು ಈ ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ಈ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ಈ ಮಠಕ್ಕೆ "**ಉಷಾಮಠ**" ವೆಂಬ ನಾಮವು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹಿಮಾಲಯ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ **ಟೆಹರಿ ಮಹಾರಾಜರವರು** ಈ ಪೀಠದ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ **ಉದಯಪುರ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ನೇಪಾಳ** ಮೊದಲಾದ ಹದಿಮೂರುಜನ ಉತ್ತರದೇಶದ ಮಹಾರಾಜರು, ಈ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ತಪ್ಪದೆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವರು. **ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾರ್ವಭೌಮರು** ಈ ಮಠದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡು,

ಈ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಂದೂಕುಗೆಳನ್ನೂ ರಿವಾಲ್ವರುಗಳನ್ನೂ, ಕತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಹಾಗೂ ಅಡ್ಡಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಪಂಚಕಲಶ ಮೊದಲಾದ ೭೨ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಹುಕುಮನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವರಲ್ಲದೆ "**ರಾವಲ್**" ಎಂಬ ಮಹಾಗೌರವಸೂಚಕವಾದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಿರುವರು. ಇಂಥ ರಾಜಾಧಿರಾಜಮಾನ್ಯವಾದ ಪೀಠವು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ! ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವ ಕೇದಾರಪೀಠದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಯಾರಿಗೆ ಸಂತೋಷವೆನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಅಸ್ತು !

ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು **ಕಾಶೀಸಿಂಹಾಸನಮಠದಲ್ಲಿಯೂ** ಸಹ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ **ಜಯನಂದದೇವ**ನೆಂಬ ಕಾಶೀಮಹಾರಾಜನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ದಾನಶಾಸನವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಹಾರಾಜನು **ಕ್ರಿ. ಶ. ೬ ನೆಯ** ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯರ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ **ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶಿವಯೋಗಿಗಳವರಿಗೆ** ಈ ಮಹಾರಾಜನು ಮಠದ ಗೋವುಗಳು ಮೇಯುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಕೆಲವು ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸ್ಥಾನವು **ಜಂಗಮಪುರ**ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವದೆ.* ಈ ಭೂಮಿಯು **ವಿಕ್ರಮಾರ್ಕಸಂವತ್ ೬೩೧ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಏಕಾದಶಿಯ** ದಿವಸ ದಾನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಇಂದಿಗೆ **೧೩೫೫** ವರ್ಷಗಳಾದವು.

ನೇಪಾಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಪೀಠದ ಶಾಖಾಮಠವೊಂದು ಈಗಲೂ "**ಜಂಗಮವಾಡೀಮಠ**" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ಮಠವನ್ನು ನೇಪಾಳದ ಮಹಾರಾಜರವರು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ

* ಈ ಜಂಗಮಪುರದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಂಡಿತ ಮದನಮೋಹನ ಮಾಲವೀಯರವರು ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತವಾದ "ಹಿಂದೂವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ"ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

॥श्रीगणेशाय नमः

पाटसनी

श्रीविश्वेश्वर

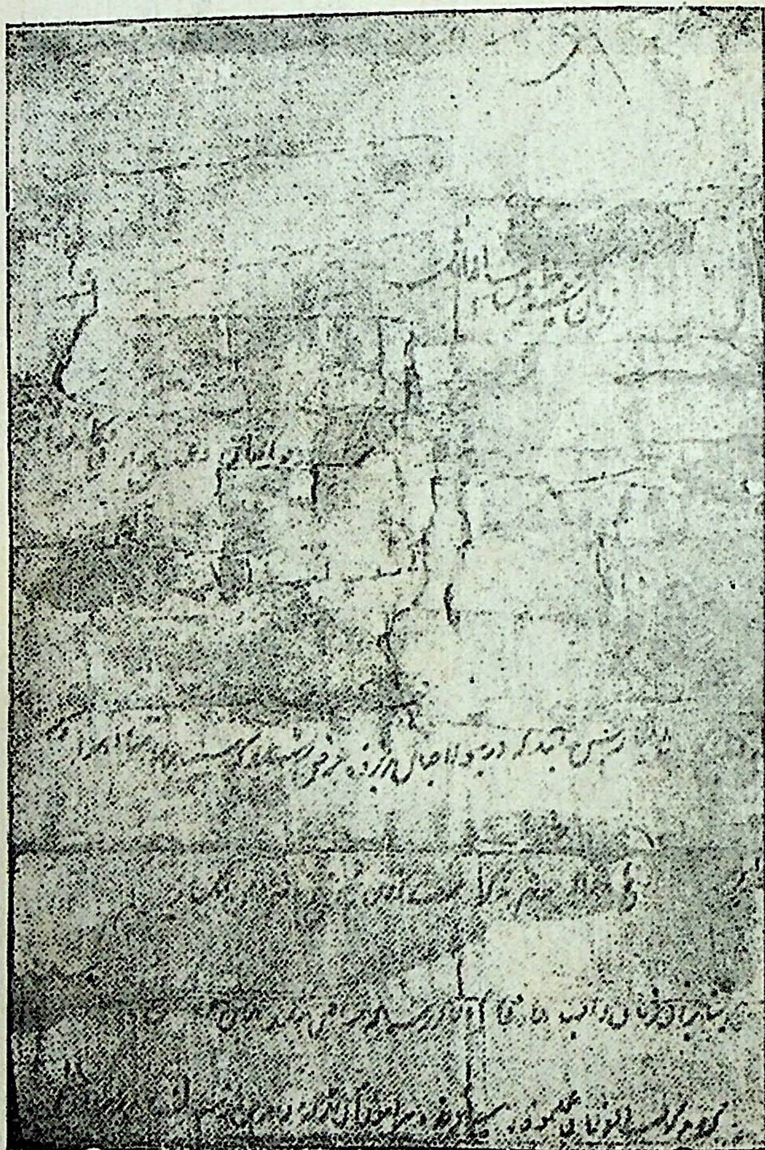
॥स्वस्ति श्रीमन्महाराजाधिराज श्री श्री श्रीमत् [illegible]

[illegible]

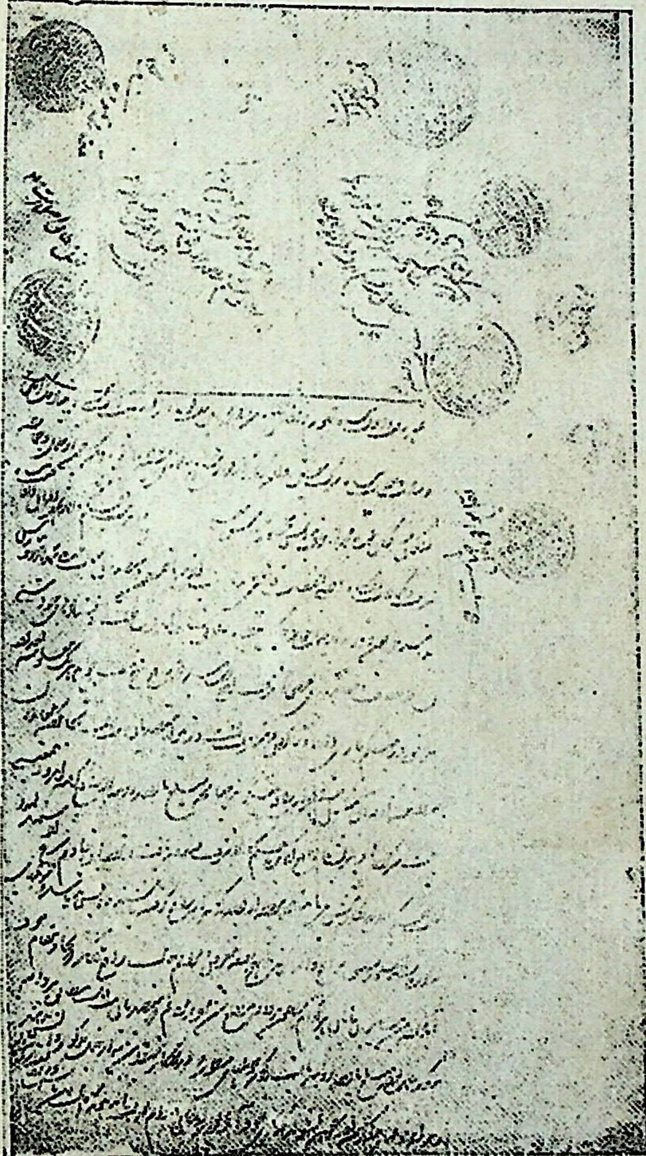
॥स्वदत्तां परदत्तां वा यो हरेत [illegible]

[illegible]

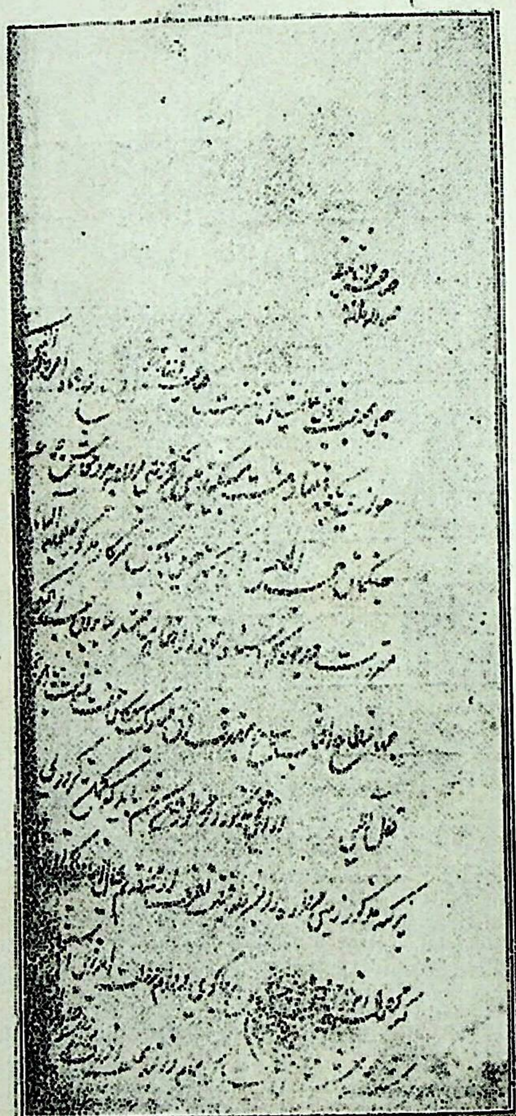
ಕಾಶೀ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಜಯದೇವನ ದಾನಪತ್ರ.

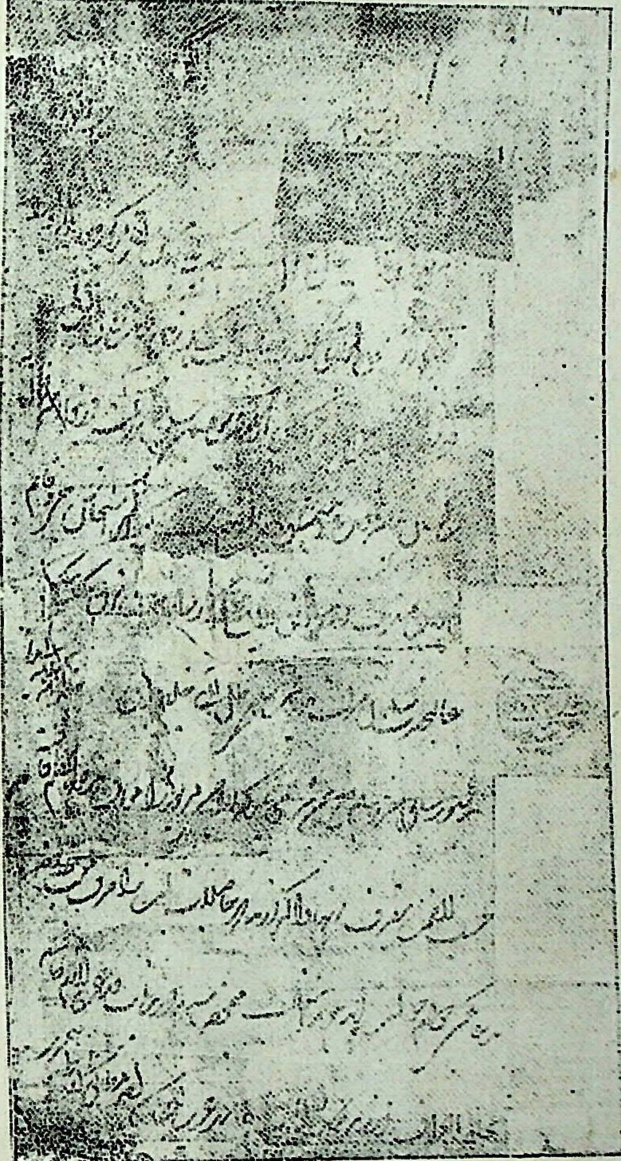
ಹುಮಾಯೂನ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಕಾಶೀಪೀಠಕ್ಕೆ
ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ದಾನಶಾಸನ.

ಅಕಬರ್, ಜಹಾಂಗೀರ್ ಮೊದಲಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರುವ ಕಾಶೀಪೀಠದ ಶಾಸನ.

ಷಹಜಹಾನ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಕಾಶೀಪೀಠಕ್ಕೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶಾಸನ.

ಔರಂಗಜೇಬ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಕಾಶೀಪೀಠಕ್ಕೆ
ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶಾಸನ.

ಜೈಪುರ ಮಹಾರಾಜರವರು ಕಾಶೀಪೀಠಕ್ಕೆ
ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶಾಸನ.

ರೀವಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಹಾರಾಜರವರು ಕಾಶೀಪೀಠಕ್ಕೆ
ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ದಾನಶಾಸನ

ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್
ಬಹದ್ದೂರರವರು ಕಾಶೀಪೀಠಕ್ಕೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ತಾಮ್ರಶಾಸನ

ಈಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೇಪಾಳದೇಶವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಮುಲ್ಲನೃಪತಿ ಎಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಜಂಗಮವಾಡೀಮಠಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಜಹಗೀರು(ಉಂಬಳಿ)ಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟು, ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಿಂದ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಶ್ರೀವಿಶ್ವಮುಲ್ಲನೃಪತೇರ್ಗಂಗಾದೇವೀ ಸುತಾ ಸುಷುವೇ ।
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮುಲ್ಲಭೂಪಸ್ತ್ರಿಭುವನಮುಲ್ಲಶ್ಚ ಭೂಪಾಲೌ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅನೇಕಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ರಾಜನ ವಂಶವೂ, ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮವೂ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮುಂದೆ—

ಶೈವಪ್ರೀತಿವಿಮಾಂ ಚ ದೈವವಶತೋ ನಷ್ಟಾಂ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟವಾನ್ ।
ಸೃಷ್ಟಾಂ ಚಾಪಿ ಶಿವಾರ್ಪಿತಾಂ ಪ್ರತಿದಧೇ ಶೈವಾಗಮಾಚಾರತಃ ॥
ಶೈವಾಚಾರಕೃತಃ ಶಿವಾಗಮವಿಧೇಃ ಶೈವಾಃ ಶಿವಾಲಂಬನಾಃ
ಕಿಂ ವಾ ಸಂತಿ ನ ಸಂತಿ ಹಂತ ಜಗತಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಸತ್ಕೀರ್ತಯೇ ।
ಕಿಂತು ಕ್ಷಾಂತಿವಿವೇಕಶಾಂತಿಪರಮಾನಂದೈಕವೀರಪ್ರಭು
ರ್ದೇವಶ್ರೀಯುತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯತಿಃ ಶೈವಶ್ಚ ತತ್ತ್ವಂ ಪರಂ ॥

ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದೇನಂದರೆ— ವಿಶ್ವಮುಲ್ಲನೃಪತಿ ಎಂಬ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ **ಗಂಗಾದೇವಿಯೆಂಬ** ಪತ್ನಿಯಿದ್ದಳೆಂದೂ, **ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮುಲ್ಲ-ತ್ರಿಭುವನಮುಲ್ಲರೆಂಬ** ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರಿದ್ದರೆಂದೂ, ಈ ಮಹಾರಾಜನ ವಂಶದವರು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಶಿವಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ, ಹೀಗಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶ್ವಮುಲ್ಲಭೂಪಾಲನು ದುರ್ದೈವವಶಾತ್ ಶಿವಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೂರನಾದನೆಂದೂ, ಶಿವಭಕ್ತಿದೂರನಾದ ಈ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು **ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬವರು** ಶೈವಾಗಮಪದ್ಧತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿದರೆಂದೂ, ಈ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಶಾಂತಿ, ದಾಂತಿ, ವಿವೇಕ, ವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ನೇಪಾಳೀಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಹತ್ತ್ವದ ವಿಷಯಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸ

ಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಮಹಾರಾಜನ ವಂಶದ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ **ಜಯರುದ್ರ ಮಲ್ಲದೇವನೆಂಬ** ಮಹಾರಾಜನು ಈ **ಜಂಗಮವಾಡೀ** ಮಠಕ್ಕೆ ಅನೇಕದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು (**೨೦೦ ಮೂರೀಭೂಲಾ**) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದಾನಶಾಸನವು **ವಿಕ್ರಮಾರ್ಕಸಂವತ್ ೬೯೨ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶು||** ೮ ದಿವಸ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು **೧೨೯೪** ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಈ ಶಾಸನವು ಈಗಲೂ ನೇಪಾಳದೇಶದ **ಭಾತಗಾಂವ** ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಈ ಯಾವತ್ತು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಾಚೀನರಾಜರೆಲ್ಲ ಶಿವಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಪೀಠಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ **ರೀವಾ, ಮೈಹರ್, ಮೈಸೂರು** ಮೊದಲಾದ ಹಿಂದೂಮಹಾರಾಜರೂ ಸಹ ಕಾಶೀಪೀಠಕ್ಕೆ ದಾನಮಾಡಿ ದಾನಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿಂದೂಮಹಾರಾಜರಲ್ಲದೆ, **ಹುಮಾಯೂನ್, ಅಕ್ಬರ್, ಜಹಂಗೀರ್, ಷಹಜಹಾನ್, ಔರಂಗಜೇಬ್, ಮಹಮ್ಮದ್‌ಷಾ** ಮೊದಲಾದ ಮೊಗಲ್‌ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ ಸಹ ಪೀಠಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು **ಕಾಶೀಪೀಠಕ್ಕೆ** ಅನೇಕಜಹಗೀರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅನೇಕದಾನಶಾಸನಗಳು ಈಗಲೂ ಕಾಶೀಪೀಠದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಹಿಂದೂಮತದ ಮಹಾವೈರಿಯಾದ **ಔರಂಗಜೇಬನು** ಕಾಶೀಪೀಠವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದಂಡೆತ್ತಿಬಂದಾಗ್ಗೆ, ಆ ಪೀಠದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅವನ ದಂಡಿಗೂ ನಾನಾರೀತಿಯಾಗಿ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು, ಆಗ್ಗೆ ಔರಂಗಜೇಬನು ಗರ್ವದಿಂದ ದೂರನಾಗಿ, ಕಾಶೀಪೀಠಕ್ಕೆ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆಸು, ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ರುಜುಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಔರಂಗಜೇಬನು ತನ್ನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

"ನಾನು ಜಂಗಮವಾಡೀಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದಕೂಡಲೇ ಆ ಮಠದ ಮೂರ್ತಿಯು ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಮೂರ್ತಿಯು

ಕಪ್ಪಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಲಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಕೆಂಪುಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳದಾಗಿಯೂ ಕುರಿಯ ಕೂದಲುಗಳಂತೆ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಉಂಗುರಗೂದಲುಗಳುಳ್ಳ ದಾಗಿಯೂ, ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದರೂ ಭೂಮಿಗೂ ಆಕಾಶಕ್ಕೂ ಏಕಾಕಾರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಭಯಗೊಂಡು ಶರಣಾಗತ ನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಇಂತಿಷ್ಟು ದಾನಮಾಡಿರುವೆನು."

ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಸ್ತು!

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಮೂಲಪೀಠಗಳ ಪ್ರಾಚೀನತ್ವವು ಸ್ಥಿರಪಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಈ ಮೂಲಪೀಠಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಖಾಮಠಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಶಿಲಾಶಾಸನಶೋಧನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರವೀಣರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಮಿ|| ರೈಸ್ ಸಾಹೇಬರು ತಾವು ಬರೆದಿರುವ (Mysore Inscriptions) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗಾ ಡಿ|| ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ **ಬೆಳಗಾಂವಿ** ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—ಬೆಳಗಾಂವಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ **೧. ಹಿರೇಮಠ, ೨. ಪಂಚಲಿಂಗನಮಠ, ೩. ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಮಠ, ೪. ವಾಮಶಕ್ತಿಮಠ, ೫. ಕೋಡಿಯಮಠ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಐದು ಮಠಗಳಿದ್ದವೆಂದೂ, ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೫೪ ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ೩ ಮಠಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ **ಮೂಳಿಗಮಧುಕೇಶ್ವರಪಂಡಿತ, ೨. ಸರ್ವೇಶ್ವರಪಂಡಿತದೇವ, ೩. ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿದೇವ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮೂವರು ಗುರುವರ್ಗದಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ಮುಂದೆ ೧೧೧೨ ರಲ್ಲಿ ಇವೇ ಮಠಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ **ಶಾಂತಿಶಿವ ಪಂಡಿತ, ಶಕ್ತಿಪಂಡಿತ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಪಂಡಿತರೆಂಬ** ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ೪ ನೆಯ ವಾಮಶಕ್ತಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೧೧೯೯ ರಲ್ಲಿ **ಸೋಮೇಶ್ವರಯ್ಯ** ಮತ್ತು **ವಿದ್ಯಾಭರಣಯ್ಯ** ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಾಹೇಶ್ವರರಿದ್ದರೆಂದೂ, ೫ ನೆಯ ಕೋಡಿಯಮಠದಲ್ಲಿ **ಶ್ರೀಕಂಠಶಿವಯೋಗಿ** ಎಂಬ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿದ್ದರೆಂದೂ, ಇವರ ಕಂಠವು ಯಾವಾಗಲೂ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರು

ತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ, ಇವರು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಘನವಾದ ಪಂಡಿತರಿದ್ದರೆಂದೂ, ಶಿವಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರೂ, ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಧೀರರೂ, ಅತ್ಯಂತ ಸದ್ಗುಣಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ಇವರಿಗೆ **ಸೋಮೇಶ್ವರಯ್ಯನೆಂಬ** ಶಿಷ್ಯನಿದ್ದನೆಂದೂ, ಈ ಸೋಮೇಶ್ವರಯ್ಯನು ಯಮ-ನಿಯಮಾದಿಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಿದ್ದನೆಂದೂ, ಇವನಿಗೆ **ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯ**ನೆಂಬ ಶಿಷ್ಯನಿದ್ದನೆಂದೂ, ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯನೇ ತನ್ನ ಗುರುಗಳ ಸನ್ಮಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೧೧೧೨ ರಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವನೆಂದೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮಹನೀಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಎಂಥ ಪಂಡಿತರಿದ್ದರೆಂಬುದೂ, ಇವರ ಮಠಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವೈಭವದಿಂದಿದ್ದವೆಂಬುದೂ ಈ ಶಾಸನಗಳ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ೧೮೭೫ ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ **ಬೊಂಬೈ ರಾಯಲ್ ಏಷಿಯಾಟಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ ಬ್ರಾಂಚಿನ** ೧೧ ನೆಯ ರಿಪೋರ್ಟಿನ ೨೨೭ ರಿಂದ ೨೭೭ ನೆಯ ಪುಟದವರೆಗೆ ಇರುವ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡಲಿಪಿಯ ತಾಮ್ರಶಾಸನಗಳ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—**ಚಾವುಂಡರಾಜನ** ವಿಷಯವೂ, ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ **ಮಹಾದೇವಿಯ** ವಿಷಯವೂ ಮತ್ತು **ಪೇರ್ಮಾಡಿ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸಿಂಧುವಂಶದ ರಾಜನ ವಿಷಯವೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಇವರಿಗೆ "**ಶಿವಾಗಮಸಮಾಕರ್ಣನಕರ್ಣಪೂರರುಂ**" ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ, **ನೀಲಕಂಠಪಂಡಿತದೇವ** ಎಂಬ ಮಾಹೇಶ್ವರರಿಗೆ ಲಿಂಗಮುದ್ರಾಂಕಿತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

> ಸರ್ವಸಮಸ್ಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಭೂಮಿಯಸ್ಥಲಂ। ಮುದಮೊಳಲದಾರಿಯಿಂ ಬಡಗಣವಯವಲದಿಂ । ತೆಂಕಣವಾಸಿಗಾವುಂಡನಬಳದಿಂ। ಉತ್ತರ ಮೂವತ್ತಾರಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಮುಂ ತಪೋಧನರುಂ ಕವಿತೆಯುಂ ಬೆರಸುಮಾಡಿ॥

ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ನೀಲಕಂಠದೇವರೆಂಬ ಮಾಹೇಶ್ವರಪಂಡಿತರಿಗೆ

ಭೂದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಈ ಪೇರ್ಮಾಡಿ ರಾಜರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೯೫೦ ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಆ ಶಾಸನ ದಿಂದಲೇ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

"ಭಸ್ಮೋದ್ಧೂಳಿತಗಾತ್ರರುಂ, ಕೌಪೀನಾಜಿನರುಂ, ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಮಾಲಾಧರರುಂ, ವಾತುಲಾಗಮಸಮಯಸಮುದ್ಧಾರರುಂ, ಜಂಗಮ ಲಿಂಗಾವತಾರರುಂ"

ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಾಹೇಶ್ವರಪಂಡಿತರಿಗೆ ಭೂದಾನಮಾಡಿದ ವಿಷಯವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗುರುವರ್ಗದ ಮಠಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕಾನೇಕಶಾಸನಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿವೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುವರ್ಗದ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ರಾಜಾಧಿರಾಜರನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರಿಂದ ಗುರುಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ, ಅನಂತಾನಂತಭೂದಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಜಗದ್ವಂದ್ಯರಾಗಿ ಹೋಗಿರುವರು. ಇಂಥ ಪೂಜ್ಯಗುರುವರ್ಗಮಠಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕಾಲ ವೈಚಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಸದ್ಯಃ ಹೀನಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅತ್ಯಂತವ್ಯಸನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದ ಗುರುವರ್ಗದ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗುರುತ್ವಕ್ಕನುಸಾರ ವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಮನಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದ ರಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಯು ದಿನೇ ದಿನೇ ಹ್ರಾಸವಾಗುತ್ತ ನಡೆದು, ಈ ಮತದಲ್ಲಿ ಗುರುಭಕ್ತಿಯು ಲಯವಾಗಹತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗರುವರ್ಗದ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾರಂಗತರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಂತೆ ತಾವೂ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿ ಗಳಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯೋದ್ಧಾರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವವರಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈ ಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಮತದ ಪ್ರಾಚೀನತ್ವವು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅನೇಕಾಧಾರಗಳಿಂದ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನು ಈ ಮತದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸೋಣ! ಈ ಮತಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಈ ಮತದ ಅನೇಕಜನ ಪಂಡಿತರು ಅನೇಕ

ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವೇ ಈ ಮತದ ಜನರಿಗಾಗಲಿ, ಅನ್ಯಮತದವರಿಗಾಗಲಿ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರುಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಈ ಮತದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲೆಂಬುದ್ದೇಶದಿಂದ ಶಿವಸೂತ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಉಪನಿಷದಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಭಾಷ್ಯಗಳು **ರೇಣುಕಭಾಷ್ಯ, ದಾರುಕಭಾಷ್ಯ, ಏಕೋರಾಮಭಾಷ್ಯ, ಪಂಡಿತಭಾಷ್ಯ, ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯಭಾಷ್ಯ** ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿರುವವು. ಈ ಪೂಜ್ಯಪಾದರು ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಈ ಮತಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಗೌರವವನ್ನು ತಂದಿದ್ದರೂ, ಈ ಮತದ ದೈವದುರ್ವಿಲಾಸದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇವರು ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ಭಾಷ್ಯವೂ ದೊರೆತಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಹುವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ತಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ವೃಷಭಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರೆಂಬ ಪ್ರಾಚೀನಪಂಡಿತರು, ೧೧ ನೆಯ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿರುವ "**ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ದೇವಂ ವಿಶ್ವಾಕ್ಷಂ ವಿಶ್ವಶಂಭುವಂ** ಇತ್ಯಾದಿಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ—

ರೇವಣಸಿದ್ಧಮರುಲಸಿದ್ಧೈಕೋರಾಮಸಿದ್ಧಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಾದಯಃ "ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ದೇವಮಿತ್ಯಾದಿಪರಶಿವಧರ್ಮಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಕ್ಯಾನಾಂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕವಿಷ್ಣುಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವೇಽಪಿ ಏತದನುವಾಕಸ್ಯ ಶಿವಪರತ್ವೇ ನ ಕಶ್ಚಿದಪಿ ದೋಷಃ । ಶಿವಸ್ಯ ಶಕ್ತಿರ್ವಿನಿಯೋಗಕಾಲೇ ಚತುರ್ವಿಧಾ್ವಭೂಚ್ಛಿವಸತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ । ಭೋಗೇ ಭವಾನೀ ಪುರುಷೇಷು ವಿಷ್ಣುಃ ಕ್ರೋಧೇ ಚ ಕಾಲೀ ಸಮರೇ ಚ ದುರ್ಗಾ ॥ ಇತಿ ಶ್ರುತೌ................ಶಿವಸ್ಯ ಶಕ್ತಿತ್ವೇನ ವಿಷ್ಣೋಃ ಶಕ್ತಿತ್ವೇನ ಸ್ಪಷ್ಟಮುಪದಿಷ್ಟತ್ವಾತ್, ಶಕ್ತಿಶಕ್ತಿಮತೋರಭೇದನಿಯಮಾತ್, ಶಕ್ತಧರ್ಮಾಃ ಶಕ್ತೌ ಸಂಭವಂತೀತಿನ್ಯಾಯಾತ್, ...ಶಕ್ತಶಕ್ತಿತ್ವೇನ ತಯೋರಭೇದವ್ಯಪದೇಶಾಚ್ಚ" ಇತಿ ವದಂತಿ ॥

ಉದ್ಭಟಾರಾಧ್ಯವೇಮನಾರಾಧ್ಯವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯಾದಯಸ್ತು "ಅಸ್ಯಾ

ಮುಪನಿಷದಿ ದಹರೋಪಾಸನಾವಿಷಯೇ ನಾರಾಯಣೋಪಾಸಕತ್ವ ಶಿವೋಪಾಸ್ಯತ್ವನಿರ್ಣಯೇ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾನುವಾಕಗತಾನಿ 'ನಾರಾಯಣಪರಂಬ್ರಹ್ಮತತ್ವಂ ನಾರಾಯಣಃ ಪರಃ' ಇತ್ಯಾದಿವಚನಾನಿ ವಿರುದ್ಧ್ಯೇರನ್ನಿತಿ ಮಾ ಶಂಕಿಷ್ಠಾಃ | ತದ್ಭಾವಭಾವನಾಪನ್ನಸ್ಯ ನಾರಾಯಣಸ್ಯಾನಿತರಸಾಧಾರಣಹೃದಯಾಂತರ್ವರ್ತಿಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನಸಾಮರ್ಥ್ಯಲಿಂಗೇನ 'ಮುಕ್ತಃ ಶಿವಸಮೋ ಭವೇದಿತಿ' ನ್ಯಾಯಾಚ್ಚ ತಥೈವ ಯೋಜಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಂ" ಇತಿ ಪ್ರೋಚುಃ"

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಶ್ರೀರೇಣುಕಾದಿ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವರು. ಇದನ್ನೇ ನೋಡಿ ನಾವು ಎಷ್ಟೋ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದೇ ವೃಷಭ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರು ತಮ್ಮಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಭಾಷ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ—

ವೇದವ್ಯಾಸಂ ಸೂತ್ರಕಾರಂ ದೂರ್ವಾಸಂ ವೃತ್ತಿಕಾರಕಂ ।
ಭಾಷ್ಯಕೃತ್ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಪಾಶಮುಕ್ತಯೇ ॥

ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ವ್ಯಾಸರನ್ನೂ ಈ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ **ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರನ್ನೂ**, ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದ ದೂರ್ವಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಪಾಶಬಂಧವಿಮೋಚನಕ್ಕಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮಂಗಲವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಭಾಷ್ಯವು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾಗಿರುವುದೆಂದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪೂಜ್ಯಪಾದರು ರಚಿಸಿದ ಭಾಷ್ಯಗಳು ಸದ್ಯಃ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಪುಸ್ತಕಭಾಂಡಾಗಾರಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಆಂಧ್ರದೇಶನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಆರಾಧ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಿಕಂದರಾಬಾದದಲ್ಲಿರುವ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಲ್ಲಿ "**ಶ್ರೀ ರೇಣುಕಭಾಷ್ಯ, ದಾರುಕದಿಗ್ವಿಜಯ**" ಎಂಬೀ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆಯುವುವೆಂದು ಅವರ ಪುಸ್ತಕಭಾಂಡಾಗಾರದ ಲಿಸ್ಟಿನಿಂದ ತಿಳಿದು

ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಜರ್ಮನ್ ದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬರ್ಲಿನ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರೇಣುಕಭಾಷ್ಯವು ಇರುವುದೆಂದು ವದಂತಿಯುಂಟು. ಈ ಮಹಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಭಾಷ್ಯಗಳು ಯಾವಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮತೀಯರ ಕೈಸೇರುವುವೋ, ಅಂದೇ ಈ ಮತದ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಿರುವ "ಶ್ರೀಕರ ಭಾಷ್ಯ"ವು ಸದ್ಯಃ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತರು "ಅಥಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ" ಎಂಬೀ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ—

ಸಮನ್ವಯಸೂತ್ರೇ ಏಕೋರಾಮಸಿದ್ಧಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯೈಃ
ಶ್ರೋತವ್ಯ ಇತ್ಯತ್ರ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿಧಿರ್ನಿರಾಕೃತಃ ॥

ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಏಕೋರಾಮಶಿವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ "ತತ್ತು ಸಮನ್ವಯಾತ್" ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಏಕೋರಾಮ ಭಗವತ್ಪಾದರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಹಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲದೆ, ಇವರಿಂದ ಶಿವಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅಗಸ್ತ್ಯಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಕೂಡ, ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪರವಾಗಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತ ಪರವಾಗಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವರೆಂಬುದು ಶ್ರೀಕರಭಾಷ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕರಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ

ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಚಂದ್ರೇಣ ಕೃತಾಂ ವೈಯಾಸಿಕೀಂ ಶುಭಾಂ ।
ಸೂತ್ರವೃತ್ತಿಂ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಕೃತಂ ಭಾಷ್ಯಂ ಶಿವಂಕರಂ ॥

ಅಂದರೆ ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯಾಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಈ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಸೂತ್ರ ವೃತ್ತಿಯು ಸದ್ಯಃ ಕುಂಭಕೋಣದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವರೂ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುವಿಶ್ವಕರ್ಣಶಿವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದ ದೂರ್ವಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ರಚಿಸಿದ ವೃತ್ತಿಯು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಲೋಕೋತ್ತರಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಈ ಮಹರ್ಷಿಯು ರಚಿಸಿದ ಈ ವೃತ್ತಿಯು ಅಸಾಧಾರಣಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ದೂರ್ವಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಪರವಾಗಿ ಸೂತ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೂ ಸಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರುವನೆಂದು ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಸಪಸದನುಗ್ರಹಸಿಗ್ರಹವಿಗ್ರಹೋ................ಭಗವಾನ್ ।
ಸರ್ವಾಸಾಮುಪನಿಷದಾಂ ದುರ್ವಾಸಾ ಜಯತಿ ದೇಶಿಕಃ ಪ್ರಥಮಃ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅನೇಕಜನಪ್ರಾಚೀನಕವಿಗಳು ಈ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸರ್ವರಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಮಹರ್ಷಿಯು ಸಮಸ್ತೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರಾದ ನಂದಿಕೇಶ್ವರಶಿವಾಚಾರ್ಯರು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಡಮರುವಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ "ಅ-ಇ-ಉ-ಣ್" ಮೊದಲಾದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸೂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಶಿವಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಪರವಾದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ—

ನೃತ್ತಾವಸಾನೇ ನಟರಾಜರಾಜೋ ನನಾದ ಢಕ್ಕಾಂ ನವಪಂಚವಾರಂ ।
ಉದ್ಧರ್ತುಕಾಮಃ ಸನಕಾದಿಸಿದ್ಧಾನೇತದ್ವಿಮರ್ಶೇ ಶಿವಸೂತ್ರಜಾಲಂ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸೂತ್ರಗಳು ಕೇವಲ ಶಿವಾದ್ವೈತವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವುವೆಂದೂ, ಸನಕಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿ

ಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಿವನ ಡಮರುವಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದವೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ನಂದಿಕೇಶ್ವರಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಈ ಶಿವಾದ್ವೈತವೃತ್ತಿಗೆ **ಉಪಮನ್ಯುಶಿವಾಚಾರ್ಯರು** ಬಹು ಗಂಭೀರ ವಾದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು "**ನಂದಿಕೇಶ್ವರ ಕಾರಿಕಾ**" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅತಿಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಇದರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಬಹು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳಾದ ಪರಮತೀಯ ಪಂಡಿತರು ಈಗ್ಗೆ ೪೦-೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಮುದ್ರಣಮಾಡಿ ಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲದೆ ಗುರುವಂಶೋದ್ಭವರಾದ ಅನೇಕಜನಪಂಡಿತರು ಪರವಾದಿಗಳೊಡನೆ ವಾದಮಾಡಿಯೂ, ಅನೇಕರು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು. **ಪರಮತಕಲಾನಲ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ, ಪರವಾದಿಭಯಂಕರಶಿವಾಚಾರ್ಯ**ರೆಂಬವರು ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರೊಡನೆ ವಾದಮಾಡಿದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಶಂಕರ ವಿಜಯಾದಿಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. **ನೀಲಕಂಠಶಿವಾಚಾರ್ಯ**ರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವದೆ. **ಕಾಲಹಸ್ತಿಶಿವಾಚಾರ್ಯ**ರು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಪರವಾದ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬ ವಿಷಯವು "ಲಿಂಗಧಾರಣ ಚಂದ್ರಿಕೆ" ಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಸಕಲಗ್ರಂಥಗಳು ಶ್ರೀಜಗದಾಚಾರ್ಯರ ಆಶೀರ್ವಾದಬಲದಿಂದ ದೊರೆ ತದ್ದೇ ಆದರೆ, ಈ ಮತದ ವೈಭವವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದುವರ್ಣಿಸಿದರೂ ತೀರ ದಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪವಿತ್ರ ಮತವು ಪೂರ್ವದಂತೆ ಅತ್ಯಂತವೈಭವಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ, ಆ ಮೂಲಾಚಾರ್ಯರ ಆಶೀರ್ವಾದವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿರ ಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದು ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ.

ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಈ ಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ಯಾವ ಯಾವ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸೋಣ! ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೈದಿಕಮತದಲ್ಲಿಯೂ ಜನಿಸಿದ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರ ಆದ್ಯಂತ

ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಆ ಮಹನೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವೀರಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾದ ಜನರಿಗೆ ಮತಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ವರೂಪವೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ; ಅಂದಮೇಲೆ ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಮಹತ್ವವು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರು ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ, ಸಾವಿರಾರು ಅದ್ಭುತ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಲೋಕವಂದ್ಯರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಗೆ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ, ಆ ಋಷಿಪುಂಗವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಲೋಕಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂದೂ, ಚಿರಂಜೀವಿಯೆಂದೂ, ಪರಮಶಿವಭಕ್ತನೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಭೀಷಣನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಲಂಕಾಪುರಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ, ಅವನಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು, ಅವನ ಭಕ್ತಿಭಾವಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ನೆರವೇರದಿದ್ದ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರುಕೋಟಿ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು, ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರುಕೋಟಿಗುರುರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮೂರುಕೋಟಿ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಉಜ್ಜಯಿನೀಪಟ್ಟಣವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದು ಶಕಪುರುಷನೆಂದು ಈಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತಿರುವ ವಿಕ್ರಮಭೂಪಾಲನಿಗೆ ಜಗದ್ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಖಡ್ಗವನ್ನಾಶೀರ್ವದಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಮಹಿಮರಿಗೆ ಸಕಲಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾದ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರನಾಮಕ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ರಾಕ್ಷಸರೂಪದಿಂದ ಲೋಕಕಂಟಕರಾಗಿದ್ದ ಯಕ್ಷದಂಪತಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಫಾಲನೇತ್ರದಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮಮಾಡಿ, ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ಜಗತ್ತಿನಲಿರತಕ್ಕ ಕುಟಿಲಸಿದ್ಧರಿಗೆಲ್ಲ ಒಡೆಯನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತಗರ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಗೋರಕ್ಷನ ಗರ್ವವನ್ನು ಹರಣಮಾಡಿ, ಶರಣಾಗತನಾದ ಆ ಗೋರಕ್ಷನಿಗೆ

ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಕಾಂಚೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ **ವರದರಾಜನ್ನಾಮಕ**ವಾದ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಹಿಮಾಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಕಾಂಚೀನಗರಾಧಿಪತಿಯೂ ಪರಮವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನೂ ಆದ ಚೋಳಭೂಪಾಲನಿಗೆ ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಭರತಖಂಡವನ್ನು ಏಕಚ್ಛತ್ರಾಧಿಪತ್ಯದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ **ನೀಲಗಲಚಕ್ರವರ್ತಿ** ಯೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನ ಅಸಾಧರಣವಾದ ದಾತೃತ್ವಗುಣವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿಪ್ರಮಥಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಗಾಹುತಿಯಾದ ಆ ಮಹಾರಾಜನ ಭಕ್ತಿಭಾವಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಅವನಿಗೆ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸತಿಪತಿಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ತಾವು ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ೧೪೦೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಮಹಿಮಾಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಾಂಚೀ ಏಕಾಮ್ರೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯದ ಭೂಗರ್ಭದಿಂದ ಒಂದು ತೇಜೋಮಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅವತಾರಮಾಡಿಸಿ, ಆ ಮೂರ್ತಿಗೆ **ರುದ್ರಮುನಿಶಿವಾಚಾರ್ಯ**ನೆಂಬ ಅಭಿಧಾನವನ್ನಿಟ್ಟು, ಆ ಮಹಿಮನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವರೊಡನೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ, ಸರ್ವಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಅವತರಿಸಿದ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯ ಶ್ರೀ ಸೋಮನಾಥಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿದರು.

ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ದಾರುಕಾಚಾರ್ಯರು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾದ **ದಧೀಚಿಮಹರ್ಷಿ**ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ, ಆ ಮಹರ್ಷಿಪುಂಗವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ **ಮಹಾಮಾಯೆ**ಯ ಗರ್ವವನ್ನು ಭಂಗಮಾಡಿ, ಆ ಮಹಾಮಾಯೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗುಂಟಾಗಿದ್ದ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ, ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. **ದೇವನಂದನ**ನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನಾರೀತಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಭಕ್ತಿಭಾವಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಅವನಿಗೆ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತೋಪದೇಶವನ್ನು

ಮಾಡಿ, ಮೋಕ್ಷಪದವಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅದ್ಭುತಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶಿವಯೋಗಿಗಳೆಂಬ ಮಹಿಮರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಅವತರಿಸಿದ ವಟವೃಕ್ಷ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ದಿವ್ಯದೇಹಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಅಡಗಿದರು.

ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಘಂಟಾಕರ್ಣಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾದ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಗೌತಮೇಂದ್ರ ನೃಪಾಲ ನಾಮಕನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಪರಮಶಿವಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪದವಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನಂತಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಅವತರಿಸಿದ ರಾಮನಾಥ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ದಿವ್ಯದೇಹಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಅಡಗಿದರು.

ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಸಾನಂದ ಮಹರ್ಷಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಮಹಿಮಾಬಲದಿಂದ ಅನೇಕಜನ ರಾಜಾಧಿರಾಜರನ್ನು ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹದಿನೆಂಟುಕುಲದವರಿಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ದಿವ್ಯದೇಹಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಅಡಗಿದರು.

ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯರು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾದ ದೂರ್ವಾಸ ಮಹರ್ಷಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಶಿವತತ್ತ್ವೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲದೆ ನೇಪಾಳ-ಕಾಶ್ಮೀರ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತ ವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ ಲೋಕವಂದ್ಯರಾಗಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಅವತರಿಸಿದ ವಿಶ್ವನಾಥಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ದಿವ್ಯದೇಹಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಅಡಗಿದರು.

ಹೀಗೆ ಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರು ಅನೇಕಾನೇಕಾದ್ಭುತಮಹಿಮೆ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ವೀರಶೈವರು ಇವುಗಳೊಂದನ್ನೂ ಅರಿಯದೆ

ಇರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅತ್ಯಂತವ್ಯಸನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಈ ಭಗವತ್ಪಾದರ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಈ ಮಹನೀಯರ ಜಯಂತಿಗಳನ್ನು ಆಯಾಯ ಶುಭದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಫಾಲ್ಗುನ ಶು|| ೧೩ ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀಏಕೋರಾಮಾರಾಧ್ಯರ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ವೈಶಾಖ ಶು|| ೩ ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀದಾರುಕಾಚಾರ್ಯರ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ವೈಶಾಖ ಶು|| ೫ ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯರ ಜಯಂತಿಗಳನ್ನು ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿ, ಶುದ್ಧವಂಶದವರೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಗುರುಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಶಿವಂಭೂಯಾತ್.

ಭಾಗ—೨

ಮೈಸೂರು ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಶುಕ್ಲ ಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖ ಶು॥ ೫
(ತಾ॥ ೧೩-೫-೧೯೨೯) ದಿವಸ ನೆರವೇರಿದ

ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುದಾರುಕಜಯಂತೀಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ನಾಗನೂರು ಬೃಹನ್ಮಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ
ಪಂಡಿತ ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಮಾಡಿದ

ಭಾಷಣ

ಪಂಚಾನನತನೂದ್ಭೂತಾನ್ ಪಂಚಾಕ್ಷರಮನೂಪಮಾನ್ ।
ಪಂಚಸೂತ್ರಕೃತೋ ವಂದೇ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯಾನ್ ಜಗದ್ಗುರೂನ್ ॥

ಸಭಿಕಮಹಾಶಯರೇ,

ವಿಭವಸಂವತ್ಸರದ ವೈಶಾಖ ಶು॥ ೫ ಶುಭದಿವಸ, ವೀರಶೈವ ಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುದಾರುಕಾಚಾರ್ಯರ ಜಯಂತೀ ಮಹೋತ್ಸವವು ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಭಕ್ತಿವಿಶೇಷದಿಂದ ಅತ್ಯಂತವೈಭವದೊಡನೆ ನೆರವೇರಿತು. ಇಂದಿನ ಶುಕ್ಲನಾಮಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖ ಶು॥ ೫ ಈ ಶುಭದಿವಸದಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಈ ಜಗದಾಚಾರ್ಯರ ಜಯಂತೀಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಅಸಾಧಾರಣವೈಭವ ದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿ, ವೀರಶೈವಮತವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಭೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ವೀರಶೈವರಲ್ಲದೆ ಸ್ಮಾರ್ತ, ವೈಷ್ಣವ, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಾದಿ ಪರಮತೀಯ ಪ್ರಮುಖರೆಲ್ಲರೂ ಅಲಂಕರಿಸಿರುವದು ಅತ್ಯಂತಸಂತೋಷಪ್ರದ ವಿಷಯ

ವಾಗಿದೆ. ಸಕಲಸಭಾಸದರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಸದ್ಯಃ ವೀರಶೈವಮತದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಶಿವಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ತ್ವವಿಷಯವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮಹತ್ತ್ವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಶಾಂತಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಾನವಪ್ರಾಣಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪರಮದಯಾಳುವಾದ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ವೇದಾಗಮೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಿಜವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಯಾರು ವರ್ತಿಸು ವರೋ, ಅವರಿಗೆ ನಿತ್ಯಸುಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುವ ಹಿಂದೂಮತೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಅತ್ಯಂತ ಪೂಜ್ಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವೇದಾಗಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ವರ್ತಿಸುವವರು ಹಿಂದುಗಳೆಂದೂ, ವೇದಾಗಮಾದಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವರು ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲವೆಂದೂ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮವುಂಟು. ಹಿಂದೂಮತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮನಿಬಂಧನವು ಮುಖ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಈ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮನಿಬಂಧನವನ್ನು ಕುರಿತು, ಅನೇಕಾನೇಕಜನ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನೂ, ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ, ಗೀತಾದಿಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವರು. ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ರಚಿಸಿರುವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ ನಿಬಂಧನದಂತೆ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಹಿಂದೂಮತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳ ಕಟ್ಟಳೆಯು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಯಾರು ವರ್ಣಾ ಶ್ರಮಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸುವರೋ ಅವರೇ ವೈದಿಕರೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವವರು ಅವೈದಿಕರೆಂದೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ವೇದಾಗ ಮಾದಿಗಳು ಪರಮಪ್ರಮಾಣೀಭೂತಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಮತದಲ್ಲಿರ ತಕ್ಕ ಕೆಲವು ಜನ ವಿಚಾರಶೂನ್ಯರು, ವೀರಶೈವಮತವು ಅಪ್ರಾಕೃತ ವಾದುದರಿಂದ, ಈ ಮತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳ ನಿಬಂಧನವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಠಶೋಷಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು; ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದು ಅವರ ಅಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಭಾವವಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದಲ್ಲ. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ವೀರಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕಜನ ಆಚಾರ್ಯರೂ, ಪಂಡಿತರೂ,

ಯೋಗಿಗಳೂ ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಭಾಷ್ಯಾದ್ಯದ್ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮವಿಚಾರವು ಬಹುವಿಶದವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಗೆ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ—

ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿಧರ್ಮಾಣಾಂ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಹಿ ದ್ವಿಧಾ ಮತಾ ।
ಏಕಾ ಶಿವೇನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಕಥಿತಾ ಪರಾ ॥

ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ದಿಷ್ಟಚತುರ್ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಂತೆ, ಶಿವನಿರ್ದಿಷ್ಟಚತುರ್ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳೂ ಉಂಟೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಭಕ್ತಮಾರ್ಗಕ್ರಿಯಾಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ—

ಸ್ವಮಾರ್ಗಾಚಾರನಿರತಾಃ ಸಜಾತೀಯಾ ದ್ವಿಜಾಸ್ತು ಯೇ ।
ತೇಷಾಂ ಗೃಹೇಷು ಭುಂಜೀತ ನೇತರೇಷಾಂ ಕದಾಚನ ॥

ವೀರಶೈವಮತೀಯರಾದ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕಸಜಾತೀಯದ್ವಿಜರು ಸಜಾತೀಯದ್ವಿಜರಲ್ಲಿಯೇ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಈ ಮತೀಯರಾದಾಗ್ಯೂ ಇತರ ದ್ವಿಜರಲ್ಲಿ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದೂ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರು ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿರುವರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರಾದ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸ್ಕಂದಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ—

ವರ್ಣಾಶ್ರಮಸದಾಚಾರಾಃ ಶಿವೇನ ಕಥಿತಾಃ ಪುರಾ ।
ಯೇ ತಾನುಲ್ಲಂಘ್ಯ ವರ್ತಂತೇ ಶಿವಸ್ಯಾಜ್ಞಾಪಲಾಪಿನಃ ॥
ರಾಜಾಜ್ಞಾಭಂಗಕೃನ್ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ಯಥಾ ದಂಡೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।
ಶಿವಾಜ್ಞಾಭಂಗಕೃನ್ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ದಂಡೋ ಹಿ ನರಕಸ್ತಥಾ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳು ಶಿವೋಕ್ತಗಳೆಂದೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವವರು ನರಕಗಾಮಿಗಳಾಗುವರೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ವೀರಶೈವಧರ್ಮಶಿರೋಮಣಿಯಲ್ಲಿ—

ಶಿವೋಕ್ತಾಂ ಜಾತಿಮರ್ಯಾದಾಂ ಯೋsತೀತ್ಯ ಭುವಿ ವರ್ತತೇ |
ಸ ಚಂಡಾಲ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಬಹಿಷ್ಕೃತಃ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಶಿವೋಕ್ತವಾದ ಜಾತಿಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಯಾವನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವನೋ ಅವನು ಚಂಡಾಲನೆಂದೂ, ಸರ್ವಕರ್ಮಬಹಿಷ್ಕೃತನೆಂದೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳ ವಿಚಾರವು ಚಿಕ್ಕಬಾಲಕರಿಗೂ ಸಹ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ವೀರಶೈವ ಮತದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಕೆಲಜನ ಅಪ್ರೌಢರು ಅಪಲಪಿಸುತ್ತ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸಹತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬಹುವ್ಯಸನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕನ್ನಡಿಗರು (ಮಿಶ್ರರು) ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಮತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಪಲಪಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅನ್ಯ ಮತೀಯರು ಈ ವಿಷಯವು ನಿಜವಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅದು ಕೇವಲ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಿರುವುದು. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತದಲ್ಲಿ ಯಾವರೀತಿಯಾಗಿ ಚತುರ್ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಈ ಮತದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಚತುರ್ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ವೀರಶೈವಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧಾಂತವಿಷಯವಾಗಲಿ, ಆಚಾರಾದಿವಿಷಯಗಳಾಗಲಿ ಎರಡೂ ಒಂದೇರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ದೇವತೋಪಾಸನಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಕೆಲಕೆಲವು ಕರ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದುಂಟು. ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಅನಾದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಚಾರಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ, ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದರೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಎರಡೂ ಮತಗಳಿಗೆ ನಾನಾರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ—

ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಶಿವಸೂತ್ರ-ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವಂತೆ, ರಾಮಾನುಜಾ

ಚಾರ್ಯರಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುವರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಚಿದಚಿದ್ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಭೇದಾಭೇದವನ್ನು ಒಪ್ಪುವಂತೆ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಾದರೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಭೇದಾಭೇದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿರುವರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ-ಅನುಮಾನ-ಆಗಮಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವಂತೆ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಾದರೂ ಈ ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು. ಈ ಉಭಯಮತಾಚಾರ್ಯರು ಜಗತ್ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅಧ್ಯಾಸವಾದವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವರು. ಉಭಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿರುವುದು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಶಿವನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ವಿಷ್ಣುವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಶಿವನಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತು ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಪಾರ್ವತೀಸಹಿತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಪರಶಿವರೂಪಿಯಾದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲವಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಗಲಿಸದೆ ಸದಾ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಧಾರಣಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಯುಧರೂಪಗಳಾದ ಶಂಖಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಎಡಬಿಡದೆ ಸದಾ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಪ್ತಮುದ್ರಾಂಕನಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಗೋಮಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ತ್ರಿಯರ್ಕ್ತ್ರಿಪುಂಡ್ರವನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಮೃತ್ತಿಕೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ನಾಮವನ್ನು ಊರ್ಧ್ವತ್ರಿಪುಂಡ್ರವನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಣಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು

ತುಲಸೀ ಮಣಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತುಲಸೀಪತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಶಿವಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಜನಿಸಿದ ಶಿಶುವಿಗೆ ಶಿವನ ಸಂಬಂಧವಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಧಾರಣ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರೋಪದೇಶಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಶಿಶುವಿಗೆ ಶೀತಶಂಖಚಕ್ರಧಾರಣ, ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ೮ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಸಂಸ್ಕಾರರೂಪವಾದ ಉಪನಯನವನ್ನೂ, ಮತಸಂಸ್ಕಾರರೂಪವಾದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಿದಂತೆಯೇ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರೂ ಈ ಉಭಯಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಶಿವದೀಕ್ಷಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜರಿಗೆ 'ಷಡಧ್ವಶುದ್ಧಿಸಂಸ್ಕಾರ' ವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಾದರೂ ವೈಷ್ಣವದೀಕ್ಷಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಷಡಧ್ವಶುದ್ಧಿಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಚಂಡಾಲಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಸರ್ವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಭಸ್ಮಧಾರಣ-ರುದ್ರಾಕ್ಷ-ಧಾರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಾದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಚಂಡಾಲಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಸರ್ವರೂ ಶಂಖ-ಚಕ್ರ-ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ "ವೀರಶೈವ" ವೆಂಬ ನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ "ವೀರವೈಷ್ಣವ ಅಥವಾ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ" ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಶಿವಾಗಮಗಳೇ ಪರಮ ಪ್ರಮಾಣೀಭೂತಗಳಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಪಂಚರಾತ್ರಾಗಮಗಳೇ ಪರಮ

ಪ್ರಮಾಣೀಭೂತ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ವಿಧವಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೇಶಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಕೂಡದೆಂದೂ, ಒಪ್ಪತ್ತೇ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಪತಿವಿಯೋಗಾನಂತರ ಪರಶಿವನೇ ಪತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಾದರೂ ವಿಧವಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೇಶಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಕೂಡದೆಂದೂ, ಒಪ್ಪತ್ತೇ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಕೆಂಪುಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಪತಿವಿಯೋಗಾನಂತರ ನಾರಾಯಣನೇ ಪತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಗುರುಮನೆತನದವರಿಗೆ (ಆಚಾರ್ಯಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರಿಗೆ) ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಾದರೂ ಗುರುಮನೆತನದವರಿಗೆ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ವೀರಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪದವಾಚ್ಯರಾದವರಿಗೆ "ಅಯ್ಯನವರು" ಎಂದು ಕರೆದರೆ, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತದಲ್ಲಿ "ಅಯ್ಯಂಗಾರ್" ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಾರಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರೂ ಸಹ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವೀರಶೈವಮತದ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಚಾರಾದಿಗಳನ್ನೇ ರೂಪಾಂತರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದರೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೋ ಅಥವಾ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನೋಡಿ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವು ಸಭಿಕರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು. ಈ ಸಂಶಯವು ದೂರವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಆಯಾ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಾಲನಿರ್ಣಯವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಸದ್ಯಃ ಆ ವಿಷಯವನ್ನೇ ವಿಮರ್ಶಿಸೋಣ!

ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೧೦೧೭ ರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಧಾರಣ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಅವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರದ ಮೇಲಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಇಂದಿಗೆ ಅವರು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ೯೧೨ ವರ್ಷಗಳಾದವೆಂದು ಸಿದ್ಧ

ವಾಗುವದು. ಇವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾದರೆ, ಆದಿಮತ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ೯೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚಿನವರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಈ ಮಾತು ಗಗನ ಕುಸುಮಾಯಮಾನವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ—ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಜಗದಾದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಶಿವನ ಪಂಚಮುಖಗಳಿಂದುದ್ಭವಿಸಿ ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ ಕಲಿಯುಗಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ, ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ **ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ರಾಮನಾಥ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ವಿಶ್ವನಾಥಲಿಂಗ**ಗಳಿಂದ ಅವತರಿಸಿ, ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಜಗನ್ಮಾನ್ಯರಾಗಿ ಹೋದ ವಿಷಯವು ಶಿವಾಗಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. **ಸ್ವಯಂಭುವಾಗಮ**ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪರಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ—

ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭವಿತ್ವಾಂಶ್ಚ ಶೃಣು ತಜ್ಜನನಕ್ರಮಂ ।
ಶ್ರೀಮದ್ರೇವಣಸಿದ್ಧಸ್ಯ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಪುರೋತ್ತಮೇ ।
ಸೋಮೇಶಲಿಂಗಾಜ್ಜನನಮಾವಾಸಃ ಕದಳೀಪುರೇ ।
ತದ್ವನ್ಮರುಳಸಿದ್ಧಸ್ಯ ವಟಕ್ಷೇತ್ರೇ ಮಹತ್ತರೇ ।
ಸಿದ್ಧೇಶಲಿಂಗಾಜ್ಜನನಂ ಸ್ಥಾನಮುಜ್ಜಯಿನೀಪುರೇ ॥
ಸುಧಾಕುಂಡಾಖ್ಯಸುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗತಃ ।
ಜನನಂ ಪಂಡಿತಾರ್ಯಸ್ಯ ನಿವಾಸಃ ಶ್ರೀಗಿರೌ ಶಿವೇ ॥
ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮಾಖ್ಯಸುಕ್ಷೇತ್ರೇ ರಾಮನಾಥಾಖ್ಯಲಿಂಗತ ।
ಏಕೋರಾಮಸ್ಯ ಜನನಮಾವಾಸಸ್ತು ಹಿಮಾಲಯೇ ॥
ಕಾಶ್ಯಾಂ ವಿಶ್ವೇಶಲಿಂಗಾಚ್ಚ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯಸ್ಯ ಸಂಭವಃ ।
ಸ್ಥಾನಂ ಶ್ರೀಕಾಶಿಕಾಕ್ಷೇತ್ರೇ ಶೃಣು ಪಾರ್ವತಿ ಸಾದರಂ ॥
ಏತೇ ಯುಗಚತುಷ್ಕೇತು ಪಂಚಾರಾಧ್ಯಾ ಯಥಾವಿಧಿ ।
ಮಮ ಲಿಂಗಮುಖೋದ್ಭೂತಾ ಲೋಕವಿಶ್ರುತಕೀರ್ತಯಃ ॥

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಿವಾಗಮಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ, ಇವರು ಕಾಲಾತೀತರೆಂದೂ, ನಿತ್ಯರೆಂದೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು. ಈ ಆಚಾರ್ಯರು

ರಂಭಾಪುರೀ, ಉಜ್ಜಯಿನೀ, ಹಿಮವತ್ಕೇದಾರ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ಕಾಶೀ ಈ ಪಂಚಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಧರ್ಮಪೀಠಗಳನ್ನು ಜಗದಾದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು, ಈ ಪೀಠಗಳು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ರಾಜಾಧಿರಾಜಮಾನ್ಯಗಳಾಗಿ, ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಅತ್ಯಂತವೈಭವದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವು ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ವೇದ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಈ ಪೀಠಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನರಾಜರು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನೇಕದಾನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಆ ಶಾಸನಗಳು ಈಗಲೂ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಈಗ್ಗೆ 5000 ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನಮೇಜಯಭೂಪಾಲನು, ತನ್ನ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಮವತ್ಕೇದಾರಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ **"ಆನಂದಲಿಂಗಜಂಗಮ"**ರೆಂಬ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಮಂದಾಕಿನೀ, ಕ್ಷೀರಗಂಗಾ, ಮಧುಗಂಗಾ, ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಗಂಗಾ, ಸರಸ್ವತಿ(ಮಂದಾಕಿನೀ)ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯತೇಜೋವಸ್ತುಗಳ ಅಧಿಕಾರಸಹಿತವಾಗಿ, ತನ್ನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶಿವಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯಾಗುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶ್ರೀಕೇದಾರೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಶಕ ೮೯ ಪ್ಲವನಾಮಸಂವತ್ಸರ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಮಾಸ ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ಸೋಮವಾರ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯೋದಕಸಹಿತವಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿ, ಒಂದು ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಈ ಶಾಸನವು ಈಗಲೂ ಕೇದಾರಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಇದರಂತೆ ಕಾಶೀಪೀಠದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನದಾನಶಾಸನಗಳು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಪಟ್ಟಣವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ **ಜಯನಂದದೇವ**ನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ವಿಕ್ರಮಾರ್ಕಸಂವತ್ ೬೩೧ ಕಾರ್ತಿಕ ಶು॥ ೧೧ ದಿವಸ ಕಾಶೀಮಠದ ಗೋವುಗಳು ಮೇಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ **ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಜಂಗಮ**ರೆಂಬ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಪಾದಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ, ಒಂದು ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಇಂದಿಗೆ ೧೩೫೬ ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಈ ಶಾಸನವು ಕಾಶೀಪೀಠದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಲಿರುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೇಪಾಳದೇಶವ

ಸ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಮಲ್ಲನೃಪತಿ ಎಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ನೇಪಾಳದೇಶದ ಭಾತಗಾಂವ್ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಶೀಪೀಠದ ಶಾಖಾಮಠವಾದ ಜಂಗಮವಾಡೀಮಠಕ್ಕೆ ವಿಕ್ರಮಸಂವತ್ ೬೯೨ ಜ್ಯೇಷ್ಠಶುದ್ಧ ೮ ದಿವಸ ಅನೇಕಭೂಮಿಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ, ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಮೇಲ್ಕಂಡ ನೇಪಾಳದೇಶದ ಮಠದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟು ಇಂದಿಗೆ ೧೨೯೫ ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ೩ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಶೈವಶಿಖಾಮಣಿಗಳಾದ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜರು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪೀಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಈಗಲೂ ಉಜ್ಜಯಿನೀಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವದು ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲ-ರಂಭಾಪುರೀ ಮೊದಲಾದ ಗುರುಪೀಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಾಚೀನಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಈ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದರೆ, ವೀರಶೈವ ಮತದ ಪೀಠಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲವು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಪೂರ್ವದ್ದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನನುಸರಿಸಿ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದರೋ, ಅಥವಾ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದರೋ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುಶಲ ಮತಿಗಳಾದ ಸಭಿಕರೇ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ದ್ರಾವಿಡದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶ್ರೀಪೆರಂಬೂದೂರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆಸೂರಿಕೇಶವಸೋಮಯಾಜಿ ಎಂಬವರ ಉದರದಿಂದ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಘನವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಲುದ್ಯುಕ್ತರಾದರು. ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ ಮೊದಲು ದ್ರಾವಿಡದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಶಿವಭಕ್ತಿಯೇ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇವರು ಭೂತ

ಪಿಶಾಚಾದಿಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಕೆಲವು ದೇಶದ ಮಹಾರಾಜರ ಪುತ್ರಿಯರನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಆಯಾ ರಾಜರು ಇವರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತವನ್ನಂಗೀಕರಿಸಿದರೆಂದು ಇವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರದ ಮೇಲಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ರಾಜರು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಆ ರಾಜರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ ನಾನಾರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುತ್ತ, ವೈಷ್ಣವಮತವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಜನರು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದರು. ಶಿವಭಕ್ತಿಮಯವಾಗಿದ್ದ ದ್ರಾವಿಡದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವಮತವು ಹಬ್ಬಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಾಗ್ರಗಣ್ಯರಾದ ವೀರಶೈವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ವೀರಶೈವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಅತ್ಯಂತಕ್ಷೀಣಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಿತೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಕೆಲವುಜನರಾಜರ ಸಹಾಯವಿಶೇಷದಿಂದ ಕೆಲವು ಶೈವದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆ ಶೈವದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂದೂ, ಕೆಲವು ಶೈವವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೇ ವಿಷ್ಣುವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆಂದೂ ಗ್ರಂಥಾಧಾರಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವದಿಂದಲೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವೆಂಕಟರಮಣನ ದೇವಸ್ಥಾನವೇ ಬಲವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ವೆಂಕಟರಮಣನ ವಿಗ್ರಹವು ವಿಷ್ಣುವಿಗ್ರಹವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆ ವಿಗ್ರಹವು ವೀರಭದ್ರಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಗ್ರಹವೆಂದೂ, ವೀರಭದ್ರಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನೇ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ವಿಷ್ಣುವಿಗ್ರಹನ್ನಾಗಿಮಾಡಿದರೆಂದೂ ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತರು ತಾವು ಬರೆದ ಶ್ರೀಕರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ—

"ನನು ವೆಂಕಟೇಶ್ವರವಿಠಲೇಶ್ವರಸ್ಥಾನೇ ವಿಷ್ಣೋರೀಶ್ವರಶಬ್ದಶ್ರವಣಾತ್, ಪರಶುರಾಮಾವತಾರೇ ತಸ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಸಂಭವಶ್ರವಣಾತ್, ಕಥಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವಮುಪದಿಶ್ಯತೇ ಇತಿಚೇನ್ನ । ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಸ್ಯಾಭಾಸ

ವಿಷ್ಣುತ್ವಂ ತದಂಗೇ ನಾಗಭೂಷಣಾದಿಧರ್ಮಾಣಾಂ ದ್ಯೋತನಾತ್, ಮೂಲವಿಗ್ರಹೇ ಶಂಖಚಕ್ರಾದಿಲಾಂಛನಾನಾಮದರ್ಶನಾತ್ ವೀರೇಶ್ವರಸ್ಯ ರಾಮಾನುಜಕಲ್ಪಿತವೆಂಕಟೇಶ್ವರತ್ವಂ ರಜ್ಜುಸರ್ಪವದಾಭಾಸಮಾತ್ರಮೇವ । ಕಿಂಚತತ್ಪಾಣ್ಯಧೋದೇಶೇ ಶಿವಲಿಂಗದರ್ಶನಾದೀಶ್ವರಶಬ್ದೋ ವ್ಯವಹ್ರೀಯತೇ ॥ ''

ಈ ಭಾಷ್ಯಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ, ತಿರುಪತಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿಯು ವೀರಭದ್ರಮೂರ್ತಿಯೆಂದೂ, ಆ ಮೂರ್ತಿಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮುಖ್ಯಚಿಹ್ನಗಳಾದ ಶಂಖಚಕ್ರಾದಿಗಳಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆ ಮೂರ್ತಿಯು ಸರ್ಪಾಭರಣಭೂಷಿತವಾಗಿರುವದೆಂದೂ, ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ಹಸ್ತದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವಿರುವುದೆಂದೂ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಈ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಮಾತುಗಳು ಸತ್ಯವೋ ಅಥವಾ ಅಸತ್ಯವೋ ಎಂಬು ವಿಚಾರಮಾಡುವುದು ಪ್ರಥಮಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ತಿರುಪತಿಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿಬಂದ ಅನೇಕಜನರನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿರುವ ವೆಂಕಟರಮಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನಿಜವೆಂದೂ, ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಶಂಖಚಕ್ರಾದಿಗಳಿರದೆ ಲೋಹದಿಂದ ರಚಿಸಿದ ಶಂಖಚಕ್ರಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿರುವರೆಂದೂ, ಪ್ರತಿವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಧನುರ್ಮಾಸವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಕೇವಲ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ಪೂಜೆಯು ನೆರವೇರುತ್ತಿರುವುದೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಆ ವಿಗ್ರಹದ ಸಕಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೇ ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥ ವಿಷಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಸರ್ಪಾಭರಣವಿಶಿಷ್ಟತೆಯೂ, ಶಂಖಚಕ್ರಶೂನ್ಯತೆಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವೆಂಕಟರಮಣನಿಗೆ ಸರ್ಪಾಭರಣವಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಶಂಖಚಕ್ರಗಳಿಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದಲೂ ಆ ಮೂರ್ತಿಗೆ ವೀರಭದ್ರಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ತಿಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು.

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವಂತೆ, ಅನೇಕಾನೇಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದು.

ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡದೇಶವು ವೀರಶೈವರ ತವರು ಮನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕಜನ ಉದ್ದಾಮಪಂಡಿತರು ಜನಿಸಿ ವೀರಶೈವಮತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತಾನಂತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ವೀರಶೈವಮಯವಾಗಿದ್ದ ದ್ರಾವಿಡದೇಶದಲ್ಲಿ, ಸದ್ಯಃ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವರು ವಾಸವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಸನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ ವೀರಶೈವಮತವು, ಕೆಲಕೆಲ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಅಪಘಾತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ, ಕ್ಷೀಣದಶೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ ಬಂದಿರುವದು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ಮತಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದಂತೆ ಸಮಸ್ತವೈಭವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಈ ಮತವನ್ನು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದೂ, ಈ ಮತದ ಸರ್ವೋತ್ತಮಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸರ್ವತ್ರ ಬೆಳಗಲೆಂದೂ ಆ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತಕ್ಕೂ ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೂ ಇರತಕ್ಕ ತಾರತಮ್ಯವಿಷಯವೂ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಿಂದೀಚೆಗೆ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ಹ್ರಾಸವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತೆಂಬ ವಿಷಯವೂ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟತಷ್ಟೆ! ಇನ್ನು ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯೋಪಾಸ್ಯನಾದ ಪರಶಿವನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸೋಣ!

"ಯದಾ ತಮಸ್ತನ್ನದಿವಾ ನರಾತ್ರಿರ್ನಸನ್ನಚಾಸಚ್ಛಿವ ಏವ ಕೇವಲಃ"

"ಏಕ ಏವ ರುದ್ರೋ ನದ್ವಿತೀಯಾಯ ತಸ್ಥೇ"

"ಉಮಾಸಹಾಯಂ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಪ್ರಭುಂ"

ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕಶ್ರುತಿಗಳು ಶಿವನೇ ಅನಾದಿಮೂರ್ತಿಯೆಂದೂ, ಅವನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದೂ, ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟನೆಂದೂ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಸಾರುತ್ತಲಿರುವವು. ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಆ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದೀ ಜಗತ್ತು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವದೆಂದು ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಅನೇಕಜನಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಇಂದ್ರ, ಕುಬೇರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದಲೇ ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅಮೂಲ್ಯ

ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರೆಂದು ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ತಾನು ರಚಿಸಿದ ಸ್ಕಾಂದಾದಿಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಶಿವನೇ ಉಪಾಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಆ ಶಿವನಿಗೆ **ಮಹಾದೇವ**ನೆಂಬ ನಾಮವು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವದು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸಮಸ್ತಯೋಗಿಗಳೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ, ಮಾನವರೂ ಶಿವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ನಂಬಿ, ಆತನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ನಿಸ್ಸೀಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೈವಲ್ಯಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿದರು. \ಪ್ರಾಚೀನಮಹರ್ಷಿಗಳು ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದಂತೆ, ಇನ್ನಾವ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸಲಿಲ್ಲ. ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾದ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ತಾನು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾಗಿ, ವಿಷ್ಣುವೇ ದೇವೋತ್ತಮನೆಂದು ಸಾರುತ್ತ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ವಿಶ್ವನಾಥನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ "ನ ದೇವಃ ಕೇಶವಾತ್ಪರಃ" ಎಂದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಸಾರಲು, ಕೂಡಲೆ ವ್ಯಾಸನು ನಂದೀಶ್ವರನಿಂದ ಹಸ್ತಸ್ತಂಭನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ದುಃಖಕ್ಕೀಡಾದನು. ಆಗ್ಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ವ್ಯಾಸನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದನು—

ಏಕ ಏವಹಿ ವಿಶ್ವೇಶೋ ದ್ವಿತೀಯೋ ನಾಸ್ತಿ ಕಶ್ಚನ ||೪೯||

ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದಹಂ ಚಕ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶಸ್ತತ್ಪ್ರಭಾವತಃ |
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ದತ್ತಂ ತೇನೈವ ಶಂಭುನಾ ||೫೦||

ತದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಮಯಾ ಲಬ್ಧಂ ವರಾತ್ತತಃ |
ಇದಾನೀಂ ಸ್ತುಹಿ ತಂ ಶಂಭುಂ ಯದಿ ಮೇ ಶುಭಮಿಚ್ಛಸಿ ||೫೧||

ಕಾಶೀಖಂಡ ೯೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಎಲೈ ವ್ಯಾಸನೇ! ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥನೇ ಮುಖ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡನೆಯವನು ಯಾವನೂ ಮುಖ್ಯನಲ್ಲ; ಆ ವಿಶ್ವನಾಥನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ನಾನು ಚಕ್ರಪಾಣಿಯೂ,

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಕನೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಆ ವಿಶ್ವನಾಥನಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ; ನೀನು ನನಗೆ ಶುಭವನ್ನು ಕೋರುವವನಾದರೆ, ಕೂಡಲೆ ಆ ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸು. ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಲು, ಆಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಸನು ಗರ್ವದಿಂದ ದೂರನಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನು ನಾನಾರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಏಕೋ ರುದ್ರೋ ನ ದ್ವಿತೀಯಾಯ ತಸ್ಥೇ
ತದ್ಬ್ರಹ್ಮೈಕಂ ನೇಹ ನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚಿತ್ ।
ಯಸ್ಯಪ್ಯಸ್ಯಃ ಕೋಽಪಿವಾ ಕುತ್ರಚಿದ್ವಾ
ವ್ಯಾಚಷ್ಟಾಂ ತದ್ಯಸ್ಯ ಶಕ್ತಿರ್ಮದಗ್ರೇ ॥೫೬॥

ಯಃ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧೇರ್ಮಂದರಾಘಾತಜಾತೋ
ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಃ ಕಾಲಕೂಟೋಽತಿಭೀಮಃ
ತಂ ಸೋಢುಂ ವಾ ಕೋಽಪರೋಽಭೂನ್ಮಹೇಶಾ
ದ್ಯಜ್ಜ್ವಾಲಾಭಿಃ ಕೃಷ್ಣತಾಮಾಪ ವಿಷ್ಣುಃ ॥೫೭॥

ಯದ್ಬಾಣೋಽಭೂಚ್ಛ್ರೀಪತಿರ್ಯಸ್ಯ ಯಂತಾ
ಲೋಕೇಶೋ ಯತ್ಸ್ಯಂದನಂ ಭೂಃ ಸಮಸ್ತಾ ।
ವಾಹಾ ವೇದಾ ಯಸ್ಯ ವೈ ದೃಷ್ಟಿಪಾತಾ
ದ್ದಗ್ಧಾ ಗ್ರಾಮಾಸ್ತ್ರೈಪುರಾಸ್ತತ್ಸಮಃ ಕಃ ॥೫೮॥

ಯಃ ಕಂದರ್ಪೋ ವೀಕ್ಷ್ಯಮಾಣಃ ಸಮಾನಂ
ದೇವೈರನ್ಯೈರ್ಭಸ್ಮಜಾತಃ ಸ್ವಯಂ ಹಿ ।
ಪೌಷ್ಪೈರ್ಬಾಣೈಃ ಸರ್ವವಿಶ್ವೈಕಜೇತಾ
ಕೋ ವಾ ಸ್ತುತ್ಯಃ ಕಾಮಜೇತುಸ್ತತೋಽನ್ಯಃ ॥೫೯॥

ಯಂ ವೈ ವೇದೋ ವೇದ ನೋ ನೈವ ವಿಷ್ಣು
ರ್ನೋವಾ ವೇಧಾ ನೋ ಮನೋ ನೈವ ವಾಣೀ ।
ತಂ ದೇವೇಶಂ ಮಾದೃಶಃ ಕೋಽಲ್ಪಮೇಧಾ
ಯಾಥಾತ್ಮ್ಯಾದ್ವೈ ವೇತ್ತ್ಯಹೋ ವಿಶ್ವನಾಥಂ ॥೬೦॥

ಯಸ್ಮಿನ್ ಸರ್ವಂ ಯಸ್ತು ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವೋ
ಯೋ ವೈ ಕರ್ತಾ ಯೋಽವಿತಾಯೋಽಪಹರ್ತಾ ।
ನೋ ಯಸ್ಯಾದಿರ್ಯಃ ಸಮಸ್ತಾದಿರೇಕೋ
ನೋ ಯಸ್ಯಾಂತೋ ಯೋಽಂತಕೃತ್ತಂ ನತೋಽಸ್ಮಿ ॥೬೧॥

ಯಸ್ಯೈಕಾಖ್ಯಾ ವಾಜಿಮೇಧೇನ ತುಲ್ಯಾ
ಯಸ್ಯಾನತ್ಯಾ ಚೈಕಯಾಽಲ್ಪೇಂದ್ರಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ।
ಯಸ್ಯ ಸ್ತುತ್ಯಾ ಲಭ್ಯತೇ ಸತ್ಯಲೋಕೋ
ತಸ್ಯಾರ್ಚಾತೋ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀರದೂರಾ ॥೬೩॥

ನಾನ್ಯಂ ದೇವಂ ವೇದ್ಮ್ಯಹಂ ಶ್ರೀಮಹೇಶಾ
ನ್ನಾನ್ಯಂ ದೇವಂ ಸ್ತೌಮಿ ಶಂಭೋರ್ಋತೇಽಹಂ ।
ನಾನ್ಯಂ ದೇವಂ ವಾ ನಮಾಮಿ ತ್ರಿಣೇತ್ರಾತ್
ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಮೇತನ್ಮೃಷಾ ನ ॥೬೪॥

ಕಾಶೀಖಂಡ ೯೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಸನು ಅನಿತರಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿವಿಶೇಷದಿಂದ ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನು ಭಜಿಸಲು, ಬಾಹುಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಶಿವನಿಂದೆಯಿಂದ ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ದೋಷಪರಿಹಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಗಂಗಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಘಂಟಾಕರ್ಣ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ (ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ) ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಈ ವಿಷಯವು ಕಾಶೀಖಂಡದ ೯೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ—

ಪಾರಾಶರ್ಯಸ್ತದಾರಭ್ಯ ಶಂಭುಭಕ್ತಿಪರೋಽಭವತ್ ।
ಲಿಂಗಂ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ಘಂಟಾಕರ್ಣಹ್ರದಾಗ್ರತಃ ॥೬೮॥
ವಿಭೂತಿಭೂಷಣೋ ನಿತ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ರುದ್ರಾಕ್ಷಭೂಷಣಃ ।
ರುದ್ರಸೂಕ್ತಪರೋ ನಿತ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಲಿಂಗಾರ್ಚಕೋಽಭವತ್ ॥೬೯॥

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ, ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಬಾಹುಬಂಧನದಿಂದ

ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನಂತರ ಮಹಾಶಿಭಕ್ತನಾದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗಸ್ಥಾಪನವನ್ನು ಮಾಡಿದಮೇಲೆ, ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಘಂಟಾಕರ್ಣ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನೆಂದು ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವದಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸಾಧುವೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ವ್ಯಾಸಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಜಟಾ, ಭಸ್ಮ, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ಲಿಂಗಧಾರಣಾದಿವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯ ಚಿಹ್ನಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ "ಘಂಟಾಕರ್ಣ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ"ರ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವು ಅಚ್ಚಳಿಯದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಈ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಆ ದೇಶದ ಜನರು ವೃದ್ಧಪರಂಪರೆಯಿಂದ "**ವ್ಯಾಸಜೀಕಾ ಗುರು**" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಈ ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಘಂಟಾಕರ್ಣ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರ ಪವಿತ್ರಾಭಿಧಾನದಿಂದ "ಘಂಟಾಕರ್ಣ ತೀರ್ಥ" ಎಂಬ ಕೊಳವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು "ಘಂಟಾಕರ್ಣತಲಾವ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಈ ತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಕಾಶಿಖಂಡದ್ದುತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವ್ಯಾಸನು ತಾನು ರಚಿಸಿದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈತನು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿ ಕೇದಾರ ಪೀಠದ ಮೂಲಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಘಂಟಾಕರ್ಣಶಿವಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯನಾದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.*

ಇದಲ್ಲದೆ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹಾಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯೆಂದು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಯೂ ಸಹ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಆ ಶಿವಲಿಂಗೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಸಪ್ತಸಮುದ್ರ

---

*ಶ್ರೀಕೇದಾರಪೀಠದಲ್ಲಿರುವ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರಮಂದಿರದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಪಾನ ಮೊದಲಾದ ಅತ್ಯದ್ಭುತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ನಾದನು. ಆ ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಲಿಂಗವು ಅಗಸ್ತ್ಯೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಈಗಲೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಗೌತಮ, ಕಶ್ಯಪ, ಕಪಿಲ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ, ವಸಿಷ್ಠ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನಿತ್ಯಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಲಿಂಗಗಳು ಗೌತಮೇಶ್ವರ, ಕಶ್ಯಪೇಶ್ವರ, ಕಪಿಲೇಶ್ವರ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಶ್ವರ, ವಸಿಷ್ಠೇಶ್ವರ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಪವಿತ್ರಾಭಿಧಾನಗಳಿಂದ ಈಗಲೂ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಇದಲ್ಲದೆ ವಿಷ್ಣುವೂ ಸಹ ತಾನು ಧರಿಸಿದ ದಶಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ ತನ್ನಿಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದನೆಂದು, ಅನೇಕಾನೇಕಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಘೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ **ರಾಮೇಶ್ವರ**ಲಿಂಗದ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ವಿದಿತವಾದುದೇ ಇದೆ. ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರದಲ್ಲಿ **ಮತ್ಸ್ಯೇಶ್ವರ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಈ ಲಿಂಗವು ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಕೂರ್ಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ **ಕೂರ್ಮೇಶ್ವರ** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಸಹಸ್ರಕಮಲಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಶಿವನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕಮಲವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲು, ಆಗ್ಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ತಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಪೂಜಾಕಾರ್ಯವು ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ನೇತ್ರಕಮಲವನ್ನೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದನೆಂದೂ, ಆಗ್ಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಚಕ್ರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನೆಂದೂ, ಅಂದಿನಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು "ಚಕ್ರಪಾಣಿ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನೆಂದೂ ವ್ಯಾಸೋಕ್ತಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವೇ ಇದೆ. ಅಸ್ತು!

ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿವಾನಂದಲಹರೀ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ—

ಸಹಸ್ರಂ ವರ್ತಂತೇ ಜಗತಿ ವಿಬುಧಾಃ ಕ್ಷುದ್ರಫಲದಾಃ
ನ ಮನ್ಯೇ ಸ್ವಪ್ನೇ ವಾ ತದನುಸರಣಂ ತತ್ಕೃತಫಲಂ ।
ಹರಿಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಮಪಿ ನಿಕಟಭಾಜಾಮಸುಲಭಂ
ಚಿರಂ ಯಾಚೇ ಶಂಭೋ ಶಿವ ತವ ಪದಾಂಭೋಜಭಜನಂ ॥

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ—

ಎಲೈ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ದೇವತೆಗಳಿದ್ದಾರೆ; ಅವರು ಅಲ್ಪಫಲವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವರಾದುದರಿಂದ, ನಾನು ಅವರ ಅನುಸರಣವನ್ನಾಗಲಿ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಫಲವನ್ನಾಗಲಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸ್ಮರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮರೀರ್ವರೂ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ತಾನು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ ಶಪಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸಹಸ್ರಾರುವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಪಾತಾಳಲೋಕವನ್ನಗಿಯುತ್ತ ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಹ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ನಿನ್ನ ಪವಿತ್ರಮಸ್ತಕವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಹಾರುತ್ತ ಹುಡುಕಿದರೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹರಿಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ದೊರೆಯದಿದ್ದ ಆ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೇ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬೇಡುತ್ತೇನೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. | ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದಭಾವವನ್ನೆಣಿಸದೆ, ಸರ್ವರನ್ನೂ ಸಮತ್ವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಗೊಳಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರೇ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಶಿವಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ವಿಷಯವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿರಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಭಿಕರೇ ಯೋಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. "ಆದಿತ್ಯಮಂಬಿಕಾಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಗಣನಾಥಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ" ಸೂರ್ಯ, ಶಕ್ತಿ, ವಿಷ್ಣು, ಗಣಪತಿ, ಮಹೇಶ್ವರ ಈ ಪಂಚದೇವತೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಕರ್ಮಠರಾದ ಸ್ಮಾರ್ತರಲ್ಲಿ ನಿಬಂಧನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಸಹ, ತಮ್ಮ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ "ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ" ನಾಮಕವಾದ

4

ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆನ್ನುವ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ವೇದ್ಯವೇ ಅದೆ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿರುವಂತೆ, ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯ ಪೂಜೆಯು ನಡೆದುಬಂದಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವೇ ಅದೆ. ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಮೇಲೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೈವತತ್ತ್ವವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದರಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾವ ತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಪೀಠದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಆ ಮಠೀಯರಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಭಸ್ಮರುದ್ರಾಕ್ಷಧಾರಣಾದಿಶಿವಚಿಹ್ನಗಳೇ ತೋರುತ್ತಿರುವವಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನಾವ ದೇವತೆಗಳ ಚಿಹ್ನಗಳೂ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಆ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿರುವದೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವು ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಇದು ನಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದುದಲ್ಲವೆಂದೂ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು. ಇದು ಅವರ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲದೆ ಯಥಾರ್ಥವಲ್ಲ ; ಏಕೆಂದರೆ—

ಸಿದ್ಧನಾಥಶಿವಾಚಾರ್ಯನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರೇಣುಕವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗಪ್ರದಾನವಿಷಯವು ವಿಶದವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಹಾಗೂ ಈ ವಿಷಯವು ಶಿವತತ್ತ್ವರತ್ನಾಕರ, ವೇದಾಂತಸಾರವೀರಶೈವಚಿಂತಾಮಣಿ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಅಲ್ಲದೆ ಈಗ್ಗೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೃಂಗೇರಿಮಠಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬ ಮಹನೀಯರು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾನವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದ ಕಾಶೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆಂಬ ಕವಿಪುಂಗವರಿಂದ ಆದ್ಯಶಂಕ

ಶಾಚಾರ್ಯರಾದಿಯಾಗಿ ಸಕಲ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಚರಿತ್ರವನ್ನು "ಗುರುವಂಶ ಕಾವ್ಯ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಬರೆಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು **ಶೃಂಗೇರಿಮಠದ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ** ದೊರೆತಿದ್ದು, ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರ ಆಸ್ಥಾನಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದ ವೇ॥ ಕುಣಿಗಲ್ಲ ರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಿಂದ ಪರಿಶೋಧಿತವಾಗಿ, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ವಾಣೀವಿಲಾಸ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೂರನೆಯ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ—

ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಭರತಖಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾರದಾದೇವಿಯನ್ನು ತಂದು ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂದೂ, ಅನಂತರ ತಾವು ಕಾಂಚೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರೆಂದೂ, ಆಮೇಲೆ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ "ಎಲೈ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನೇ! ನೀನು **ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು** ನನಗೆ ಈ ಮೊದಲು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ **ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗ**ವನ್ನೂ ಹಾಗೂ **ರತ್ನಗರ್ಭಗಣಪತಿಯನ್ನೂ** ಪೂಜಿಸು" ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಾಂಚೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರೆಂದೂ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಈ ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗಮಸ್ಮೈ ಸದ್ರತ್ನಗರ್ಭಂ ಗಣನಾಯಕಂ ಚ ।
ಸ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ಸುಸಿದ್ಧದತ್ತಂ ದತ್ವಾ ನ್ಯಗಾದೀಚ್ಚಿರಮರ್ಚಯೇತಿ ॥೩॥
ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ ಸರಸ್ವತೀಂ ತ್ವಂ ಸಂಪೂಜಯನ್ನಾಸ್ಸ್ವ ಚಿರಾದಿಹೇತಿ ।
ಪತ್ವಾಽಭ್ಯನುಜ್ಞಾಂ ವಿನತಾಯ ತಸ್ಮೈ ಶಿಷ್ಯೈಸ್ಸಮಸ್ತೈಸ್ಸಜಗಾಮ ಕಾಂಚೀಂ ॥೩೪॥

ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ "**ಸುಸಿದ್ಧದತ್ತಂ**" ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ—

"ಸುಸಿದ್ಧೇನ ರೇವಣಸಿದ್ಧಮಹಾಯೋಗಿನಾ ದತ್ತಂ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗಂ ಸದ್ರತ್ನಗರ್ಭಂ ಸದ್ರತ್ನಂ ಮಾಣಿಕ್ಯಂ ಗರ್ಭೇ ಯಸ್ಯ ಸಃ ತಥೋಕ್ತಸ್ತಂ ಗಣನಾಯಕಂ ಚ"

ಎಂದು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿಗಳೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗದ ವಿಷಯವು ಇದೇ ಕಾವ್ಯದ ಆರನೆಯ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿರುವದು. ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ—

ಪ್ರಾಯೇಣಾನ್ವಯಮಾರ್ಗೇಣ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯತ ಇಯಂ ಕೃತಿಃ ।
ಪ್ರಾಚಾಮಸಮ್ಮತಂ ನೈವ ಲಿಖ್ಯತೇಽತ್ರ ನ ಚಾಧಿಕಂ ॥

ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯಕವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ಲಿಂಗಪ್ರದಾನವಿಷಯವು ವಿಶದವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ಬೃಹಚ್ಛಂಕರವಿಜಯ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಾಚೀನಪಂಡಿತರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೆಂದೂ, ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಸಂವಾದರೂಪವಾದ "ಸಿದ್ಧ ಶಂಕರಸಂವಾದ" ವೆಂಬುದೊಂದು ಭಾಗವುಂಟೆಂದೂ ವದಂತಿಯುಂಟು. ಇರಲಿ;

ಮದ್ರಾಸ್ ಗೌರ್ನಮೆಂಟ್ ಸೀನಿಯರ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಲೇಟರರಾದ ಮ॥ ರಾ॥ ಬಿ. ರಾಮರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್ ಎಲ್.ಬಿ., ಇವರು ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್ ಗೌರ್ನಮೆಂಟ್ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಅ॥ ಲೈಬ್ರರಿಯನ್ನರಾದ ಮ॥ ರಾ॥ ವಿದ್ವಾನ್ ಪಿ. ಸುಂದರಶಾಸ್ತ್ರಿಯರ್ ಇವರು "ಶಿವತತ್ತ್ವರತ್ನಾಕರ" ವೆಂಬ ಉದ್ಗ್ರಂಥವನ್ನು ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಮಾಡಿಸಿ, ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಲ್ಲೋಲದ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ತರಂಗದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ವಿಷಯವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ್ಗೆ—

ತತಃ ಸ ರೇವಣಸಿದ್ಧಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರವರ್ತಿನಾಂ ।
ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯವರ್ಯಾಣಾಂ ಪಾರಂಪರ್ಯಕ್ರಮಾಗತಂ ॥೯॥

ಸನ್ಯಾಸಿನಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ವಿನಯಾವನತೋಽಧಿಕಂ ।
ವೃತ್ತಾಂತಮಖಿಲಂ ತಸ್ಮೈ ಯತಯೇ ಸ್ವಂ ವ್ಯಜಿಜ್ಞಪತ್ ॥೧೦॥ ಎಂದೂ,

ರೇವಣಾಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶಮುಷ್ಮದಾತ್ |
ಆಖ್ಯಜ್ಞಾನೇನ ಲಿಂಗೇನ ತವಾಭೀಷ್ಟಾಪ್ತಿರಿಷ್ಯಪಿ ||

ಎಂದೂ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ೧೨ನೆಯ ತರಂಗದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವದೇನಂದರೆ—ಶಿವಧರ್ಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಡತನದ ವ್ಯಸನದಿಂದ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರಾದ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರತೀರ್ಥಸ್ವಾಮಿಗಳವರಲ್ಲಿ ಬಂದು ತನ್ನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡನೆಂದೂ, ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀಚಕ್ರವನ್ನಾಶೀರ್ವದಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದೂ, ಆ ಶ್ರೀಚಕ್ರ ಪೂಜೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಅವನು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಆ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಂದಲೇ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯನೆಂಬ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನೆಂದೂ, ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ, ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದು ಗುರುಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, "ನೀನು ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸು, ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಟವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವದು" ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತರೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶಿವತತ್ತ್ವರತ್ನಾಕರ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇಂಡಿಯಾ ಗೌರ್ನಮೆಂಟಿನ ಪ್ರಾಚೀನಶಾಸನಶೋಧಕರಾದ ರಾವ್‌ಬಹದ್ದೂರ್ ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಯರ್, ಬಿ. ಎ., ಎಂಬುವರು ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾಪನೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ—

One very interesting point which must be particularly drawn attention to in the story of Vidyáranya as given in the 12th Taranga of the 4th Kallola, is the "ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ" which the Acharyas of the Shankaracharya line that initiated our ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ were then practising

at Sringeri. The ಲಿಂಗ of ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ which is still worshipped as the chief deity by the Acharyas of ಶೃಂಗೇರಿಮಠ, is also said to have been presented to ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ by his direct guru. ರೇವಣಸಿದ್ಧ, we know, is a well known Saiva teacher, whom the Veerasaivas still claim as one of their earliest Acharyas. The Keladi chiefs who were mostly followers of the Veerasaiva religion, were devout adherents of the ಶೃಂಗೇರಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯಮಠ, perhaps also for the same reason, viz., that the Shankaracharyas were followers of the ರೇವಣಸಿದ್ಧಸಂಪ್ರದಾಯ. This explains perhaps why in the ಅದ್ವೈತಮಠ of ಶೃಂಗೇರಿ there is still a greater bias towards Saivism and Saiva worship than towards Vaishnavism and Krishna worship, though the founder, the great Shankaracharya was no respector of creeds nor of any distinction between ಶಿವ and ವಿಷ್ಣು."

"ಅಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ 4 ನೆಯ ಕಲ್ಲೋಲದ 12 ನೆಯ ತರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನಿತ್ತ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿ ನೋಡಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿಮಠದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಆ ಪೀಠದ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮುಖ್ಯೋಪಾಸ್ಯದೇವರಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ ಅವರ ಗುರುಗಳಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರೀರೇವಣಸಿದ್ಧರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ

ರಾದ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ವೀರಶೈವರು ತಮ್ಮ ಮತದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾದುದರಿಂದಲೇ ವೀರಶೈವಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಕೆಳದಿರಾಜರು ಶೃಂಗೇರಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಮಠಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಶಿವವಿಷ್ಣುದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನೆಣಿಸದಿದ್ದರೂ, ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಅದ್ವೈತಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆ ಮಠದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವಮತ, ಕೃಷ್ಣಪೂಜೆ ಇವುಗಳಿಗಿಂತ, ಶೈವಮತ, ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜೆ ಇವುಗಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಆಧಿಕ್ಯವಿರುವದು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ."

ಈ ಶಿವತತ್ತ್ವರತ್ನಾಕರದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು—ಜರ್ಮನ್ ದೇಶದ ಕೆಇಲ್ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರೊಫೆಸರರಾದ ಡಾ॥ ಎಫ್. ಓ. ಷಾಡರ್ ಎಂಬ ಘನವಿದ್ವಾಂಸರು "This is undoubtedly an important work and would be the more interesting for me as I intend writing a book on "Veerasaiva matam" ಅಂದರೆ "ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅತ್ಯಂತ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದು ; ನಾನು ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಬಹಳ ಸಹಾಯವುಂಟಾಯಿತು." ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಶಿವತತ್ತ್ವರತ್ನಾಕರ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ "ಪಿತಾಮಹಸಂಹಿತೆ" ಮತ್ತು ಭಾರತೀಕೃಷ್ಣಯತಿಯಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ "ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕೃತಿ" ಎಂಬೀ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿಂದ ಬರೆದಿರುವೆನೆಂದು ಚತುರ್ಥಕಲ್ಲೋಲದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕೃತಿಂ ಚೈವ ಪಿತಾಮಹಸುಸಂಹಿತಾಂ ।
ವಿಲೋಕ್ಯಾಕಯಂ ವಿರಚಿತಃ ಕಲ್ಲೋಲೋಽಭೂಚ್ಚತುರ್ಥಕಃ ॥

ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಬರೆದ ಪಿತಾಮಹಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು * ಭಾರತೀಕೃಷ್ಣಯತಿಯು ಬರೆದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗಪ್ರದಾನ ವಿಷಯವು ವಿಶದವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು ಗೌರ್ನಮೆಂಟಿನವರಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ "ಕೆಳದಿನೃಪ ವಿಜಯು" ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗ ಪ್ರದಾನವಿಷಯವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು.

ಈ "ಕೆಳದಿನೃಪವಿಜಯು" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹರಿತಸ ಗೋತ್ರೋದ್ಭವನಾದ ಲಿಂಗಣ್ಣನೆಂಬ ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬರೆದಿರುವನು. ಆದರೆ ಇವನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಶ್ರೀ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಆದ್ಯಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಬರೆಯದೆ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿನೃಪವಿಜಯದ ೧೬ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡಂತೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ—

"ಆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ್ ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕ ೧೨೫೮ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾನಗರೀರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರರಾಯಂಗೆ ಪಟ್ಟವಂ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲಿಸಿದರ್; ಹೀಗಿರಲಾಗಿ ಕೆಲವು ದಿವಸದ ಮೇಲೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧನೆಂಬೊಬ್ಬ ಜಂಗಮಸ್ವರೂಪಗಣಾಧೀಶ್ವರಂ, ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಲಿಂಗಮಂ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ವಶಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು, ಈ ಲಿಂಗಂ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಂ, ಈ ಲಿಂಗಮಂ ನಿತ್ಯಂ ಪೂಜೆಗೈವುದೆಂದುಸಿರ್ದಂತರ್ಧಾನನಾಗಿ ಪೋಗಲೊಡನಾ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ್ ಶೃಂಗಪುರಕ್ಕೈತಂದು ಶೃಂಗೇರಿಮೂಲಸಂಸ್ಥಾನ ಮಠದಲ್ಲಿ ಆ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರ್ದು, ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ನಡೆಕೊಂಡು ಬಾಹಂತು ಕಟ್ಟಳೆಯುಂಮಾಡಿಸಿದರ್."

ಈ ಕವಿಯು ಕಾಲಮಾನವನ್ನೂ ಮತ್ತು ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಿಸದೆ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದ

* ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ "ಭೋಗನಾಥ" ನೆಂಬ ಸಹೋದರನಿದ್ದನೆಂದೂ ಈತನು ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಮೇಲೆ "ಭಾರತೀಕೃಷ್ಣಯತಿ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ರಂತೆಯೇ ಈ ಕವಿಯು ಈ ಗ್ರಂಥದ ೧೪ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಮಠದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ, ಆದ್ಯಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶಿಷ್ಯರಾದರೆಂದೂ, ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಶಿಷ್ಯರಾದರೆಂದೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನೇ ನಂಬಿದ್ದಾದರೆ, ಆದ್ಯಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಈಗ್ಯೆ ೬ ಅಥವಾ ೭ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಹೀಗೆ ಬರೆದಿರುವದು ಕೇವಲ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾದ ವಿಷಯುವಾಗಿದೆ. ಆದ್ಯಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ, ನಿತ್ಯಬೋಧಘನಾಚಾರ್ಯ, ಜ್ಞಾನಘನಾಚಾರ್ಯ, ಜ್ಞಾನೋತ್ತಮಶಿವಾಚಾರ್ಯ, ಜ್ಞಾನಗಿರಿ ಆಚಾರ್ಯ, ಸಿಂಹಗಿರಿ ಆಚಾರ್ಯ, ಈಶ್ವರತೀರ್ಥ, ನರಸಿಂಹತೀರ್ಥ, ವಿದ್ಯಾಶಂಕರತೀರ್ಥ, ಭಾರತೀಕೃಷ್ಣತೀರ್ಥ ಇಷ್ಟು ಜನರು ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದರೆಂದೂ, ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರೆಂಬವರು ೮೦೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಜೀವಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ಆದ್ಯ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ವಿಕ್ರಮಸಂವತ್ ೧೪ ಈಶ್ವರನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖ ಶು|| ೩ ದಿವಸ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆಂದೂ, ವಿಜಯನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ ಜೈತ್ರ ಶು|| ೧೫ ದಿವಸ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರೆಂದೂ, ವಿಕ್ರಮಸಂವತ್ ೪೬ ಸೌಮ್ಯನಾಮಸಂವತ್ಸರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶು|| ೧೨ ದಿವಸ ಪರಲೋಕವಾಸಿಗಳಾದರೆಂದೂ ಮದ್ರಾಸ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ರಾವ್, ಬಿ.ಎ., ಎಂ.ಆರ್.ಎ.ಎಸ್. ಇವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ವಿಜಯನಗರಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ವಂಶಾವಳಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. | ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಈಗ್ಗೆ ೧೯೭೨ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿದರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದು ಈ ಕವಿಯು ಆದ್ಯಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೂ ೪೦-೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈತನು ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಬರೆದಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಈತನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗಪ್ರದಾನವಿಷಯವಾದರೂ ಕೇವಲ ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಸ್ಮಾರ್ತ ಮತ್ತು ವೀರಶೈವಮತದ ಅನೇಕ ಜನ

ಪ್ರಾಚೀನಪಂಡಿತರು, ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗ ವನ್ನು ಆದ್ಯಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರಲು, ಈತನು ಅವರೆಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವದು ಕೇವಲ ಅಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಘಂಟಾಘೋಷ ವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈತನು ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ವಿದಾರಣ್ಯ ರಿಗೆ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಾನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಇದರ ನಿಜಸ್ಥಿತಿ ಯೇನೆಂದರೆ—

ಬಲ್ಲಾಳರಾಜನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಾದ ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ಬುಕ್ಕ ಇವರೀರ್ವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನೆಂದೂ, ಆಗ್ಗೆ ಅವರೀರ್ವರೂ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದರೆಂದೂ, ಚಿಂತಾವಿಶೇಷದಿಂದ ಹರಿಹರನು ಬುಕ್ಕನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ ನೆಂದೂ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರೇವಣಸಿದ್ಧಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಹರಿಹರನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯನ ದಯೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ರಾಜ್ಯಸಂಪತ್ತು ದೊರಕಿ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವದೆಂದೂ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಆಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ರಾಜಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ನಿನ್ನ ವಂಶದವರು ಆರೋಹಣಮಾಡಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯಪರಿಪಾಲನಮಾಡುವರೆಂದೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ ರೆಂದೂ ಶೃಂಗೇರಿಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಬರೆಯಿಸಿದ "ಗುರುವಂಶಕಾವ್ಯ"ದ ೫ ಮತ್ತು ೬ ನೆಯ ಸರ್ಗಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಪದ್ಯಗಳಾವುವೆಂದರೆ—

ಬಲ್ಲಾಳಕ್ಷಿತಿಪಾಲಕೇನ ವಿಜಿತೌ ಯುದ್ಧೇನ ಮಧ್ಯೇ ಮಹಾ
ವಲ್ಲೀಭೃದ್ದ್ವಿಪಿನಸ್ಯ ಚಕ್ರತುರಿಮೌ ಶ್ರಾಂತ್ಯೋಪದೇಶಂ ಚಿರಂ ।
ನಿದ್ರಾಣಃ ಸಹಜಾಂಕಗೋ ಹರಿಹರಕ್ಷೋಣೀಭೃದೇಷ ಕ್ಷಣಂ
ಭದ್ರಂ ರೇವಣಸಿದ್ಧಯೋಗ್ಯಧಿಗಮಃ ಸ್ವಪ್ನಂ ತದಾಪ್ನೋತ್ತರಾಂ ॥೫೯॥

ಗು. ಕಾ. ೫ ನೆಯ ಸರ್ಗ.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮನ್ನೃಪ ತವ ಭವೇದ್ವೀರಸಿಂಹಾಸನಶ್ರೀಃ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪ್ರಚುರಕೃಪಯಾ ಸರ್ವಸಂರಕ್ಷಣಾಯ ।
ವಿಶ್ವೋತ್ತುಂಗಂ ವಿಬುಧ ಕಲಯೇಶ್ಚಂದ್ರಮೌಲೀಶಲಿಂಗಂ
ಭಾವಿಕ್ಷ್ಮೇಶಶಾಸ್ತ್ರಿಗುಣಗಣೈಕಾದಶಾಥ ತ್ವದಾದ್ಯಾಃ ॥೧॥
ಅಗ್ರೇ ಭಾವೀ ತ್ರಿಭುವನಸುತೋ ವೀರಪೂರ್ವೋ ವಸಂತಃ
ಸರ್ವಾಮುರ್ವೀಂ ಸುಚಿರಮವಿತಾ ಧಾರ್ಮಿಕಃ ಸರ್ವಥೇತಿ ।
ಉಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವಪ್ನೇ ಹರಿಹರನೃಪಂ ರೇವಣಸಿದ್ಧಯೋಗೀ,
ಅಂತರ್ಧಾನಂ ಸಮಭಜದಥ ಪ್ರಾಬುಧತ್ಸೋಽಪಿ ಭೂಪಃ ॥೨॥

ಗು. ಕಾ. ೬ನೆಯ ಸರ್ಗ

ಈ ಗುರುವಂಶಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯವೇ ಸಾಧುವಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದ ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಹರಿಹರರಾಜನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಮುಂದೆ ಆಗುವ ಶುಭವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳುಹಿಸಿ, ಅಂತರ್ಧಾನರಾದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಒಪ್ಪಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ- ಶಿವಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಹರಿಹರರಾಜನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸ್ವಪ್ನನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಕೆಳದಿನೃಪವಿಜಯಕಾರನು ತಿಳಿಯದೆ, ಶ್ರೀರೇವಣಸಿದ್ಧರು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಭ್ರಮಾತ್ಮಕಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂಬುದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತವು.

ಇತ್ಯಾದಿವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿನೋಡಿದರೆ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲಮಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯಃ ಮತಭೇದವುಂಟಾಗಿದೆ. ಕೆಲವರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಈಗ್ಗೆ ೨೦೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಈಗ್ಗೆ ೧೪೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಗುರುಪರಂಪರಾದ್ವಾರಾ ಬಂದಿರುವ ಶೃಂಗೇರಿಮಠದ ವಂಶಾವಳಿಯಿಂದಲೂ, ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಾಧಾರಗಳಿಂದಲೂ ಅವರು ಈಗ್ಗೆ ೨೦೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರಬಹು

ದೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲವು ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಕಾಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಪರಶಿವನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ೧೪೦೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ರೆಂಬುದನ್ನು ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತಚರಿತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಮುಕ್ತಕಂಠ ದಿಂದ ಸಾರುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಈಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ೩೩೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದ ರಿಂದ ಕಾಲಮಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಶಂಕೆಯು ಬರಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ, ಇವರು ಶ್ರೀರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರ ಸದುಪದೇಶದಂತೆ ಪರಮ ಶಿವೋಪಾಸಕರಾಗಿ ಮೆರೆದರೆಂದು ನಿಃಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹು ದಾಗಿದೆ. ಅಸ್ತು!

ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಮಹಾಚಾರ್ಯರೂ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ನಿತ್ಯಸುಖಿಗಳಾದಂತೆ ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಧರಿಸಿ ನಿತ್ಯ ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುವರು. ಈ ದೇವತೆಗಳು ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಶಿವನ ಸಂಬಂಧವು ಸದಾ ತಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಧಾರಣಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರೆಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ—

ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇವಾ ಮುನಯೋ ಗೌತಮಾದಯಃ ।
ಧಾರಯಂತಿ ಸದಾ ಲಿಂಗಮುತ್ತಮಾಂಗೇ ವಿಶೇಷತಃ ॥

ಇತ್ಯಾದಿಶ್ಲೋಕಗಳೇ ಬಲವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿನೋಡಿದರೆ ಇದು ನಿಜವೆಂದೇ ಕಂಡು ಬರುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪಂಢರಪುರದ ವಿಠೋಬ ನಾಮಕವಾದ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಬಾರ್ಸಿಪಟ್ಟಣ ದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತ ನಾಮಕವಾದ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ತಿರುವಾಂಕೂರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿರುವ

ಅನಂತಶಯನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಮಹಾರಾಜರ ಕುಲದೇವರಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ 'ಅನಂತಪದ್ಮನಾಭ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣವೇ ಬಲವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು—

ಅನಂತಪದ್ಮನಾಭಸ್ಯ ಹಸ್ತೇ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಧಾರಣಂ ।
ಪಾಂಡುರಂಗೇ ತಥಾ ವಿಷ್ಣೋಃ ಶೀರ್ಷೇ ಲಿಂಗಸ್ಯ ಧಾರಣಂ ॥

ಇತ್ಯಾದಿಪುರಾಣೋಕ್ತಿಗಳು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಸಾರುತ್ತಿರುವುವು. ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜನ ಗುರುಗಳಾದ ತುಕಾರಾಮರವರು ತಮ್ಮ ಅಭಂಗಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ "ವಿಠೋಬಾಚೆ ಮಸ್ತಕೀ ಲಿಂಗಧಾರಣ" ಎಂದು ಸಾರಿರುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತರು ಶ್ರೀಕರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ—"ವಿಠಲೇಶ್ವರಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ಶಿರಸಿ ಶಿವಲಿಂಗ ಧಾರಣದರ್ಶನಾತ್ ॥" ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು. ಪಂಢರಪುರ ದಲ್ಲಿರುವ ವಿಠೋಬಮೂರ್ತಿಯೂ, ಬಾರ್ಸಿನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಮತ್ತು ಅನಂತಶಯನದಲ್ಲಿರುವ ಅನಂತಪದ್ಮನಾಭ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಬಹುಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರಂತೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗಳಾದ ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣವಿರತಕ್ಕವಿಷಯವು ಸೊಂಡೂರು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ತುಳಜಾಪುರದ ಭವಾನಿ, ಗುಡ್ಡಾಪುರದ ದಾನಮ್ಮ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವದು. ಈ ಸಕಲವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಶಿವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದೂ, ಆ ಶಿವನ ಪೂಜಾಧಾರಣಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ಸಕಲಸಿದ್ಧಿಗಳು ದೊರೆಯುವವೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು.

ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡತಕ್ಕವರೆಲ್ಲರೂ ಜಗದಾದಿಯಿಂದ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಅನೇಕಾಧಾರ ಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಮತಭೇದ ವುಂಟಾಗಿ ನಾನಾವಿಧದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ

ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಅನ್ಯಮತೀಯರಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ಹ್ರಾಸವಾಗುತ್ತ ಬಂದರೂ, ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದಂತೆ ಬಂದಿರುವದು ಸಂತೋಷಪ್ರದವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವರು ಶಿವೇತರದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕನಸುಮನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸ್ಮರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಿವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ವರ್ತಿಸಬೇಕೆನ್ನುವದೇ ಇವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ ಕೆಲವು ಜನ ಮಹಾತ್ಮರು ಶಿವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಿರುವರೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಅತ್ಯಂತಾಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಚರಿತ್ರವಿರುವದು; ಅದೇನಂದರೆ—

ಈಗ್ಗೆ ೧೦೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ **ಹರದತ್ತಾಚಾರ್ಯ**ನೆಂಬ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತಪಂಡಿತನು **ಕಾಳಹಸ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರ**ದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ಅಸಾಧಾರಣಶಿವಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನೂ, ಶಿವಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಪಾರಾವಾರಪಾರದೃಶ್ವನೂ, ಪಂಚಾಚಾರಪರಾಯಣನೂ ಆಗಿ, ಶಿವಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಮಾನವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅನ್ಯಮತೀಯರು ಈತನ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಶಿವಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ವಾದಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ್ಗೆ ಹರದತ್ತಾಚಾರ್ಯನು ವೇದೋಪನಿಷದಾಗಮಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಾದಿ ಪ್ರಬಲಪ್ರಮಾಣಗಳೊಡನೆ, ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಶಿವನೊಬ್ಬನೇ ಪೂಜ್ಯನೆಂದೂ, ಮಿಕ್ಕ ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪೂಜಕರೆಂದೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗೊಳಿಸಿದನು. ಆಗ್ಗೆ ಪರವಾದಿಗಳು ಕುಂಠಿತಕಂಠರಾಗಿ, ಹರದತ್ತಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು—ಎಲೈ ಹರದತ್ತಾಚಾರ್ಯನೇ! ನಿನ್ನೀ ವಾಗಾಡಂಬರಕ್ಕೆ ನಾವು ಮರುಳಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪರಶಿವನೇ ದೇವತಾಸಾರ್ವಭೌಮನೂ ಪರಮಪೂಜ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಹತ್ತ್ವಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸು; ಅಂದರೆ ನಾವು ನಂಬು

ತ್ತ್ರೀವೆ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಂಬುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು, ಹರದತ್ತಾಚಾರ್ಯನು ಪರವಾದಿಗಳಾಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಡಂಬಟ್ಟು, ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಉಕ್ಕಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಐದು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳುಳ್ಳ ಏಣಿಯನ್ನು ತರಿಸಿ, ಆ ಏಣಿಯನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿ ಕೆಂಪಾಗುವಂತೆ ಕಾಯಿಸಿ, ಗೋಡೆಗೆ ಇಟ್ಟು, ವೀರಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಆ ಏಣಿಯ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಿನಮೇಲೆ ನಿಂತು, ಶಿವಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಶ್ಲೋಕರೂಪವಾಗಿ ಸಾರಿದನು. ಐದು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಸಾರಿದ ಆ ಐದು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಆವುವೆಂದರೆ—

ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಬೋಧಿತತ್ವಾದಪಿ ನಮುಕಮುಖ್ಯೈ ರಾಘವಸ್ಥಾಪಿತತ್ವಾ ।
ಚ್ಛೌರೇಃ ಕೈಲಾಸಯಾತ್ರಾಕ್ರಮಮುದಿತತಯಾಽಭೀಷ್ಟಸಂತಾನದಾನಾತ್ ॥
ನೇತ್ರೇಣ ಸ್ವೇನ ಸಾಕಂ ದಶಶತಕಮಲೈರ್ವಿಷ್ಣುನಾ ಪೂಜಿತತ್ವಾ ।
ತ್ತಸ್ಮೈ ಚಕ್ರಪ್ರದಾನಾದಪಿಚ ಪಶುಪತಿಸ್ಸರ್ವದೇವಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ॥೧॥

ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆ ಏಣಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ನಿಂತನು! ಅನಂತರ—

ಕಂದರ್ಪಧ್ವಂಸಕತ್ವಾದ್ಗರಲಕಬಲನಾತ್ಕಾಲಗರ್ವಾಪಹತ್ವಾ ।
ದ್ದೈತೇಯಾವಾಸಭೂತತ್ರಿಪುರವಿದಲನಾದ್ದಕ್ಷಯಾಗೇ ಜಯಿತ್ವಾತ್ ॥
ಪಾರ್ಥಾಯ ಸ್ವಾಸ್ತ್ರದಾನಾನ್ನರಹರಿವಿಜಯಾನ್ಮಾಧವಸ್ತ್ರೀಶರೀರೇ ।
ಶಾಸ್ತುಸ್ಸಂಪಾದಕತ್ವಾದಪಿಚ ಪಶುಪತಿಸ್ಸರ್ವದೇವಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ॥೨॥

ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಎರಡನೆಯ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿನಿಂತನು. ಅನಂತರ—

ಭೂಪಾ ಲೋಕೈರನೇಕೈಸ್ಸತತವಿರಚಿತಾರಾಧನತ್ವಾದಮೀಷಾ ।
ಮಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದಾನಾದ್ಧಶವಿಧವಪುಷಾ ಕೇಶವೇನಾರ್ಚಿತತ್ವಾತ್ ॥
ಹಂಸಕ್ರೋಡಾಂಗಧಾರಿದ್ರುಹಿಣಮುರಹರಾದೃಷ್ಟಶೀರ್ಷಾಂಘ್ರಿಕತ್ವಾ।
ಜ್ಜನ್ಮಧ್ವಂಸಾದ್ಯಭಾವಾದಪಿಚ ಪಶುಪತಿಸ್ಸರ್ವದೇವಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ॥೩॥

ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮೂರನೆಯ ಕಾಲಿನಮೇಲೆ ಹತ್ತಿನಿಂತನು. ಅನಂತರ—

ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಚ ಪಾರಾಶರಿನಿಯಮಿಭುಜಸ್ತಂಭಕತ್ವಾತ್ಪುರಾಣಾಂ ।
ಪ್ರಧ್ವಂಸೇ ಕೇಶವೇನ ಶ್ರಿತವೃಷವಪುಷಾ ಧಾರಿತಕ್ಷ್ಮಾರಥತ್ವಾತ್ ॥
ಅಸ್ತ್ರೋಕಬ್ರಹ್ಮಶೀರ್ಷಾಸ್ಥ್ಯುಪಕಲಿತಗಲಾಲಂಕ್ರಿಯಾಭೂಷಿತತ್ವಾ।
ದ್ದಾತೃತ್ವಾತ್ ಜ್ಞಾನಮುಕ್ತ್ಯೋರಪಿಚ ಪಶುಪತಿಸ್ಸರ್ವದೇವಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ॥೪॥

ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿ, ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಲಿನಮೇಲೆ ಹತ್ತಿನಿಂತನು. ಅನಂತರ—

ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾದ್ಯೋನಿಪೀಠಾಯಿತನರಕರಿಪುಶ್ಲಿಷ್ಟಭಾವೇನ ಶಂಭೋಃ ।
ಸ್ವಸ್ಯೈವಾರ್ಧಪ್ರತೀಕಾಯಿತಹರಿವಪುಷಾಲಿಂಗಿತತ್ವೇನ ಯದ್ವಾ ॥
ಅಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾದ್ದ್ವಿಶಿಷ್ಟದ್ವಯಸಮಧಿಗಮೇ ಕೇಶವಸ್ಯೇಶನಿಂದಾ ।
ಯುಕ್ತೇರ್ದೋಷಾವಹತ್ವಾದಪಿಚ ಪಶುಪತಿಸ್ಸರ್ವದೇವಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ॥೫॥

ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಐದನೆಯ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ನಿಂತನು. ಆಗ ಆ ಪರವಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಭಯಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ಶರಣಾಗತರಾದರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವೀರಭಕ್ತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಸಾರಿದ ಈ ಐದು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಾಧಿಕ್ಯವು ತುಂಬಿತುಳುಕುತ್ತಿರುವದು. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಒಂದೊಂದು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ತೀರದಾಗಿದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವನ ಹೃತ್ಕಮಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬೇಕಾಗಿವೆ. ಈ ಐದು ಶ್ಲೋಕಗಳೇ "**ಪಂಚಶ್ಲೋಕೀ**" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವವು. ಈ ಪಂಚಶ್ಲೋಕಿಗೆ ಈಗ್ಗೆ ಎರಡುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಂಡಿತಾಗ್ರೇಸರನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಬಸವಭೂಪಾಲನು "**ಶೈವಸಂಜೀವಿನೀ**" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಅತಿಮಹತ್ತ್ವವುಳ್ಳದಾಗಿರುವುದು. ಅಸ್ತು!

ಹರದತ್ತಾಚಾರ್ಯನು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಿವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೈಜವಾದ ವೀರಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಶಿವಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಜಗದ್ವಂದ್ಯನಾದನೋ, ಅದರಂತೆಯೇ **ಉದ್ಭಟಾರಾಧ್ಯ**

ವೇಮನಾರಾಧ್ಯ, ಚಂಡಭೈರವಾರಾಧ್ಯ, ವಜ್ರನಖಾರಾಧ್ಯ, ಭವಾನೀಶಂಕರಾರಾಧ್ಯ, ಪರಮಶಿವಾರಾಧ್ಯ, ಪರಮಾನಂದಾರಾಧ್ಯ, ನಂದಿಕೇಶ್ವರಾರಾಧ್ಯ, ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ಮಂಚನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ಜ್ಯೋತಿರ್ನಾಥ, ಘಂಟಾನಾಥ, ಭೀಮನಾಥ ಮೊದಲಾದ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರರು ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಜಗದ್ವಂದ್ಯರಾದರು. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವೋತ್ತಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ದಿನೇದಿನೇ ಹ್ರಾಸವಾಗುತ್ತ ನಡೆದು ನಾಸ್ತಿಕಪಥವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪರಮ ವ್ಯಸನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಾಲಮಹಿಮೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಕಲಸನಾತನಮತಾನುಯಾಯಿಗಳೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ, ದೇವತಾಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಆ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಪಮವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸಮಸ್ತವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಶಾಂತಚಿತ್ತದಿಂದಾಲಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಾನಂದವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮನ ಜಯಂತೀನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾಗಿರುವಿರೋ, ಆ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುದಾರುಕಾಚಾರ್ಯನ ಪವಿತ್ರಾಭಿಧಾನವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ನನ್ನೀ ಭಾಷಣವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಿವಂ ಭೂಯಾತ್! ಶಿವಂ ಭೂಯಾತ್!!

ಭಾಗ—೩

ಮೈಸೂರುರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮೋದಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖ ಶು|| ೫
(ತಾ|| ೩-೫=೧೯೩೦) ದಿವಸ ನೆರವೇರಿದ

ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ದಾರುಕಜಯಂತೀಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ನಾಗನೂರು ಬೃಹನ್ಮಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ
ಪಂಡಿತ ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಮಾಡಿದ

ಭಾಷಣ

ಪಂಚಾನನತನೂದ್ಭೂತಾನ್ ಪಂಚಾಕ್ಷರಮನೂಪಮಾನ್ ।
ಪಂಚಸೂತ್ರಕೃತೋ ವಂದೇ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯಾನ್ ಜಗದ್ಗುರೂನ್ ||

ಸಭಾಸದರೇ ! ಪ್ರಮೋದನಾಮಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖ ಶು|| ೫ ಶುಭದಿವಸದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ದಾರುಕಾಚಾರ್ಯರ ಜಯಂತೀಮಹೋತ್ಸವನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ತಾವುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಈ ದಿವಸ ಸನಾತನವಾದ ವೀರಶೈವಮತದ ವಿಷಯವು ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಶಾಂತಚಿತ್ತದಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡಬೇಕೆಂದಾಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದೀ ವೀರಶೈವಮತವು ಅನಾದಿಯಾದುದು. ಈ ಮತವು ಜಗದಾದಿಯಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸದ್ಯೋಜಾತ-ವಾಮದೇವ-ಅಘೋರ-ತತ್ಪುರುಷ-ಈಶಾನಗಳೆಂಬ ಪಂಚಮುಖ

ಗಳಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ ರೇಣುಕ-ದಾರುಕ-ಘಂಟಾಕರ್ಣ-ಧೇನುಕರ್ಣ-ವಿಶ್ವ ಕರ್ಣರೆಂಬ ಮಹಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ವಾದೀ ಜಗತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಇಷ್ಟೇ ವರ್ಷಗಳಾದುವೆಂದು ನಿರ್ಣ ಯಿಸಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಪವಿತ್ರಮತವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಇಷ್ಟೇ ವರ್ಷಗಳಾದುವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಭ್ರಾಂತರಾದ ಕೆಲಜನರು ಈ ಸನಾತನಮತದ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿಯದೆ ಇದು ಅರ್ವಾಚೀನಮತವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ನುಡಿಯು ತ್ತಿರುವರು; ಇದು ಅವರ ವಿಚಾರಶೂನ್ಯತೆಯ ಪರಿಣಾಮವಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದಲ್ಲವೆಂದು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸನಾತನ ಮತಗಳ ಸನಾತನತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕಾದರೆ ಈಶ್ವರಪ್ರೋಕ್ತ ವಾದ ನಿಗಮಾಗಮಗಳೂ, ವೇದಶಾಖಾರೂಪವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೂ, ತಟ್ಟೀಕಾರೂಪವಾದ ಪುರಾಣಗಳೂ ಮುಖ್ಯಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸಾಧನೆ ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸನಾತನತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತಾ ವುವೂ ಇಲ್ಲೆಂಬುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಆದುದ ರಿಂದ ವೇದಾಗಮೋಪನಿಷತ್ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಮತದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದಿಪಾದಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಪವಿತ್ರಮತದ ಮುಖ್ಯಚಿಹ್ನವೆಂದರೆ ಲಿಂಗಧಾರಣ. ಈ ಲಿಂಗಧಾರಣವಿಷಯವು ಋಗಾದಿವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಈಶಾದ್ಯುಪ ನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಮಿಕಾದ್ಯಾಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವ್ಯಾಸೋಕ್ತ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುರೇಣುಕಾ ಚಾರ್ಯರು, ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ—

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣೇಷು ಕಾಮಿಕಾದ್ಯಾಗಮೇಷು ಚ ।
ಲಿಂಗಧಾರಣಮಾಖ್ಯಾತಂ ವೀರಶೈವಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ ॥೩೬॥

ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯ ಲಿಂಗಧಾರಣಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವರು. ರೇಣುಕಭಗವತ್ಪಾದರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವ ಈ

ಮಹಾವಾಕ್ಯವನ್ನೇ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ—

ಪವಿತ್ರಂ ತೇ ವಿತತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ ಪ್ರಭುರ್ಗಾತ್ರಾಣಿ
ಪರ್ಯೇಷಿ ವಿಶ್ವತಃ। ಅತಪ್ತತನೂರ್ನ ತದಾಮೋಽಅಶ್ನುತೇ ॥
(ಅಷ್ಟಕ ೭. ಅಧ್ಯಾಯ ೩. ವರ್ಗ ೮)

ಈ ಮಂತ್ರವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರವು ಕೇವಲ ಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಲಿಂಗಧಾರಣಚಂದ್ರಿಕಾಕಾರರಾದ ಶ್ರೀ ನಂದಿಕೇಶ್ವರಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಋಗ್ವೇದಮಂತ್ರಕ್ಕೆ—

"ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ—ಲಿಂಗರೂಪಶರೀರಾವಚ್ಛೇದೇನ ಶರೀರಿ ಭಾವೇನಾಧಿಷ್ಠಿತ ಪರಮಶಿವ, ತೇ—ತವ, ತತ್—ಬ್ರಹ್ಮಪದವಾಚ್ಯ ಲಿಂಗರೂಪಂ ಶರೀರಂ, ಪವಿತ್ರಂ—ಉಕ್ತರಿತ್ಯಾ ಶುಚ್ಯಶುಚಿಕಾಲೇಽಪಿ ಧರ್ತುಂ ಯೋಗ್ಯಂ, ವಿತತಂ—ಇಷ್ಟಾದಿಭೇದೇನ ಭಕ್ತಶರೀರಾದಿ ಭೇದೇನ ವಾ ಬಹುವಿಧಂ, ಪ್ರಭುಃ—ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಸಮರ್ಥಸ್ತ್ವಂ, ವಿಶ್ವತಃ—ಸಮಸ್ತಾನಿ (ಸಾರ್ವವಿಭಕ್ತಿಕಸ್ತಸಿಲ್) ಗಾತ್ರಾಣಿ—ಭಕ್ತಶರೀರಾಣಿ, ಪರ್ಯೇಷಿ—ವ್ಯಾಪ್ನೋಷಿ, ಧಾರ್ಯಮಾಣಸ್ಸನ್ ಲಿಂಗರೂಪಶರೀರದ್ವಾರಾ ಭಕ್ತಾಂಗಸಂಯುಕ್ತೋಽಸೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತಪ್ತ ತನೂಃ—ತಪ್ತಾ ವೇಧಾ-ಮನು-ಕ್ರಿಯಾದೀಕ್ಷಾತ್ರಯೇಣ ನಿರ್ದಗ್ಧ ಪಾಪಪಂಜರಾ ತನೂರ್ಯಸ್ಯ ಸಾ ನ ಭವತೀತ್ಯತಪ್ತತನೂಃ, ದೀಕ್ಷಾ ತ್ರಯರಹಿತಃ, ಆಮಃ—ಅಪರಿಪಕ್ವಾಂತಃಕರಣಸ್ಸನ್, ತತ್—ಪರಶಿವ ಸ್ವರೂಪಂ ನಾಶ್ನುತೇ." (ಲಿಂ. ಚಂ. ಪುಟ ೧೩೫-೧೩೬)
ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿರುವರು.

ಈ ವೇದಮಂತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರಾದ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ "**ಲಿಂಗಪುರಾಣ**"ದ

ಉತ್ತರಭಾಗದ ೨೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರು. ಈ ಪುರಾಣವು ಕಾಂಚೀಪುರನಿವಾಸಿಗಳೂ, ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣೋದ್ಧಾರಕ ಬಿರುದಾಂಕಿತರೂ ಆದ ಪೂವ್ವಾಡ ವೆಂಕಟರಾಯರೆಂಬ ಮಹೋದಯರಿಂದ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೮೫ ನೆಯ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳ ನಿಜಾರ್ಥವನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಲಿಂಗಮಾಖ್ಯಾತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪತಿರೀಶ್ವರಃ ||೯೮||

ಪವಿತ್ರಂ ತದ್ಧಿ ವಿಖ್ಯಾತಂ ತತ್ಸಂಪರ್ಕಾತ್ತನುಃ ಶುಚಿಃ |
ಋಗಿತ್ಯಾಹ ಪವಿತ್ರಂ ತೇ ವಿತತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ ||೯೯||

ತಸ್ಮಾತ್ಪವಿತ್ರಂ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಧಾರ್ಯಂ ಶೈವಮನಾಮಯಂ |
ಅತಪ್ತತನುರಜ್ಞೋ ವೈ ಹ್ಯಘೀ ಸಂಸಾರಲಕ್ಷಣಃ ||೧೦೦||

ದೀಕ್ಷಯಾ ರಹಿತಃ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾಪ್ನುಯಾಲ್ಲಿಂಗಮುತ್ತಮಂ |
ಯಃ ಕರೋತಿ ತಪಃ ಪೂರ್ವಂ ಸ ತಪ್ತತನುರುಚ್ಯತೇ ||೧೦೧||

ಪರಿಪಕ್ವೋ ವಿಮೋಕ್ಷಾಯ ಸೋಽಶ್ನುತೇ ಲಿಂಗಧಾರಣಂ |
ನ ಕರೋತಿ ತಪಃ ಪೂರ್ವಂ ಸೋಽತಪ್ತತನುರುಚ್ಯತೇ ||೧೦೨||

(ಲಿಂ. ಪು. ಉ. ಭಾ. ಅ. ೨೧)

ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಶಿವಲಿಂಗವೆಂದೂ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣದಿಂದ ಶರೀರವು ಪವಿತ್ರವಾಗುವುದೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ಪುನೀತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ವೇಧಾ-ಮನು-ಕ್ರಿಯಾರೂಪತ್ರಿವಿಧ ದೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಪ್ತನಾಗಿದ್ದವನು ಅಜ್ಞನೂ ಪಾಪಿಯೂ ಸಂಸಾರಿಯೂ ಆಗುವನೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದಲೇ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದೂ, ದೀಕ್ಷಾರಹಿತನು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲವೆಂದೂ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಶಿವನಿಗೋಸುಗ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿರುವನೋ ಅವನು 'ತಪ್ತತನು' ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂದೂ, ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸದಿದ್ದವನು 'ಅತಪ್ತತನು' ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂದೂ, ಪರಿಪಕ್ವಾಂತಃಕರಣನು ಮುಕ್ತಿಗೋಸುಗ ಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದೂ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ.

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ—

ಅಯಂ ಮೇ ಹಸ್ತೋ ಭಗವಾನಯಂ ಮೇ ಭಗವತ್ತರಃ ।
ಅಯಂ ಮೇ ವಿಶ್ವಭೇಷಜೋಽಯಂ ಶಿವಾಭಿಮರ್ಶನಃ ।
ಅಯಂ ಮಾತಾ ಅಯಂ ಪಿತಾ ಅಯಂ ಜೀವಾತುರಾಗಮತ್ ।
ಇದಂ ತವ ಪ್ರಸರ್ಪಣಂ ಸುಬಂಧವೇಹಿ ನಿರಿಹಿ ॥

(ಅಷ್ಟಕ ೮. ಅಧ್ಯಾಯ ೧. ವರ್ಗ ೨೫)

ಈ ಮಂತ್ರವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರವಾದರೂ ಕೇವಲ ಲಿಂಗ ಧಾರಣವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವು **ಲಿಂಗಧಾರಣ ಚಂದ್ರಿಕೆ** ಎಂಬ ಉದ್ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿಶದೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದ್ವಿತೀಯಪಂಡಿತರೆಂದು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟವರೂ, ಷಟ್ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಾವಾರಪಾರಂಗತರೂ, ಸ್ಮಾರ್ತಮತೀಯರೂ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸಿ ಕೈ॥ **ಮಹಾ ಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಶ್ರೀಶಿವಕುಮಾರಮಿಶ್ರರವರು** ಈ ಉದ್ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಿಂದ ಘನತರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದು, ಲಿಂಗಧಾರಣದ ಸನಾತನತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಈ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಕಾಂಡರ ಟೀಕೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶ್ರೀಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವಿರಾಜ ಮಾನ ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗದ್ಗುರು ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯಪೀಠಾಧೀಶ್ವರರಿಂದ ೧೯೦೫ ನೆಯ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರು ಋಗ್ವೇದೋಕ್ತ ವಾದೀಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಧಾರಣಪರವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುವ ನಿಜಾರ್ಥವನ್ನು ಸರ್ವರೂ ವಿವೇಚನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು. ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ವಿವರವು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದು.

“ ಅಯಂ ಭಗವಾನ್—ಲಿಂಗರೂಪಸದಾಶಿವಃ, ಮೇ ಹಸ್ತಃ—ಮಮ ಹಸ್ತಗತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಯಮೇವ ಸದಾಶಿವಃ, ಮೇ ಭಗವತ್ತರಃ—ಮಮ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯವತ್ತರಃ, ಅಯಂ ಮೇ ವಿಶ್ವಭೇಷಜಃ—ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ರೋಗಾಣಾಂ ನಿವರ್ತಕೌಷಧಸ್ವರೂಪಃ, ಅಯಂ ಶಿವಾಭಿಮರ್ಶನಃ—ಸರ್ವೇಷಾಂ ಕಲ್ಯಾಣಾನಾಂ ಪ್ರಾಪಕಃ, ಅಯಂ ಮಾತಾ—

ಮಾತೃವತ್ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಾನ್, ಅಯಂ ಪಿತಾ—ಪಿತೃವದ್ರಕ್ಷಕಃ, ಅಯಂ ಜೀವಾತುಃ—ಜೀವನಸಾಧನಭೂತಃ, ಹೇ ಸುಬಂಧೋ—ನಿರುಪಾಧಿಕ ವಿಶ್ವಸುಹೃತ್, ಏಹಿ—ಆಗಚ್ಛ, ಇದಂ—ಮದ್ಧಸ್ತಗತಂಲಿಂಗಂ, ತವ ಪ್ರಸರ್ಪಣಂ—ವಿಹಾರಸ್ಥಾನಂ, ನಿರಿಹಿ—ನಿರ್ಗಮಚೇಷ್ಟಾರಹಿತಸ್ಸನ್ ಅಸ್ಮಿನ್ ಶಿವಲಿಂಗೇ ತಿಷ್ಠೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥"

(ಲಿಂ. ಚಂ. ವ್ಯಾ. ಪುಟ. ೧೫೬)

ಈ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಗುವುದು.

ಅಯಂ ಭಗವಾನ್—ಲಿಂಗರೂಪನಾದ ಈ ಪರಶಿವನು, ಮೇ—ನನ್ನ, ಹಸ್ತಃ—ಹಸ್ತಗತನು, (ಕರಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದವನು) ಅಯಂ—ಈ ಪರಶಿವನು, ಮೇ—ನನಗೆ, ಭಗವತ್ತರಃ—ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಸ್ವರೂಪನು, ಅಯಂ—ಇವನು, ಮೇ ವಿಶ್ವಭೇಷಜಃ—ನನ್ನ ಸಮಸ್ತರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ದಿವ್ಯೌಷಧಸ್ವರೂಪನು, ಅಯಂ ಶಿವಾಭಿಮರ್ಶನಃ—ಇವನು ಸಮಸ್ತಕಲ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನು. ಅಯಂ ಮಾತಾ—ಇವನು ತಾಯಿಯಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುವವನಾಗಿಯೂ, ಅಯಂ ಪಿತಾ—ಇವನು ತಂದೆಯಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವವನಾಗಿಯೂ, ಅಯಂ ಜೀವಾತುಃ—ಇವನು ಜೀವನಸಾಧನಭೂತನಾಗಿಯೂ, ಆಗಮತ್—ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿರುವನು. ಸುಬಂಧೋ—ಎಲೈ ವಿಶ್ವಬಂಧುವೇ! ಏಹಿ—ಬಾ, ತವ ಪ್ರಸರ್ಪಣಂ—ನಿನಗೆ ವಿಹಾರಸ್ಥಾನವಾದ, ಇದಂ—ಈ ನನ್ನ ಕರಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು, ನಿರಿಹಿ—ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬೇಡ. (ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿರು.)

ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ—

ಯಾ ತೇ ರುದ್ರ, ಶಿವಾ ತನೂರಘೋರಾಽಪಾಪಕಾಶಿನೀ ।
ತಯಾನಸ್ತನುವಾ ಶಂತಮಯಾ ಗಿರಿಶಂತಾಭಿ ಚಾಕಶೀಹಿ ॥

(ತೈತ್ತಿರೀಯಸಂಹಿತಾ—ಕಾಂಡ ೪. ಪ್ರಪಾಠಕ ೫. ಅನುವಾಕ ೧)

ಈ ಮಂತ್ರವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗಧಾರಣವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರದ ವಿಷಯವನ್ನು ಭಗವತ್ಪಾದ ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯ ಲಿಂಗಧಾರಣಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ—

ಅಘೋರಾಽಪಾಪಕಾಶೀತಿ ಯಾ ತೇ ರುದ್ರ ಶಿವಾ ತನೂಃ |
ಯಜುಷಾ ಗೀಯತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾಚ್ಛ್ರೈವೋಽಘವರ್ಜಿತಃ ||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿ, ಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿರುವರು.

ಯಜುರ್ವೇದಾಂತರ್ಗತಶ್ರೀರುದ್ರಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಹು ಮನೋಹರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ **ಸೋಸಲೆಯ ಶ್ರೀರೇವಣಾರಾಧ್ಯರು** ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ—

"ಭೋ ರುದ್ರ—ಎಲೈ ಪರಮೇಶ್ವರನೆ! ತೇ—ನಿನ್ನ, ಅಪಾಪಕಾಶಿನೀ—ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದ ಬಹುವಿಧಪಾಪಂಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸದೆ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರ್ದ, ಅಘೋರಾ—ಭಯಂಕರವಲ್ಲದೆ ಶಾಂತರೂಪವಾಗಿರ್ದ, ಯಾ ತನೂಃ—'ಲಿಂಗಂ ತು ಶಿವಯೋರ್ದೇಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಯಸ್ಮಾದಧಿಷ್ಠಿತಃ" ಎಂದು ವಾಯುಪ್ರೀಯಸಂಹಿತಾ ವಾಕ್ಯಮುಂಟಾಗಿ ಆವುದಾನೊಂದು ಇಷ್ಟಪ್ರಾಣಲಿಂಗರೂಪವಾದ ದೇಹವು, ಶಿವಾ—ಮಾಂಗಲ್ಯವುಳ್ಳುದೋ, ಶಂತಮಯಾ—ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಹಾಭೋಗಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡಲೋಸುಗವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತಸುಖಸ್ವರೂಪವಾಗಿರ್ದ, ತಯಾ ತನುವಾ—ಆ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಣಲಿಂಗರೂಪವಾದ ಶರೀರದಿಂದೆ, ಭೋ ಗಿರಿಶಂತ—ವಾಗ್ಜಪ್ರಣವಪೀಠದಲ್ಲಿಯೂ ಅನಾಹತಪ್ರಣವಪೀಠದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರತಿಶಯಸುಖವನ್ನು ಪಸರಿಸುತ್ತಿರ್ದ ಎಲೈ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ! ತ್ವಂ—ನೀನು, ನಃ—'ಇಷ್ಟಮೂರ್ಜಂ ತಪಸಾನುಯಚ್ಛತೇ ಪ್ರಾಣೇಷ್ವಂತರ್ಮನಸೋ ಲಿಂಗಮಾಹುಃ' ಎಂದು ಅಥರ್ವಶಿರೋಮಂತ್ರಮುಂಟಾಗಿ, 'ಇಷ್ಟಲಿಂಗಂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಮೇಕೀಕೃತ್ಯಾರ್ಚನಂ ಪರಂ' ಎಂದು ವಾತುಲೋತ್ತರತಂತ್ರಮುಂಟಾಗಿ ದೇಶಿಕೋಪದೇಶದಿಂದೆ ಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ನಮ್ಮ ಕರಕಮಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಭಿಚಾಕಶೀಹಿ—ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸು."

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುವರು.

ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ—

ನಿಧನಪತಯೇ ನಮಃ—ನಿಧನಪತಾಂತಿಕಾಯ ನಮಃ | ಊರ್ಧ್ವಾಯ ನಮಃ—ಊರ್ಧ್ವಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ | ಹಿರ

ಣ್ಯಾಯ ನಮಃ— ಹಿರಣ್ಯಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ । ಸುವರ್ಣಾಯ ನಮಃ—ಸುವರ್ಣಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ । ದಿವ್ಯಾಯ ನಮಃ—ದಿವ್ಯಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ । ಭವಾಯ ನಮಃ – ಭವಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ । ಶರ್ವಾಯ ನಮಃ— ಶರ್ವಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ । ಶಿವಾಯ ನಮಃ— ಶಿವಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ । ಜ್ವಲಾಯ ನಮಃ ಜ್ವಲಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ । ಆತ್ಮಾಯ ನಮಃ — ಆತ್ಮಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ । ಪರಮಾಯ ನಮಃ— ಪರಮಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ । ಏತತ್ಸೋಮಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಲಿಂಗಂ ಸ್ಥಾಪಯತಿ ಪಾಣಿಮಂತ್ರಂ ಪವಿತ್ರಂ ॥

(ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕ—ಪ್ರಪಾಠಕ ೧೦. ಅನುವಾಕ ೧೬).

ಈ ಮಂತ್ರವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಣವು ಅತ್ಯುತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

" ಸೂರ್ಯಸ್ಯ-ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ವರ್ತಿಯಾದ, ಸೋಮಸ್ಯ-ಉಮಾಸಹಿತನಾದ ಪರಶಿವನ, ಪವಿತ್ರಂ-ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ, ಸರ್ವಲಿಂಗಂ-ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ದಶವಿಧಲಿಂಗಾತ್ಮಕವಾದ, ಏತತ್ ಪಾಣಿಮಂತ್ರಂ-ಈ ಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುವ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು, ಸ್ಥಾಪಯತಿ-ಶ್ರೀಗುರುವು ಶಿವದೀಕ್ಷಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ."

ಎಂದು ಈ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಲಿಂಗಧಾರಣಚಂದ್ರಿಕಾಕಾರರಾದ ಶ್ರೀನಂದಿಕೇಶ್ವರಶಿವಾಚಾರ್ಯರೂ, ಲಿಂಗಧಾರಣದೀಪಿಕಾಕಾರರಾದ ಶ್ರೀಭವಾನೀಶಂಕರಾರಾಧ್ಯರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಶದವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಭಿಲಾಷಿಗಳು ಶಂಕಾಸಮಾಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಅಮೂಲ್ಯವಿಷಯವನ್ನು ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಆಯಾ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಈ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವು ಲಿಂಗಪುರಾಣದ ೨೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಯಜುರಪ್ಯಾಹ ಸರ್ವಂ ವೈ ಲಿಂಗಂ ಸ್ಥಾಪಯತೀತಿ ಚ ॥೧೦೩॥
ತಸ್ಮಾದ್ಧಾರ್ಯಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಪಾಣಿಮಂತ್ರೇತಿ ಮಂತ್ರತಃ ।
ಪಾಣೌ ಲಿಂಗಂ ವಿನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ದೀಕ್ಷಾಕಾಲೇ ಗುರುಃ ಶಿವಂ ॥೧೦೪॥
ಯೇನ ಸ್ತುವತಿ ತನ್ಮಂತ್ರಂ ಪಾಣಿಮಂತ್ರಂ ವದಂತಿ ಹಿ ।
ಪವಿತ್ರತ್ವಾನ್ಮಹೇಶಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದನಾತ್ ॥೧೦೫॥
ಪವಿತ್ರಕರಣಾತ್ಪುಂಸಾಂ ಪವಿತ್ರಮಿತಿ ಕಥ್ಯತೇ ।
ಅತಃ ಸರ್ವೇಷು ಕಾಲೇಷು ಧಾರಯೇಲ್ಲಿಂಗಮುತ್ತಮಂ ॥೧೦೬॥
ಗಚ್ಛಂಸ್ತಿಷ್ಠನ್ ಸ್ವಪನಃ ಜಾಗ್ರದುನ್ಮಿಷನ್ನಿಮಿಷನ್ನಪಿ ।
ಶುಚಿರ್ವಾಪ್ಯಶುಚಿರ್ವಾಪಿ ಲಿಂಗಂ ಸರ್ವತ್ರ ಧಾರಯೇತ್ ॥೧೦೭॥
ಲಿಂಗಧಾರೀ ಸದಾ ಶುದ್ಧೋ ನಿಜಲಿಂಗಂ ಮನೋಹರಂ ।
ಅರ್ಚಯನ್ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದ್ಯೈಃ ಕರಪೀಠೇ ಸಮಾಹಿತಃ ॥೧೦೮॥

(ಲಿಂ. ಪು. ಉ. ಭಾ. ಅ. ೨೧)

"ಸರ್ವಲಿಂಗ ಸ್ಥಾಪಯತಿ" ಎಂಬ ಯಜುರ್ವೇದಮಂತ್ರವು ಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಶಿವದೀಕ್ಷಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನಿಟ್ಟು, ಇದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳುಹಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು "ಪಾಣಿಮಂತ್ರ" ವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದೂ, ಇದು ಪವಿತ್ರವಾದ ಶಿವತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಿಯು ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಾದ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶುಚ್ಯಶುಚ್ಯಾದಿಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಒಂದು ನಿಮಿಷವೂ ಎಡಬಿಡದೆ ಧರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ—

ಯಶ್ಛಂದಸಾಮೃಷಭೋ ವಿಶ್ವರೂಪಃ । ಛಂದೋಭ್ಯೋಽಧ್ಯಮೃತಾತ್ ಸಂಬಭೂವ । ಸ ಮೇಂದ್ರೋ ಮೇಧಯಾ

ಸ್ಪೃಣೋತು । ಅಮೃತಸ್ಯ ದೇವಧಾರಣೋ ಭೂಯಾಸಂ ।
ಶರೀರಂ ಮೇ ವಿಚರ್ಷಣಂ । ಜಿಹ್ವಾ ಮೇ ಮಧುಮತ್ತಮಾ ।
ಕರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಭೂರಿ ವಿಶ್ರುವಂ । ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕೋಶೋಽಸಿ
ಮೇಧಯಾ ಪಿಹಿತಃ । ಶ್ರುತಂ ಮೇ ಗೋಪಾಯ ॥

(ತೈತ್ತಿರೀಯ ಪ್ರಥಮವಲ್ಲಿ. ಅನುವಾಕ ೪)

ಈ ಮಂತ್ರವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಕೈ॥ ಶಿವಕುಮಾರ ಮಿಶ್ರಪಂಡಿತರು ಲಿಂಗಧಾರಣಚಂದ್ರಿಕಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೧೧೬-೧೧೭) ವೇದವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡು, ಲಿಂಗಧಾರಣಪರವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುವರು. ಶ್ರೀ ನಂದೀಕೇಶ್ವರಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಮಂತ್ರವು ಕೇವಲ ಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವುವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಗೊಳಿಸಿರುವರು.

ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ—

ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಧಾರಣಂ ಮೇ ಅಸ್ತ್ವನಿರಾಕರಣಂ
ಧಾರಯಿತಾ ಭೂಯಾಸಂ ಕರ್ಣಯೋಃ ಶ್ರುತಂ
ಮಾಚ್ಯೋಢ್ವಂ ಮಮಾಮುಷ್ಯ ಓಂ ॥

(ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕ—ಪ್ರಪಾಠ ೧೦. ಅನುವಾಕ ೬)

ಈ ಮಂತ್ರವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರವಾದರೂ ಕೇವಲ ಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳು ಲಿಂಗಧಾರಣವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುವು.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶಿವಪೂಜಾಶಿವಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಪಂಡಿತರು “ಶ್ರುತಿಸಾರಭಾಷ್ಯ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಉದ್ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜತತ್ತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ಮುದ್ರಿತವಾದ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದಿನೋಡಿ, ಲಿಂಗಧಾರಣದ ಸನಾತನತ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಲಿಂಗ ಧಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಭಿಕರು ಸಂತುಷ್ಟಚಿತ್ತರಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ವೇದಶಾಖೆಗಳೆನಿಸಿರುವ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಲಿಂಗಧಾರಣವಿಷಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವೆನು.

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ವೇದಶಾಖೆಗಳ ಒಂದು ಭಾಗವೆನಿಸುವುವು. ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಶಾಖೆಗಳಿರುವಂತೆ, ಋಗಾದಿಚತುರ್ವೇದಗಳೆಂಬ ಮಹಾ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕಶಾಖೆಗಳಿರುವುವು. ಇಂತಹ ಶಾಖೆಗಳ ಭಾಗಗಳೇ ಸಂಹಿತಾ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಆರಣ್ಯಕ-ಉಪನಿಷತ್ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಗಳಿಂದ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ವೇದವು "ಋಕ್-ಯಜುಃ-ಸಾಮ-ಅಥರ್ವ" ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗವಾಗಿರುವುದು. ಋಗ್ವೇದವು ೨೧ ಶಾಖೆ ಗಳಿಂದಲೂ, ಯಜುರ್ವೇದವು ೧೯೯ ಶಾಖೆಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಮವೇದವು ೧೦೦೦ ಶಾಖೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಥರ್ವವೇದವು ೫೦ ಶಾಖೆಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ನಾಲ್ಕೂ ವೇದಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟು ೧೧೮೦ ಶಾಖೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವೇ ಉಪನಿಷದಾದಿನಾಮಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಚತುರ್ವೇದಗಳಲ್ಲಿರುವ ೧೧೮೦ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಖೆಗೆ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ೧೧೮೦ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿರುವುವು. ಇಷ್ಟು ಉಪನಿಷತ್ತು ಗಳಿದ್ದರೂ, ಈಗ ೧೦೮ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಮುಂಬಯಿ ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ನಿರ್ಣಯಸಾಗರ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು "ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತೋಪನಿಷದಃ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮುದ್ರಣಮಾಡಿಸಿರುವರು. ಇನ್ನೂ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ದೊರೆತೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂಮತಕ್ಕೆ ಪರಮಶತ್ರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಔರಂಗಜೇಬ ಮೊದಲಾದ ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವು ನಾಶಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವರು. ಇದು ಕಾಲಮಹಿಮೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಾಲಾಯ ತಸ್ಮೈ ನಮಃ! ಹೀಗೆ ಸನಾತನಭಾರತಧರ್ಮವು ಪರರಾಜರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೊಳಗಾಗಿ ನಾನಾರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬೆಂಡಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದು. ಪರಮಪುನೀತವಾದೀ ಭಾರತಧರ್ಮಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಜಗದೀಶ್ವರನೇ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಸ್ತು! ಪರರಾಜರು ಮತ

ದ್ವೇಷದಿಂದ ಭಾರತಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ನಾಮಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಶಪಥಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ, ಆ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನ ಕೃಪಾವಿಶೇಷದಿಂದ ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳು ದೊರೆಯು ತ್ತಿರುವುವು. ಇದು ಭಾರತೀಯರ ಸುದೈವವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಶೈವ-ವೀರಶೈವ-ಸ್ಮಾರ್ತ-ವೈಷ್ಣವ-ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮೊದ ಲಾದ ಅನೇಕಮತಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ಮಾರ್ತ-ವೈಷ್ಣವಾದಿ ಮತೀಯರು ಅತ್ಯಂತಕಷ್ಟಪಟ್ಟು, ಧನವ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತ, ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸ ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಶೈವರು ಮಾತ್ರ ಈ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಶರಣುಹೊಡೆದು ಕೇವಲ ಉದರಪೋಷಣೋದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪರಮ ವ್ಯಸನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರಾದರೂ ಅನ್ಯಮತೀಯರಂತೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಗ್ರಂಥಶೋಧನಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರೆ, ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆತೇ ದೊರೆಯುವುವೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜಗದೀಶ್ವರನು ಇವರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೀಯಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ಮತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆಗ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿವತತ್ತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕೋಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದುವು. ಸದ್ಯಃ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಉಪನಿಷದ್ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ `ಶಿವತತ್ತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಸಿಗಬಹುದು ? ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಗಬಹುದು ? ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದೇ ಎಂದು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಲೋಚನಾಪರನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೆನು. ಈ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು. ನಾನು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಮೇಲೆ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾರ್ಯನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮೈಸೂರುರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದೆನು. ಮೈಸೂರು ಗವರ್ನಮೆಂಟಿನವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ "ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿ" ಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈಬರವಣಿಗೆ ಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುದ್ರಿಸಿರುವ

ಸೂಚೀಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಒಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನೂ ಸಹ ಬಿಡದೆ ಓದಿನೋಡಿದೆನು. ಆಗ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಾಯಿತು. ಉಪನಿಷದ್ಗ್ರಂಥಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಮತಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ಆಗ ನನ್ನ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಕೈಬರಹದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪುಸ್ತಕಾಲಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಿ ಆನಂದತುಂದಿಲನಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡೆನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ **ವೇದಾಂತಸಾರೋಪನಿಷತ್-ಭಕ್ತಿಯೋಗೋಪನಿಷತ್-ನಿರ್ಲೇಪೋಪನಿಷತ್--ಪಿಪ್ಪಲೋಪನಿಷತ್—ಪ್ರಸಾದಜಾಬಾಲೋಪನಿಷತ್--ಚಿದಂಬರೋಪನಿಷತ್--ಪ್ರಣವಶರೀರೋಪನಿಷತ್--ಶ್ರುತಿರಹಸ್ಯೋಪನಿಷತ್--ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖೋಪನಿಷತ್** ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅವು ಕೇವಲ ಶಿವತತ್ತ್ವವನ್ನೇ ಬೀರುತ್ತಿರುವವು. ಅಲ್ಲದೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಗವರ್ನರ್ಮೆಂಟ್ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ “ **ಲಿಂಗಧಾರಣೋಪನಿಷತ್** ” ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತು ದೊರೆಯುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಯಜುರ್ವೇದಶಾಖೆಯಾಗಿರುವ “ **ವೀರಲೈಂಗೋಪನಿಷತ್** ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತು ಸಹ ದೊರೆತಿರುವುದು. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಶೋಧಿಸಿ ಶಿವತತ್ತ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ಒಂದುಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವಿರುವುದು. ಈ ಮಹಾಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಶ್ರೀಜಗದೀಶ್ವರನೇ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೋಧಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇಂಥ ಅಮೂಲ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಭಗವತ್ಕೃಪೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುವುವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಚತುರ್ವೇದಾಂತರ್ಗತವಾದ ರೇಣುಕಶಾಖಾ-ದಾರುಕಶಾಖಾ-ಘಂಟಾಕರ್ಣಶಾಖಾ-ಧೇನುಕರ್ಣಶಾಖಾ-ವಿಶ್ವಕರ್ಣಶಾಖಾದಿಗ್ರಂಥಗಳು ನಮ್ಮ ಮತದ ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ಈ ವರೆಗೂ ದೊರೆತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಶೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವರೂ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ ಇವುಗಳು ಇಂದಿಲ್ಲ-ನಾಳೆಯಾದರೂ ನಮ್ಮ ಹಸ್ತಗತವಾಗುವುವೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಇರಲಿ;

ಸನಾತನಭಾರತಧರ್ಮವು ವೇದಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ವೇದಶಾಖೆಗಳೆನಿಸಿದ ಸಕಲೋಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ವೇದಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕರೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮೆರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಅಸ್ತು!

ಲೋಕೈಕಮಾನ್ಯವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಣ ವಿಷಯವು ಯಾವರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯಾ ಉಪನಿಷನ್ಮಂತ್ರಗಳ ಉದಾಹರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವೆನು.

ವೇಧಾಂತಸಾರೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ—

ಅಥಾಶ್ವಲಾಯನೋ ಭಗವಂತಂ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಂ ಪರಿಸಮೇತ್ಯೋವಾಚ ವಿಮುಕ್ತಂ ಸದ್ಯೋಮುಕ್ತಿಕರಂ ಬ್ರೂಹೀತಿ। ಸಹೋವಾಚ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಶಿವೋಽದ್ವೈತಶ್ಚತುರ್ಥಃ ಶಾಂತಃ ಸ ಏವ ಧ್ಯೇಯಃ ಸ ಏವ ಪೂಜ್ಯಃ । ತದ್ಧ್ಯಾನಪೂಜನಾದವಿಮುಕ್ತಾ ಭವಂತ್ಯಯಂ ವಿಶೇಷೋಽತ್ಯಾಶ್ರಮಿಣಃ। ಸಾಕ್ಷಾದಮೃತೀ ಭೂತ್ವಾ ಮೋಕ್ಷೀಭವತಿ। ನಕರ್ಮಣಾ ನ ಪ್ರಜಯಾ ಧನೇನ ಶಿವಂ ಪ್ರಪೂಜ್ಯ ಅಮೃತತ್ವಮಾಪ್ನುಯುಃ । ಪರೇಣ ಶುದ್ಧೇ ಹೃದಯಾಬ್ಜಮಧ್ಯೇ ಲಿಂಗಂ ಧೃತ್ವಾ ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಸಂವಿಶಂತಿ ॥ ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಸ್ಥಾಃ ಪರಿಮುಚ್ಯಂತಿ ಧೀರಾಸ್ತೇಷಾಂ ಸುಖಂ ಶಾಶ್ವತಂ ನೇತರೇಷಾಂ । ಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಂ ಧೃತಲಿಂಗಭಾವಮಂತರ್ಬಹಿಃ ಸ್ವಸ್ಯ ಚ ಸಾಮರಸ್ಯಂ। ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದೇವಂ ಶುದ್ಧಭಾವೈರುಪಾಸ್ಯಮುಪಾಸ್ಯ ಧೀರಾಃ ಪರಿಮುಚ್ಯಂತಿ ಪಾಶಾತ್ ॥...........ತದೇವಾಗ್ನಿಶ್ಚ ತದ್ವಾತಸ್ತತ್ಸೂರ್ಯಸ್ತದು ಚಂದ್ರಮಾಃ । ತದೇವ ಶುಕ್ರಸ್ಸರ್ವೇ ಚ ಬೃಹಸ್ಪತಿಮುಖಾಮರಾಃ ॥ ಪ್ರಾಪ್ಯೋಪಾಸ್ಯ ಶಿವಂ ಸಾಂಬಂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವಹೃದಯಾಂಬುಜೇ । ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯಾಚ್ಚ ಶರೀರೇ ಲಿಂಗಧಾರಣಂ॥ನಿಯಮೇನೈವ ಕೃತ್ವಾ ತೇ ಮುಕ್ತಾಃ ಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್ । ವೇದಾಂತಸಾರಸರ್ವಸ್ವ ಮನೇನೈವ ವಶೀಕೃತಂ ॥

ಭಕ್ತಿಯೋಗೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ—

ಅಥ ಪರಮಶಿವಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯಭಕ್ತಿಯೋಗಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಃ।..........................ಬಹುಜನ್ಮಾಂತರೇಷು ಯೋಗಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಪರಮಶಿವಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯವಿವಿದಿಷೂಣಾಮಿಂದ್ರಿಯವ್ಯವಸ್ಥಾ ಸರ್ವವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾ। ಜನ್ಮಾಂತರಸಂಸ್ಕೃತಾನಾಮೇವ ತದಧಿಕಾರಾತ್ತತ್ರ ಭಕ್ತಿಯೋಗಃ। ಶಿವಃ ಪ್ರಾಣಃ ಶಿವಭಕ್ತಸ್ಯ ಸೇವಾ ಶಿವಪ್ರಸಂಗೇ ಮತಿರಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ। ಶಿವಪ್ರಸಾದಸ್ಯ ಧೃತಿರ್ನಿರಂತರಂ ಶಿವಾದನ್ಯದ್ದೈವ ವಿಚಿಂತನಂ ನ॥ ನ ಶೈವಮಂತ್ರಾದಪರೋಽಸ್ತಿ ಮಂತ್ರೋ ಭಸ್ಮಸ್ನಾನಂ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತಿರ್ಹೃದಂತಃ। ರುದ್ರಾಕ್ಷಾಣಾಂ ಧಾರಣಂ ರುದ್ರಮಂತ್ರಃ ಪ್ರಕೀರ್ತನೀಯಶ್ಚ ಗುರೌ ಪ್ರಣಾಮಃ॥

ನಿರ್ಲೇಪೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ—

ಭಸ್ಮಾಲೇಪಃ ಸರ್ವಗಾತ್ರೇಷು ನಿತ್ಯಂ ರುದ್ರಾಕ್ಷಾಣಾಂ ಧಾರಣಂ ಲಿಂಗಪೂಜಾ। ಪಂಚಾಕ್ಷರ್ಯಾಶ್ಚ ಜಪಶ್ಚಿತ್ತವೃತ್ತಾ ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯಃ ಪಂಚಕೃತ್ಯಂ ಸ ಚಾಸ್ಯತ್॥ ಲಿಂಗಂ ಸತ್ಯಂ ನಿಷ್ಕಲಂ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಂ ಧಾರ್ಯಂ ಪೂಜ್ಯಂ ಹೃದಯೇ ಜ್ಯೋತಿರಾದ್ಯಂ। ಸತ್ತಾಮಾತ್ರಂ ವಾಙ್ಮನೋಽತೀತಮೇತತ್ ಪಂಚಾತ್ಮಕಂ ಭಾಸತೇ ಯೇನ ಮುಕ್ತಃ॥

ಚಿದಂಬರೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ—

ಶಿವೇ ಭಕ್ತಿರ್ಜಾಯತೇ ಪುಣ್ಯಶೇಷಾತ್ ಭಕ್ತಿರ್ಮೂಲಂ ಸರ್ವಸಂಸಾರಮುಕ್ತೇಃ। ಗುರೂಪದೇಶಾದ್ವಿದಿತಾತ್ಮತತ್ತ್ವಾಃ ಶಿವಸ್ವರೂಪಂ ಪ್ರಭಜಂತಿ ಸಂತಃ॥ ತತ್ಸಾಧನಾನೀಹ ಬಹೂನಿ ಸಂತಿ ತತ್ರಾದ್ಯಃ ಸ್ಯಾನ್ಮಂತ್ರರಾಜಃ ಪುರಾಣಃ। ಪಂಚಾಕ್ಷರಃ ಸರ್ವದೇವರ್ಷಿಸೇವ್ಯಸ್ತಸ್ಮಿಂಶ್ಚೈತಜ್ಜಗದಾಸ್ತೇ ವಿಲೀನಂ॥

....

ಅಂತರ್ಲಿಂಗಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾ ಸಂವಿಭಾತಂ ಬಾಹ್ಯಂ ಲಿಂಗಂ

ಹೃದಯೇ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಂ । ಶಂಭುಃ ಸಾಕ್ಷಾದದ್ವಯಾತ್ಮಾ ಸ ಏವ ರಹಸ್ಯಮೇತನ್ನವಿದಂತಿ ಲೋಕಾಃ ॥

ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ—

ಸದ್ಯೋಜಾತಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಂಬಭೂವುಃ ವಾಮದೇವಾತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ವಿಶಶ್ಚಾಘೋರಾಚ್ಛೂದ್ರಾಸ್ತತ್ಪುರುಷಾತ್ ಶಿವಸ್ಯಪಂಚಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಗಣಾ ಈಶಾನತಃ ಸ್ಯುಃ । ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಿತ್ವಾದ್ಗಣಪಂಶಜಾನಾಂ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಗಿನಾಂ ತತ್ರಾಜನ್ಮಾಂತದೀಕ್ಷಾ। ಯಥಾ ಗಂಗಾ ಶಿವಸಂಗಾತ್ತಥೈವ ನ ಸೂತಕಂ ನಾಪ್ಯಶುಚಿತ್ವಮೇಷಾಂ ॥ ಗಚ್ಛಂಸ್ತಿಷ್ಠನ್ನಿಮಿಷನ್ನುನ್ಮಿಷನ್ವಾ ಸ್ವಪನ್ ಜಾಗ್ರಲ್ಲಿಂಗಧಾರೀ ಶುಚಿಃ ಸ್ಯಾತ್ । ಭುಂಜನ್ ಮೂತ್ರಾದ್ಯುತ್ಸೃಜನ್ವಾ ಕದಾಚಿನ್ನ ತತ್ರೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ಭಜತೇ ಶುದ್ಧದೇಹೀ ॥ ಶೀರ್ಷೇ ಕಂಠೇ ವಕ್ಷಸಿ ಕಕ್ಷದೇಶೇ ಹಸ್ತೇ ಸರ್ವದಾ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಂ ಧಾರ್ಯಂ । ಯಥಾ ಸಂಪ್ರದಾಯಂ ಪುರಸ್ತಾದ್ಗುರೋರ್ವಿದಿತ್ವಾ ಹೃದಯಂ ಹಿ ಮುಖ್ಯಮುಕ್ತಂ ॥

ಲಿಂಗಧಾರಣೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ—

ಚತುರ್ವರ್ಣಾನಾಂ ಧಾರಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ । ಪಶುಪಕ್ಷಿಮೃಗಕೀಟಕಾನಾಂ ಲಿಂಗಧಾರಣಮುಚ್ಯತೇ । .... ಪಿಂಡಾಜ್ಜನನಂ ತಜ್ಜನನಕಾಲೇ ಧಾರಣಮುಚ್ಯತೇ । ಸರ್ವಲಿಂಗಂ ಸ್ಥಾಪಯತಿ ಪಾಣಿಮಂತ್ರಂ ಪವಿತ್ರಂ, ಅಯಂ ಮೇ ಹಸ್ತೋ ಭಗವಾನಿತಿ ಧಾರಯೇತ್ । ... ಶ್ರೌತಾಶ್ರೌತೇಷು ಧಾರಣಂ । ವೇದೋಕ್ತವಿಧಿನಾ ಶ್ರೌತಂ । ಶ್ರುತಿರಹಿತಮಶ್ರೌತಂ । ಸರ್ವವರ್ಣೇಷು ಧಾರಣಂ । ಕೈವಲ್ಯಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತಿ ॥

ಪ್ರಸಾದಜಾಬಾಲೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ—

ರುದ್ರಭುಕ್ತಂ ಭುಂಜೀತ ರುದ್ರಪೀತಂ ಪಿಬೇದ್ರುದ್ರಾಘ್ರಾತಂ ಜಿಘ್ರೇತ್ । ಯದ್ಯದ್ವಸ್ತು ಸಮರ್ಪಿತಂ ಲೈಂಗಂ ತತ್ತದೇವ ಭುಂಜೀತ ॥

ವೀರಲೈಂಗೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ—

ಆತ್ಮಲಿಂಗಂ ಯೋ ಧತ್ತೇ ಸೋಽಹಮೇವ । ತದಧೀಹಿ । ದ್ವಿವಿಧಂ ಲಿಂಗಂ ಇಷ್ಟಂ ಪ್ರಾಣಂ ಚ । ಯದಕ್ಷರಂ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ಸೂತ್ರಮಿತಿ ಧಾರಯೇತ್ । ಧಾರಣಾದಸ್ಯ ಸೂತ್ರಸ್ಯನೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ನಾಶುಚಿರ್ಭವೇತ್ ॥ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಮುಶಿಷ್ಯಾಯ ನ ದಾತವ್ಯಂ ಕದಾಚನ । ಅಲಿಂಗಾನಾಮಸಾಯುಜ್ಯಮಲಿಂಗಾನಾಮದರ್ಶನಾಂ ॥ ಚತುರ್ವರ್ಣಾನಾಂ ಲಿಂಗಂ ಪುನುತೇ । ಸ ಪಾತಕೇಭ್ಯಃ ಪೂತೋ ಭವತಿ ರುದ್ರಮಂತ್ರಜಾಪೀ ಭವತಿ । ಸ ಮುಕ್ತೋ ಭವತಿ ।................ಸದ್ಯೋಜಾತಮುಖಮಾಸೀತ್ ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ ಆರಾಧ್ಯ ಉದ್ಭವತಿ । ವಾಮದೇವಮುಖಮಾಸೀತ್ ದಾರುಕಾಚಾರ್ಯ ಆರಾಧ್ಯ ಉದ್ಭವತಿ । ಅಘೋರಮುಖಮಾಸೀತ್ ಘಂಟಾಕರ್ಣಗಣೇಶ ಆರಾಧ್ಯ ಉದ್ಭವತಿ । ತತ್ಪುರುಷಮುಖಮಾಸೀತ್ ಧೇನುಕರ್ಣಗಣೇಶ ಆರಾಧ್ಯ ಉದ್ಭವತಿ । ಈಶಾನಮುಖಮಾಸೀತ್ ವಿಶ್ವಕರ್ಣಗಣೇಶ ಆರಾಧ್ಯ ಉದ್ಭವತಿ । ವೇದಾಗಮಸಂಪ್ರದಾಯಮಾಹೇಶ್ವರ ತತ್ತ್ವವಿತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯೇಭ್ಯೋ ದೀಕ್ಷಿತೋ ಲಿಂಗಸ್ಪರ್ಶನಃ ಸ ವಿವಾಹಂ ॥

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಉದಾಹರಿಸಿದ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಣವಿಷಯವೂ, ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯವಿಷಯವೂ, ಲಿಂಗಧಾರಣವೇ ಮೋಕ್ಷಮೂಲಭೂತವೆಂಬ ವಿಷಯವೂ, ವೀರಶೈವಮತ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಉತ್ಪತ್ತಿವಿಷಯವೂ, ಈ ಪೂಜ್ಯಪಾದರಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯವೂ, ಪ್ರಸಾದವಿಷಯವೂ, ಭಸ್ಮಧಾರಣವಿಷಯವೂ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಧಾರಣವಿಷಯವೂ, ಮಂತ್ರವಿಷಯವೂ, ಶಿವಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವಿಷಯವೂ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವಿಷಯಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ವೀರಶೈವಧರ್ಮಗಳು ವೇದಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗೆತಾನೇ ಸಂತೋಷವೆನಿಸಲಿ

ಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿಯದೆ ಕೆಲಜನ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯರು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತ ವಿಷಯವೇ ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವರು. ಇದು ಅವರ ಅಜ್ಞಾನಪ್ರಭಾವವಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದಲ್ಲ. ಸಮಸ್ತನಿಗಮಾಗಮಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶಿಲಿಸಿದ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರಾರೂ ಈ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡಲಾರರು. ಆದರೆ ಈ ವಿಧವಾದ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಧಪಂಡಿತರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಅವೈದಿಕರ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಹೊರಬೀಳತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಇನ್ನು ಕೆಲಜನ ಬಸವಪಂಥಿಗಳಾದ ಶೂದ್ರರು ವೀರಶೈವಮತ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವು ವೇದಗಳಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೂಗುತ್ತಿರುವರು. ವೇದವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ಈ ಸಂಕರಪಂಥಿಗಳಿಗೆ ವೇದರಹಸ್ಯವು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾದೀತು? ಅವೈದಿಕರಾದ ಬಸವಪಂಥಿಗಳು, ನಾನು ಈ ಮೊದಲು ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಯಜುರ್ವೇದ ಶಾಖೀಯವೀರಲೈಂಗೋಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕೆಂದಾಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ತ್ರಿಭುವನಗುರುಗಳೆಂದು, ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರಾಗಿ ಮೆರೆದಿರುವ ಪೂಜ್ಯಪಾದಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವು ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಮಯವರಿತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಾಗುವುದು. ಅಸ್ತು!

ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವಿಷಯವು ನಾನು ಉದಾಹರಿಸಿದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಲ್ಲದೆ, ಈಶಾವಾಸ್ಯಾದಿವಶೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ ದೂರ್ವಾಸ, ಕಾಳಿಹಸ್ತದೀಕ್ಷಿತ, ವೃಷಭಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕಜನ ಪ್ರಾಚೀನಾಚಾರ್ಯರು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಪರವಾಗಿ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು. ಪಂಡಿತರಾದವರು ಅವರು ರಚಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಇರಲಿ;

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತ ವಿಷಯವು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದಾ

ಯಿತು. ಇನ್ನು ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತವಿಷಯವು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವೆನು.

ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಗಮದಲ್ಲಿ—

ಏಕಕಾಲಂ ದ್ವಿಕಾಲಂ ವಾ ತ್ರಿಕಾಲಂ ವಾಪಿ ಶಾಂಕರಿ ।
ಪೂಜಯೇನ್ನಿಯತಂ ಲಿಂಗಂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಪರಾಯಣಃ ॥೬೧॥
ಏವಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾರ್ಚನಂ ಸದಾ ।
ವೀರಶೈವಃ ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸರ್ವಶ್ರೈವೋತ್ತಮೋತ್ತಮಃ ॥೬೩॥

(ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಪಟಲ. ೬)

ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಸ್ಥಾಪಯೇಚ್ಛಿಷ್ಯೇ ಸಮ್ಯಗ್ಧ್ಯಾತ್ವೈಕಭಾವತಃ ।
ಧ್ಯಾತ್ರೇ ಶಿಷ್ಯಾಯ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಧಾರಯಿತ್ವಾ ನಿರೂಪಯೇತ್ ॥೪೮॥
ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರನಿಷ್ಠಾ ಪರಮದುರ್ಲಭಾ ।
ದತ್ತಂ ಲಿಂಗಮಿದಂ ವತ್ಸ ನ ಕದಾಚಿದ್ವಿಯೋಜಯ ॥೪೯॥

(ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಪಟಲ. ೫)

ವಾತುಲಾಗಮದಲ್ಲಿ—

ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಕಂಠೇ ಭುಜೇ ಹಸ್ತೇ ಹೃತ್ಸ್ಥಲೇ ನಾಭಿಮಂಡಲೇ ।
ಏತೇಷಾಮೇಕದೇಶೇ ತು ಧಾರಯೇಚ್ಛಿವಲಿಂಗಕಂ ॥೩೩॥

(ವಾತುಲ. ಪಟಲ. ೧೦)

ಪಾರಮೇಶ್ವರಾಗಮದಲ್ಲಿ—

ನ ವೀರಶೈವಸದೃಶಂ ಮತಮಸ್ತಿ ಜಗತ್ತ್ರಯೇ ।
ಸರ್ವಭೋಗಪ್ರದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯದಾಯಕಂ ॥೪೩॥
ಯಸ್ಯ ಭಸ್ಮ ಲಲಾಟೇಽಸ್ತಿ ಕಂಠೇ ಲಿಂಗಂ ಮದಾತ್ಮಕಂ ।
ರುದ್ರಾಕ್ಷಧಾರಣಂ ದೇಹೇ ಸೋಽಹಂ ದೇವಿ ನ ಸಂಶಯಃ ॥೪೮॥

(ಪಾರಮೇಶ್ವರ. ಪಟಲ. ೧)

ವೀರಾಗಮದಲ್ಲಿ—

ಗುರೋಶ್ಚ ಜಂಗಮಶ್ಚೈವ ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಯ ಪೂಜನಂ ॥೩೫॥
ಏಷಾಂ ಪಾದೋದಕಂ ಚೈವ ಭುಕ್ತಶೇಷಾನ್ನಮೇವಚ ।
ಭಕ್ಷಯೇಚ್ಛಿವಭಕ್ತಸ್ತು ಪ್ರಸಾದೋ ಜನ್ಮಶುದ್ಧಿದಃ ॥೩೪॥

(ವೀರ. ಪಟಲ. ೩)

ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಪೂರ್ವಕವಾದ ವೀರಶೈವಮತವಿಷಯವು ಬಹುವಿಶದವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ವೀರಶೈವಮತದ ಧರ್ಮಕರ್ಮಾದಿವಿಷಯಗಳು ಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಇನ್ನಾವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈ ಯಾವತ್ತು ಶಿವಾಗಮಗಳ ಹಸ್ತ ಲಿಖಿತಪ್ರತಿಗಳು ಮದ್ರಾಸ್, ತಂಜಾವೂರು ಮೊದಲಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಲೈಬ್ರರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನೇಪಾಳ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಲಂಡನ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಜರ್ಮನ್‌ದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬರ್ಲಿನ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮರು ಉದಾರ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಧನವ್ಯಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದರೆ, ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕವಾದೀ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಧರ್ಮಾತ್ಮರು ನೆರವೇರಿಸಿ ಪರಶಿವಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೋರುತ್ತೇನೆ. ಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತ ವಿಷಯವು ಬಹುವಿಶದವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂಬುದು ಸರ್ವರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತವಿಷಯವು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವೆನು. ಲೋಕ ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತದ ವಿಷಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವರು ; ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಭ್ರಮೆಯೂ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೋಡದಿರುವಿಕೆಯೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆಯೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪುರಾಣಗಳು ಮುಂಬಯಿ, ಪೂನಾ, ಕಲಕತ್ತಾ, ಕಾಂಚೀ ಮೊದಲಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆಗೆ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತವಿಷಯವು

ತೆಗೆದುಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮತವೈಷಮ್ಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರ ಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಕೆಲಜನ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳು ಕೆಲವು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಮುದ್ರಿಸಿರುವರು. ಈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಗೆಲ್ಲ ಸರ್ವರೂ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಸ್ತು!

ಕಲಕತ್ತಾನಗರನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದ " ಅರುಣೋದಯರಾಯ " ಎಂಬ ಮಹೋದಯರು ೧೮೯೦ನೆಯ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ, ವಂಗವಾಸೀ ಮುದ್ರಣಾಲಯ ದಲ್ಲಿ " ಶಿವಪುರಾಣ " ವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪುರಾಣದ ಪ್ರತಿ ಯೋಂಮ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವಮತವಿಷಯವು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನೇ ಸದ್ಯಃ ವಿಶದಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಿವಪುರಾಣವಾಯುವೀಯಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ —

ಪುರತಃ ಕಲ್ಪಿತೇ ವಾಽಥ ಮಂಡಲೇ ವರ್ಣಮಂಡಿತೇ ।
ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ ಪಂಚಕಲಶಾನ್ ದಿಕ್ಷು ಮಧ್ಯೇ ಚ ದೇಶಿಕಃ ॥೧೬॥

ತೇಷು ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ಮೂಲಾಣ್ಯೈ ಬಿಂದುನಾದಸಮನ್ವಿತೈಃ ।
ನಮೂದ್ಯೈಶ್ಚ ಯಕಾರಾಂತೈಃ ಕಲ್ಪಯೇತ್ ಕಲ್ಪವಿತ್ತಮಃ ॥೧೭॥

(ವಾ. ಸಂ. ಉ. ಭಾಗ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧೫)

ಶ್ರೀಗುರುವು ರಂಗವಲ್ಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪಂಚಕಲಶಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಕಾರ, ಮಕಾರ, ಶಿಕಾರ, ವಾಕಾರ, ಯಕಾರಗಳೆಂಬ ಪಂಚಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ದೀಕ್ಷಾ-ವಿವಾಹಾದಿಸಮಸ್ತಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಕಲಶಸ್ಥಾಪನೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ವೀರಶೈವರಿಗಲ್ಲದೆ, ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಹಂತ ತೇ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಪಾಪವಿಶೋಧನಂ ।
ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಪರಮಂ ಪುಣ್ಯಂ ಶಿವೇನ ಪರಿಭಾಷಿತಂ ॥೩॥

ಸಮ್ಯಕ್ಕೃತಾಧಿಕಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ ಪೂಜಾದಿಷು ನರೋ ಯತಃ ।
ಸಂಸ್ಕಾರಃ ಕಥ್ಯತೇ ತೇನ ಷಡಧ್ವಪರಿಶೋಧನಂ ॥೪॥

ದೀಯತೇ ಯೇನ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಕ್ಷೀಯತೇ ಪಾಶಬಂಧನಂ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಸಂಸ್ಕಾರ ಏವಾಯಂ ದೀಕ್ಷೇತ್ಯಪಿ ಚ ಕಥ್ಯತೇ ॥೫॥

ಶೂದ್ರಾಣಾಮಂತ್ಯಜಾತೀನಾಂ ಪತಿತಾನಾಂ ವಿಶೇಷತಃ ।
ತಥಾ ಸಂಕರಜಾತೀನಾಂ ನಾಧ್ವಶುದ್ಧಿರ್ವಿಧೀಯತೇ ॥೬೭॥

ತೇಽಪ್ಯಕೃತ್ರಿಮಭಾವಾಶ್ಚೇಚ್ಛಿವೇ ಪರಮಕಾರಣೇ ।
ಪಾದೋದಕಪ್ರದಾನಾದ್ಯೈಃ ಕುರ್ಯುಃ ಪಾಶವಿಶೋಧನಂ ॥೬೮॥

(ವಾ. ಸಂ. ಉ. ಭಾ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧೩)

ಉಪಮನ್ಯುವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ, ಸರ್ವಪಾಪನಾಶಕವೂ, ಶಿವಸಿಂದುಕ್ತವೂ ಆಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುವೆನೆಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ-ಮನುಷ್ಯನು ಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ "ಷಡಧ್ವಶುದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಕಾರ" ವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಯಾವುದು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದೋ, ಯಾವುದು ಪಾಶಬಂಧವನ್ನು ಲಯಗೊಳಿಸುವುದೋ ಆ ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ದೀಕ್ಷಾಸಂಸ್ಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದೂ ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆ—ಶೂದ್ರರಿಗೂ, ಅಂತ್ಯಜರಿಗೂ, ಪತಿತರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಸಂಕರಜಾತಿಯವರಿಗೂ "ಷಡಧ್ವಶುದ್ಧಿಸಂಸ್ಕಾರ" ವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದೂ, ಅವರು ಪರಶಿವನಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಪಾದೋದಕಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಬೋಧಿಸಿ, ವೀರಶೈವದ್ವಿಜರಿಗುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಷಡಧ್ವಶುದ್ಧಿಸಂಸ್ಕಾರದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ಶ್ರೀ ನೀಲಕಂಠಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ "ಕ್ರಿಯಾಸಾರ" ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು.

ಸರ್ವಮಂತ್ರಾಧಿಕಶ್ಚಾಯಮೋಂಕಾರಾದ್ಯಃ ಷಡಕ್ಷರಃ ।
ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶಿವಭಕ್ತಾನಾಮಶೇಷಾರ್ಥಪ್ರಸಾಧಕಃ ॥೪॥

(ವಾ. ಸಂ. ಉ. ಭಾ. ಅ. ೧೩)

ಸರ್ವಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ "ಷಡಕ್ಷರ" ಮಂತ್ರವು ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವುದೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಶಿವಪುರಾಣವಿದ್ಯೇಶ್ವರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ—

ಶಿವಭಕ್ತೋ ವಸೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ ।
ಸ್ಥಾಣುಲಿಂಗಾಶ್ರಯೇಣೈವ ಸ್ಥಾಣುರ್ಭವತಿ ಭೂಸುರಾಃ ॥೧೫೯॥
ಪೂಜಯಾ ಚರಲಿಂಗಸ್ಯ ಕ್ರಮಾನ್ಮುಕ್ತೋ ಭವೇದ್ಧ್ರುವಂ ॥೧೬೦॥

(ವಿ. ಸಂ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧೬)

ಶಿವಭಕ್ತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇರಬೇಕೆಂದೂ, ಸದಾ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವುದರಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೇ ಆಗುವನೆಂದೂ, ಚರಲಿಂಗದ (ಜಂಗಮಮೂರ್ತಿಯ) ಪೂಜೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಗುರುಪೂಜೈವ ಪೂಜಾ ಸ್ಯಾಚ್ಛಿವಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ।
ಗುರುಶೇಷಂ ತು ಯತ್ಸರ್ವಮಾತ್ಮಶುದ್ಧಿಕರಂ ಭವೇತ್ ॥೯೫॥

ಗುರೋಃ ಶೇಷಂ ಶಿವೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ಜಲಮನ್ನಾದಿನಿರ್ಮಿತಂ ।
ಶಿಷ್ಯಾಣಾಂ ಶಿವಭಕ್ತಾನಾಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಭೋಜ್ಯಂ ಭವೇದ್ದ್ವಿಜಾಃ ॥೯೬॥

(ವಿದ್ಯೇಶ್ವರಸಂಹಿತಾ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧೬)

ಗುರುವಿನ ಪೂಜೆಯೇ ಶಿವನ ಪೂಜೆಯೆಂದೂ, ಗುರುವಿನ ಪ್ರಸಾದವೇ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಕರವೆಂದೂ, ಅನ್ನಜಲಾದಿರೂಪವಾದ ಗುರುಪ್ರಸಾದ ಮತ್ತು ಶಿವಪ್ರಸಾದ ಇವುಗಳನ್ನೇ ಶಿವಭಕ್ತಶಿಷ್ಯರು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಗುರುಪ್ರಸಾದ ಮಹಿಮೆಯು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ದಿವಾ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರಾತ್ರೌ ನಾರೀ ವಾಥ ನರೋಥ ವಾ ।
ಪೂಜಾರ್ಥಂ ಸಜಲಂ ಭಸ್ಮ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರೇಣೈವ ಧಾರಯೇತ್ ॥೭೯॥

ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಂ ಸಜಲಂ ಭಸ್ಮ ಧೃತ್ವಾ ಪೂಜಾಂ ಕರೋತಿ ಯಃ ।
ಶಿವಪೂಜಾಫಲಂ ಸಾಂಗಂ ತಸ್ಯೈವ ಹಿ ಸುನಿಶ್ಚಿತಂ ॥೮೦॥

ಭಸ್ಮ ವೈ ಶಿವಮಂತ್ರೇಣ ಧೃತ್ವಾ ಹ್ಯತ್ಯಾಶ್ರಮೀ ಭವೇತ್ ।
ಶಿವಾಶ್ರಮೀತಿ ಸಂಪ್ರೋಕ್ತಃ ಶಿವೈಕಪರಮೋ ಯತಃ ॥೮೧॥

(ವಿದ್ಯೇಶ್ವರಸಂಹಿತಾ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧೬)

ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಹಗಲು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಜಲದಿಂದ ಮಿಶ್ರವಾದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಮೂರು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಮೂರು ರೇಖೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಜಲಮಿಶ್ರವಾದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವನು ಶಿವಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಂಗವಾದ ಶಿವಪೂಜಾ ಫಲವು ದೊರೆಯುವುದೆಂದೂ, ಶಿವಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಿಯಾಗುವನೆಂದೂ, ಇವನೇ ಶಿವಾಶ್ರಮಿಯೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಭಸ್ಮಧಾರಣವಿಷಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ೮೧ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿರುವ "ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಿ" "ಶಿವಾಶ್ರಮಿ" ಎಂಬ ಪದಗಳು, ವೀರಶೈವರ ಪರ್ಯಾಯನಾಮಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವೀರಶೈವಮತಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವರಿಗೆ "ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಿ-ಶಿವಾಶ್ರಮಿ" ಶಬ್ದಗಳು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು.

ಯಸ್ತು ಶುಶ್ರೂಷಣಾದ್ಯೈಶ್ಚ ಶಿವಭಕ್ತಸ್ಯ ಲಿಂಗಿನಃ ।
ಆನಂದಂ ಜನಯೇದ್ವಿದ್ವಾನ್ ಶಿವಃ ಪ್ರೀತತರೋ ಭವೇತ್ ॥೧೪೦॥

(ವಿದ್ಯೇಶ್ವರಸಂಹಿತಾ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧೫).

ಯಾವನು ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾದ ಶಿವಭಕ್ತನನ್ನು ಸೇವಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವನೋ, ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವನೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಿಶಿವಭಕ್ತನ ಆಧಿಕ್ಯವು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದು.

ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಸ್ಯ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ದತ್ತಂ ವೈಕುಂಠದಂ ವಿದುಃ ।
ಶಿವಭಕ್ತಸ್ಯ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ದತ್ತಂ ಕೈಲಾಸದಂ ವಿದುಃ ॥೨೫॥

(ವಿದ್ಯೇಶ್ವರಸಂಹಿತಾ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧೬).

ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ವೈಕುಂಠಲೋಕವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೆಂದೂ, ಶಿವಭಕ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಶಿವಲೋಕವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಂಗೋಪಾಂಗಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಯ ಪೂಜನಂ ।
ಪ್ರವೃತ್ತಾನಾಂ ನಿವೃತ್ತಾನಾಂ ಭೇದತೋ ದ್ವಿವಿಧಂ ದ್ವಿಜಾಃ ॥೩೨॥

ಪ್ರವೃತ್ತಾನಾಂ ಪೀಠಪೂಜಾ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾ ಭುವಿ ।
ಪಾತ್ರೇಷ್ವೈವ ಪ್ರವೃತ್ತಸ್ತು ಸರ್ವಪೂಜಾಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥೩೩॥

ನೈವೇದ್ಯಮಭಿಷೇಕಾಂತೇ ಶಾಲ್ಯನ್ನೇನ ಸಮಾಚರೇತ್ ।
ಪೂಜಾಂತೇ ಸ್ಥಾಪಯೇಲ್ಲಿಂಗಂ ಸಂಪುಟೇ ಚ ಪೃಥಗ್ಗೃಹೇ ॥೩೪॥

ಕರಪೂಜಾ ನಿವೃತ್ತಾನಾಂ ಸ್ವಭೋಜ್ಯಂ ತು ನಿವೇದಯೇತ್ ।
ನಿವೃತ್ತಾನಾಂ ಪರಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಲಿಂಗಮೇವ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ॥೩೫॥

ವಿಭೂತ್ಯಭ್ಯರ್ಚನಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಭೂತ್ಯಾ ಚ ನಿವೇದಯೇತ್ ।
ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾಽಥ ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಶಿರಸಾ ಧಾರಯೇತ್ ಸದಾ ॥೩೬॥

(ವಿದ್ಯೇಶ್ವರಸಂಹಿತಾ. ಅಧ್ಯಾಯ ೨೨)

ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವುಳ್ಳವರ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವುಳ್ಳವರ ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜೆಯು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವುಳ್ಳವರು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಬಾಹ್ಯಪೀಠದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ ಶಾಲ್ಯನ್ನದಿಂದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಪೂಜೆಯು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಂಡಮೇಲೆ ಆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಭರಣಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಮನೆಯ ಏಕಾಂತಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವುಳ್ಳವರು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ತಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಅನ್ನವನ್ನೇ ನಿವೇದಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ವಿಭೂತಿಯೊಡನೆ ಪೂಜಿಸಿ ವಿಭೂತಿಯೊಡನೆ ನೈವೇದ್ಯಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಪೂಜೆಯು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಂಡಮೇಲೆ ಆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸದಾ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸುವವರೂ, ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವವರೂ ವೀರಶೈವರಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಶಿವಾಗಮಗಳು ವೀರಶೈವರನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಶೀಲರೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಶಿವಪುರಾಣ ಸನತ್ಕುಮಾರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ—

ಗೃಹಿಣೋ ಲಿಂಗಿನೋ ವಾಪಿ ಮದ್ಭಕ್ತಾ ಮತ್ಪರಾಯಣಾಃ ।
ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾದ್ಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ಮೋಕ್ಷಂ ಪರಮದುರ್ಲಭಂ ॥೬೮॥

(ಸ. ಸಂ. ಅಧ್ಯಾಯ ೪೩)

ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಮಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂ, ಅನಿತರಸಾಧಾರಣವಾದ ಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವರೂ ಆದ ಗೃಹಸ್ಥರೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೇ ಆಗಲಿ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವರೆಂದು ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾದ ಶಿವಪುರಾಣದಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿರುವ ವೀರಶೈವಮತವಿಷಯವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂಬಯಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಮ॥ ರಾ॥ ಖೇಮರಾಜ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದಾಸ ಮಹೋದಯರಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವ್ಯಾಸೋಕ್ತಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತ ವಿಷಯವು ಯಾವರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವೆನು.

ಸ್ಕಂದಪುರಾಣ ಕೇದಾರಖಂಡದಲ್ಲಿ—

ಯಥೋಕ್ತಾಃ ಶಿವಧರ್ಮಾ ಹಿ ನಂದಿನಾ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥೪೦॥
ಶೈಲಾದೇನ ಮಹಾಭಾಗಾ ವಿಚಿತ್ರಾ ಲಿಂಗಧಾರಕಾಃ ।
ದೇಹಸ್ಯೋಪರಿ ಲಿಂಗಂ ತು ಧ್ರಿಯತೇ ಹಿ ಪುರಾತನೈಃ ॥೪೧॥
ಲಿಂಗೇನ ಸಹ ಪಂಚತ್ವಂ ಲಿಂಗೇನ ಸಹ ಜೀವಿತಂ ।
ಏತೇ ಧರ್ಮಾಃ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಾಃ ಶೈಲಾದೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ॥೪೨॥

(ಸ್ಕಂದ. ಕೇದಾರಖಂಡ. ಅಧ್ಯಾಯ ೭)

ಶಿವಧರ್ಮಯುಕ್ತರಾದ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು ಅದ್ಭುತಚರಿತ್ರಶಾಲಿಗಳೆಂದೂ, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟರೆಂದೂ, ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದೂ, ಶಿವಲಿಂಗದೊಡನೆ ಜೀವಿಸುವರೆಂದೂ ಶಿವಲಿಂಗದೊಡನೆ ಐಕ್ಯರಾಗುವರೆಂದೂ, ಈ ಶಿವ

ಧರ್ಮಗಳು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನಂದೀಶ್ವರನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಇಂದ್ರನೀಲಮಯಂ ಲಿಂಗಂ ವಿಷ್ಣುಃ ಪೂಜಯತೇ ಸದಾ ॥೨೧॥

ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಣಿಮಯಂ ಲಿಂಗಂ ಪೂಜಯತ್ಯನಿಶಂ ಶುಭಂ ।
ಇಂದ್ರೋ ರತ್ನಮಯಂ ಲಿಂಗಂ ಚಂದ್ರೋ ಮುಕ್ತಾಮಯಂ ತಥಾ॥೨೨॥

ಭಾನುಸ್ತಾಮ್ರಮಯಂ ಲಿಂಗಂ ಪೂಜಯತ್ಯನಿಶಂ ಶುಭಂ ।
ರೌಕ್ಮಂ ಲಿಂಗಂ ಕುಬೇರಶ್ಚ ಪಾಶೀ ಚಾಲಕ್ತಮೇವಚ ॥೨೩॥

ಯಮೋ ನೀಲಮಯಂ ಲಿಂಗಂ ರಾಜತಂ ನೈರ್ಋತಸ್ತಥಾ ।
ಕಾಶ್ಮೀರಂ ಪವನೋ ಲಿಂಗಮರ್ಚಯತ್ಯನಿಶಂ ವಿಭೋಃ ॥೨೪॥

ಏವಂ ತೇ ಲಿಂಗಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಲೋಕಪಾಲಾಃ ಸವಾಸವಾಃ ।
ತಥಾ ಸರ್ವೇऽಪಿ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಪಾತಾಲೇ ಕಿನ್ನರೈಃ ಸಹ ॥೨೫॥

(ಕೇದಾರಖಂಡ. ಅಧ್ಯಾಯ ೭)

ವಿಷ್ಣುವು ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನು ರಕ್ತಮಣಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರನು ರತ್ನದಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನೂ, ಚಂದ್ರನು ಮುತ್ತಿನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನೂ, ಸೂರ್ಯನು ತಾಮ್ರದ ಲಿಂಗವನ್ನೂ, ಕುಬೇರನು ಸುವರ್ಣಲಿಂಗವನ್ನೂ, ವರುಣನು ಅರಗಿನ ಲಿಂಗವನ್ನೂ, ನೈರ್ಋತನು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಲಿಂಗವನ್ನೂ, ವಾಯುವು ಕುಂಕುಮದಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆಂದೂ, ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೇ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಲೋಕಪಾಲಕರೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ಕಿನ್ನರರೂ ಸಹ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆಂದೂ ಈ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳೂ "ಲಿಂಗಿತ" ಅಂದರೆ ಲಿಂಗಧಾರಣಯುತರಾಗಿರುವರೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಸ್ಕಂದಪುರಾಣ ಅರುಣಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಖಂಡದಲ್ಲಿ—

ಭಗವನ್ ಸರ್ವಧರ್ಮಜ್ಞ ಗೌತಮಾರ್ಯ ಮುನೀಶ್ವರ ॥೫೩॥

ಮಯ್ಯಾನ್ಯಧರ್ಮರೂಪೇಣ ಕೋಪ್ಯಧರ್ಮಃ ಪ್ರಕಲ್ಪಿತಃ ।
ದೇವಾನಾಂ ರಕ್ಷಣಂ ಕರ್ತುಮಭಯಂ ದಾತುಮುದ್ಯತಾ ॥೫೪॥

ಅಜ್ಞಾನನ್ಮಹಿಷಂ ದೈತ್ಯಂ ಶಿವಭಕ್ತಮಮರ್ದಯಂ ।
ರಜಸಾಕ್ರಾಂತಬುದ್ಧಿನಾಂ ನ ಭವೇದ್ಧರ್ಮಸಂಗ್ರಹಃ ॥೫೫॥

ಗುರುಪ್ರಸಾದಸುಲಭಃ ಸ್ಫುರದ್ವಿಘ್ನಶತಾಕುಲಃ ।
ಸುದುರ್ಧರ್ಷಾ ನಿರಾಚಾರದುರ್ದಮಾಃ ಶಿವಸಂಶ್ರಯಾಃ ॥೫೬॥

ವಿಶೇಷತೋ ಲಿಂಗಧರಾಃ ಶಿವಸ್ತಾನ್ ಬಹುಮನ್ಯತೇ ।
ಪುರಾ ಪುರತ್ರಯಾವಾಸಾ ದೈತ್ಯೇಯಾ ಲಿಂಗಧಾರಕಾಃ ॥೫೭॥

ಅಜಿತಾಃ ಶಂಭುನಾ ಪೂರ್ವಂ ಮುಕ್ತಲಿಂಗಾ ವಿದೂಷಿತಾಃ ।
ಅಸ್ಯ ಕಂಠಸ್ಥಿತಂ ಲಿಂಗಂ ಮಮ ಪಾಣಿಂ ನ ಮುಂಚತಿ ॥೫೮॥

(ಸ್ಕಂದ. ಆ. ಮಾ. ಖಂಡ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧೧)

ದೇವಿಯು ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾದ ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತಳಾಗಿ, ಗೌತಮಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದ ವಾಕ್ಯಗಳಿವು. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ—

"ಎಲೈ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಗೌತಮನೇ! ನಾನು ಅನ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ನಾನು, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪರಮಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದೆನು. ರಜೋಗುಣದಿಂದಾವೃತರಾದವರಿಗೆ ನಾನಾವಿಧ ವಿಘ್ನಯುತವೂ ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸುಲಭವೂ ಆದ ಧರ್ಮಸಂಗ್ರಹವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು ಶಕ್ಯರಲ್ಲದವರೂ, ಪರಮಾಚಾರಶೀಲರೂ, ಶಿವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರೂ ಆಗಿರುವದರಿಂದ, ಇವರನ್ನು ಶಿವನು ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುರಾಸುರರು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಪರಮೇಶ್ವರನೂ ಸಹ ಸಮರ್ಥನಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅವರು ಲಿಂಗವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಮಹಿಷಾಸುರನ ಕಂಠದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ನಾನು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಮೇಲೆ ಆ ಶಿವಲಿಂಗವು ನನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲದು." ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಅದಕ್ಕೆ ಗೌತಮಮಹರ್ಷಿಯು—

ಪೂರ್ವಜನ್ಮನಿ ಭಕ್ತೋsಯಮರುಣಾದ್ರಿಪತೇಃ ಸ್ಫುಟಂ ॥
ಮಹಿಷತ್ವೇ ಮದಾಕ್ರಾಂತಃ ಪರಂ ಲಿಂಗೇನ ಸಂಗತಃ ।
ಭಕ್ತ್ಯಾ ಲಿಂಗಧರಂ ಹಂತುಂ ಕಃ ಸಮರ್ಥೋ ಜಗತ್ತ್ರಯೇ ॥೬೨॥

ದೃಷ್ಟಾಃ ಪುರತ್ರಯೇ ಪೂರ್ವಂ ರುದ್ರೇಣ ವಿಜಿತಾಸ್ತ್ರಯಃ ।
ತ್ವತ್ಖಡ್ಗಪರಿಕೃತ್ತೇನ ಕಂಠೇನಾಸ್ಯ ವರಾಸನೇ ॥೬೩॥

ದೀಕ್ಷಾದಿರಹಿತಂ ಲಿಂಗಂ ಪತ್ತಂ ಹಂತೀತಿ ಚೋದಿತಂ ।
ಕೃತಂ ಹಿ ಮಹಿಷೇಣಾಪಿ ಭಕ್ತಿತೋ ಲಿಂಗಧಾರಣಂ ॥೬೪॥

ಪೂರ್ವಜನ್ಮತಪೋಯೋಗಾತ್ ಸ್ಮರಣಾಲ್ಲಿಂಗಧಾರಣಾತ್ ।
ತ್ವತ್ಪಾದಪದ್ಮಸಂಸ್ಪರ್ಶಾದಯಂ ಮುಕ್ತೋ ನ ಸಂಶಯಃ ॥೬೫॥

(ಸ್ಕಂದ. ಅ. ಮಾ. ಖಂಡ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧೧)

"ಎಲೌ ದೇವಿಯೇ! ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇವನು ಅರುಣಾಚಲೇಶ್ವರನ ಪರಮಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಮಹಿಷಾಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮದೋನ್ಮತ್ತನಾದನು. ಆದರೂ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದನು. ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಲಿಂಗಧರಿಸಿದವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನೂ ಸಮರ್ಥನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ತ್ರಿಪುರಾಸುರರು ಮಾತ್ರ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ನಿನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಮಹಿಷಾಸುರನ ಕಂಠದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವು ಶಿವದೀಕ್ಷಾಸಂಸ್ಕಾರಶೂನ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅವನು ನಾಶವಾದನು. ಮಹಿಷಾಸುರನಾದರೋ ಅತ್ಯಂತಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವದೀಕ್ಷಾಸಂಸ್ಕಾರಶೂನ್ಯವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇವನು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸಿನಫಲದಿಂದಲೂ, ಶಿವಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ ಲಿಂಗಧಾರಣದಿಂದಲೂ, ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಸ್ಪರ್ಶದಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾದನು." ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಮಹಿಷಾಸುರನು ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ, ಅವನು ಶಿವದೀಕ್ಷಾಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟನೆಂದೂ, ಶಿವದೀಕ್ಷಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಲಿಂಗಧಾರಣಮಾಡಿ

ಕೊಂಡವರನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟ
ವಾಗುವುದು.

ಪದ್ಮಪುರಾಣ ಪಾತಾಲಖಂಡದಲ್ಲಿ—

ಲಿಂಗಸ್ಯ ಸ್ಥಾಪನಂ ಪೂಜಾ ಉದ್ವಾಸನಮಥೈವಚ ।
ಧಾರಣಂ ಶಂಕಸ್ಯೈವ ಲಿಂಗಮೇವ ಮಹೇಶ್ವರಂ ॥೧೨೧॥

ಸಜ್ಜಿಕಂ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಸ್ವರ್ಣೇಸ್ಯೈವ ವಿನಿರ್ಮಿತಂ ।
ರಾಜತ್ಯೈರ್ವಾ ದಲ್ಯೈಃ ಕಾರ್ಯಂ ರೋಚತೇ ವೈಣವೈಸ್ತು ಯತ್॥೧೨೨॥

ಲತಾಸೂತ್ರೈರಥೋವಾಪಿ ರಚಿತಂ ದಾರುಣಾಥವಾ ।
ವಸ್ತ್ರೇಣ ವಾಥ ರಚಿತಂ ಮೃದಾ ವಿರಚಿತಂ ಭವೇತ್ ॥೧೨೩॥

ತತ್ರ ಸಂವೇಷ್ಟ್ಯ ವಸ್ತ್ರೇಣ ಸುಗಂಧೇನ ಸಮನ್ವಿತೇ ।
ಧೌತವಸ್ತ್ರಯುಗೇ ಶುದ್ಧೇ ಮೃದ್ವಾಸನಸಮನ್ವಿತೇ ॥೧೨೪॥

ಶೀತೋಷ್ಣರಹಿತೇ ಪಾದಚತುಷ್ಟಯಸಮನ್ವಿತೇ ।
ಪ್ರಾವೃತಿಚ್ಛೇದನೋಪೇತೇ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟವಿವರ್ಜಿತೇ ॥೧೨೫॥

ಧೌತೇನ ಮೃದುವಸ್ತ್ರೇಣ ಸರ್ವತೋ ವೇಷ್ಟಿತಂ ಶಿವಂ ।
ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಸಜ್ಜಿಕಾಮಧ್ಯೇ ಪಾವೃತ್ಯ ಚ ಪುನರ್ವಿಭುಂ ॥೧೨೬॥

ಏಷಾ ಹಿ ಸಜ್ಜಿಕಾ ರಾಮ ದೇವಸ್ಯಾಗ್ರೇತಿ ಕೀರ್ತಿತಾ ।
ತಸ್ಯ ಚ ಸ್ಥಾಪನಂ ಪಾಠೋ ರಹಸ್ಯೇ ಚ ಮಹೇಶಿತುಃ ॥೧೨೭॥

ಅಥವಾ ಭಿತ್ತಿಮೂಲೇ ಸ್ಯಾದ್ದೇವವೇದ್ಯಾಮಥಾಪಿ ವಾ ।
ಸುರಕ್ಷಿತೇ ತಥಾ ದೇಶೇ ರಕ್ಷಕಂ ಚ ನಿಯೋಜಯೇತ್ ॥೧೨೮॥

ಧಾರಣಂ ಗಾತ್ರಸಂಸ್ಪರ್ಶಮಶೇಷದೇಹಗೋಪನಂ ॥೧೨೦॥

ಮಸ್ತಕೇ ಧಾರಣಂ ಮುಖ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಚ ತಥಾ ಕೃತಂ ।
ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಮುಕುಟಸ್ಯಾಂತೇ ಧಾರಣಂ ಶುಭಮುಚ್ಯತೇ ॥೧೩೧॥

ಲಲಾಟೇ ಧಾರಣಂ ಶಸ್ತಂ ಯಥಾ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಧೃತಂ ಶುಭಂ ।
ಬಾಣೇನ ಚ ಧೃತಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ದಕ್ಷಿಣೋರಸಿ ವಾ ಪುನಃ ॥೧೩೨॥

ಕರ್ಣೇ ಚ ಹರಕರ್ಣೇನ ಮುನಿನಾ ಪರಮರ್ಷಿಣಾ ।
ವಿನಿರ್ಭಿದ್ಯ ತಥಾ ಗಾತ್ರಂ ಲೋಹಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಕಲ್ಪ್ಯ ಚ ॥೧೩೩॥

ಧಾರಯಂತಿ ತಥಾ ಲಿಂಗಂ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಕೇಚಿದುತ್ತಮಾಃ ।
ಅನಿಕೇತನಮರ್ತ್ಯಾನಾಮಶಕ್ತಾನಾಂ ಶಿರೋಧೃತಿಃ ॥೧೩೪॥

ಅಧಮಾಧಮಮಾಖ್ಯಾತಂ ನೀವೀಬಂಧಾದಿಧಾರಣಂ ।
ತೇಷು ತೂಚ್ಛಿಷ್ಟಸಂಪ್ರಾಪ್ತೌ ಮಸ್ತಕೇ ಧಾರಣಂ ಭವೇತ್ ॥೧೩೫॥

ಅಧಮಾಧಮವೃತ್ತೀನಾಂ ಸದಾ ವೈ ಲಿಂಗಧಾರಣಂ ।
ಪಾಪಿನಾಮಪಿ ಚಾಶ್ಚರ್ಯಂ ಯಮಲೋಕೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ ॥೧೩೬॥

(ಪದ್ಮ. ಪಾತಾಲಖಂಡ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೦)

ಶ್ರೀಶಂಕರನು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣದ ಮಹತ್ತ್ವವೂ, ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನಿರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬೇಕಾಗುವ ಸಜ್ಜಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಕರದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನಿರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಜ್ಜಿಕೆಯು (ಕರಡಿಗೆಯು) ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವೆಂದೂ, ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಬಿದುರಿನಿಂದಾಗಲಿ, ಬಳ್ಳಿಯ ಎಳೆಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಮರದಿಂದಾಗಲಿ, ವಸ್ತ್ರದಿಂದಾಗಲಿ, ಮಣ್ಣಿನಿಂದಾಗಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಜ್ಜಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಬಹುದೆಂದೂ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಾದಿಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ, ಮೃದುವಾಗಿಯೂ, ಶೀತೋಷ್ಣರಹಿತವಾಗಿಯೂ, ತೊಳೆದುದಾಗಿಯೂ, ಮುಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯಲು ಬರುವಂಥದಾಗಿಯೂ, ನಾಲ್ಕುಪಾದಗಳ ಅಳತೆಯುಳ್ಳದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಎರಡುಭಾಗವುಳ್ಳ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನಿರಿಸಿ ಸಜ್ಜಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಈ ಸಜ್ಜಿಕೆಯೇ ಶಿವನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಥಾಪನ ಮತ್ತು ಶಿವಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗೂಡಿನಲ್ಲಾಗಲಿ, ದೇವರ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲಾಗಲಿ ಇಡಬೇಕೆಂದೂ ಅಥವಾ ರಕ್ಷಣವಾಗುವ ಬೇರೆ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಕನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ದೇಹರಕ್ಷಣವಾಗುವುದೆಂದೂ, ಬ್ರಹ್ಮನು

ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸುವುದು ಶುಭವೆಂದೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಾನವೂ ಸಹ ಪ್ರಶಸ್ತ ವೆಂದೂ, ಬಾಣಾಸುರನು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ ಎದೆಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಧರಿಸಿರುವನೆಂದೂ, ಹರಕರ್ಣಮಹರ್ಷಿಯು ಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವನೆಂದೂ, ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮರು ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಲೋಹಸಜ್ಜಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸುವರೆಂದೂ, ಮನೆಯಿಲ್ಲದವರೂ ಅಶಕ್ತರೂ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ನಡುವು ಮೊದಲಾದ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವುದು ಅಧಮಾಧಮವೆಂದೂ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಅಧಮಾಧಮವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂ ಸಹ ಯಾವಾಗಲೂ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಲಿಂಗಧಾರಣದಿಂದ ಮಹಾಪಾಪಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಯಮಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಿರುತ್ತದೆ. ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ಸಮಸ್ತ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಕೇವಲ ವೀರಶೈವಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವವೆನ್ನುವುದು ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕರಿಗೂ ಸಹ ತಿಳಿಯುವಂತಿದೆ.

ಪದ್ಮಪುರಾಣ ಶಿವಗೀತೆಯಲ್ಲಿ –

ಜಡೋಽಂಧೋ ಬಧಿರೋ ಮೂಕೋ ನಿಶ್ಶೌಚಃ ಕರ್ಮವರ್ಜಿತಃ ॥೧॥
ಅಜ್ಞೋಪಹಾಸೋಽಭಕ್ತಶ್ಚ ಭೂತಿರುದ್ರಾಕ್ಷಧಾರಿಣಃ ।
ಲಿಂಗಿನೋ ಯಶ್ಚ ವಾ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತೇನೈವಾತ್ರಾಧಿಕಾರಿಣಃ ॥೨॥

(ಪದ್ಮ. ಪು. ಶಿ. ಗೀ. ಅಧ್ಯಾಯ ೧೬)

ಮೂರ್ಖನು, ಕುರುಡನು, ಕಿವುಡನು, ಮೂಕನು, ಸದಾಚಾರ ಶೂನ್ಯನು, ಸತ್ಕರ್ಮರಹಿತನು, ಅಜ್ಞಾನಮೂಲಕ ಉಪಹಾಸತತ್ಪರನು, ಶಿವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು, ವಿಭೂತಿರುದ್ರಾಕ್ಷಾಲಂಕೃತರಾದ ಲಿಂಗಧಾರಿ ಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವವನು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಶಿವಗೀತೆಯನ್ನು ಪಠಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಶಂಕರನು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾಂಚೀನಗರನಿವಾಸಿಗಳೂ ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣೋದ್ಧಾರಕ ಬಿರುದಾಂಕಿತರೂ ಆದ ಪೂವ್ವಾಡ ವೆಂಕಟರಾಯಮಹೋದಯರು ೧೮೭೫ನೆಯ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ "ಲಿಂಗಪುರಾಣ"ವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿರುವರು. ಅವರು ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಲಿಂಗಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಭಾಗದ ೨೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವೀರಶೈವಮತವಿಷಯವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುವೆನು.

ಲಿಂಗಪುರಾಣದಲ್ಲಿ—

ದೀಯತೇ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಃ ಕ್ಷೀಯತೇ ಚ ಮಲತ್ರಯಂ ।
ದೀಯತೇ ಕ್ಷೀಯತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಾ ದೀಕ್ಷೇತಿ ನಿಗದ್ಯತೇ ॥೮೧॥

ಸಾ ದೀಕ್ಷಾ ಪರಮಾ ಶೈವೀ ತ್ರಿಧಾ ಭವತಿ ನಿರ್ಮಲಾ ।
ಏಕಾ ವೇದಾತ್ಮಿಕಾ ಸಾಕ್ಷಾದನ್ಯಾ ಮಂತ್ರಾತ್ಮಿಕಾ ಮತಾ ॥
ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಿಕಾ ಪರಾ ಕಾಚಿದೇವಮೇವ ತ್ರಿಧಾ ಭವೇತ್ ॥೮೨॥

ಹಸ್ತಮಸ್ತಕಸಂಯೋಗಾದ್ವೇಧೇತಿ ಪರಿಗೀಯತೇ ।
ಗುರುಣೋದೀರಿತಾ ಕರ್ಣೇ ಯಾ ಸಾ ಮಂತ್ರೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ ॥
ಶಿಷ್ಯಪಾಣಿತಲೇ ದತ್ತಾ ಯಾ ದೀಕ್ಷಾ ಸಾ ಕ್ರಿಯಾ ಮತಾ ॥೮೩॥

ಪಾಶಾನಶೇಷಾನ್ ಕರ್ತರ್ಯಾ ಛಿತ್ವಾ ಲಿಂಗಂ ಸಮಾದಿಶೇತ್ ।
ಕರ್ತರೀ ಶಿವದೀಕ್ಷಾ ಸ್ಯಾದ್ಯಯಾ ಪಾಶಾನ್ ಛಿನತ್ತ್ಯಸೌ ॥೮೪॥

ಕೃತ್ವಾ ಶೈವೀಂ ಪರಾಂ ದೀಕ್ಷಾಂ ತತ್ತ್ವವಿದ್ಯಾಂ ಶಿವಾತ್ಮಿಕಾಂ ।
ಛಿತ್ವಾಽವಿದ್ಯಾಮಹಾಕೋಶಂ ಕಲಾಧ್ಯಾನಂ ವಿಚಿಂತಯೇತ್ ॥೮೫॥

ಯಥಾ ಕಲಾ ತಥಾ ಭಾವೋ ಯಥಾ ಭಾವಸ್ತಥಾ ಮನಃ ।
ಯಥಾ ಮನಸ್ತಥಾ ದೃಷ್ಟಿಃ ಯಥಾ ದೃಷ್ಟಿಸ್ತಥಾ ಸ್ಥಲಂ ॥೮೬॥

ಯಾ ಕಲಾ ಪರಮಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಬೋಧಿನೀ ಪರಾ ।
ತಾಮಾಕೃಷ್ಯ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಲಿಂಗೇ ಸಮುಪವೇಶಯೇತ್ ॥೮೭॥

ತತಸ್ತಲ್ಲಿಂಗಮಸ್ಯಾಂಗೇ ಶಿಷ್ಯಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಾ ।
ಸಂಯೋಜನೀಯಂ ಗುರುಣಾ ಪೂರ್ವೋಕ್ತೇನೈವ ವರ್ತ್ಮನಾ ॥೮೮॥

ತನುತ್ರಯಗತಾನಾದಿಮಲತ್ರಯಮಸೌ ಗುರುಃ ।
ದೀಕ್ಷಾತ್ರಯೇಣ ನಿರ್ದಗ್ಧ್ವಾ ಲಿಂಗತ್ರಿತಯಮಾದಿಶೇತ್ ॥೮೯॥

ಲಿಂಗಂ ತು ತ್ರಿವಿಧಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸ್ಥೂಲಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ತು ಕಾರಣಂ ।
ಧಾರಯತೋ ನರಾಃ ಸ್ಥೂಲಂ ಕಾರಣಂ ಸಂಪ್ರಯಾಂತಿ ಹಿ ॥೯೦॥

ಕುರ್ಯಾತ್ತ್ರಿಪುಟಸಂಧಾನಂ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯಕಾರಣಂ ।
ವಕ್ಷ್ಯೇ ತ್ರಿಪುಟಸಂಧಾನಲಕ್ಷಣಂ ಶಿವಯೋಗಿನಾಂ ॥೯೧॥

ಸ್ಥೂಲಸ್ಯ ಲಿಂಗದೇಹಸ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಯ ಮನಸಸ್ತಥಾ ।
ಕಾರಣಸ್ಯಾತ್ಮನೋ ನಿತ್ಯಂ ಕುರ್ಯಾದೈಕ್ಯಮತಂದ್ರಿತಃ ॥೯೨॥

ಲಿಂಗೇನ ಧಾರಯೇಲ್ಲಿಂಗಂ ಧ್ಯಾಯೇಚ್ಚಿತ್ತೇನ ಶಂಕರಂ ।
ಸ್ವಾತ್ಮನಾ ಭಾವಯೇತ್ಪೂರ್ಣಮೈಕ್ಯಭಾವೇನ ಸರ್ವತಃ ॥
ಏತತ್ತ್ರಿಪುಟಸಂಧಾನಲಕ್ಷಣಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಂ ॥೯೩॥

ಕೀಟೋ ಭ್ರಮರಯೋಗೇನ ಭ್ರಮರೋ ಭವತಿ ಧ್ರುವಂ ।
ಮಾನವಃ ಶಿವಯೋಗೇನ ಶಿವೋ ಭವತಿ ನಿಶ್ಚಯಂ ॥
ಅನೇನ ವರ್ತ್ಮನಾ ಗಚ್ಛನ್ ಸ ಜೀವನ್ನೇವ ಶಂಕರಃ ॥೯೪॥

ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣ್ವಾದಯೋ ದೇವಾ ಮುನಯೋ ಗೌತಮಾದಯಃ ।
ಧಾರಯಂತಿ ಸದಾ ಲಿಂಗಮುತ್ತಮಾಂಗೇ ವಿಶೇಷತಃ ॥೯೫॥

ವೇದೇಷು ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಘೇಷು ಪುರಾಣೇಷ್ವಾಗಮೇಷು ಚ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಸಮಾಖ್ಯಾತಂ ಲಿಂಗಧಾರಣಮುತ್ತಮಂ ॥೯೬॥

ಆಚಾರಲಿಂಗಂ ಪ್ರಥಮಂ ಗುರುಲಿಂಗಂ ದ್ವಿತೀಯಕಂ ।
ಶಿವಲಿಂಗಂ ತೃತೀಯಂ ಸ್ಯಾಚ್ಚರಲಿಂಗಂ ಚತುರ್ಥಕಂ ॥
ಪ್ರಸಾದಂ ಪಂಚಮಂ ಲಿಂಗಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ತು ಷಷ್ಠಕಂ ॥೧೨೩॥

ಭಕ್ತೋ ಮಹೇಶ್ವರಶ್ಚೈವ ಪ್ರಸಾದೀ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಕಃ ।
ಶರಣೈಕ್ಯೌ ಸ್ಥಲೈಃ ಷಡ್ಭಿಃ ಕ್ರಮಾಲ್ಲಿಂಗಮುದಾಹೃತಂ ॥೧೨೪॥

ಯಾವುದರಿಂದ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧವುಂಟಾಗುವುದೋ ಮತ್ತು ಮಲತ್ರಯವು ನಷ್ಟವಾಗುವುದೋ ಅದು ದೀಕ್ಷೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದೂ, ಈ ದೀಕ್ಷೆಯು ವೇಧಾದೀಕ್ಷೆ-ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆ-ಕ್ರಿಯಾದೀಕ್ಷೆ ಎಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಹಸ್ತಮಸ್ತಕಸಂಯೋಗವು ವೇಧಾ ದೀಕ್ಷೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದೂ, ಗುರುಮಂತ್ರೋಪದೇಶವು ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದೂ, ಶಿಷ್ಯನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಕ್ರಿಯಾದೀಕ್ಷೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದೂ, ಶ್ರೀಗುರುವು ಶಿವದೀಕ್ಷಾ

ರೂಪವಾದ ಕತ್ತರಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತಪಾಶಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಲಿಂಗಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೆಂದೂ, ಶ್ರೀಗುರುವು ಶಿವತತ್ವದಾಯಕವಾದ ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವಿದ್ಯಾಕೋಶವನ್ನು ಛೇದಿಸಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಲೆಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಅನಂತರ ಕಲಾನ್ವಿತವಾದ ಆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಶಿಷ್ಯನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಕಾರಣಾದಿತನುತ್ರಯವನ್ನಾವರಿಸಿದ ಆಣವಾದಿ ಮಲತ್ರಯವನ್ನು ವೇಧಾದಿ ದೀಕ್ಷಾತ್ರಯದಿಂದ ಲಯಗೊಳಿಸಿ ಇಷ್ಟ-ಪ್ರಾಣ-ಭಾವರೂಪ ಲಿಂಗತ್ರಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಲಿಂಗವು ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಕಾರಣಭೇದದಿಂದ ಮೂರುಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಸ್ಥೂಲ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸುವವರು ಕಾರಣಲಿಂಗವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂದೂ, ತ್ರಿಪುಟೀ ಸಂಧಾನವು ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದೂ, ಸ್ಥೂಲವಾದ ಲಿಂಗದೇಹಕ್ಕೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೂ, ಕಾರಣವಾದ ಆತ್ಮನಿಗೂ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತ ಲಿಂಗದಿಂದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು ತ್ರಿಪುಟೀಸಂಧಾನವಾಗುವುದೆಂದೂ, ಭ್ರಮರದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕೀಟವು ಭ್ರಮರವಾಗುವಂತೆ ಶಿವನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮಾನವನು ಶಿವನಾಗುವನೆಂದೂ, ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸಿಸುವವನು ಜೀವಿಸಿರುವಾಗಲೇ ಶಿವನಾಗುವನೆಂದೂ, ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ಗೌತಮಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದೂ, ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರ-ಪುರಾಣ-ಆಗಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂದೂ, ಲಿಂಗವು ಆಚಾರಲಿಂಗ-ಗುರುಲಿಂಗ-ಶಿವಲಿಂಗ-ಚರಲಿಂಗ-ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ-ಮಹಾಲಿಂಗವೆಂದು ಆರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಸ್ಥಲವು ಭಕ್ತ-ಮಹೇಶ-ಪ್ರಸಾದಿ-ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ-ಶರಣ-ಐಕ್ಯವೆಂದು ಆರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಈ ಆರು ಸ್ಥಲಗಳಿಗೆ ಆರು ಲಿಂಗಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸುವುವೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ರಹಸ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಲಶಾನ್ ವಿನ್ಯಸೇತ್ ಪಂಚ ಪಂಚಭಿರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಸ್ತತಃ |
ಹೋಮಂ ಚ ಚರುಣಾ ಕುರ್ಯಾದ್ಯಥಾ ವಿಭವವಿಸ್ತರಂ ॥೩೬॥

(ಲಿಂ. ಉ. ಭಾಗ. ಅಧ್ಯಾಯ. ೨೧)

ಶಿವದೀಕ್ಷಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾದ ಐದುಜನ ಮಾಹೇಶ್ವರಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಪಂಚಕಲಶಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಅನಂತರ ವೈಭವದೊಡನೆ ಚರುವಿನಿಂದ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷಾಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ಪೂನಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವ "ಆನಂದಾಶ್ರಮ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಮಾಲೆ"ಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ 'ಸೌರಪುರಾಣ' ದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವೀರಶೈವಗಣವಿಷಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವೆನು.

ಸೌರಪುರಾಣದಲ್ಲಿ—

ಯಸ್ತು ಮಾಹೇಶ್ವರೋ ವಿಪ್ರೋ ಜಾತಿಮಾತ್ರೋಽಪಿ ಯದ್ಯಪಿ ।
ಉತ್ತಮಃ ಸರ್ವಪಾತ್ರಾಣಾಂ ತಸ್ಮೈದತ್ತಂ ತದಕ್ಷಯಂ ॥೧೨॥

(ಸೌ. ಪು. ಅಧ್ಯಾಯ. ೧೦)

ಮಾಹೇಶ್ವರಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಜಾತಿಮಾತ್ರದಿಂದ ವಿಪ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ (ಅರ್ಥಾತ್ ಅವನು ಏನನ್ನೂ ಕಲಿಯದಿದ್ದರೂ) ಅವನೇ ದಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮನೆಂದೂ, ಅವನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ದಾನವು ಅಕ್ಷಯವಾಗುವುದೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿರುವ ಮಾಹೇಶ್ವರರ ವಂಶಮಹತ್ತ್ವವು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದು.

ಶಂಭೋರ್ಗಣೇಶ್ವರಾ ಯೇ ಚ ನಾವರ್ತಂತೇ ಭವೇ ಪುನಃ ।
ಭೋಗಾನ್ಯಥೇಪ್ಸಿತಾನ್ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಶಂಭೋಸ್ಸಾಯುಜ್ಯಮಾಪ್ನುಯುಃ ॥೪೮॥
ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಗ್ರಹಿಣಃ ಸರ್ವೇ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಾ ಗಣೇಶ್ವರಾಃ ।
ಶಿವೇನ ಸಹ ತೇ ಭೋಗಾನ್ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಯಾಂತಿ ಶಿವಂ ಪದಂ ॥೪೯॥

(ಸೌ. ಪು. ಅಧ್ಯಾಯ ೩೨)

ಯಾರು ಶಿವಗಣಾಧೀಶ್ವರರೋ ಅವರು ಪುನಃ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಶಿವಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನೈದುವರೆಂದೂ, ಎಲ್ಲ ಗಣಾಧೀಶ್ವರರೂ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಶೀಲರೆಂದೂ, ಅವರು ಶಿವನೊಡನೆ ಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ ಶಿವಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಶಿವಗಣಾಧೀಶ್ವರರು ವೀರಶೈವಮತಪ್ರವರ್ತಕರಾಗಿರುವರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ವೇದ್ಯವೇ ಆದೆ.

ಭೃಂಗೀ ಪುರತ್ರಯಂ ಹಂತುಂ ಲಕ್ಷಕೋಟಿಗಣೈರ್ಯುತಃ ॥೨೫॥

ಜಗಾಮ ಶಂಕುಕರ್ಣಶ್ಚ ಗೋಕರ್ಣಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಕುಂದದಂತೋ ಮಹಾಕಾಲೋ ಡಿಂಡೀ ಮುಂಡೀ ಗಣೇಶ್ವರಃ ॥೨೬॥

ಶತಜಿಹ್ವಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷೋ ವೀರಭದ್ರೋ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಶಿವಾಖ್ಯೋ ವಿಶಿಖಶ್ಚೈವ ತಥಾ ಪಂಚಶಿಖೋ ಮಹಾನ್ ॥೨೭॥

(ಸೌ. ಪು. ಅಧ್ಯಾಯ ೩೫)

ಭೃಂಗಿಯು ತ್ರಿಪುರಾಸುರರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಂಕುಕರ್ಣ, ಗೋಕರ್ಣ, ಮಹಾಬಲ, ಕುಂದದಂತ, ಡಿಂಡಿ, ಮುಂಡಿ, ಶತಜಿಹ್ವ, ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ, ವೀರಭದ್ರ, ಶಿವ, ವಿಶಿಖ, ಪಂಚಶಿಖ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಅಸಂಖ್ಯಪ್ರಮಥರೊಡನೆ ಹೊರಟನೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಮಥರೆಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೆಂಬ ವಿಷಯವೂ, ಶಂಕುಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಗೋಕರ್ಣ ಈ ಉಭಯರೂ ವೀರಶೈವ ಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ವಿಷಯವೂ ಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶಂಕುಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಗೋಕರ್ಣ ಎಂಬ ನಾಮಗಳು ಘಂಟಾಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಧೇನುಕರ್ಣ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರ ಪರ್ಯಾಯನಾಮಗಳಿಂದ ಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ.

ಮದ್ರಾಸ್, ಮೈಸೂರು, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಮೊದಲಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಕಂದಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತ 'ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ' ಯು ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಈ ಸಂಹಿತೆಯ ೭೧-೭೨-೭೩-೭೪-೭೫ ಮತ್ತು ೭೬ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವೀರಶೈವಮತವಿಷಯವೇ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವುದು. ಸದ್ಯಃ ಅದನ್ನೇ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ಕಂದಪುರಾಣ ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ—

ಯತ್ರ ಮಾಹೇಶ್ವರಃ ಕುರ್ಯಾಚ್ಛಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನಂ ಸಕೃತ್ ।
ವಸಂತಿ ತತ್ರ ತೀರ್ಥಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸತತಂ ಗುಹ ॥೬೫॥

ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಂ ಮಾಂ ಚ ವಿಭಿನ್ನಂ ಪ್ರವದಂತಿ ಯೇ ।
ತೇ ಮೂಢಾ ಏವ ಮನುಜಾ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ ॥೬೬॥

(ಸ್ಕಂದ. ಶಂ. ಸಂ. ಅಧ್ಯಾಯ. ೭೧)

ಮಾಹೇಶ್ವರನು (ಗುರುವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಜಂಗಮನು) ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅಲ್ಲಿ ಸಕಲತೀರ್ಥ ಗಳೂ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುವುವೆಂದೂ, ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರನಿಗೂ ಶಿವನಿಗೂ ಯಾರು ಭೇದವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವರೋ ಅವರು ಮೂರ್ಖರೆಂದೂ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು.

ಧಾರಯೇದವಧಾನೇನ ಲಿಂಗಂ ಸದ್ಗುರುಣಾರ್ಪಿತಂ ।
ಪ್ರಮಾದಾತ್ಪತಿತೇ ಲಿಂಗೇ ಪ್ರಾಣಾನಪಿ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ ॥೬೭॥

ಪತಿತೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗೇ ಯೋ ಧತ್ತೇ ಪ್ರಾಣಾನ್ನರಾಧಮಃ ।
ಸ ಚಂಡಾಲ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಃ ಶಿವದ್ರೋಹೀ ನ ತಂ ಸ್ಪೃಶೇತ್ ॥೬೮॥

(ಸ್ಕಂದ. ಶಂ. ಸಂ. ಅಧ್ಯಾಯ. ೭೩)

ಸದ್ಗುರುವಿನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಈ ಶಿವಲಿಂಗವು ಶರೀರದಿಂದ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದೂ, ಶಿವಲಿಂಗವು ಶರೀರದಿಂದ ಅಗಲಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾದರೆ ಅವನು ನರಾಧಮನೂ, ಚಂಡಾಲನೂ, ಶಿವದ್ರೋಹಿಯೂ ಆಗುವನೆಂದೂ, ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ಮುಟ್ಟಬಾರದೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಿರುತ್ತದೆ.

ಶಿವಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧಭಾಜಾಂ ದರ್ಶನಮಾತ್ರತಃ ।
ಮುಕ್ತಿಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಮನುಜಾಃ ಪಶುಪಕ್ಷಿಮೃಗಾದಯಃ ॥೮೭॥

ತೇಷಾಂ ಸಂರಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ತು ಕುರುತೇ ಮನುಜೋತ್ತಮಃ ।
ಸಧನ್ಯಃ ಸ ಕೃತಾರ್ಥಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸ ಶಿವೈಕ್ಯಪದಂ ವ್ರಜೇತ್ ॥೮೮॥

ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಸರ್ವದಾ ।
ಪೂಜಯೇದಾದರೇಣೈವ ದ್ವಿಜಂ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಗಿನಂ ॥೮೯॥

(ಸ್ಕಂದ. ಶಂ. ಸಂ. ಅಧ್ಯಾಯ. ೮೩)

ಶಿವಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರರ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಪಶುಪಕ್ಷಿಮೃಗಾದಿಗಳಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯು ದೊರಕುವುದೆಂದೂ, ಈ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಯಾವನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನೇ ಧನ್ಯನೆಂದೂ, ಅವನು ಶಿವಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದೂ, ಆದಕಾರಣ ಸಕಲಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆದರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಗಿಯಾದ ಮಾಹೇಶ್ವರಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಉರಃಸ್ಥಲೇ ಹರಿರ್ಲಿಂಗಂ ಧೃತ್ವಾ ಶಕ್ರಪುರೋಗಮಾಃ ।
ಲಿಂಗಸ್ಥಂ ಮಾಂ ಸಮಾರಾಧ್ಯ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಪದಮವಾಪಿರೇ ॥೪೩॥

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸರಸ್ವತೀಮುಖ್ಯಾ ದೇವ್ಯೋ ಮಲ್ಲಿಂಗಮಾದರಾತ್ ।
ಧೃತ್ವಾ ನಿಜಾಂಗೇ ತಲ್ಲೀನಭಾವಾ ಜಗ್ಮುಃ ಪರಂ ಸುಖಂ ॥೪೪॥

(ಸ್ಕಂದ. ಶಂ. ಸಂ. ಅಧ್ಯಾಯ. ೮೪)

ವಿಷ್ಣು, ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ವಕ್ಷಃಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆಂದೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ-ಸರಸ್ವತಿ ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಸಹ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ತಮ್ಮ ಶರೀರದಮೇಲೆ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ತಸ್ಮಿಂಚ್ಛ್ರೀಪರ್ವತೇ ಪುಣ್ಯೇ ಸಂಸಾರಾಮಯಭೇಷಜೇ ।
ಆಸ್ತೇ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧೀ ಸದಾನಂದಾಹ್ವಯೋ ಮುನಿಃ ॥೯೧॥

ಸರ್ವೋಪನಿಷದರ್ಥಜ್ಞಃ ಶಿವಧ್ಯಾನಪರಾಯಣಃ ।
ಭಸ್ಮಾವಲಿಪ್ತಸರ್ವಾಂಗೋ ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯಜಪಾಶ್ರಯಃ ॥೯೨॥

ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲಾಭರಣೋ ಧೃತಪಾಶುಪತವ್ರತಃ ।
ಅತಿವರ್ಣಾಶ್ರಮೀ ಯೋಗೀ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತೋ ಜಗದ್ಗುರುಃ ॥೯೩॥

ತಂ ಸದಾನಂದನಾಮಾನಂ ಶಂಕರಧ್ಯಾನಲಾಲಸಂ ।
ನಿರಸ್ತಕುಹಕಂ ವಿಪ್ರ ಸಹ ಪುತ್ರೇಣ ಪೂಜಯ ॥೯೪॥

ತಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾತ್ತೇ ಪುತ್ರೋ ಗಚ್ಛೇನ್ನೀರೋಗತಾಂ ಧ್ರುವಂ ।
ತಸ್ಮಾದುತ್ತಿಷ್ಠ ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ಶ್ರೀಪರ್ವತಮತಂದ್ರಿತಃ ॥೯೫॥

(ಸ್ಕಂದ. ಶಂ. ಸಂ. ಅಧ್ಯಾಯ ೮೫)

"ಸಂಸಾರರೋಗವನ್ನು ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕ ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಂಗಿಯೂ, ಸಕಲೋಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಲ್ಲವನೂ, ಶಿವಧ್ಯಾನಲೋಲನೂ, ಭಸ್ಮಧಾರಿಯೂ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲಾಲಂಕೃತನೂ, ಶ್ರೀರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯಜಪಾಸಕ್ತನೂ, ಶಿವವ್ರತಯುತನೂ, ಅತಿವರ್ಣಾಶ್ರಮಿಯೂ, ಯೋಗಿಯೂ, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನೂ, ಜಗದ್ಗುರುವೂ ಆಗಿರುವ "**ಸದಾನಂದ**"ನೆಂಬ ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠನಿರುವನು. ಆ ಜಗದ್ಗುರುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದಾದರೆ, ಆ ಮಹರ್ಷಿಯನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗನಾದ ಪಿಂಗಲನು ರೋಗದಿಂದ ದೂರನಾಗುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಕೂಡಲೆ ನೀನು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗು" ಎಂದು ಹರಪ್ರಿಯನು ಶ್ವೇತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ವೀರಶೈವಗುರುಪೀಠಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ **ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಸದಾನಂದ ಶಿವಯೋಗಿಗಳ** ವಿಷಯಕವಾಗಿರುವುವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಹಾಭಾರತ ಅನುಶಾಸನಪರ್ವದಲ್ಲಿ –

ಕಿಮಾಹುರ್ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಾತ್ರಂ ವಿಪ್ರಾಃ ಸನಾತನಾಃ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಲಿಂಗಿನಂ ಚೈವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾಽಪ್ಯಲಿಂಗಿನಂ ॥ ॥

ಸ್ವವೃತ್ತಿಮಭಿಪನ್ನಾಯ ಲಿಂಗಿನೇ ಚೇತರಾಯಚ ।
ದೇಹಮಾಹುರ್ಮಹಾರಾಜ ಉಭಾವೇತೌ ತಪಸ್ವಿನೌ ॥೨॥

(ಮ. ಭಾ. ಅನು. ಪರ್ವ. ಅಧ್ಯಾಯ ೨೨).

ಎಲೈ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಭೀಷ್ಮನೇ! ಲಿಂಗಿಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಅಲಿಂಗಿಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ದಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಯೋಗ್ಯರು? ಎಂದು ಧರ್ಮರಾಜನು ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಭೀಷ್ಮನು—ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಜನೇ! ತನ್ನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳ ಲಿಂಗಿಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಲಿಂಗಿಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಾಗಲಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ಇವರಿಬ್ಬರೂ ತಪಸ್ವಿಗಳೆಂದೂ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಿಮಾಹೇಶ್ವರಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೂಜ್ಯತೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮಹಾಭಾರತವು ಕಲಕತ್ತಾ ನಗರನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಪ್ರತಾಪಚಂದ್ರರಾಯಮಹೋದಯರಿಂದ ಶಕ ೧೮೦೯ ರಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವಮತದ ವಿಷಯವು ಯಾವರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂಬುದು ಪ್ರಮಾಣಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತಷ್ಟೆ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಲೋಕೈಕಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ವೀರಶೈವಮತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೂ ಆದರಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದೂ, ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ವೀರಶೈವಮತವು ಪೂರ್ವದಂತೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸಲೆಂದೂ ಆ ಪೂಜ್ಯಪಾದರ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ನನ್ನೀ ಭಾಷಣವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಿವಂಭೂಯಾತ್! ಶಿವಂಭೂಯಾತ್!!

ಭಾಗ—೪

ವೈಸೂರುರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೋತ್ಪತ್ತಿಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖ ಶು॥ ೫
(ತಾ॥ ೨೨-೪-೧೯೩೧) ದಿವಸ ನೆರವೇರಿದ

ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ದಾರುಕಜಯಂತೀಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ನಾಗನೂರು ಬೃಹನ್ಮಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪಂಡಿತ ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಮಾಡಿದ

ಭಾಷಣ

ಪಂಚಾನನತನೂದ್ಭೂತಾನ್ ಪಂಚಾಕ್ಷರಮನೂಪಮಾನ್ ।
ಪಂಚಸೂತ್ರಕೃತೋ ವಂದೇ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯಾನ್ ಜಗದ್ಗುರೂನ್ ॥

ಸಭಾಸದರೇ! ಈಪ್ರಜೋತ್ಪತ್ತಿಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖ ಶು॥ ೫ ದಿವಸ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ದಾರುಕಾಚಾರ್ಯರ ಜಯಂತೀಮಹೋತ್ಸವದ ಈ ಶುಭಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವೀರಶೈವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿವಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಶಿವಕಥಾಶ್ರವಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮಾತಿಶಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಬದ್ಧಾದರರಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಂತೋಷಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ದಿವಸ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಭಾಷಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕವಾಗಿರುವುವು. ಈ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿದುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮಾ ಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭರತಖಂಡದ ಹೊರಗಿರತಕ್ಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ

ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಷಯವು ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಈಗ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

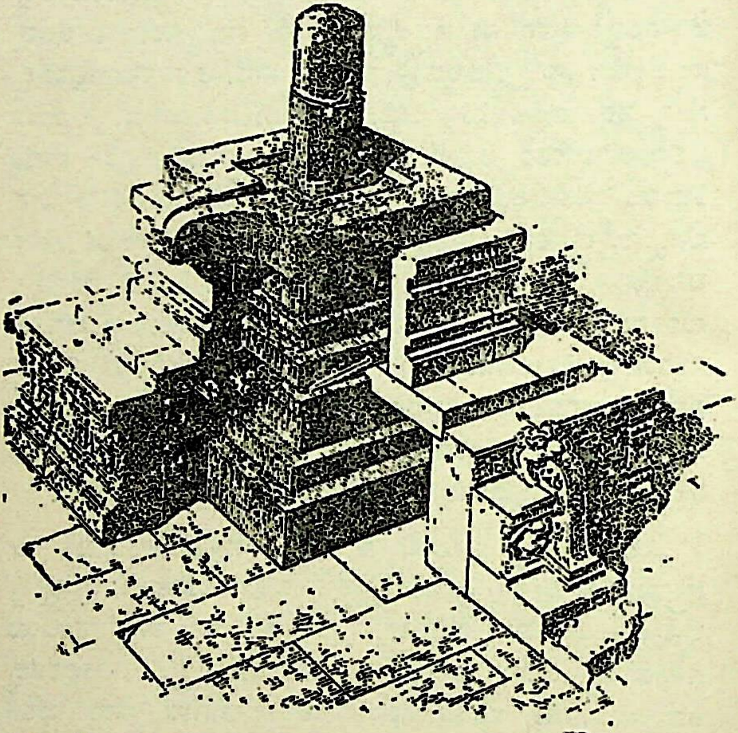
ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅನೇಕರ ಭಾವನೆಯಾಗಿರುವುದು. ಇದು ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ– ಈ ಅಖಂಡಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಆ ಶಿವನ ಸಂಬಂಧವು ಸಮಸ್ತ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು ; ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಖಂಡ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವವು ಎಂದೂ ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ವಿಭವಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಯೂರೋಪ್, ಆಫ್ರಿಕಾ ಮೊದಲಾದ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಲಯಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವುವೆಂಬುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳುಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ದಿವಸ ಫ್ರೆಂಚರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಡಚ್ಚರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇರತಕ್ಕ ಶಿವಾಲಯಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಫ್ರೆಂಚರ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿರುವ "**ಅನ್ನಾಂ**" ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಲಯಗಳು ಅನೇಕಾನೇಕವಾಗಿರುವುವು. ಈ ಅನ್ನಾಂ (Annam) ದೇಶವು ಇಂಡೋ–ಚೈನಾ (Indo China) ದಲ್ಲಿರುವದು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ "**ಚಂಪಾ**" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳು ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸಸಂಶೋಧಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮಿ|| ಎ. ಬರ್ಗೇನ್ (A. Bergaigne) ಎಂಬುವರು ಆ ದೇಶದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸಮಸ್ತಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ರಚಿಸಿರುವರು. ಈ ಗ್ರಂಥಾಧಾರಗಳಿಂದಲೂ, ಇತರ ಫ್ರೆಂಚ್ ಗ್ರಂಥಾಧಾರಗಳಿಂದಲೂ ಮಿ|| ಆರ್. ಸಿ. ಮಜುಂದಾರ್ ಎಂಬವರು "Ancient Indian Colonies in the Far East" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲಶಿವಾಲಯಗಳ ವಿಷಯವು ಬಹುವಿಸ್ತರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಅನೇಕಶಾಸನಗಳು ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೬೨ ಶಾಸನಗಳು ಶಿವನ ವಿಷಯಕ

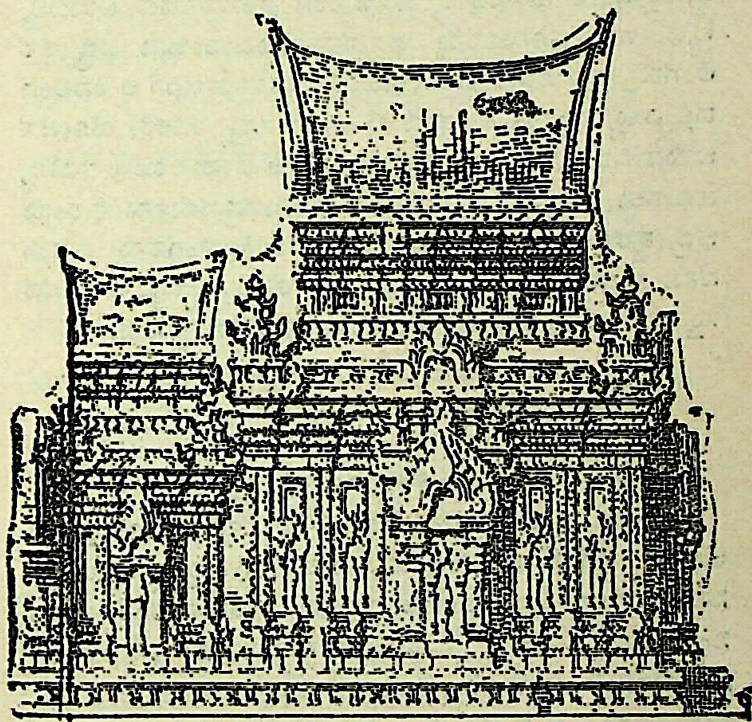
ವಾಗಿಯೂ, ೩ ಶಾಸನಗಳು ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಷಯಕವಾಗಿಯೂ, ೫ ಶಾಸನಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ವಿಷಯಕವಾಗಿಯೂ, ೨ ಶಾಸನಗಳು ಶಿವ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಇವರಿಬ್ಬರ ವಿಷಯಕವಾಗಿಯೂ, ೭ ಶಾಸನಗಳು ಬುದ್ಧನ ವಿಷಯಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವುವು. ಈ ಮಹೋದಯರು ಸಂಸ್ಕೃತಾಕ್ಷರಗಳಿಂದಿರತಕ್ಕ ಆ ಸಮಸ್ತಶಾಸನಗಳನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಮುದ್ರಿಸಿರುವರು. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಚೀನಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳೇ ಲೋಪವಾಗಿವೆ. ಆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿತಾಶೈಲಿಯು ಬಹು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ. ಶಿವನ ವಿಷಯಕವಾಗಿರುವ ಅನೇಕಶಾಸನಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ “ ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ ” ಎಂಬ ಮಹಾಮಂತ್ರವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ಆ ದೇಶವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜರ ವಿಷಯವೂ, ಅವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗಗಳ ವಿಷಯವೂ ಗದ್ಯಪದ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆ ದೇಶದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿ ನೋಡಿದರೆ, ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸು ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಲೋಲಾಡುವಂತಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆ ದೇಶವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಸ್ತರಾಜರೂ ಪರಮಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ರಾಜರಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು, ಶೈವಶಿಖಾಮಣಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೆನಿಸಲಾರದು.

ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ “ ಮಿ-ಸೋನ ” ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿರುವುದು. ಆ ಗ್ರಾಮವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತೆಂದು ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಅನೇಕಾನೇಕ ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳಿಂದಲೂ, ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶಿವಾಲಯಗಳಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾದ ಶಿವಾಲಯಗಳು ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರವು ಕಾಲಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅನ್ಯಮತೀಯರ ಕೈಸೇರಿ, ಅತ್ಯಂತ ಹೀನಾವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗೆತಾನೆ ವ್ಯಸನವೆನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?

ಈ ಮಿ-ಸೋನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಶಾಸನಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ೪ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—ಭದ್ರವರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು “ ಭದ್ರೇಶ್ವರ

ಮಿ-ಸೋನ್ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗವು

ಮಿ-ಸೋನ್ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಿವಾಲಯ

ಎಂಬ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಆ ದೇವರ ಸೇವೆಗೋಸ್ಕರ ಸುಲಹ ಪರ್ವತ, ಮಹಾಪರ್ವತ, ಕುಚಕಪರ್ವತ, ಮಹಾನದಿ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ವಿಷಯವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೫ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭದ್ರವರ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ಭದ್ರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದಾನಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಆ ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಭಿಕರೇ ಯೋಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭದ್ರವರ್ಮನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಲು, ರುದ್ರವರ್ಮನ ಪುತ್ರನಾದ ಶಂಭುಭದ್ರವರ್ಮನು " ಶಂಭುಭದ್ರೇಶ್ವರ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಈ ವಿಷಯವು ೭ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಆ ಲಿಂಗದ ಸ್ತುತಿಯು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಸೃಷ್ಟಂ ಯೇನ ತ್ರಿತಯಮಖಿಲಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ
ಯೇನೋತ್ಪಾತಂ ಭುವನದುರಿತಂ ವಹ್ನಿನೇವಾಂಧಕಾರಂ ।
ಯಸ್ಯಾಚಿಂತ್ಯೋ ಜಗತಿ ಮಹಿಮಾ ಯಸ್ಯ ನಾದಿರ್ನಚಾಂತ
ಶ್ಚಂಪಾದೇಶೇ ಜನಯತು ಸುಖಂ ಶಂಭುಭದ್ರೇಶ್ವರೋಽಯಂ ॥

ಈ ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ—ಯಾವನು ಭೂಲೋಕ, ಭುವರ್ಲೋಕ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸ್ವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೋ, ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಂಧಕಾರವು ನಾಶವಾಗುವಂತೆ ಯಾವನಿಂದ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳ ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗುವುದೋ, ಯಾವನ ಮಹಿಮೆಯು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾವನಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ನಾಶಗಳಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಶಂಭುಭದ್ರೇಶ್ವರನು ಚಂಪಾದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿ.

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ, ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಘನತರವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿದ್ದಿತೆಂಬ ವಿಷಯವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾಗುವುದು.

ಶಂಭುಭದ್ರಮಹಾರಾಜನ ತರುವಾಯ ರಾಜಪಟ್ಟವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ ಪ್ರಕಾಶಧರ್ಮಮಹಾರಾಜನು, ಎರಡನೆಯ ಇಂದ್ರವರ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು

ಮತ್ತು ಇತರ ರಾಜರು ಈ ಶಂಭುಭದ್ರೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಈ ದೇವರಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರಲ್ಲದೆ, ಆ ದೇವಾಧಿದೇವನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯು ಅನ್ಯಾದೃಶ ವಾಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿರುವರು. ಆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾರಾಜರು ಆ ದೇವಾಧಿ ದೇವನನ್ನು ನಾನಾರೀತಿಯಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ.

೧೬ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಯಂ ಸರ್ವದೇವಾಃ ಸಸುರೇಶಮುಖ್ಯಾ ಧ್ಯಾಯಂತಿ ತತ್ತ್ವತ್ತ್ವವಿದಶ್ಚ ಸಂತಃ ।
ಸ್ವಸ್ಥಃ ಸುಶುದ್ಧಃ ಪರಮೋ ವರೇಣ್ಯ ಈಶಾನನಾಥಃ ಸ ಜಯತ್ಯಜಸ್ರಂ ॥
ಸ್ಮೃತಿರಪಿ ಯಸ್ಯಸಕೃದಪಿ ಪ್ರಣಿಪತಿತಾನ್ ತಾರಯತ್ಯಪಾಯೇಭ್ಯಃ ।
ಸೋ ಶ್ರೀಭದ್ರೇಶ್ವರೋಸ್ತು ಪ್ರಜಾಹಿತಾರ್ಥಂ ತಥಾ ಪ್ರಭಾಸೇಶಃ ॥

೧೭ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಐಶ್ವರ್ಯಾತಿಶಯಪ್ರದೋ ಮಖಭುಜಾಂ ಯಸ್ತ್ರಪ್ಯಮಾನಸ್ತ್ರಪಃ
ಕಂದರ್ಪೋತ್ತಮವಿಗ್ರಹಪ್ರದಹನೋ ಹೈಮಾದ್ರಿಜಾಯಾಃ ಪತಿಃ ।
ಲೋಕಾನಾಂ ಪರಮೇಶ್ವರತ್ವಮಸಮಂ ಯಾತೋ ನದದ್ವಾಹನೋ
ಯಾಥಾತಥ್ಯವಿಶಾರದಾಸ್ತು ಜಗತಾಮೀಶಸ್ಯ ನೋ ಸಂತಿ ಹಿ ॥
ಇಷ್ಟಾಭೀತವರಪ್ರದಾನವಶಿನಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸಮಾರಾಧ್ಯ ಯಂ
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪ್ರಭವಪ್ರಭಾವಾಮಹತಾ ವೃತ್ರಸ್ಯ ಹಂತ್ರಾ ವಿನಾ ।
ಭುಂಕ್ತೇದ್ಯಾಪ್ಯುಪಮನ್ಯುರಿಂದುಧವಲಂ ಕ್ಷೀರಾರ್ಣವಂ ಬಾಂಧವೈಃ
ಶ್ರೀಶಾನೇಶ್ವರನಾಥ ಏಷ ಭಗವಾನ್ ಪಾಯಾದಪಾಯಾತ್ ಸ ವಃ ॥

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆ ದೇಶದ ಮಹಾರಾಜರು ಶ್ರೀಶಾನಭದ್ರೇಶ್ವರ ನನ್ನು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಿ, ತಾವು ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತರೆಂಬು ದನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿರುವರಲ್ಲದೆ, ಆ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗೆ ಅನೇಕವಿಧವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವರು. ಈ ವಿಷಯವು ೧೬ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಶಾನೇಶ್ವರಕೋಶಂ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಯಥಾವಿಧಿ ಸ್ವಭಕ್ತಿವಶಾತ್ ।
ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪ್ರಕಾಶಧರ್ಮೋ ಮುಕುಟಂ ಭದ್ರೇಶ್ವರಾಯಾದಾತ್ ॥

ಪ್ರಕಾಶಧರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಭಕ್ತಿವಿಶೇಷದಿಂದ ವಿಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಶಾನಭದ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಕಿರೀಟವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೬೮೭ ರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಶ್ರೀಶಾನಭದ್ರೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ನರವಾಹನವರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಆ ಶಿವಲಿಂಗದ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಸುವರ್ಣ ರಜತಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ವಿಷಯವು ೨೧ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ನರವಾಹನವರ್ಮಶ್ರೀರಕರೋತ್ತಾಂ ಶಿಲಾಮಯೀಂ ।
ರುಗ್ಮರೌಪ್ಯಬಹಿರ್ಬದ್ಧಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮೇರುಶಿಖಾಮಿವ ॥
ಸ್ವರ್ಣರೌಪ್ಯಮಯೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಬಿಭ್ರತೀ ವೇದಿಕಾ ಪುನಃ ।
ವಿದ್ಯುತ್................ಭಾತಿ ಶಿಖಾ ಹಿಮಗಿರೇರಿವ ॥

ನರವಾಹನವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು ಶ್ರೀಶಾನಭದ್ರೇಶ್ವರಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬಂಗಾರದ ತಗಡುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದನೆಂದೂ, ಇದರಿಂದ ಆ ವೇದಿಕೆಯು ಮೇರುಪರ್ವತ ಮತ್ತು ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತಾಗ್ರದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿತ್ತೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೭೩೦ ರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೭೫ ನೆಯ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ೩೧ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—ಈ ಶಂಭುಭದ್ರೇಶ್ವರಲಿಂಗವನ್ನು ಶಿವನು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಭೃಗುವಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನೆಂದೂ, ಅನಂತರ ಭೃಗುವು ಉರೋಜನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದನೆಂದೂ, ಆ ಉರೋಜಮಹಾರಾಜನು ಈ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಚಂಪಾನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದೂ, ಈ ದೇವರೇ ಚಂಪಾದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮೂಲಕಾರಣನೆಂದೂ, ಈ ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಚಂಪಾದೇಶದ ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾದರೆಂದೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಯು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಉರೋಜಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಶಂಭುಭದ್ರೇಶ್ವರಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ 'ಶ್ರೀಶಾನಭದ್ರೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ನೂತನನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟನೆಂದೂ, ಈ ಶಿವಲಿಂಗವು ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸು

ತ್ತಿರುವ 'ವುಗ್ವನ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು ವುದೆಂದೂ ೭೩ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಶಾನಭದ್ರೇಶ್ವರಮಂದಿರಾರ್ಕರ್ಗಂ ಪರ್ವೈಃ ಪುರೋರೋಜಕೃತಂ ವಿಶೀರ್ಣಂ ।
ಪುನರ್ಭವೋಽಹಂ ಸವಿನಾಶಕಾರಿಸ್ತಾನ್ ಹತ್ವಾ ರಣೇ ತಸ್ಯ ಪುನಃ ಪ್ರಚಕ್ರೇ ॥
ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶ್ರೀಶಾನಭದ್ರೇಶ್ವರಮಮಿತಮುದಂ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಪ್ಯುರೋಜೋ
ನಾಕೌಕಸ್ಸ್ಥಾಪನಸ್ಯಾಕ್ಷಯಮುಮುತ ಸ ವುಗ್ವನ್ ಭೂಧರಸ್ಯಾಂಕಮೂರ್ಧ್ವಗಂ ।
ಕೃತ್ವಾ ಚಾಸ್ತಂಗತೋಽಭೂತ್ ಪುನರಹಮುಪರೋಃ ಭಾವಯಿತ್ವಾ ವಿನಷ್ಟಂ
ಸ್ಥಾನಂ ದೇವಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಭಿಮತರುಚಿ ವುಗ್ವನ್ ಸ್ಥಾಪಿತೇಶಃ ಪುರೇಸ್ಥ್ಯಾ ॥

ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕಗಳೇ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ.

ಉರೋಜಮಹಾರಾಜನು ಗತಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವನ ವಂಶದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಾಜರೂ ಈ ದೇವರಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತವೈಭವಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಂಡು, ಕಾಂಬೋಡಿಯಾದೇಶದ ಜನರು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಚಂಪಾದೇಶದ ರಾಜರು ಕಾಂಬೋಡಿಯಾದೇಶದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿಹೋಗಿ ಆ ದೇಶವನ್ನು ಲೂಟಿಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಯ ಇಂದ್ರವರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೮೮ರಲ್ಲಿ ಈ ದೇವರಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಆರುಮುಖಗಳುಳ್ಳ ಸರ್ಪದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಸುವರ್ಣಕವಚವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಈ ಸುವರ್ಣಕವಚವು ೧೭೨೦ ತೊಲೆಗಳ ತೂಕವುಳ್ಳದಾಗಿತ್ತೆಂದು ಕೆಲವು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ೮೦ ವರ್ಷಗಳಾದಮೇಲೆ ಇದೇ ಹೆಸರಿನ ೭ನೆಯ ಜಯಇಂದ್ರವರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಈ ದೇವರಲ್ಲಿ ಅನಿತರಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಎಲ್ಲ ರಾಜರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಮುತ್ತು-ರತ್ನಗಳಿಂದಲಂಕೃತವಾದ ಸುವರ್ಣಕವಚವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನೆಂದೂ, ದೇವರ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಸಕಲಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸುವರ್ಣದಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನೆಂದೂ, ಈ ದೇವಾ

ಲಯದ ಗೋಪುರವನ್ನು ಬಂಗಾರದ ತಗಡಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದೂ, ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ (೭೫ ಪೌಂಡು) ೩೦೦೦ ತೊಲೆ ಬಂಗಾರವು ವೆಚ್ಚವಾಯಿತೆಂದೂ ಈ ದೇವಾಲಯುವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಗಡಿನಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿಸಿದನೆಂದೂ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ೩೫ ಸಾವಿರ ಪೌಂಡು (೧೪ ಲಕ್ಷ ತೊಲೆ) ಬೆಳ್ಳಿಯು ವೆಚ್ಚವಾಯಿತೆಂದೂ "ಮಾಸ್ಪರೋ" ಎಂಬ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ದೇಶದ ಮಹಾರಾಜರು ದೇವರಿಗೋಸ್ಕರ ಮುತ್ತು-ರತ್ನ-ಸುವರ್ಣಾದ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಆನೆಗಳನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಸೇವಕರನ್ನೂ, ವೃಷಭಗಳನ್ನೂ, ಗಾಯಕರನ್ನೂ, ನರ್ತಕಿಯರನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ೨೩ ಮತ್ತು ೨೪ ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

೨೩ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಅಥ ತಸ್ಯ ತದಾಪಿ ರಾಜ್ಞೇಂದ್ರವರ್ಮಣಾ ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿತಮೇವ ಸಕಲ ಕೋಶಕೋಷ್ಠಾಗಾರರಜತಸುವರ್ಣಮುಕುಟರತ್ನಹಾರಾದಿ ಪರಿಭೋಗಸಾಂತಃ ಪುರವಿಲಾಸಿಸೀದಾಸದಾಸೀಗೋಮಹಿಷಕ್ಷೇತ್ರಾದಿದ್ರವ್ಯಂ ತಸ್ಮೈ ತೇನ ದತ್ತಂ ಚಿತ್ತಪ್ರಸಾದೇನ ॥

ತಸ್ಮೈ ಭಗವತೇ ಸಕಲಲೋಕಹಿತಕಾರಣಾಯ ಶ್ರೀಂದ್ರಭದ್ರೇಶ್ವರಾಯೇದಮಿತಿ ಸ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಮಾನಿಂದ್ರವರ್ಮಾ ಜಣಾಂ ಕೋಷ್ಠಾಗಾರಂ ಶಿವಯಜ್ಞಕ್ಷೇತ್ರದ್ವಯಂ ಶಿಖಿಶಿಖಾಗಿರಿಪ್ರದೇಶಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶುದ್ಧೇನ ಮನಸೈವದತ್ತವಾನಿತಿ ॥

ಇಂದ್ರಭದ್ರೇಶ್ವರಸ್ಯೈವ ಸರ್ವದ್ರವ್ಯಂ ಮಹೀತಲೇ ।
ಯೇ ರಕ್ಷಂತಿ ರಮಂತ್ಯೇತೇ ಸ್ವರ್ಗೇ ಸುರಗಣೈಃ ಸದಾ ॥
ಯೇ ಹರಂತಿ ಪತಂತ್ಯೇತೇ ನರಕೇ ವಾ ಕುಲೈಃ ಸಹ ।
ಯಾವತ್ ಸೂರ್ಯೋಽಸ್ತಿ ಚಂದ್ರಶ್ಚ ತಾವನ್ನರಕದುಃಖಿತಾಃ ॥
ಲುಬ್ಧೇನ ಮನಸಾ ದ್ರವ್ಯಂ ಯೋ ಹರೇತ್ಪರಮೇಶ್ವರಾತ್ ।
ನರಕಾತ್ ನ ಪುನರ್ಗಚ್ಛೇತ್ ನ ಚಿರಂ ತು ಸ ಜೀವತಿ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಂದ್ರವರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಶ್ರೀಶಾನಭದ್ರೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತನ್ನ ನಾಮಬೋಧಕವಾದ ‹ ಇಂದ್ರ

ಭದ್ರೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು, ಈ ದೇವರಸೇವೆಗೋಸ್ಕರ ರತ್ನ ಸುವರ್ಣ ರಜತಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಗಜಗಳನ್ನೂ, ದಾಸದಾಸಿಯರನ್ನೂ 'ಜಞಂ' ಎಂಬ ಧಾನ್ಯಗೃಹವನ್ನೂ, ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರ, ಯಜ್ಞಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ 'ಶಿಖಿಶಿಖಾಗಿರಿ' ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನೆಂದೂ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ರಕ್ಷಣಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವ ರೆಂದೂ, ಯಾರು ಈ ದೇವದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹರಣಮಾಡುವರೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಿರುವ ವರೆಗೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರೆಂದೂ ಈ ಶಾಸನವಾಕ್ಯಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆ ದೇಶದ ಮಹಾರಾಜರು ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ ಪರಶಿವನಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಶುದ್ಧಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸೇವೆಮಾಡಿರು ವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಆ ಮಹಾರಾಜರ ಸಂಪತ್ತು ಸೀಮಾತೀತವಾಗಿ ತ್ತೆಂದೂ, ಅವರಿಗೆ ಈ ವಿಧವಾದ ಅಪಾರಸಂಪತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದ ಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಜವಾದ ಶಿವಭಕ್ತಿಯೇ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿ ತ್ತೆಂದೂ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ೧೪ ಲಕ್ಷ ತೊಲೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಯಿಂದಲೂ, ೩ ಸಾವಿರ ತೊಲೆ ಬಂಗಾರದಿಂದಲೂ ವಿರಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಆ ದೇವಾಲಯದ ವೈಭವವನ್ನು ಆದಿಶೇಷನೂ ಸಹ ವರ್ಣಿಸಲು ಸಮರ್ಥ ನಾಗಲಾರನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯನಿಸಲಾರದು. ಇಂಥ ದೇವಾ ಲಯವು ಕಾಲಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಸದ್ಯಃ ಹಾಳುಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಯಾವ ಶಿವಭಕ್ತನ ಮನಸ್ಸು ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಅಸ್ತು!

ಚಂಪಾ (ಅನ್ನಾಂ) ದೇಶದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸಾವಿರಾರು ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಆ ದೇಶವನ್ನಾಳಿದ ರಾಜರ ಭಕ್ತಿವಿಶೇಷದಿಂದ ಈ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಬಹುಗೌರವವಿದ್ದರೂ, ಇವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಶಿವಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ "ಮುಖಲಿಂಗ" ವೆಂಬ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಈ ಶಿವಲಿಂಗ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಕಾಲನಿರ್ಣಯವು ೨೯ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ—

ಪಂಚಸಹಸ್ರನವಶತೈಕಾಷಕೇ ವಿಗತಕಲಿಕಲಂಕದ್ವಾಪರವರ್ಷೇ ಶ್ರೀವಿಚಿತ್ರಸಗರಸಂಸ್ಥಾಪಿತಃ ಶ್ರೀಮುಖಲಿಂಗದೇವಃ। ತಸ್ಯ ಸಕಲಕೋಷ್ಠಾಗಾರರಜತರತ್ನಹೇಮಶಕದವಕಲಶಭೃಂಗಾರರುಕ್ಮದಂಡಸಿತಾತಪತ್ರಚಾಮರಹೈಮಘಟಾದಿಪರಿಭೋಗಾ ವರ್ಧಮಾನಾ ಭವಂತಿ ಸ್ಮ। ತತಶ್ಚಿರಕಾಲಕಲಿಯುಗದೋಷಾದ್ದೇಶಾಂತರಪ್ಲವಾಗತಪಾಪನರಭುಗ್ಗಣಸಂಹೃತೇಷು ಪ್ರತಿಮಾಪರಿಭೋಗಭೂಷಣೇಷು ಶೂನ್ಯೋಽಭವತ್। ಪುನರದ್ಯಾಪಿ ತತ್ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತ್ಯವಿನಾಶಾಯ ಶ್ರೀಸತ್ಯವರ್ಮನರಪತಿರ್ವಿಚಿತ್ರಸಗರಮೂರ್ತಿರಿವ ಮಾಘವಸಪ್ತಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ಯಥಾಪುರಾ ಶ್ರೀಭಗವತೀಶ್ವರಮುಖಲಿಂಗಮತಿಷ್ಠಿಪತ್॥

ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ೫೯೧೧ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಈಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ೧೭೮೦೫೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಈ ಮುಖಲಿಂಗವು 'ವಿಚಿತ್ರಸಗರ'ನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಈ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸುವರ್ಣ-ರತ್ನ-ರಜತ-ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವೆಂದೂ, ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳು ಕಳೆದಮೇಲೆ ಕಲಿಕಾಲದೋಷದಿಂದ ಅನ್ಯದೇಶಗಳ ಕಾಡುಜನರು ಸಮುದ್ರಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದು ನುಗ್ಗಿ ಆ ದೇವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕಲಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆಂದೂ, ಶೂನ್ಯವಾದ ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು 'ಸತ್ಯಮುಖಲಿಂಗ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದೂ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷಾಂತರ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಶಿವಲಿಂಗವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ, ಚಂಪಾ (ಅನ್ನಾಂ) ದೇಶವು ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಯಿಂದಲೂ ಶಿವಭಕ್ತಿಮಯವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನತ್ವವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ಶಿವಲಿಂಗವು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ 'ಅನ್ನಾಂ' ದೇಶವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿ, ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಿವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ, ಶಿವನ ಸೇವೆಯೇ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಮೋಕ್ಷಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಮೂಲಕಾರಣ

ವೆಂದೂ, ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದೇ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಮಲ ಕೀರ್ತಿಯು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ಬೆಳಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯೇ ತಮ್ಮ ಪವಿತ್ರಧರ್ಮವೆಂದೂ, ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವುದೇ ತಮ್ಮ ವೈಭವದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯೆಂದೂ, ಶಿವದ್ವೇಷಿಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಶರಣಾಗತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ ತಮ್ಮ ಶೈವಕ್ಷತ್ರಿಯಧರ್ಮವೆಂದೂ, ಸದಾ ಶಿವನಾಮವನ್ನುಚ್ಚರಿಸುವುದೇ ತಮ್ಮ ರಸನೆಯ ಧ್ಯೇಯವೆಂದೂ, ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದೇ ತಮ್ಮ ಹಸ್ತಗಳಿಗೆ ಭೂಷಣವೆಂದೂ, ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವುದೇ ತಮ್ಮ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಾಫಲ್ಯವೆಂದೂ, ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಯನ್ನಾಚರಿಸುವುದೇ ತಮ್ಮ ದೇಹಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದೂ, ಶಿವಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದೇ ತಮ್ಮ ದೇಹಶುದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದೂ, ಸದಾ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನಿರಿಸುವುದೇ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ, ಅನನ್ಯಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿವಿಶೇಷದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಚಂಪಾದೇಶವನ್ನಾಳಿದ ಅನೇಕಜನ ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ನಾಮವು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಾವು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಾಮವನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು 'ಭದ್ರೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ಶಂಭುಭದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು 'ಶಂಭುಭದ್ರೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ಇಂದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು 'ಇಂದ್ರಭದ್ರೇಶ್ವರ-ಇಂದ್ರಭೋಗೇಶ್ವರ-ಇಂದ್ರಪರಮೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಕ್ರಾಂತವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು 'ವಿಕ್ರಾಂತರುದ್ರ-ಶ್ರೀವಿಕ್ರಾಂತರುದ್ರೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ, ಭದ್ರವರ್ಮದೇವಮಹಾರಾಜನು 'ಪ್ರಕಾಶಭದ್ರೇಶ್ವರ-ಭದ್ರಮಲಯೇಶ್ವರ-ಭದ್ರಚಂಪೇಶ್ವರ-ಭದ್ರಮಂಡಲೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ, ಇಂದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು 'ಇಂದ್ರಕಾಂತೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ಹರಿವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು 'ಹರಿವರ್ಮೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ಜಯಹರಿವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು 'ಜಯಹರಿಲಿಂಗೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ಜಯಇಂದ್ರವರ್ಮ

ಮಹಾರಾಜನು 'ಜಯಇಂದ್ರಲೋಕೇಶ್ವರ-ಜಯಇಂದ್ರೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ, ಇಂದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು 'ಇಂದ್ರವರ್ಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ಜಯಸಿಂಹವರ್ಮದೇವಮಹಾರಾಜನು 'ಜಯಸಿಂಹವರ್ಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವರು. ಈ ಮಹಾರಾಜರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗಗಳ ವಿಷಯವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೨-೭-೨೩-೨೪-೩೦-೩೯-೪೪-೭೪-೭೫-೮೧-೧೦೮-೧೧೨-೧೧೬ ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ 'ದೇವಲಿಂಗೇಶ್ವರ-ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ-ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ-ಮಹಾಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ-ಧರ್ಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಈ ಶಿವಲಿಂಗಗಳ ವಿಷಯವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೪೩-೩೨-೩೫-೩೯.೪೧ ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ನಾಮದ ಸಂಕೇತದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಗಸ್ತ್ಯ, ಗೌತಮ, ಕಪಿಲ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ, ವ್ಯಾಸ, ಕಶ್ಯಪ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅಗಸ್ತ್ಯೇಶ್ವರ, ಗೌತಮೇಶ್ವರ, ಕಪಿಲೇಶ್ವರ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇಶ್ವರ, ವ್ಯಾಸೇಶ್ವರ, ಕಶ್ಯಪೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದೂ, ರಾಮನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ "ರಾಮೇಶ್ವರ" ಎಂಬ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೇ ಅದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಪೃಥ್ವೀದೇವನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು "ಪೃಥ್ವೀದೇವೇಶ್ವರ" ಎಂಬ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನೂ, ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜ್ಯದ ಎರಡನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಪತ್ನಿಯರಾದ ಲೋಕಮಹಾದೇವಿ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ರಾಣಿಯರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಿಂದ "ಲೋಕೇಶ್ವರ-ತ್ರೈಲೋಕೇಶ್ವರ" ಎಂಬ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದು ಇತಿಹಾಸಪ್ರಸಿದ್ಧವೇ ಅದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಚಂಪಾದೇಶದ ಮಹಾರಾಜರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಂಪಾದೇಶದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿನೋಡಿದರೆ, ಆ ದೇಶವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶಿವಲಿಂಗಮಯವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿವು.

ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ದೇಶದ ಜನರು ಶಿವನನ್ನು ಲಿಂಗಾಕಾರದಿಂದಲೂ, ಕರಚರಣಾದ್ಯವಯವಾಕಾರದಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ದೊರೆಯುವ ನಾನಾವಿಧಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಾಕಾರದ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಲಿಂಗಾಕಾರದ ಮೂರ್ತಿಗಳೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗಪೀಠಗಳು ಚೌಕಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ವರ್ತುಲಾಕಾರವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು, ಮನೋಹರವಾದ ಬಾಣಲಿಂಗಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುವು. ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೀಠದಮೇಲೆ ೭ ಲಿಂಗಗಳವರೆಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಆ ದೇಶದ ಕೆಲಜನ ರಾಜರು ಬಾಣಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮುಖಭಾವವನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮುಖಲಿಂಗಗಳೆಂಬ ನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯಾಕಾರದ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು. "ಟ್ರಾ-ಕ್ಯೂ" ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧವಾದ ಎರಡು ಮೂರ್ತಿಗಳು ದೊರೆತಿರುವುವು. ಈ ವಿಗ್ರಹಗಳು ನಿಂತುಕೊಂಡ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಹುಮನೋಹರವಾಗಿ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ವಿಶಾಲವಾದ ಜಡೆಯಿಂದಲೂ, ಕಿರೀಟದಿಂದಲೂ, ಸರ್ಪಗಳಿಂದಲೂ, ಆಭರಣಗಳಿಂದಲೂ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. "ಮಿ-ಸೋನ" ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧವಾದ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದು ದೊರೆತಿರುವುದು. ಈ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಎರಡು ಹಸ್ತಗಳಿದ್ದು, ಒಂದು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲಿಕೆಯೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಪಾತ್ರೆಯೂ ಇರುವುವಲ್ಲದೆ, ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಜಡೆಯೂ, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿನೇತ್ರವೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು. "ಯಾನ್-ಮುಂ" ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ವಿಗ್ರಹವು ಕುಳಿತಂತಿದ್ದು, ಮೂರು ನೇತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದಲೂ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. "ಡ್ರಾನ್-ಲಾಯ್" ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಂದಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯು ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಕೆಲವು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂಡವೇಶ್ವರಮೂರ್ತಿಗಳು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುವು.

ಮನುಷ್ಯಾಕಾರವುಳ್ಳ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೂರ್ತಿಗಳು ೨ ಕೈಗಳಿಂದಲೂ, ೪ ಕೈಗಳಿಂದಲೂ, ೬ ಕೈಗಳಿಂದಲೂ, ೧೦ ಕೈಗಳಿಂದಲೂ, ೨೪ ಕೈಗಳಿಂದಲೂ, ೨೮ ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೂರ್ತಿಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿನೇತ್ರವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಂದೀಶ್ವರನ ವಿಗ್ರಹವು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ದೇಶದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಿವದೇವಾಲಯದೊಳಗೆ ಶಿವನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಂದೀಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಗಳು, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಆ ನಂದೀಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠಗಳು ಬಹು ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುವಲ್ಲದೆ, ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಗಂಟೆಗಳ ಸರಗಳು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿಯಾದ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ, ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. "ಪೋ-ನಗರ" ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 'ಕೌಠಾರೇಶ್ವರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಈ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವು ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದ ವಿಶೇಷವೈಭವದೊಡನೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರಲು, ಕಾಡುಜನರು ಆ ದೇವಾಲಯದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡುಹೋದರೆಂದೂ, ಇದರಿಂದ ದೇವಾಲಯವು ದೇವರಿಲ್ಲದೆ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತೆಂದೂ, ಹರಿವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೧೭ ರಲ್ಲಿ ನೂತನವಾಗಿ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಆ ದೇವತೆಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಬಂಗಾರದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ದಾಸದಾಸಿಯರನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನೆಂದೂ ೨೬ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು ಈ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸುವರ್ಣದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು ೪೫ ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ವ್ಯೋಮಾಂಬುರಾಶಿನುತಗೇ ಶಕರಾಜಕಾಲೇ
ದೇವೀಮಿಮಾಂ ಭಗವತೀಂ ಕಲಧೌತದೇಹಾಂ ।
ಏಕಾದಶೇಹನಿ ಶುಚೇರಸಿತೇರ್ಕವಾರೇ
ಸೋತಿಷ್ಠಪದ್ಭುವನಮಂಡಲಕೀರ್ತಿಕಾಂಕ್ಷೀ ॥

ಈ ದೇವಿಯ ಸುವರ್ಣವಿಗ್ರಹವು ಶಕ ೮೪೦ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ, ಏಕಾದಶೀ ಭಾನುವಾರ ದಿವಸ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದಮೇಲೆ ಸುವರ್ಣದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಈ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕಾಂಬೋಡಿಯಾದೇಶದ ಜನರು ದ್ರವ್ಯಾಶೆಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡುಹೋದರೆಂದೂ, ಜಯಇಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜನು ಪುನಃ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದೂ ೪೭ ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೫೦ ರಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರವರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಈ ದೇವಿಗೆ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಕಿರೀಟವನ್ನೂ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭಾವಳಿಯನ್ನೂ, ನವಿಲುಗರಿಗಳಂತಿರುವ ಛತ್ರಿಯನ್ನೂ, ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನೆಂದು ೫೫ ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು ದೇವಿಯ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ಎರಡನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು ಪರಮೇಶ್ವರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

೫೫ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ -

ಭೂತಾಭೂತೇಶಭೂತಾ ಭುವಿ ಭವವಿಭವೋದ್ಭವಭಾವಾತ್ಮಭಾವಾ
ಭಾವಾಭಾವಸ್ವಭಾವಾ ಭವಭವಕಭವಾಭಾವಭಾವೈಕಭಾವಾ ।
ಭಾವಾಭಾವಾಗ್ರಶಕ್ತಿಃ ಶಶಿಮುಕುಟತನೋರರ್ಧಕಾಯಾ ಸುಕಾಯಾ
ಕಾಯೇ ಕಾಯೇಶಕಾಯಾ ಭಗವತಿ ನಮತೋ ನೋ ಜಯೇವಸ್ಸಿದ್ಧ್ಯೈ ॥೧॥

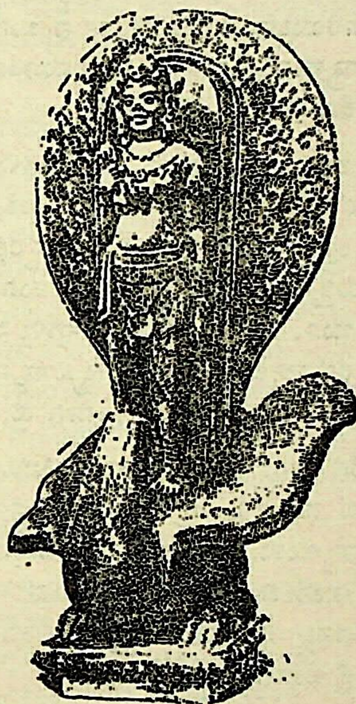
ಸಾರಾಸಾರವಿವೇಚನಸ್ಫುಟಮನಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯೋ ಮನೋನಂದನಃ
ಪಾಪಾಪಾಪಭಯಾಪಿ ಯಃ ಪ್ರಿಯಕರಃ ಕೀರ್ತ್ಯರ್ಜನೈಕೋದ್ಯಮಃ ।
ಲೋಕಾಲೋಕಿಕಲಾ ಕಲಾ ಸತಿ ಸತತಸ್ವಾಂತಂ ಭವದ್ವಾ ವಿನೋ
ಭಾವೋದ್ಭವಸುಭಾವಸದ್ಗುಣಗಣೈರ್ಧರ್ಮಂ ತನೋತ್ಯೇವ ಯಃ ॥೨॥

ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಸನ್ನೂ, ಪದಲಾಲಿತ್ಯವನ್ನೂ, ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಮಹಾರಾಜರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಾಪಂಡಿತರಿದ್ದರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೬೭ ರಲ್ಲಿ ೬ ನೆಯ ಜಯಇಂದ್ರವರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಪರಮೇಶ್ವರಿ ಮತ್ತು ರಯಾ ಎಂಬ ರಾಣಿಯರಿಂದಲೂ, ಭಾಗ್ಯವತಿ, ಸುಪುತ್ರಾ, ಸುದಕ್ಷಿಣಾ, ಎಂಬ ಪುತ್ರಿಯರಿಂದಲೂ ಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಕೌಠಾರೇಶ್ವರೀ ದೇವಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನೆಂದು ೮೦ ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕಜನಮಹಾರಾಜರು ಈ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ನಿರುಪಮವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸೇವಿಸಿರುವ ವಿಷಯವು ೯೭-೯೮-೯೯-೧೦೫-೧೦೯ ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

"ನ್ಹಾ-ಟ್ರಾಂಗ್" ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವು ಕಪ್ಪುಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕುಳಿತಿರುವ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಹತ್ತು ಕೈಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಆ ದೇಶದ ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹಗಳು ನಂದಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತಂತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಮಿ-ಸೋನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಕೈಗಳಿದ್ದು ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. "ಚಿಯನ್-ಡಾಂಗ್" ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಆರು ಕೈಗಳಿದ್ದು, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧಳಾಗಿರುವಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಅನ್ನಾಂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿನಿಯಾದ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹಗಳಿರುವಂತೆ, ಶಿವನ ಪುತ್ರರಾದ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಷಣ್ಮುಖ ಇವರ ವಿಗ್ರಹಗಳೂ ಕೂಡ ಇರುವುವು. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುವು. ಆದರೂ ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. "ಪೋ-ನಗರ" ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಮಂದಿರವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೮೧೭ ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ೨೬ ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಘ್ನೇಶ್ವರಮೂರ್ತಿಗೂ ಎರಡು ಕೈಗಳಿದ್ದು, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತಪಾತ್ರೆಯೂ, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣವು ಇರುವುವು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣವಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುವಂತೆ, ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ

ಮಿ-ಸೋನ್ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಮಯೂರವಾಹನನಾದ
ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಗ್ರಹ
(ನವಿಲಿನ ಮುಖವು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ)

ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣವಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ವೀರಶೈವಮತದ ಹೆಗ್ಗುರುತಾಗಿದೆ. ಯಾರಾದರೂ ಮತಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪರಿಶೋಧಿಸಿದರೆ, ವೀರಶೈವಮತದ ಗುರುತುಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೊರೆಯಬಹುದೆಂದು ಪೂರ್ಣ ನಂಬುಗೆಯಿದೆ. ಅಸ್ತು! 'ಮಿ-ಸೋನ್' ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಿದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡಂತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಅನ್ನಾಂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವಂತೆ, ಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ತಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸರಕಾರದವರು ಶೋಧಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ೪ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರ್ತಿಗಳು ನವಿಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಂತೆಯೂ, ಮಿಕ್ಕ ಎರಡು ಮೂರ್ತಿಗಳು ನೀರಾನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಂತೆಯೂ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಶ್ರೀಷಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಷಯವು ೯-೨೪-೩೬-೩೯ ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅನ್ನಾಂ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವವಿಗ್ರಹಗಳ ಮತ್ತು ಶಿವಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಪಾರ್ವತೀ-ಗಣಪತಿ-ಷಣ್ಮುಖವಿಗ್ರಹಗಳ ವಿಷಯವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆ ದೇಶದ ರಾಜರು ಶಿವನೇ ದೇವತಾಸಾರ್ವಭೌಮನೆಂಬ ನಿರ್ಮಲಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ತಾವು ಬರೆಯಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಅಸಾಧಾರಣಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವೆನು.

ಈಗ್ಗೆ ೧೩೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆ ದೇಶವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಕಾಶಧರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು "ಪ್ರಭಾಸೇಶ್ವರ" ಎಂಬ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಒಂದು ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಶಾಸನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೧೨ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುತ್ರಿದಶಾಧಿಪಾದಿಸುರಾಸುರಬ್ರಹ್ಮನೃಪರ್ಷಿಮಾನ್ಯಃ ।
ತಥಾಪಿ ಭೂತ್ಯೈ ಜಗತಾಮನೃತ್ಯತ್ ಸ್ಮಶಾನಭೂಮಾವತಿಚಿತ್ರಮೇತತ್ ॥

೨೧ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಜಯತಿ ಜಿತಮನೋಜೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣ್ವಾದಿದೇವ
ಪ್ರಣತಪದಯುಗಾಬ್ಜೋ ನಿಷ್ಕಲೋಪ್ಯಷ್ಟಮೂರ್ತಿಃ ।
ತ್ರಿಭುವನಹಿತಹೇತುಃ ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪಹಾರೀ
ಪರಪುರುಷ ಇಹ ಶ್ರೀಶಾನದೇವೋಯಮಾದ್ಯಃ ॥

೩೨ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಮುನಿಸುರನುತಃ ಸ ಶ್ರೀಭಪ್ರೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುರ್ಭಗವಾನ್ ।
ಜಯತಿ ಜಗದ್ಗುರುರಾದ್ಯಸ್ತ್ರಿಪುರವಿಜಯಿಾ ಯೋಗಿಭಿಃ ಸಾಧ್ಯಃ ॥

ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನ ವಿಷಯಕವಾಗಿರುವ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸಾಗರವು ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಉಕ್ಕುವಂತಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣ್ವಾದಿದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾದಕಮಲಗಳುಳ್ಳವನೂ, ತ್ರಿಲೋಕಗುರುವೂ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ, ಆ ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಬಗ್ಗೆ ವೀರಶೈವರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಕ್ತಿಯಿದ್ದಿತೆಂದು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

೪೨ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಯೋ ಭಸ್ಮರಾಶಾಂ ಬಹುಸಂಚಯಾಯಾಂ
ದಿವ್ಯಃ ಸುಖಾಸೀನ ಉರುಪ್ರಭಾವಃ ।
ದೇದೀಪ್ಯತೇ ಸೂರ್ಯ ಇವಾಂಶುಮಾಲಾ-
ಪ್ರದ್ಯೋತಿತಃ ಖೇ ವಿಗತಾಂಬುದೇಯೇ ॥೧॥

ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರವಿಷ್ಣ್ವಾದಯ ಏವ ದೇವಾ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತದಾ ವಿಸ್ಮಯಮಾಗತಾಃ ಸ್ಯುಃ ।
ತತ್ರಾಜ್ವಲಂತಂ ಯಮಖಂಡಿತಾಭಂ
ನಿರ್ಧೂಮಕಂ ವಹ್ನಿಮಿವಾಜ್ಯಯುಕ್ತಂ ॥೨॥

ದೇವೇಂದ್ರಃ ಕಿಲ ಪೂರ್ವತೋಽಸ್ಥಿತ ತದಾ ಯಾಮ್ಯಾಂ ಸರೋಜೋದ್ಭವಃ
ಚಂದ್ರಾರ್ಕಾವಿಹ ಪೃಷ್ಠತಶ್ಚ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣೋ ವಾಮತಃ ।
ಮಧ್ಯಸ್ಥೋಜ್ವಲಿತಾಭರಶ್ಮಿಸಹಿತಶ್ಚೋಂಕಾರಪೂರ್ವೈಃ ಸ್ವಧಾ
ಸ್ವಾಹಾಂತ್ಯೈರ್ನಿಜಮಂತ್ರಕೈಸ್ತುತನತೋ ಯೋಽಸೌ ತದಾದ್ಯೈಸ್ಸುರೈಃ ॥

ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮೇಘಾದಿಗಳಿಂದ ದೂರವಾದ ನಿರ್ಮಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಘನತರವಾದ ಶುಭ್ರಭಸ್ಮರಾಶಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ, ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಬೆಂಕಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದ ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ವಿಷ್ಣು-ಬ್ರಹ್ಮ-ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಯಹೊಂದಿದರೆಂದೂ, ಆಗ್ಗೆ ದೇವೇಂದ್ರನು ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದೂ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದೂ, ವಿಷ್ಣುವು ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದೂ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದೂ, ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳು ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಧಾ-ಸ್ವಾಹಾ ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನುಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಶಿವನನ್ನು ಅತ್ಯಂತಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

೩೯ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಲಿಂಗಾವಸಾನಮತಿಗಾಢತಮಂ ತ್ವಧಸ್ತಾತ್
ಪಾರಾಹರೂಪಮಹತಾ ಹರಿಣಾಪಿ ಜೈತ್ರಂ ।
ವೀರ್ಯೇಣ ಸಾಧಯಿತುಮುತ್ತಮಯೋಗವೇತ್ರಾ
ಶಕ್ತಂ ನ ಯಸ್ಯ ಯದನಿಷ್ಟವರಪ್ರಸಾದಾತ್ ॥

ಲಿಂಗಾವಸಾನಮನಭಿಜ್ಞತಯೋಪರಿಷ್ಟಾದ್
ಮಾನೋಜ್ಝಿತೇನ ಸರಸೀರುಹಯೋನಿನಾದಃ ।
ಸ್ವಧ್ಯಾನವೀರ್ಯರುಚಿರೇಣ ತಥಾಪಿ ವೇತ್ತುಂ
ಶಕ್ತಂ ನ ಯಸ್ಯ ಯದನಿಷ್ಟವರಪ್ರಸಾದಾತ್ ॥

ಯೋ ವಿಜ್ಞಾಯ ಮುರಾರಿಪದ್ಮಜಾವಜ್ಞಾನದೋಷೋದ್ಗತಿ
ಪ್ರಾಲೇಯಗ್ಲಪಿತಾನನಾಂಬುಜನಿಭೌ ಪ್ರೋವಾಚ ವಾಣೀಮಿಮಾಂ ।
ಹೇ ಗೋವಿಂದಸರೋಜಜೌ ಕಿಮಪರಂ ಸಾಧ್ವಾ ಯುವಾಭ್ಯಾಂ ಮನಾಗ್
ಯದ್ಮೂಲಾಗ್ರಬುಭುತ್ಸಯಾ ಮಮ ನತಿಃ ಕೃತ್ವಾ ಮುದಾ ನಾನ್ಯಥಾ ॥

ಇತಿ ಯಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ಲಾಘ್ಯಂ ಶ್ರುತವಂತೌ ಚ ಸಾದರೌ ।
ಮುರಾರಿಪದ್ಮಯೋನೀ ತೌ ನೇಮತುರ್ಯಮನುತ್ತರಂ ॥
ಆಹತುರ್ಗಾಶ್ಚ ಯತ್ಸೂರ್ಯಪ್ರಬೋಧಿತಮುಖಾಂಬುಜಾ ।
ತೌ ಮಹಾನ್ ದೇವದೇವಸ್ತ್ವಂ ಕುರ್ಯಾ ಯದ್ವರಮಾಯಯೋಃ ॥

ಇತಿ ಯೋ ದರ್ಶಯನ್ ಮಧ್ಯಲಿಂಗಾನ್ನಿರ್ಗತಮಾನನಂ ।
ನೇತ್ರತ್ರಯಾಗ್ನಿಚಂದ್ರಾರ್ಕಪ್ರಭಾಭಾಸಿತಮಾಸ್ಥಿತಃ ॥
ತತಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣೇ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಂಸ್ಥಿತೋ ವಾಮತೋ ಹರಿಃ ।
ಇತ್ಯೇಕತ್ವಂ ಇಮೌ ಯೇನ ಲಭೇತೇ ಯದನುಜ್ಞಯಾ ॥

ವಿಷ್ಣು-ಬ್ರಹ್ಮರೀರ್ವರು ನಾನು ಹೆಚ್ಚು, ತಾನು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ಲಿಂಗರೂಪಿಯಾದ ಪರಶಿವನ ಮಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಪಾದಗಳನ್ನು ಯಾರು ನೋಡುವರೋ ಅವರೇ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಸಂಖ್ಯವರ್ಷ ಗಳವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತ ಹೋದರೂ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯ ಪಾದವನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಇದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಂಸರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಸಂಖ್ಯವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತ ಹೋದರೂ ಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿಯ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯ ಮಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಪಾದಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಬಾಡಿದ ಮುಖ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀಶಂಕರನು— ಎಲೈ, ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮರಿರಾ! ನೀವು ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತರಾಗದೆ ಅಸಾಧಾರಣಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿರೆಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಿಂದ ನುಡಿದ ನೆಂದೂ, ಅತ್ಯಾನಂದದಾಯಕವಾದ ಈ ಶಿವವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮರು ಅಸದೃಶ ಭಕ್ತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಬೇಕೆಂಬ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆಂದೂ, ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀ ಶಂಕರನು ಚಂದ್ರ-ಸೂರ್ಯ-ಅಗ್ನಿನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುಖವನ್ನು ಲಿಂಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದನೆಂದೂ, ಆಗ್ಗೆ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವೂ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಶಿವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಮೇರೆಗೆ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಏಕತ್ವವನ್ನು ತಾಳಿದರೆಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದಿಙ್ಮಾತ್ರದಿಂದ ತೋರಿಸಿದ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ಶಿವಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವಿಷಯವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿನೋಡಿದರೆ, ಚಂಪಾ ದೇಶದ ರಾಜರಿಗೆ ಶಿವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಪೂಜ್ಯಬುದ್ಧಿಯು ಸೀಮಾ

ತೀತವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧವಾದ ಮಹಾಶಿವಭಕ್ತಿಯು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ವೀರಶೈವಮತಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ—ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಲ್ಲವೆಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರು ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಈ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯವು ಶಿವಾಗಮಗಳಿಂದಲೂ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಗಗನಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ವಿಷಯವು ಅವರ ಲೀಲಾಬೋಧಕಚರಿತ್ರಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರಂತೆಯೇ ಇವರ ಪರಂಪರಾಗತರಾದ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಸಹ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅನ್ನಾಂ ದೇಶದ 'ಬಾರ್ಲಾ' ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕಲ್ಪವೆಂಬ ರಾಜಮನೆತನದ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿವಾಲಯದ ವಿಷಯವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮನೆತನದವರು ಪರಮಶಿವಭಕ್ತರಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಆ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

೩೫ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಶ್ರೀರುದ್ರಮುಖ್ಯೇಶ್ವರಮುದ್ಭುತಾಂಗಂ ಸ ಧರ್ಮಕಾಂಕ್ಷೀ ಶಿವತತ್ತ್ವಸೇವೀ ।
ತದ್ಭಕ್ತಯೇ ಶ್ರೀ ಜಯಸಿಂಹವರ್ಮಪ್ರಸಾದತಃ ಸ್ಥಾಪಿತವಾನ್ ಧರಿತ್ರ್ಯಾಂ ॥

ಶ್ರೀವೃದ್ಧೇಶ್ವರೇ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹೇನ ಸ್ಥಾಪಿತೇ ಪರಚಕ್ರಭಿನ್ನೇ ಯಂ ಶ್ರೀಶಿವಲಿಂಗೇಶಂ ಯೋ ಮುನಿಶ್ಶಿವಾಚಾರ್ಯನಾಮಧೇಯಃ ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿತವಾನ್ ಇತಿ ॥

ಶೈವಕ್ರಿಯಾವಿತ್ ಸುಕೃತಪ್ರಸಕ್ತೋ ದೇವಾರ್ಚನಜ್ಞಾನಸಮರ್ಥಬುದ್ಧಿಃ ।
ಪಿತ್ರೋರ್ಗುಣಾನ್ ಭಾರತರಾನ್ ಸಚಿತ್ತೇ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಪುಣ್ಯಂ ಸಕರೋತು ಕೀರ್ತ್ಯೈ ।

ಶಾಕೇ ಖದ್ವ್ಯಷ್ಟಭಿರ್ಯುಕ್ತೇ ಪಂಚಾಹೇ ಶುಚ್ಯಪಾಂಡರೇ ।
ಸ್ಥಾಪಿತಃ ಶಿವಲಿಂಗೇಶಃ ಶಿವಾಚಾರ್ಯೇಣ ಧೀಮತಾ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯಪದ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮುತ್ತಜ್ಜನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ 'ಶ್ರೀ ವೃದ್ಧೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯು ವೈರಿಗಳಿಂದ ನಾಶಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಅದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಜಯಸಿಂಹವರ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನ ಆಶ್ರಯದಿಂದ "ಶಿವಲಿಂಗೇಶ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶಾಲಿವಾಹನಶಕ ೬೨೦ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಬ|| ೫ ದಿವಸ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದನೆಂದೂ, ಈ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯು "ಶಿವಾಚಾರ್ಯ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. "ಶಿವಾಚಾರ್ಯ" ಎಂಬ ಪದವು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ವಿಷಯವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿದುದಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅತ್ಯುಜ್ವಲವಾದ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ಪ್ರಸಾರವಾಗಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ 'ಶೈವಕ್ರಿಯಾವಿತ್' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಇವನು ಶಿವಾಗಮೋಕ್ತವಾದ ಸಕಲಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

"ಪೋ-ನಗರ" ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (೬೫ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ) ಭದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನ ಪುತ್ರನಾದ ಇಂದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನ ವಿದ್ವತ್ತೆಯು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಮೀಮಾಂಸಷಟ್ತರ್ಕಜಿನೇಂದ್ರಸೂರ್ಮಿಸ್ಸಕಾಶಿಕಾವ್ಯಾಕರಣೋದಕೌಘಃ ।
ಆಖ್ಯಾನಶೈವೋತ್ತರಕಲ್ಪಮೀನಃ ಪಟಿಷ್ಠ ಏತೇಷ್ವಿತಿ ಸತ್ಕವೀನಾಂ ॥

ಇಂದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನು ಮೀಮಾಂಸಾ, ತರ್ಕ, ಜಿನೇಂದ್ರವ್ಯಾಕರಣ, ಪಾಣಿನೀಯವ್ಯಾಕರಣ, ಆಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಶೈವೋತ್ತರ

ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ. ಶೈವೋತ್ತರತಂತ್ರವೆಂದರೆ ಶಿವಾಗಮಗಳ ಉತ್ತರಭಾಗವು. ಶಿವಾಗಮಗಳ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತ ವಿಷಯವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರು ವುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿ ರುವ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿನೋಡಿದರೆ, ಇಂದ್ರವರ್ಮಮಹಾ ರಾಜನು ಶೈವಾಗಮೋತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತ ವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕವಿಘ್ನೇಶ್ವರಮೂರ್ತಿಗಳ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣವಿರುವುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ, ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣವು ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರು ಆ ಮೂರ್ತಿ ಗಳನ್ನು ಆ ರೀತಿ ಲಿಂಗಧಾರಣಯುತಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ೩೫ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿರುವ "ಶಿವಾಚಾರ್ಯ" ಎಂಬ ಪದದಿಂದಲೂ, ೪೫ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಶೈವಾ ಗಮೋತ್ತರಭಾಗವನ್ನು ತಿಳಿದ ಇಂದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನ ವರ್ಣನೆ ಯಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರಮೂರ್ತಿಗಳ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶಿವಲಿಂಗ ಧಾರಣದಿಂದಲೂ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವೀರಶೈವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಶೈವಸಂಪತ್ತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಅನ್ನಾಂದೇಶವು ಕಾಲಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಈಗ ಪರದೇಶೀಯರ ಕೈಸೇರಿ ನಾಸ್ತಿಕಮಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗೆತಾನೆ ವ್ಯಸನವೆನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಕಾಲಾಯ ತಸ್ಮೈ ನಮಃ!

ಅನ್ನಾಂದೇಶದಂತೆ ಕಾಂಬೋಡಿಯಾದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಶಿವ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ಕಾಂಬೋಡಿಯಾದೇಶ ವಾದರೂ ಫ್ರೆಂಚರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವುದು. ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ "ಕಂಬುಜ"ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶವನ್ನಾಳು ತ್ತಿದ್ದ ರಾಜೇಂದ್ರವರ್ಮಮಹಾರಾಜನೆಂಬವನು ಶಾಲಿವಾಹನಶಕ೮೬೬ರಲ್ಲಿ ಈಗ "ಅಂಕೋರ್‌ತೋಮ್" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ

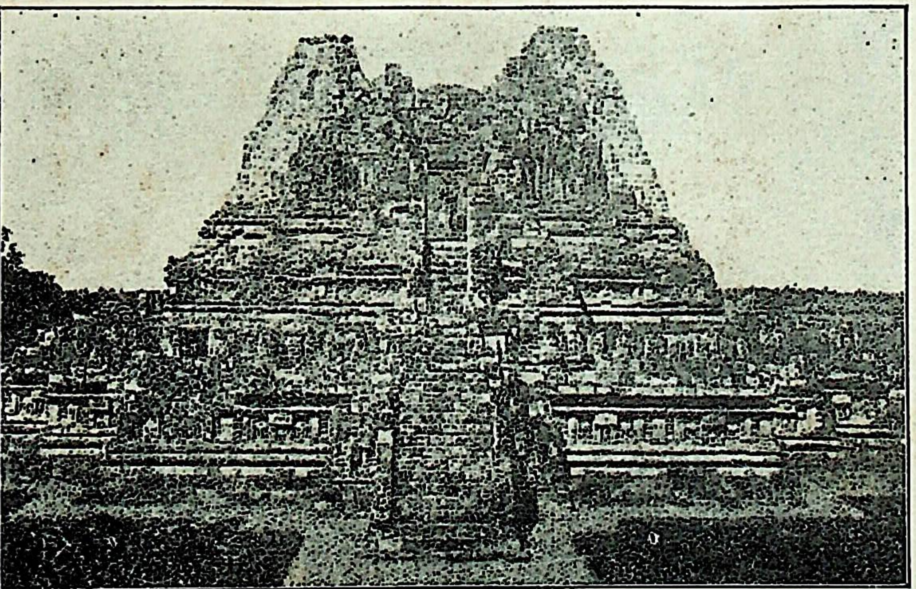
"ಯಶೋಧರಪುರಿ"ಯ ಕೆರೆಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ವಿಷಯವು, ಆ ದೇಶದ "ಸಿಯಾಂರಾಪ್" ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟಿನಲ್ಲಿ "ಬಾತ್‌ಚೂಮ್" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಗೋಪುರದ ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನ್ನಾಂ ಮತ್ತು ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ ದೇಶಗಳನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಾಜರು ಕರ್ಣಾಟಕ ಅಥವಾ ಆಂಧ್ರದೇಶದವರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ—ಆ ಎರಡೂ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಶಕವು ಕರ್ಣಾಟಕ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಉಳಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಆ ದೇಶದ ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಕವನ್ನೇ ತಾವು ಆಳತಕ್ಕ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮಹಾರಾಜರು ನಮ್ಮಾ ದೇಶದವರಾದುದರಿಂದಲೇ ಘನತರವಾದ ಶಿವಭಕ್ತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ, ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಶಿವಭಕ್ತಿಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಸ್ತು!

ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಿಶೇಷರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಅನ್ನಾಂ ದೇಶದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಛಂದೋವ್ಯಾಕರಣಾದಿದೋಷಗಳು ಕಂಡುಬರುವುವು. ನಾನು ಆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದೇನೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಗಮನಿಸಬೇಕೆಂದಾಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ಡಚ್ಚರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವೆನು. ಇತಿಹಾಸಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಜಾವಾ ಮತ್ತು ಸುಮಾತ್ರಾ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಶಿವಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ದ್ವೀಪಗಳು "ಯವದ್ವೀಪ ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣದ್ವೀಪ" ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದುವು. ಈ ದ್ವೀಪಗಳು ಸದ್ಯಃ ಡಚ್ಚರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವುವು. ಈ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಾಶಿವಾಲಯಗಳು ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಹಾಲೆಂಡ್ ದೇಶದ ಲೈಡನ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಪ್ರೊಫೆಸರಾದ ಡಾ॥

ಎನ್. ಜೆ. ಕ್ರೋಮ್ ಎಂಬವರು ವಿಶೇಷ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ, ಜಾವಾದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ದೇವಾಲಯಗಳ ಫೋಟೋಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಆ ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಮಗ್ರವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು HET OUDE JAVA EN SIJN CUNST (ಯವದ್ವೀಪದ ಪ್ರಾಚೀನಶಿಲ್ಪಕಲಾ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಡಚ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದು ಸಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಶಿವಾಲಯಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸು ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಲೋಲಾಡುವಂತಿದೆ. ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಶಿವತತ್ತ್ವೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹಾಶಿವ ಭಕ್ತನೂ, ಅಸಾಧಾರಣಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯೂ, ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತನೂ ಆಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಯ ಉಪದೇಶಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ಅನೇಕಜನ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಶೈವಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಯ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹಗಳು ಜಾವಾ-ಸುಮಾತ್ರಾದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವುವು. ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಯು ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ "ಶಿವಗುರು" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಶೈವಶಿಖಾಮಣಿಯಾದ ಈ ಮಹರ್ಷಿಯ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವುದೇ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಶಿವಗುರುವಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಸದ್ಯಃ ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಆ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶೈವರನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಶಿವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಶಿವಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಡೆದುಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಶೈವಸಂಪತ್ತು ನಿರ್ನಾಮವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಮುಸಲ್ಮಾನರಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮುಸಲ್ಮಾನರೆಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಹಿಂದೂದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರು

ಜಾವಾದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ " ಲಾರಾಜೋಂಗ್ರಾಂಗ್ " ಎಂಬ ಶಿವಾಲಯ

ಗಳನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರಲ್ಲದೆ, ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿ-ನಂದಿ-ಶಿವಗುರು ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಸಾಧಾರಣಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಜಾವಾದ್ವೀಪದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ "ಪ್ರಾಂಬಣಂ" ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ "ಲಾರಾ ಜೋಂಗ್ರಾಂಗ್" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವ ದೇವಾಲಯವಿರುವುದು. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯು ಮನುಷ್ಯಾಕಾರವಾಗಿದ್ದು ಎದ್ದು ನಿಂತಂತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ಮೂರ್ತಿಯು ೧೦ ಅಡಿ (ಫೂಟ್) ಎತ್ತರವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಶಿವಮೂರ್ತಿಯ ಎದುರು ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಂದೀಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಯು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಬಲಭಾಗದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೂರ್ತಿಯೂ, ಎಡಭಾಗದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಶಿವನಮೂರ್ತಿಯು ಸದ್ಯಃ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಡಚ್ ಸರಕಾರದವರು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಅವಯವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚನ್ನಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಗುರುವಿನ ವಿಗ್ರಹವು ನಿಂತುಕೊಂಡಂತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಜಪಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಹಸ್ತವುಳ್ಳುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಯೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಎರಡು ಅಂತಸ್ತುಗಳುಳ್ಳುದಾಗಿದ್ದು, ೨ ನೆಯ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಶಿವ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪ್ರಾಕಾರಗಳಿರುವುವು. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೦೦ ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಾವಾದ್ವೀಪದ 'ಪನತರನ್' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಶಿವಾಲಯವಿರುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ. ಆ ದೇಶದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಾಲಯಗಳು ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಜೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವುವು. ಇದೆಲ್ಲ ಕಾಲಮಹಿಮೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಸ್ತು!

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಅನ್ನಾಂ, ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ, ಜಾವಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಭಿಕರು ಸಂತುಷ್ಟಚಿತ್ತರಾಗಿರ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಶಿವಭಕ್ತಿಮಯದೇಶಗಳು ಸದ್ಯಃ ಪರದೇಶೀ ಯರ ಕೈಸೇರಿ ನಾಸ್ತಿಕಮಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವ್ಯಸನಪಡ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅಸಾಧಾರಣವೈಭವದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು, ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮಿನುಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕಾಲಚಕ್ರಮಹಿಮೆಯು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದುದೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇರಲಿ; ಶ್ರೀ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು, ಇನ್ನುಮುಂದಾದರೂ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತಾಗಲೆಂದು ಆ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಭಜಿಸೋಣ!

ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ನಾನು ಸಂಭಾಷಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೇಳಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಸಾಧಾರಣಧರ್ಮನಿಷ್ಠಾಗರಿಷ್ಠರಾದ ತಮ್ಮಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ದಾರುಕಾಚಾರ್ಯನು ಸುಖಪರಂಪರೆಯನ್ನೀಯಲೆಂದು ಆ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ನನ್ನೀಭಾಷಣವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿ ಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಿವಂಭೂಯಾತ್ ! ಶಿವಂಭೂಯಾತ್ !!

ಭಾಗ—೫

ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ (ತಾ|| ೨-೪-೩೫) ನೆಯ ದಿವಸ ನೆರವೇರಿದ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗನೂರು ಬೃಹನ್ಮಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪಂಡಿತ ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ

ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ

ಪಂಚಾಸ್ಯವದನೋದ್ಭೂತಾನ್ ಪಂಚತತ್ತ್ವಾಧಿನಾಯಕಾನ್ ।
ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮಮಯಾನ್ನೌಮಿ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯಾನ್ ಜಗದ್ಗುರೂನ್ ॥

ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಿಷಯಶ್ರವಣೋತ್ಸುಕರಾದ ಸಭಿಕಮಹಾಶಯರೇ! ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದ ಪರಿಶೋಭಿತಮಾದೀ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು "ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ" ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ತಾವುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮನನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಾಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಿಗಮಾಗಮಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದೀವೀರಶೈವಮತವು ಅನಾದಿಯಾಗಿರುವುದು. ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುರೇಣುಕಾದಿಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಪರಶಿವನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಚತುರ್ಯುಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಿವ್ಯದೇಹಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಶಿವಲಿಂಗಮುಖದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ಈ ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂದು ಶಿವಾಗಮಗಳು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಸಾರುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ಆಚಾರ್ಯರ ಧರ್ಮಪೀಠಗಳು ರಂಭಾಪುರಿ, ಉಜ್ಜಯಿನಿ, ಕೇದಾರ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ಕಾಶಿ ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ಮಹಾಚಾರ್ಯರು ನಿಗಮಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ

ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವ "ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ" ವನ್ನು ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಮಹನೀಯರು ಶಿವಸೂತ್ರ-ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಪೂಜ್ಯ ಪಾದರ ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ವರೂಪವು ಸದ್ಯಃ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವೆಂದರೆ—ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಜೀವನಿಗೂ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಶಿವನಿಗೂ ಸಾಮರಸ್ಯವೆಂದರ್ಥವು. **"ಶಕ್ತಿಶ್ಚ ಶಕ್ತಿಶ್ಚ-ಶಕ್ತೀ-ತಾಭ್ಯಾಂ ವಿಶಿಷ್ಟೌ ಜೀವೇಶೌ-ತಯೋಃ ಅದ್ವೈತಂ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಂ"** ಎಂದು ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಪದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವರು. ಶಕ್ತಿಯು "ಸ್ಥೂಲಚಿದಚಿದಾತ್ಮಕಶಕ್ತಿ-ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದ ಚಿದಾತ್ಮಕಶಕ್ತಿ" ಎಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದು. ಜೀವನು ಸ್ಥೂಲಚಿದಚಿದಾತ್ಮಕಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿರುವನು ; ಶಿವನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದ ಚಿದಾತ್ಮಕಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿರುವನು. ಜೀವನ ಸ್ಥೂಲಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯು ಕಿಂಚಿದ್‌ಜ್ಞತಾರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಸ್ಥೂಲಾಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯು ಕಿಂಚಿತ್ಕರ್ತೃ ತಾರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಶಿವನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯು ಸರ್ವಜ್ಞತಾರೂಪ ವಾಗಿರುವುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯು ಸರ್ವಕರ್ತೃತಾರೂಪವಾಗಿರು ವುದು. ಈ ಉಭಯವಿಧಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಜೀವ ಮತ್ತು ಶಿವ ಇವರ ಅದ್ವೈತವೇ (ಸಾಮರಸ್ಯವೇ) ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವೆನಿಸುವುದು.

ಶಕ್ತಿವಿಚಾರ

ಶಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ವಿಶೇಷ ಣವು. ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇಂತಹ ಅಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧ ವಿಶೇಷಣ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು. ಶಕ್ತಿರೂಪಾಪೃಥಕ್ಸಿದ್ಧವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವ ವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದೇ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ರಹಸ್ಯ ವಾಗಿರುವುದು. ಶಕ್ತಿಯು ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧ ದಿಂದಿದ್ದು ನಿತ್ಯವೆನಿಸಿರುವುದು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಶೃತಿಯು—

ಪರಾಽಸ್ಯ ಶಕ್ತಿರ್ವಿವಿಧೈವ ಶ್ರೂಯತೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀ ಜ್ಞಾನಬಲಕ್ರಿಯಾ ಚ ॥ (೬-೮)

ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದರೆ, ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ-ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತ್ಯಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. "ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀ" ಎಂಬ ಪದವು ಶಕ್ತಿನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇದೇ ಶ್ರುತಿಯು ಬೇರೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ—

ತೇ ಧ್ಯಾನಯೋಗಾನುಗತಾ ಅಪಶ್ಯನ್ ದೇವಾತ್ಮಶಕ್ತಿಂ ಸ್ವಗುಣೈರ್ನಿಗೂಢಾಂ । ಯಃ ಕಾರಣಾನಿ ನಿಖಿಲಾನಿ ತಾನಿ ಕಾಲಾತ್ಮಯುಕ್ತಾನ್ಯಧಿತಿಷ್ಠತ್ಯೇಕಃ ॥ (೧-೩)

ಎಂಬೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶಕ್ತಿಯು ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಹು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಶಕ್ತಿನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿರುವುದು. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಇದೇ ಶ್ರುತಿಯು ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ—

ಯದಾ ತಮಸ್ತನ್ನ ದಿವಾ ನ ರಾತ್ರಿರ್ನಸನ್ನಚಾಸಚ್ಛಿವ ಏವ ಕೇವಲಃ । ತದಕ್ಷರಂ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಚ ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಸೃತಾ ಪುರಾಣೀ ॥ (೪-೧೮)

ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಪುರಾಣೀ—ಅನಾದಿಸಂಸಿದ್ಧವಾದ, ಪ್ರಜ್ಞಾ—ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯು, ಆ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಸೃತಾ—ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತ್ಯಾದ್ಯನಂತರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಸೃತವಾಯಿತು. ಎಂದು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಈ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿವಿಕಾಸವು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದೇ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿರುವ—

ಮಾಯಾಂ ತು ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಯಾನ್ಮಾಯಿನಂ ತು ಮಹೇಶ್ವರಂ ।
ತಸ್ಯಾವಯವಭೂತೈಸ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಸರ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್ ॥ (೪-೧೦)

ಎಂಬ ಮಂತ್ರವೂ ಸಹ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟನೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಮಾಯಾಶಬ್ದಕ್ಕೆ "ಮಂ-ಶಿವಂ ಅಯತಿ–ಸ್ವಭಾವತಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಮಾಯಾ" ಎಂದು ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಾಯೆಯು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಮೂಲಾವಿದ್ಯಾರೂಪಮಾಯೆಯಾಗಿರದೆ, ವಿಮರ್ಶ ಶಕ್ತಿರೂಪಮಾಯೆಯಾಗಿರುವುದು. ಈ ಮಂತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತಾಗಮವು—

ಮಂ ಶಿವಂ ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಸ್ವಭಾವತಃ ।
ಮಾಯೇತಿ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಲೋಕೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಾ ಸನಾತನೀ ॥

ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಯಜುರ್ವೇದತೈತ್ತಿರೀಯಸಂಹಿತೆಯು—

ಆಖುಸ್ತೇ ರುದ್ರ ಪಶುಸ್ತಂ ಜುಷಸ್ವೈಷ ತೇ ರುದ್ರ ಭಾಗಃ ಸಹ ಸ್ವಸ್ರಾಂಬಿಕಯಾ ತಂ ಜುಷಸ್ವ ॥ (೧-೮-೬)

ಎಂಬೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶಕ್ತಿನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ "ಸ್ವಸ್ರಾ ಅಂಬಿಕಯಾ" ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದರೆ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು.

ನಮಃ ಸೋಮಾಯ ಚ ರುದ್ರಾಯ ಚ ।

(ಯಜುಃ. ತೈ. ಸಂಹಿತಾ. ೪-೫-೮)

ಎಂಬ ಶ್ರೀರುದ್ರಮಂತ್ರವೂ ಸಹ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಉಮಾರೂಪ ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿರುವನೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೈವಲ್ಯಶ್ರುತಿಯು—

ತಮಾದಿಮಧ್ಯಾಂತವಿಹೀನಮೇಕಂ ವಿಭುಂ ಚಿದಾನಂದಮರೂಪಮದ್ಭುತಂ । ಉಮಾಸಹಾಯಂ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಪ್ರಭುಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ ನೀಲಕಂಠಂ ಪ್ರಶಾಂತಂ ॥ ಧ್ಯಾತ್ವಾ

ಮುನಿರ್ಗಚ್ಛತಿ ಭೂತಯೋನಿಂ ಸಮಸ್ತಸಾಕ್ಷಿಂ ತಮಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್ ॥ (೧-೭)

ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳು ಶಕ್ತಿಗೆ ನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನೂ, ಶಿವಸಮವೇತತ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವುವು.

ತದೀಯಾ ಪರಮಾ ಶಕ್ತಿಃ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಲಕ್ಷಣಾ ।
ಸಮಸ್ತ ಲೋಕನಿರ್ಮಾಣಸಮವಾಯಸ್ವರೂಪಿಣೀ ॥
ತದಿಚ್ಛಯಾಭವತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ತತ್ಸ್ವರೂಪಾನುಕಾರಿಣೀ ॥೧೨॥
(ಪರಿಚ್ಛೇದ ೨)

ವಿಮರ್ಶಾಖ್ಯಾ ಪರಾಶಕ್ತಿರ್ವಿಶ್ವವೈಚಿತ್ರ್ಯಕಾರಿಣೀ ।
ಯಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮ ತದಿದಂ ವಿಶ್ವಭಾಜನಂ ॥೩೧॥

ಯಥಾ ಚಂದ್ರೇ ಸ್ಥಿರಾ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ವಿಶ್ವವಸ್ತುಪ್ರಕಾಶಿನೀ ।
ತಥಾ ಶಕ್ತಿರ್ವಿಮರ್ಶಾಖ್ಯಾ ಪ್ರಕಾಶೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿರಾ ॥೩೨॥

ಅಂತಃಕರಣರೂಪೇಣ ಜಗದಂಕುರರೂಪತಃ ।
ಯಸ್ಮಿನ್ ವಿಭಾತಿ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ॥೩೬॥
(ಪರಿಚ್ಛೇದ ೨೦)

ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪವಾದ ಪರಶಿವಶಕ್ತಿಯು ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರಶಿವನಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧದಿಂದಿದ್ದು, ಅವನ ಇಚ್ಛೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗುವುದೆಂದೂ, ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿಮರ್ಶನಾಮಕವಾದ ಪರಾಶಕ್ತಿಯು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವುದೋ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮವೇ "ವಿಶ್ವಭಾಜನ"ವೆನಿಸುವುದೆಂದೂ, ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ಸಕಲಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯು ಮೂಲಾಹಂಕಾರರೂಪದಿಂದಲೂ

ಸೂಕ್ಷ್ಮಜಗದ್ರೂಪದಿಂದಲೂ ಯಾವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ, ಅವನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನೆಂದೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪವು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಕಾಲಿದಾಸಮಹಾಕವಿಯು ತನ್ನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಘುವಂಶಕಾವ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ—

ವಾಗರ್ಥಾವಿವ ಸಂಪೃಕ್ತೌ ವಾಗರ್ಥಪ್ರತಿಪತ್ತಯೇ ।
ಜಗತಃ ಪಿತರೌ ವಂದೇ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರೌ ॥೧॥

ಎಂದು ಮಂಗಲವನ್ನಾಚರಿಸಿ, ಈ ಮಂಗಲಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರು ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳಂತೆ ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧದಿಂದಿರುವರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರೆಂದರೆ ಶಕ್ತಿ-ಶಿವರೆಂದರ್ಥವು. ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರ್ಥವು ಹೇಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಬ್ದವು ಹೇಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಕ್ತಿಯೂ, ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಿವನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮಹಾಕವಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವುದು.

ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗೂ ಶಕ್ತಿಗೂ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಪೃಥಕ್ಕರಿಸಲು ಬಾರದಿದ್ದು ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವೇ ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧವೆನಿಸುವುದು. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಭೆಯೂ, ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಕೆಯೂ, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದಾಹವೂ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೌಭಾಗ್ಯವೂ, ಕುಸುಮದಲ್ಲಿ ಗಂಧವೂ, ಸಕ್ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಸವಿಯೂ, ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧದಿಂದಿರುವಂತೆ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯು ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧದಿಂದಿರುವುದು. ಇದೇ ವಿಷಯವು ಮೃತ್ಯುಂಜಯಭಟ್ಟಾರಕದಲ್ಲಿ—

ಸಾ ಮಮೇಚ್ಛಾ ಪರಾಶಕ್ತಿರವಿಯುಕ್ತಾ ಸ್ವಭಾವಜಾ ।
ವಹ್ನೇರೂಷ್ಮೇವ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ರಶ್ಮಿರೂಪಾ ರವೇರಿವ ॥
ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತೋ ವಾಪಿ ಸಾ ಶಕ್ತಿಃ ಕಾರಣಾತ್ಮಿಕಾ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಮತ್ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಭೇದಾಭೇದಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

ಏಷಾ ಶಕ್ತಿಃ ಶಿವಾ ಹ್ಯೇತಚ್ಛಕ್ತಿಮಾನುಚ್ಯತೇ ಶಿವಃ ।
ಶಕ್ತಿಶಕ್ತಿಮತೋರ್ಭೇದಂ ವದಂತಿ ಪರಮಾರ್ಥತಃ ॥
ಅಭೇಧಂ ಚಾನುಪಶ್ಯಂತಿ ಯೋಗಿನಸ್ತತ್ತ್ವಚಿಂತಕಾಃ ॥

ಎಂಬ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣವಾಕ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶಿವಶಕ್ತಿಯರಿಗೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಭೇದಾಭೇದಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುವು.

ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವು ನಿರ್ವಿಶೇಷವಾಗಿರದೆ ಸವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುದು. ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದರಿಂದ ಸವಿಶೇಷವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮವು ಸವಿಶೇಷವಾದುದರಿಂದಲೇ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿರುವುದು. ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಬ್ರಹ್ಮದಿಂದುತ್ಪನ್ನವಾದೀ ಜಗತ್ತೂ ಕೂಡಾ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು. ನಾವು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದ್ದಾದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ವಿಧವಾದ ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲಿ ಧಾರಣಶಕ್ತಿಯೂ, ಜಲದಲ್ಲಿ ಆಪ್ಯಾಯನಶಕ್ತಿಯೂ, ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜ್ವಲನಶಕ್ತಿಯೂ, ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದನಶಕ್ತಿಯೂ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪನಶಕ್ತಿಯೂ, ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯೂ ಇರುವುವಷ್ಟೆ! ಅಲ್ಲದೆ ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಲಾಕರ್ಷಣಾದಿಶಕ್ತಿಗಳೂ, ಅಗ್ನ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾಹಾದಿಶಕ್ತಿಗಳೂ, ವನಸ್ಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಾರೋಗಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಪಾದರಸದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರವನ್ನು ಸುವರ್ಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೂ, ವಜ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಮಣಿಮಂತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಬಾಧೆಯನ್ನೂ, ಭೂತಪ್ರೇತ ಪಿಶಾಚಾದಿಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಬಾಧೆಯನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ, ರೇಡಿಯೋ (ಧ್ವನ್ಯಾಕರ್ಷಕಯಂತ್ರ) ದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧ ಯಂತ್ರಚಾಲನಶಕ್ತಿಯೂ, ಸೂಜಿಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸೂಜಿಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಇರುವೆಗಳಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷಮೂಲಾ

ಘ್ರಾಣನದಿಂದ ವೃಕ್ಷಾಗ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಫಲವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಶಿಂಗಳಿಕಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಒಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ವಾಸದ್ವಾರಾ ಸರ್ಪಾಕರ್ಷಣಶಕ್ತಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟ್ಯಂತರ್ಗತ ಸಕಲಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ವಿಧವಾದ ಶಕ್ತಿಯು ಇರುವುದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಷ್ಟೆ! ಇದರಿಂದ ಸಕಲಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಇಂಥ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮವು ಅರ್ಥಾತ್ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದೆಂದೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅನುಭವದಿಂದ ವೇದ್ಯ ವಾಗುವುದು.

ಸತ್-ಚಿತ್-ಆನಂದರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವು "ಅಸ್ಮಿ-ಪ್ರಕಾಶೇ-ನಂದಾಮಿ" ಅಂದರೆ 'ನಾನು ಇದ್ದೇನೆ-ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತೇನೆ-ಆನಂದಿಸು ತ್ತೇನೆ' ಎಂಬ ಅನುಭವದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದಷ್ಟೆ! ಈ ಅನುಭವವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯು. ಈ ಅನುಭವವು ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿರ ದಿದ್ದರೆ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶರೂಪವಾದ ಸ್ಫಟಿಕಶಿಲೆಯಂತೆ ಜಡವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬರುವುದು. ಸೌಂದರ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಅಂಧನಿಗೆ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅವನ ಸೌಂದರ್ಯವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವಂತೆ, ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪಗಳು ವ್ಯರ್ಥಗಳಾಗುವವುವಷ್ಟೆ! ಆದುದರಿಂದ ಪರ ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪಾನುಭವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗು ವುದು. ಇದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠವಾದ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದಚಿದಾತ್ಮಕಶಕ್ತಿ ಯೆನಿಸುವುದು. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದಚಿದಾತ್ಮಕಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು "ಅಥಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ" "ಚೈತನ್ಯಮಾತ್ಮಾ" ಇತ್ಯಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ-ಶಿವಸೂತ್ರಮಯವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿರುವುದು.

ಗುಣತ್ರಯಾತ್ಮಿಕಾ ಶಕ್ತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಾ ಸನಾತನೀ ॥೩೬॥

(ಪರಿಚ್ಛೇದ ೫)

ಎಂದು ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವಂತೆ, ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠವೂ ಸನಾತನವೂ ಆಗಿರುವುದು. ಈ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಯೂರಾಂಡರಸನ್ಯಾಯದಂತೆ (ನವಿಲಿನ ತತ್ತಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ನವಿಲಿನ ಪಾದ-ರೆಕ್ಕೆ-ನಾನಾವಿಧಬಣ್ಣಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುವಂತೆ) ಸಕಲ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತು ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು. ಚರಾಚರವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಆ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವವಿಭಾಗಪರಾಮರ್ಶದಶೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣ-ರಜೋಗುಣ-ತಮೋಗುಣರೂಪವುಳ್ಳದಾಗುವುದು. ಆ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಕರ್ತೃತ್ವವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಜ್ಞಾನಾಂಶದಿಂದ ಸತ್ತ್ವಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ಉತ್ತಮಜ್ಞಾತೃತ್ವ ವಿನಿರ್ಮುಕ್ತ ಕ್ರಿಯಾಂಶದಿಂದ ಕಿಂಚಿತ್ಸತ್ತ್ವತಮೋಗುಣಮಿಶ್ರವಾದ ರಜೋಗುಣ ಶಕ್ತಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಐಕ್ಯವಿದ್ದರೂ ಸೃಷ್ಟಿದಶೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ "ಜ್ಞಾನಂ ಕ್ರಿಯಾ ನ ಭವತಿ ಕ್ರಿಯಾ ಜ್ಞಾನಂ ನ ಭವತಿ" ಜ್ಞಾನವು ಕ್ರಿಯೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಕ್ರಿಯೆಯು ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭೇದಬುದ್ಧಿರೂಪವಾದ ತಮೋಗುಣಶಕ್ತಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು.

ಈ ತಮೋಗುಣಶಕ್ತಿಯೇ ಜಡವಾದ ಮಾಯೆಯೆನಿಸುವುದು. ಸೂರ್ಯಕಿರಣವು ಸೂರ್ಯಕಾಂತಶಿಲೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಪ್ರತಿಸ್ಫುರಣ (ಎದುರು) ಗತಿಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಕಣರೂಪವಾಗಿ ಅರಳೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ಅಗ್ನ್ಯಾಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸುವಂತೆ, ಶಿವನ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯು ಜಡಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಸ್ಫುರಣಗತಿಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಸುಖದುಃಖಮೋಹಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯೆನಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರು 'ಚಿತ್ತ'ವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ಚಿತ್ತಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಶಿವಪ್ರಕಾಶರೂಪಶಿವಾಂಶವೇ ಜೀವನೆನಿಸುವನು.

ಜೀವಾತ್ಮವಿಚಾರ

ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯಾಸಂಬಂಧಾತ್ತದಂಶೋ ಜೀವನಾಮಕಃ ||೩೪||

(ಸಿ.ಶಿ. ಪರಿಚ್ಛೇದ ೫)

ಎಂದು ರೇಣುಕಭಗವತ್ಪಾದರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವಂತೆ, ಜೀವನು ಶಿವಾಂಶರೂಪನಾಗಿರುವನು. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವು "**ಅಂಶೋ ನಾನಾವ್ಯಪದೇಶಾತ್**" ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಮುಂಡಕಶ್ರುತಿಯು—

ಯಥಾ ಸುದೀಪ್ತಾತ್ ಪಾವಕಾತ್ ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ ಪ್ರಭವಂತೇ ಸರೂಪಾಃ । ತಥಾಽಕ್ಷರಾದ್ವಿವಿಧಾಃ ಸೋಮ್ಯ ಭಾವಾಃ ಪ್ರಜಾಯಂತೇ ತತ್ರ ಚೈವಾಪಿಯಂತಿ || (೨-೧-೧)

ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಅಗ್ನ್ಯಂಶರೂಪಗಳಾದ ಅನಂತಾನಂತಾಗ್ನಿಕಣಗಳು ಹೇಗೆ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವುವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ತದಂಶಭೂತರಾದ ಅನಂತಾನಂತಜೀವರು ಆವಿರ್ಭವಿಸುವರೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂದೂ ಸಾರುತ್ತಿರುವುದು.

ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಿವಜೀವರಿಗೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಭೇದಾಭೇದವು ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರುವುದು.

ಅಗ್ನಿಯಿಂದಾವಿರ್ಭವಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಕಣಗಳಿಗೂ ಅಗ್ನಿಗೂ ಅತ್ಯಂತಭೇದವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಂತಾಭೇದವನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರುವಂತೆ, ಶಿವನಿಂದಾವಿರ್ಭವಿಸಿ ಶಿವಾಂಶರೆನಿಸಿದ ಜೀವರಿಗೂ ಶಿವನಿಗೂ ಅತ್ಯಂತಭೇದವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಂತಾಭೇದವನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭೇದಾಭೇದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಅಂಶಾಂಶಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಾಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಅಗ್ನಿಯಿಂದಾಗುವ ಪಾಕಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅಗ್ನ್ಯಂಶಗಳಾದ ಕಿಡಿಗಳಿಂದಲೂ ಆಗಬೇಕಾದೀತು! ಅತ್ಯಂತಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅಗ್ನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಜಲಾದಿ

ಗಳಿಂದ ದಾಹಕಾರ್ಯವಾಗದಿರುವಂತೆ, ಅಗ್ನಿಯ ಕಿಡಿಗಳಿಂದಲೂ ದಾಹ ಕಾರ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗಬೇಕಾದೀತು! ಅಗ್ನಿಯ ಕಿಡಿಗಳು ಅರಳೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದಾಹಕಾರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಷ್ಟೆ! ಇದರಂತೆಯೇ ಶಿವನಿಗೂ ಶಿವಾಂಶರೂಪರಾದ ಜೀವರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತಾಭೇದ ವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಶಿವನಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ-ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವಾದಿಗಳು ಜೀವರಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬೇಕಾದೀತು! ಅತ್ಯಂತಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಶಿವನಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾದ ಘಟಪಟಾದಿಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನರೂಪಕಾರ್ಯವಾಗದಿರುವಂತೆ ಜೀವರಿಂದಲೂ ಆಗಬಾರದಾದೀತು! ಜೀವರಿಗೆ ಘಟಪಟಾದಿವಸ್ತುಗಳ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ! ಆದುದರಿಂದ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರು ಶಿವನಿಗೂ ಜೀವನಿಗೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದ ಭೇದಾಭೇದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿರು ವರು. ಇದರಿಂದಲೇ ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ದ್ವೈತಾದ್ವೈತಮತವೆಂತಲೂ ನಾಮಾಂತರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ "**ದ್ವಾ ಸುಪರ್ಣಾ ಸಯುಜಾ ಸಖಾಯಾ ಸಮಾನಂ ವೃಕ್ಷಂ ಪರಿಷಸ್ವಜಾತೇ**" ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಗಳು ದ್ವೈತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರುವುವು. "**ತತ್ತ್ವಮಸಿ**" "**ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ**" "**ನೇಹ ನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ**" ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರುವುವು. ಈ ಉಭಯವಿಧವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ ಸುಗಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು ವೈದಿಕಮತಾನುಯಾಯಿಗಳ ಮುಖ್ಯಕರ್ತವ್ಯವಾ ಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಇದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವೀರಶೈವಮತಾಚಾರ್ಯರು ಅನುಸರಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸರ್ವಶ್ರುತಿಸಮ್ಮತ ವಾಗಿರುವುದು.

ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ವೀರಶೈವಮತಭಾಷ್ಯಕಾರರಾದ ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಕರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ—

ದ್ವೈತಾದ್ವೈತಮತೇ ಶುದ್ಧೇ ವಿಶೇಷಾದ್ವೈತಸಂಜ್ಞಕೇ ।
ವೀರಶೈವೈಕಸಿದ್ಧಾಂತೇ ಸರ್ವಶ್ರುತಿಸಮನ್ವಯಃ ॥

ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ವೀರಶೈವಮತವು ಭೇದಾ ಭೇದಾತ್ಮಕವಾದುದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಅಸ್ತು!

ಪರಶಿವನಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧದಿಂದಿರುವ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯು ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಶುದ್ಧಚಿದ್ರೂಪನಾದ ಪರಶಿವನಲ್ಲಿ ಭೋಕ್ತೃ-ಭೋಜ್ಯ-ಪ್ರೇರಕರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಕಿಂಚಿತ್ಸತ್ತ್ವರಜೋಗುಣರೂಪವಾದ ಜೀವಚೈತನ್ಯವು "ಭೋಕ್ತೃ" ವೆನಿಸುವುದು. ಅತ್ಯಂತತಾಮಸೋಪಾಧಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಚೈತನ್ಯವು ರಸಾದಿ ರೂಪವಾದ "ಭೋಜ್ಯ" ವೆನಿಸುವುದು. ಪರತತ್ತ್ವರೂಪಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವ ಗುಣೋಪಾಧಿವಿಶಿಷ್ಟಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯವುಳ್ಳ ಮಹೇಶ್ವರನು "ಪ್ರೇರಕ" ನೆನಿಸುವನು. ಮಾಯೋಪಾಧಿಯು ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಅಶುದ್ಧವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದು. ಶುದ್ಧೋಪಾಧಿರೂಪಪರಾಮಾಯೆಯು ಶಿವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಆದರೂ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಮೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ "ಊರ್ಧ್ವಮಾಯೆ" ಯೆನಿಸುವುದು. ಅಶುದ್ಧೋಪಾಧಿರೂಪವಾದ ಅವಿದ್ಯೆಯು ಜೀವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಅವನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವುದು. ಇದೇ "ಅಧೋಮಾಯೆ" (ಪ್ರಕೃತಿ) ಯೆನಿಸುವುದು. ಅವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿಭೇದದಿಂದ ಜೀವನು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರನಾಗುವನು. ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ ಜೀವನು "ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ" ಎಂಬ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುವನು. ಶಿವಾಂಶಭೂತನಾದ ಜೀವನು ಕಿಂಚಿಜ್ಞನೂ, ಕಿಂಚಿತ್ಕರ್ತೃವೂ, ಕಿಂಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಸಮನ್ವಿತನೂ, ಅನಾದಿಕರ್ಮರೂಪಾವಿದ್ಯಾಮೋಹಿತನೂ, ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯಜ್ಞಾನವರ್ಜಿತನೂ, ಘೋರಾಪಾರನಿಸ್ಸಾರಸಂಸಾರತಾಪತ್ರಯಾನಲದಂದಹ್ಯಮಾನನೂ, ಜನನಮರಣಾನ್ವಿತನೂ, ಬದ್ಧನೂ ಆಗಿರುವನು.

ವಾಲಾಗ್ರಶತಭಾಗಸ್ಯ ಶತಧಾ ಕಲ್ಪಿತಸ್ಯ ಚ ।
ಭಾಗೋ ಜೀವಃ ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸ ಚಾನಂತ್ಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ ॥

(ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ೫-೯)

ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಕೂದಲಿನ ಅಗ್ರಭಾಗದ ಸಾವಿರದಲ್ಲೊಂದುಭಾಗದಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾಗಿದ್ದು, ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದೀಪದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವನು. ದೀಪವು ಮನೆಯ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತನ್ನಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ

ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಂತೆ, ಜೀವಾತ್ಮನು ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಶರೀರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಸರ್ವಾವಯವವರ್ತಿ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವನಾಗುವನು. ಅಣುರೂಪನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನು ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಣವಾದಿಮಲತ್ರಯಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನಕರ್ಮಪಾಶಬದ್ಧನಾಗಿರುವನು. ಜೀವಾತ್ಮನು ಸ್ವಭಾವತಃ ಶರೀರರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ, ಮಾಯಾಮಯಶರೀರದಲ್ಲಿರುವವನಾಗಿ ಜನನಮರಣರೂಪಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರನೇಮಿಕ್ರಮದಿಂದ ಸದಾ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವನು. ಸ್ಫಟಿಕಮಣಿಗೆ ಜಪಾಕುಸುಮದ (ಕೆಂಪುದಾಸವಾಳದ ಹೂವಿನ) ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಅಹಂಕಾರಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ದೇಹಾತ್ಮಾಭಿಮಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಶರೀರರಹಿತನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ದೇಹಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಅಜ್ಞಾನಕರ್ಮಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನಾಶರೀರಗಳುಳ್ಳವನಾಗುವನು. ಆತ್ಮನು ದೇವನಲ್ಲ; ಗಂಧರ್ವನಲ್ಲ; ಯಕ್ಷನಲ್ಲ; ರಾಕ್ಷಸನಲ್ಲ; ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ; ಪಶುಪಕ್ಷ್ಯಾದಿರೂಪತಿರ್ಯಕ್ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆಯಾ ಶರೀರಸಂಬಂಧದಿಂದ ಆಯಾ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವನು. ಜೀವನು ದೇವ-ಮನುಷ್ಯ-ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ-ಜಲಚರ-ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಜೀವರಾಶಿಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಆಯಾ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅವನ ಕರ್ಮವೇ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಕರ್ಮಯಂತ್ರನಿಯಂತ್ರಿತವಾದ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಜೀವನಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಹಿತಮಾರ್ಗವನ್ನುಪದೇಶಿಸುವವನೂ, ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವವನೂ ಆಗಿರುವನು. ಜೀವನು ತನ್ನ ಕರ್ಮ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಅನಾದಿಮಲವಾಸನೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶಿವಪ್ರಸಾದ ದಿಂದ ಶಿವಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ತತ್ತ್ವವಿಚಾರ

“ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ” “ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ”
“ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ” “ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ”

ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅದ್ವಿತೀಯವೂ, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪವೂ, ಸತ್ಯವೂ, ನಿತ್ಯವೂ, ಸಕಲಚರಾಚರಪ್ರಪಂಚಸ್ವರೂಪವೂ, ಆದ್ಯಂತರಹಿತವೂ, ಉಪಮಾತೀತವೂ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಸಮನ್ವಿತವೂ ಆದ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಭಾವಸಂಬಂಧದಿಂದಿರುವ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯ ಸ್ಫುರಣವೇ “ಶಿವ-ಶಕ್ತಿ-ಸದಾಶಿವ-ಈಶ್ವರ-ಶುದ್ಧವಿದ್ಯಾ-ಮಾಯಾ-ಕಲಾ-ವಿದ್ಯಾ-ರಾಗ-ಕಾಲ-ನಿಯತಿ-ಪುರುಷ-ಪ್ರಕೃತಿ-ಬುದ್ಧಿ-ಅಹಂಕಾರ-ಮನಸ್ಸು-ಶ್ರೋತ್ರ-ತ್ವಕ್-ನೇತ್ರ-ಜಿಹ್ವಾ-ಘ್ರಾಣ-ವಾಕ್-ಪಾಣಿ-ಪಾದ-ಪಾಯು-ಉಪಸ್ಥ–ಶಬ್ದ–ಸ್ಪರ್ಶ–ರೂಪ–ರಸ–ಗಂಧ ಆಕಾಶ–ವಾಯು–ಅಗ್ನಿ–ಜಲ-ಪೃಥಿವಿ”ಗಳೆಂಬ ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ತ್ವಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.

ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು “ಬಹು ಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಜಾಯೇಯ” (೬–೨–೩) ಎಂಬ ಛಾಂದೋಗ್ಯಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಗುನ್ಮುಖವಾಗಲು, ತನ್ನಿಷ್ಠವಾದ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯೇ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.

ಅನಾದಿನಿಧನಾಚ್ಛಾಂತಾಚ್ಛಿವಾತ್ ಪರಮಕಾರಣಾತ್ ।
ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿರ್ವಿನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಾ ತತೋ ಜ್ಞಾನಂ ತತಃ ಕ್ರಿಯಾ ॥
ತತ್ರೋತ್ಪನ್ನಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಭುವನಾನಿ ಚತುರ್ದಶ ॥

ಎಂಬ ಶಿವಾಗಮಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿನಾಶರಹಿತವೂ, ಪರಮಕಾರಣವೂ, ಶಾಂತವೂ ಆದ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಮೊದಲು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯೂ, ಅದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯೂ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯೂ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವುವು. ಆ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಗೆ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯು ಅಂತರಂಗವಾಗಿಯೂ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿಯೂ ಇರುವುವು. ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ‘ನಾನು ಸರ್ವಜ್ಞನು’ ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, “ಶಿವತತ್ತ್ವ”ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಜೇಡರಹುಳವು ಜಾಲಕ್ಕೆ

ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣವಾಗುವಂತೆ, ಈ ಶಿವತತ್ತ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವೇ ಜ್ಞಾನವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾಕಾರದಿಂದ ಭಾವಿಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣವಾಗುವುದು.

ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು 'ನಾನು ಸರ್ವಕರ್ತೃವು' ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, "ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವ"ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಜೇಡರಹುಳವು ಜಾಲೋತ್ಪತ್ತಿಯೋಗ್ಯಶರೀರವಿಶೇಷವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾಕಾರದಿಂದ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾಗುವಂತೆ, ಈ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವೇ ಕ್ರಿಯಾವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾಕಾರದಿಂದ ಭಾವಿಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವೂ ಆಗುವುದು.

ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವೊಂದೇ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅಭಿನ್ನನಿಮಿತ್ತೋಪಾದಾನ ಕಾರಣವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂಡಕಶ್ರುತಿಯು—"ಯಥೋರ್ಣ ನಾಭಿಃ ಸೃಜತೇ ಗೃಹ್ಣತೇ ಚ" (೧-೧-೭) ಎಂಬೀ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತಿ ಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಈ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಗೆ ಅಂತರಂಗವಾದ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಜಲಾಧಿವಾಸದಿಂದ ಅಂಕುರೋನ್ಮುಖವಾದ ಕಡಲೆಯಂತೆ ಉಬ್ಬಿ, ಅಂಕುರಾಯಮಾಣವಾದ ಭಾವಿಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕುರಿತು 'ಅಹ ಮಿದಂ'—'ನಾನು ಈ ಪ್ರಪಂಚವು' ಎಂದು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಪಡೆ ಯಲು, "ಸದಾಶಿವತತ್ತ್ವ"ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಈ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಗೆ ಬಹಿರಂಗವಾದ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಸುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಸುಬೀಜದಂತೆ ಅಂಕುರಿಸಿ, ಅಂಕುರಿತ ವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕುರಿತು-'ಅಹಮಿದಂ'-'ನಾನು ಈ ಪ್ರಪಂಚವು' ಎಂದು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, "ಈಶ್ವರತತ್ತ್ವ"ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳು ವುದು.

ಈ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವು, ಸಾಗರತರಂಗನ್ಯಾಯದಂತೆ (ಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ತೆರೆಗಳಿಗೂ ಅಭೇದವಿರುವಂತೆ) 'ಅಹಮಿದಂ'— 'ನಾನು' ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೂ 'ಇದು' ಎಂಬ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಅಭೇದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, "ಶುದ್ಧವಿದ್ಯಾತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಶುದ್ಧವಿದ್ಯಾತತ್ತ್ವರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವೀ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವು ಮಯೂರಾಂಡರಸನ್ಯಾಯದಂತೆ (ನವಿಲಿನ ತತ್ತಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಪಾದ-ಪಕ್ಷ-ವರ್ಣವೈಚಿತ್ರ್ಯಾದಿಗಳು ವಿಭಾಗರೂಪವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದಿರುವಂತೆ) ತನ್ನಲ್ಲಡಕವಾಗಿರುವ ಭಾವಿಪ್ರಪಂಚನಿರ್ಮಾಣಕಾರಣೀಭೂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಭಾವರೂಪಭೇದಬುದ್ಧಿಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದ "ಮಾಯಾತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಕಲಾ-ವಿದ್ಯಾ-ರಾಗ-ಕಾಲ-ನಿಯತಿಗಳೆಂಬ ಪಂಚತತ್ತ್ವಗಳು ಪುರುಷನಿಗೆ ಕಂಚುಕರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮೊದಲು ಕಂಚುಕಿಯಾದ ಪುರುಷತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಕಲಾದಿಪಂಚತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದಾಗುವುದು.

ಕಾಷ್ಠಯೋಗದಿಂದ ಅಗ್ನಿಕಣಗಳು ಆವಿರ್ಭವಿಸುವಂತೆ, ಪರಶಿವನ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಯೋಗದಿಂದ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವ ಶಿವಾಂಶವೇ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, "ಪುರುಷತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಪುರುಷತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಮಾಯಾಮಲಸಂಬಂಧವುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅನಾತ್ಮತ್ವಜ್ಞಾನವೂ, ಅನಾತ್ಮವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮತ್ವಜ್ಞಾನವೂ, 'ನಾನು ಸುಖಿಯು—ನಾನು ದುಃಖಿಯು' ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುವು. ಪುರುಷನು ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಆಣವಾದಿಮಲಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗುವುದರಿಂದ ಸಂಸಾರಿಯೆನಿಸುವನು.

ಪುರುಷನು ಮಾಯಾಮಲಾವೃತನಾಗಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವ-ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ-ಪೂರ್ಣತ್ವ-ನಿತ್ಯತ್ವ-ವ್ಯಾಪಕತ್ವರೂಪಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಕಿಂಚಿತ್ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗುವನು. ಪುರುಷನ ಈ ಕಿಂಚಿತ್ಕರ್ತೃತ್ವರೂಪಶಕ್ತಿಯೇ, "ಕಲಾತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕಿಂಚಿಜ್ಜ್ಞತ್ವರೂಪಶಕ್ತಿಯೇ "ವಿದ್ಯಾತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಪೂರ್ಣತ್ವರೂಪಶಕ್ತಿಯೇ, ಸ್ರಕ್ಚಂದನವನಿತಾದಿವಿಷಯಕಪ್ರೀತಿರೂಪವಾದ "ರಾಗತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅನಿತ್ಯತ್ವರೂಪಶಕ್ತಿಯೇ, ಭೂತಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಕಾಲಗಳ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣವಾದ "ಕಾಲತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅವ್ಯಾಪಕತ್ವರೂಪಶಕ್ತಿಯೇ,

ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯವೇ ಹುಟ್ಟುವುದು ; ಮತ್ತೊಂದು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣವಾದ " ನಿಯತಿತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಕಾರ್ಯೌನ್ಮುಖ್ಯಗರ್ಭಿತವಾದ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯು, ಸ್ವಗತವಾದ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ 'ಜ್ಞಾನಂ ಕ್ರಿಯಾ ನ ಭವತಿ ಕ್ರಿಯಾ ಜ್ಞಾನಂ ನ ಭವತಿ' ಎಂಬ ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಭಾವರೂಪಭೇದ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಮಾಯಾತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸ್ಫುರಿಸಲು " ಪ್ರಕೃತಿ ತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಪ್ರಕೃತಿತತ್ತ್ವವು ಸುಖದುಃಖಮೋಹಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಸಾಮ್ಯಾವಸ್ಥಾರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ಮಹತ್ತತ್ತ್ವವೇ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಪೃಥಿವ್ಯಂತವಾಗಿರುವ ೨೩. ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು.

ಪ್ರಕೃತಿತತ್ತ್ವರೂಪವಾದೀ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವೇ, 'ಇದಮಿತ್ಥಂ' ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ! ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದುದಾಗಿ " ಬುದ್ಧಿತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವವೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವೂ ಉಂಟು. ಬುದ್ಧಿತತ್ತ್ವರೂಪವಾದೀ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವೇ 'ನಾನು-ನನ್ನದು' ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರ-ಮಮಕಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದಾಗಿ " ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವ" ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಹಂಕಾರತತ್ತ್ವರೂಪವಾದೀ ಶಕ್ತಿ ತತ್ತ್ವವೇ, 'ಸ್ಥಾಣುರ್ವಾ ಪುರುಷೋ ವಾ' ಎಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದಾಗಿ "ಮನಸ್ತತ್ತ್ವ"ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಬುದ್ಧ್ಯಹಂಕಾರ ಮನಸ್ತತ್ತ್ವಗಳು ಶರೀರದೊಳಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮೂರೂ " ಅಂತಃ ಕರಣ"ವೆನಿಸುವುವು. ಈ ಅಂತಃಕರಣವು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು.

ಅಂತಃಕರಣರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ ಈ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವೇ, ಬಾಹ್ಯ ಶರೀರವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಶಬ್ದಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ " ಶ್ರೋತ್ರತತ್ತ್ವ" ವೆಂದೂ, ಸ್ಪರ್ಶಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ " ತ್ವಕ್‌ತತ್ತ್ವ"ವೆಂದೂ, ರೂಪ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ " ನೇತ್ರತತ್ತ್ವ"ವೆಂದೂ, ರಸಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ " ಜಿಹ್ವಾತತ್ತ್ವ"ವೆಂದೂ, ಗಂಧಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ " ಘ್ರಾಣ

ತತ್ತ್ವ"ವೆಂದೂ, ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು.

ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ ಈ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವೇ, ಉಚ್ಚಾರಣಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿ "**ವಾಕ್ತತ್ತ್ವ**"ವೆಂದೂ, ದಾನಾದಾನಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿ "**ಪಾಣಿತತ್ತ್ವ**"ವೆಂದೂ, ಗಮನಾಗಮನಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿ "**ಪಾದತತ್ತ್ವ**"ವೆಂದೂ, ಮಲಪರಿತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ "**ಪಾಯುತತ್ತ್ವ**"ವೆಂದೂ, ರೇತೋಮೂತ್ರ ಪರಿತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ "**ಉಪಸ್ಥತತ್ತ್ವ**"ವೆಂದೂ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾದುದರಿಂದ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧಿತತ್ತ್ವಾದಿತ್ರಯೋದಶತತ್ತ್ವಗಳು, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ-ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ-ಕ್ರಿಯಾ ಶಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುವು.

ಈ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವೇ, ಕೇವಲ ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ "**ಶಬ್ದತತ್ತ್ವ**" ರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಕೇವಲ ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ "**ಸ್ಪರ್ಶತತ್ತ್ವ**" ರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಕೇವಲ ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ "**ರೂಪತತ್ತ್ವ**" ರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಕೇವಲ ಜಿಹ್ವೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ "**ರಸತತ್ತ್ವ**" ರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಕೇವಲ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ "**ಗಂಧತತ್ತ್ವ**" ರೂಪವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಧ್ವನ್ಯಾತ್ಮಕ-ವರ್ಣಾತ್ಮಕಶಬ್ದವೆಂದೂ, ಸ್ಪರ್ಶದಲ್ಲಿ ಶೀತೋಷ್ಣಸ್ಪರ್ಶ ವೆಂದೂ, ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಲಪೀತಾದಿರೂಪವೆಂದೂ, ರಸದಲ್ಲಿ ಮಧುರಾಮ್ಲಾದಿರಸವೆಂದೂ, ಗಂಧದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧ-ದುರ್ಗಂಧವೆಂದೂ ವಿಭಾಗವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗದೆ ಸಾಮಾನ್ಯರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ,ಶಬ್ದಾದಿಗಳು"ತನ್ಮಾತ್ರ" ಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು.

ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಾದೀ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವೇ, ಶಬ್ದೈಕಗುಣವುಳ್ಳ "**ಆಕಾಶ ತತ್ತ್ವ**" ರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಸ್ಪರ್ಶವೆಂಬ ಪ್ರಧಾನಗುಣವುಳ್ಳ "**ವಾಯು ತತ್ತ್ವ**" ರೂಪವಾಗಿಯೂ, ರೂಪವೆಂಬ ಪ್ರಧಾನಗುಣವುಳ್ಳ "**ತೇಜಸ್ತತ್ತ್ವ**" ರೂಪವಾಗಿಯೂ, ರಸವೆಂಬ ಪ್ರಧಾನಗುಣವುಳ್ಳ "**ಜಲತತ್ತ್ವ**"

ರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಗಂಧವೆಂಬ ಪ್ರಧಾನಗುಣವುಳ್ಳ "ಪೃಥಿವೀತತ್ತ್ವ" ರೂಪವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳೊಳಗೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪೂರ್ವ ಭೂತಗಳ ಗುಣಗಳು ಅನುವರ್ತಿಸುವುವು. ನಿಗಮಾಗಮಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದೀ ಮೂವತ್ತಾರುತತ್ತ್ವಗಳು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಪವಾದ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದ ಪರಿಣಾಮರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ವೀರಶೈವಮತವು ಪರಿಣಾಮವಾದವನ್ನೂ ಜಗತ್ಸತ್ಯತ್ವವಾದವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಪರಿಣಾಮವಾದ ವಿಚಾರ

ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದೀ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಶಿವನ ಪರಿಣಾಮರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪರಶಿವನೇ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ನಿಗಮಾಗಮಗಳು ಸಾರುತ್ತಿರುವವು. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀರೇಣುಕ ಭಗವತ್ಪಾದರು ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ—

ಆತ್ಮಶಕ್ತಿವಿಕಾಸೇನ ಶಿವೋ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನಾ ಸ್ಥಿತಃ ।
ಕುಟೀಭಾವಾದ್ಯಥಾ ಭಾತಿ ಪಟಃ ಸ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಸಾರಣಾತ್ ॥೬೫॥

ಪತ್ರಶಾಖಾದಿರೂಪೇಣ ಯಥಾ ತಿಷ್ಠತಿ ಪಾದಪಃ ।
ತಥಾ ಭೂಮ್ಯಾದಿರೂಪೇಣ ಶಿವ ಏಕೋ ವಿರಾಜತೇ ॥೬೬॥

(ಪರಿಚ್ಛೇದ ೧೦).

ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಾದಿ ವಟಬೀಜೇ ಸ್ಥಿತಂ ಯಥಾ ।
ತಥಾ ಹೃದಯಬೀಜಸ್ಥಂ ವಿಶ್ವಮೇತತ್ಪರಾತ್ಮನಃ ॥೩೬॥

(ಪರಿಚ್ಛೇದ ೨೦)

ವಸ್ತ್ರವು ತನ್ನ ಪ್ರಸಾರಣದಿಂದ ವಸ್ತ್ರಮಂದಿರ (ಡೇರಾ) ವಾಗಿ ಹೇಗೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧದಿಂದಿರುವ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸದಿಂದ ವಿಶ್ವರೂಪನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವನೆಂದೂ, ವೃಕ್ಷವು ಪತ್ರಶಾಖಾದಿರೂಪದಿಂದ ಹೇಗೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವನು ಭೂಮಿ-ಜಲಾದಿರೂಪದಿಂದ ವಿರಾಜಿಸು

ತ್ತಿರುವನೆಂದೂ, ಅತಿವಿಶಾಲವಾದ ಆಲದಮರದ ಎಲೆ-ಹೂ-ಹಣ್ಣು ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಆಲದಬೀಜದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಅಡಗಿರುವುವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದೀ ಪ್ರಪಂಚವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಹೃದಯರೂಪಬೀಜದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವಾಗಿ ಅಡಗಿರುವುದೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವರು.

ಇದೇ ವಿಷಯವು "ಸ್ವಶಕ್ತಿಪ್ರಚಯೋಽಸ್ಯ ವಿಶ್ವಂ" (೩-೩೦) ಎಂಬೀ ಶಿವಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ—

ಶಕ್ತಿಶ್ಚ ಶಕ್ತಿಮಾಂಶ್ಚೈವ ಪದಾರ್ಥದ್ವಯಮುಚ್ಯತೇ ।
ಶಕ್ತಯೋಽಸ್ಯ ಜಗತ್ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಶಕ್ತಿಮಾಂಸ್ತು ಮಹೇಶ್ವರಃ ॥

ಎಂಬೀ ಸರ್ವಮಂಗಲನಾಮಕಗ್ರಂಥೋಕ್ತಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಬಹು ಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಜಾಯೇಯ । (೬-೨-೩)

ಎಂಬೀ ಛಾಂದೋಗ್ಯಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ, ಪರಬ್ರಹ್ಮವು—"ನಾನೇ ನಾನಾವಿಧಪ್ರಪಂಚರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವೆನು." ಎಂದು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಮುಂಡಕಶ್ರುತಿಯು—

ಯಥೋರ್ಣನಾಭಿಃ ಸೃಜತೇ ಗೃಹ್ಣತೇ ಚ । (೧-೧-೭)

ಎಂಬೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ-ಜೇಡರಹುಳವು ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ಜಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಜಾಲವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪರಶಿವನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿವಿಕಾಸರೂಪವಾದೀ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂದು ಸಾರುತ್ತಿರುವುದು.

ಆಮೆಯು ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ನೀಡಿಕೊಂಡು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಆ ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವಷ್ಟೆ! ಇದರಂತೆಯೇ ಪರಶಿವನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧದಿಂದಿರುವ ಜಗತ್ತನ್ನು ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವನೆಂದೂ, ಬೇರೊಂದುಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚಗೊಳಿಸುವನೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆವೆಯು ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ನೀಡಿದಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಒಳಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ನಾಶವನ್ನೂ ಹೇಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುವಂತೆ, ಸತ್ಯವೂ ನಿತ್ಯವೂ ಆದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ನಾಶವನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿನಾಶಗಳೆಂದು ಹೇಳದೆ ಶಕ್ತಿವಿಕಾಸ-ಶಕ್ತಿಸಂಕೋಚಗಳೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ನಿಗಮಾಗಮಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವುದು. ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಪರಿಣಾಮರೂಪವಾದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿನಾಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಉತ್ಪತ್ತಿನಾಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬರುವುದಷ್ಟೆ! ಆದುದರಿಂದ ಅನಾದಿಯಾದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬಾರದೆನ್ನುವುದೇ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದ ರಹಸ್ಯವು.

ಜಗತ್ಸತ್ಯತ್ವವಿಚಾರ

ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಕಲಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದೀ ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗಿರದೆ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಅನಂತ ಶ್ರುತಿಗಳು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಸಾರುತ್ತಿರುವುವು.

ತೈತ್ತಿರೀಯಶ್ರುತಿಯು—

ಸೋಽಕಾಮಯತ । ಬಹು ಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಜಾಯೇಯೇತಿ । ಸ ತಪೋಽತಪ್ಯತ । ಸ ತಪಸ್ತಪ್ತ್ವಾ । ಇದಂ ಸರ್ವಮಸೃಜತ । ಯದಿದಂ ಕಿಂಚ । ತತ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾ । ತದೇವಾನುಪ್ರಾವಿಶತ್ । ತದನುಪ್ರವಿಶ್ಯ । ಸಚ್ಚ ತ್ಯಚ್ಚಾಭವತ್ । ನಿರುಕ್ತಂ ಚಾನಿರುಕ್ತಂ ಚ । ನಿಲಯನಂ ಚಾನಿಲಯನಂ ಚ । ವಿಜ್ಞಾನಂ ಚಾವಿಜ್ಞಾನಂ

ಚ । ಸತ್ಯಂ ಚಾನೃತಂ ಚ ಸತ್ಯಮಭವತ್ । ಯದಿದಂ ಕಿಂಚ ।
ತತ್ಸತ್ಯಮಿತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ ॥ (ಆನಂದವಲ್ಲೀ ೬)

ಎಂಬೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ—ಸಕಲಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ, ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ತನ್ನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಜಗದ್ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತೆಂದೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮಪರಿಣಾಮರೂಪವಾದೀ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವಾದುದೆಂದೂ, ಸ್ಪಷ್ಟೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ರೇಣುಕಭಗವತ್ಪಾದರು—

ಯಸ್ಮಾದೇತತ್ ಸಮುತ್ಪನ್ನಂ ಮಹಾದೇವಾಚ್ಚರಾಚರಂ ।
ತಸ್ಮಾದೇತನ್ನ ಭಿದ್ಯೇತ ಯಥಾ ಕುಂಭಾದಿಕಂ ಮೃದಃ ॥೬೨॥

ಶಿವತತ್ತ್ವಾತ್ ಸಮುತ್ಪನ್ನಂ ಜಗದಸ್ಮಾನ್ನ ಭಿದ್ಯತೇ ।
ಫೇನೋರ್ಮಿಬುದ್ಬುದಾಕಾರೋ ಯಥಾ ಸಿಂಧೋರ್ನ ಭಿದ್ಯತೇ॥
(ಪರಿಚ್ಛೇದ ೧೦)

ಯಥಾ ಪುಷ್ಪಪಲಾಶಾದಿರ್ವೃಕ್ಷರೂಪಾನ್ನ ಭಿದ್ಯತೇ ।
ತಥಾ ಶಿವಾತ್ ಪರಾಕಾಶಾಜ್ಜಗತೋ ನಾಸ್ತಿ ಭಿನ್ನತಾ ॥೭೧॥
(ಪರಿಚ್ಛೇದ ೧೯)

ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೊಡ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಮಣ್ಣಿಗಿಂತಲೂ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವನಿಂದುತ್ಪನ್ನವಾದ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದೀ ಜಗತ್ತು ಶಿವನಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನೊರೆ–ತೆರೆ–ಬುದ್ಬುದಾದಿಗಳು ಸಮುದ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವತತ್ತ್ವದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದೀ ಜಗತ್ತು ಶಿವನಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಪತ್ರಪುಷ್ಪಶಾಖಾದಿಗಳು ವೃಕ್ಷಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದೀ ಜಗತ್ತು ಪರಾಕಾಶಸ್ವರೂಪನಾದ ಶಿವನಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಮಾಣವಿಚಾರ

ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ-ಅನುಮಾನ-ಶಬ್ದಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರುವುವು. ಮಿಕ್ಕ ದರ್ಶನಕಾರರು ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು. ಚಾರ್ವಾಕರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೆಂಬ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ, ವೈಶೇಷಿಕರು ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ, ಸಾಂಖ್ಯರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನಶಬ್ದಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ, ಉದಯನಾಚಾರ್ಯಾದಿನೈಯಾಯಿಕರು ಈ ಮೂರರೊಡನೆ ಉಪಮಾನವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಾಭಾಕರರು ಈ ನಾಲ್ಕರೊಡನೆ ಅರ್ಥಾಪತ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಐದು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ, ಭಟ್ಟಮತದವರು ಮತ್ತು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಈ ಐದರೊಡನೆ ಅನುಪಲಬ್ಧಿಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಆರು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ, ಪೌರಾಣಿಕರು ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕರು ಈ ಆರರೊಡನೆ ಸಂಭವ-ಐತಿಹ್ಯಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಎಂಟುಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು. ಇವರು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವ ಉಪಮಾನಾದಿಪಂಚಪ್ರಮಾಣಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗುವುವೆಂದು ವೀರಶೈವಮತಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಮಾಣನಿರೂಪಣಾವಸರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವರು. ಅಂದರೆ ಅನುಪಲಬ್ಧಿ ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಉಪಮಾನ-ಅರ್ಥಾಪತ್ತಿ-ಸಂಭವಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಅನುಮಾನಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಐತಿಹ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುವೆನ್ನುವುದೇ ಭಗವತ್ಪಾದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವುದು.

ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯವಿಚಾರ

ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು "ಸ್ಥಲ" ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಸ್ಥೀಯತೇ ಲೀಯತೇ ಯತ್ರ ಜಗದೇತಚ್ಚರಾಚರಂ ।
ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ಥಲಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಸ್ಥಲತತ್ತ್ವವಿಶಾರದೈಃ ॥

ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದೀ ಜಗತ್ತು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಲಯವನ್ನೂ ಹೊಂದುವುದೋ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮವು "ಸ್ಥಲ"ವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಸ್ಥಲರೂಪಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಸ್ವಲೀಲೆಯಿಂದ ಅಂಗಸ್ಥಲ-ಲಿಂಗಸ್ಥಲವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗುವುದು. ಪೂರ್ವೋಕ್ತಚಿತ್ತಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಜೀವನೇ ಅಂಗಪದವಾಚ್ಯನೆನಿಸುವನು. ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಪರಶಿವನೇ ಲಿಂಗಪದವಾಚ್ಯನೆನಿಸುವನು. ಲಿಂಗವು ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಕಾರಣನಾಮಕಶರೀರಸ್ಥಾನಭೇದದಿಂದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ-ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ-ಭಾವಲಿಂಗವೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗುವುದು. ಅಂಗವಾದರೂ ತ್ಯಾಗಾಂಗ-ಭೋಗಾಂಗ-ಯೋಗಾಂಗವೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗುವುದು. ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು—ಆಚಾರಲಿಂಗ-ಗುರುಲಿಂಗವೆಂದೂ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು—ಶಿವಲಿಂಗ-ಚರಲಿಂಗವೆಂದೂ, ಭಾವಲಿಂಗವು—ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ-ಮಹಾಲಿಂಗವೆಂದೂ ಆರು ಪ್ರಕಾರವಾಗುವುವು. ಇದರಂತೆ ತ್ಯಾಗಾಂಗವು—ಭಕ್ತ-ಮಾಹೇಶ್ವರನೆಂದೂ, ಭೋಗಾಂಗವು—ಪ್ರಸಾದಿ-ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯೆಂದೂ, ಯೋಗಾಂಗವು—ಶರಣ-ಐಕ್ಯನೆಂದೂ ಆರು ಪ್ರಕಾರವಾಗುವುವು. ಅಂಗಸ್ಥಲವು ಅವಾಂತರಭೇದದಿಂದ ೪೪ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೂ, ಲಿಂಗಸ್ಥಲವು ೫೭ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೂ ಆಗುವುವು. ಈ ಎರಡು ಸ್ಥಲಗಳೂ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ೧೦೧ ಸ್ಥಲಗಳಾಗುವುವು. ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಾತ್ಮಕವಾದೀ ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯಜ್ಞಾನವೇ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಮೂಲಭೂತವಾಗಿರುವುದು.

ಈ ಉಭಯವಿಧಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಲಿಂಗಸ್ಥಲವಿಷಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವದಾಗುವುದು.

ಇಷ್ಟಲಿಂಗಮಿದಂ ಸ್ಥೂಲಂ ಯದ್ಬಾಹ್ಯೇ ಧಾರ್ಯತೇ ತನೌ ।
ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಂ ತು ತತ್ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಯದಂತರ್ಭಾವನಾಮಯಂ ॥
ಪರಾತ್ಪರಂ ತು ಯತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತೃಪ್ತಿಲಿಂಗಂ ತದುಚ್ಯತೇ ॥

ಸ್ಥೂಲದೇಹದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲ್ಪಡುವುದೇ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವೆಂದೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲ್ಪಡುವುದೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವೆಂದೂ, ಕಾರಣಶರೀರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲ್ಪಡುವುದೇ ಭಾವಲಿಂಗವೆಂದೂ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಈ ತ್ರಿವಿಧ

ಲಿಂಗಗಳಿಂದ ಆರು ಬಗೆಯಾಗಿರುವ ಆಚಾರಾದಿಲಿಂಗಗಳ ಸ್ವರೂಪ ವೇಂತೆಂದರೆ—

ಆಚಾರಲಿಂಗಂ ಘ್ರಾಣಾಖ್ಯಂ ಭಕ್ತಸ್ಥಲಸಮಾಶ್ರಯಂ ।
ನಿವೃತ್ತಿಕಲಯೋಪೇತಂ ಗಂಧಗ್ರಹಣಸಾಧನಂ ॥೧॥

ಗುರುಲಿಂಗಂ ತು ಜಿಹ್ವಾಖ್ಯಂ ಮಹೇಶಸ್ಥಲಸಂಶ್ರಯಂ।
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲಯೋಪೇತಂ ರಸಗ್ರಹಣಸಾಧನಂ ॥೨॥

ಶಿವಲಿಂಗಂ ತು ನೇತ್ರಾಖ್ಯಂ ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲಸಂಶ್ರಯಂ ।
ವಿದ್ಯಾಕಲಾಸಮಾಯುಕ್ತಂ ರೂಪಗ್ರಹಣಸಾಧನಂ ॥೩॥

ತ್ವಗಾಖ್ಯಂ ಜಂಗಮಂಲಿಂಗಂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲಾಶ್ರಯಂ।
ಶಾಂತ್ಯಾಖ್ಯಕಲಯೋಪೇತಂ ಸ್ಪರ್ಶಗ್ರಹಣಸಾಧನಂ ॥೪॥

ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗಂ ಶ್ರೋತ್ರಾಖ್ಯಂ ಶರಣಸ್ಥಲಸಂಶ್ರಯಂ ।
ಶಾಂತ್ಯತೀತಕಲೋಪೇತಂ ಶಬ್ದಗ್ರಹಣಸಾಧನಂ ॥೫॥

ಮಾನಸಂ ತು ಮಹಾಲಿಂಗಮೈಕ್ಯಸ್ಥಲಸಮಾಶ್ರಯಂ ।
ಶಾಂತ್ಯತೀತೋತ್ತರೋಪೇತಂ ಸರ್ವಗ್ರಹಣಸಾಧನಂ ॥೬॥

ಘ್ರಾಣರೂಪವಾದ ಆಚಾರಲಿಂಗವು ಭಕ್ತಸ್ಥಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ನಿವೃತ್ತಿಕಲಾಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಗಂಧಗ್ರಹಣಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. ಘ್ರಾಣವು ಇಡಾಪಿಂಗಳನಾಡೀದ್ವಾರಾ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ದೇಹಶುದ್ಧಿಗೆ ಹೇತುಭೂತವಾದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾ ಚರಣೆಗೆ ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದಲೂ ಇದಕ್ಕೆ "**ಆಚಾರಲಿಂಗ**" ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ಜಿಹ್ವಾರೂಪವಾದ ಗುರುಲಿಂಗವು ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲಾಯುಕ್ತವಾಗಿ ರಸಗ್ರಹಣಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. ಜಿಹ್ವೆಯು ಷಡಕ್ಷರಮಂತ್ರದ ಉಚ್ಚಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಈ ಮಹಾ ಮಂತ್ರವು ಮಂತ್ರಮೂರ್ತಿಯಾದ ಗುರುವಿನ ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗು ವುದರಿಂದಲೂ ಇದಕ್ಕೆ "**ಗುರುಲಿಂಗ**" ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ನೇತ್ರರೂಪವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವು ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾ ಕಲಾಯುಕ್ತವಾಗಿ, ರೂಪಗ್ರಹಣಸಾಧನವಾಗಿರುವದು. ನೇತ್ರವು ತನ್ನ ಗೋಳಕದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸಕಲರೂಪ ಪದಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದ, ಇದಕ್ಕೆ "**ಶಿವಲಿಂಗ**" ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ತ್ವಗ್ರೂಪವಾದ ಚರಲಿಂಗವು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ತಾಂತಿಕಲಾಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಸ್ಪರ್ಶಗ್ರಹಣಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. ತ್ವಕ್ಕು ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಶೀತಸ್ಪರ್ಶಾದಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಇದು ಸಂಚರಣಶೀಲವಾದ ವಾಯುವಿನ ಅಂಶವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದಕ್ಕೆ "**ಚರಲಿಂಗ**" ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೋತ್ರರೂಪವಾದ ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗವು ಶರಣಸ್ಥಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಶಾಂತ್ಯತೀತಕಲಾಯುಕ್ತವಾಗಿ ಶಬ್ದಗ್ರಹಣಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. ಶ್ರೋತ್ರವು ಶಬ್ದಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದಲೂ, ನಾದ-ಸುನಾದ-ನಿನಾದ-ಮಹಾನಾದರೂಪ ಪರಾ-ಪಶ್ಯಂತಿ-ಮಧ್ಯಮಾ-ವೈಖರೀಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಅನುಗ್ರಹರೂಪಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದಕ್ಕೆ "**ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ**" ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ

ಮನೋರೂಪವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಐಕ್ಯಸ್ಥಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಶಾಂತ್ಯತೀತೋತ್ತರಕಲಾಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಸರ್ವಗ್ರಹಣಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೋತ್ರಾದೀಂದ್ರಿಯಗಳಂತೆ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ಸರ್ವವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಇದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜನಂತಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದಕ್ಕೆ "**ಮಹಾಲಿಂಗ**" ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ಅಂಗಸ್ಥಲವಿಷಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸೋಣ!

ಅಂಗಸ್ಥಲಂ ತಥಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮಾಚಾರ್ಯೈಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿಭಿಃ । ಯೋಗಾಂಗಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಭೋಗಾಂಗಂ ಚ ದ್ವಿತೀಯಕಂ ॥ ತ್ಯಾಗಾಂಗಂ ಚ ತೃತೀಯಂ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯೇವಂ ತ್ರಿವಿಧಂಸ್ಮೃತಂ ॥

ಅಂಗಸ್ಥಲವು ಯೋಗಾಂಗ-ಭೋಗಾಂಗ-ತ್ಯಾಗಾಂಗವೆಂದು ಮೂರುವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ವೀರಶೈವನು ತನಗೂ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ರಿಗೂ ಐಕ್ಯಯೋಗಾನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ "ಯೋಗಾಂಗ" ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗ ಮಾರ್ಪಿತಪ್ರಸಾದಸ್ವೀಕಾರದ್ವಾರಾ ಸುಖಭೋಗವನ್ನನುಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ "ಭೋಗಾಂಗ" ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮರಿಗೆ ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ತನುಮನೋಧನಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡು ವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ "ತ್ಯಾಗಾಂಗ" ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ಸದಾಚಾರಃ ಶಿವೇ ಭಕ್ತಿರ್ಲಿಂಗೇ ಜಂಗಮ ಏಕಧೀಃ ।
ಲಾಂಛನೇ ಶರಣೇ ಭಕ್ತಿರ್ಭಕ್ತಸ್ಥಲಮನುತ್ತಮಂ ॥

ಕೇವಲೇ ಸಹಜೇ ದಾನೇ ನಿಷ್ಣಾತಃ ಶಿವತತ್ಪರಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸ್ಥಾನವಿಮುಖೋ ಭಕ್ತೋ ಮಾಹೇಶ್ವರಃಸ್ಮೃತಃ ॥

ಮನಃಪ್ರಸಾದಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ನಿರ್ಮಲಜ್ಞಾನಕಾರಣಂ ।
ಶಿವಪ್ರಸಾದಂ ಸ್ವೀಕುರ್ವನ್ ಪ್ರಸಾದೀತ್ಯೇಷ ಕಥ್ಯತೇ ॥

ಲಿಂಗಂ ಚಿದಾತ್ಮಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಚ್ಛಕ್ತಿಃ ಪ್ರಾಣರೂಪಿಣೀ ।
ತದ್ರೂಪಲಿಂಗವಿಜ್ಞಾನೀ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗೀತಿ ಕಥ್ಯತೇ ॥

ಸತೀ ಚಾಹಂ ಪತಿರ್ಲಿಂಗಂ ಹೃದಿಯುಕ್ತಃ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭುಃ ।
ಪ್ರಾಪಂಚಿಕಸುಖಂ ನಾಸ್ತಿ ಶರಣಸ್ಥಲಮುತ್ತಮಂ ॥

ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾದಿಯೋಗೇನ ಸುಖಾತಿಶಯಮೇಯಿವಾನ್ ।
ಶರಣಾಖ್ಯಃ ಶಿವೇನೈಕ್ಯಭಾವನಾದೈಕ್ಯವಾನ್ ಭವೇತ್ ॥

ಸದಾಚಾರಶೀಲನೂ, ಶಿವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ, ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ, ಶಿವಲಾಂಛನ ಮತ್ತು ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ "ಭಕ್ತ" ನೆನಿಸುವನು. ಸಹಜ ದಾನದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನೂ, ಶಿವಾಸಕ್ತನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸ್ಥಾನ ವಿಮುಖನೂ ಆದ ಭಕ್ತನೇ "ಮಾಹೇಶ್ವರ" ನೆನಿಸುವನು ಈ ಮಾಹೇಶ್ವರನು ತನ್ನ

ಮನಃಪ್ರಸನ್ನತೆಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಲಜ್ಞಾನಕಾರಣವಾದ ಶಿವಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ "ಪ್ರಸಾದಿ" ಯೆನಿಸುವನು. ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮವು ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವೆಂದೂ, ಆ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪವೆಂದೂ, ಲಿಂಗವು ಈ ಎರಡರ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಸಾದಿಯೇ "ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ" ಯೆನಿಸುವನು. ಲಿಂಗವು ಪತಿಯೆಂದೂ ತಾನು ಸತಿಯೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕಸುಖಶೂನ್ಯನಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯೇ "ಶರಣ" ನೆನಿಸುವನು. ಈ ಶರಣನು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾದಿ ಯೋಗದಿಂದ ಸುಖಾತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶಿವೋಹಂಭಾವನೆಯಿಂದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ "ಐಕ್ಯ" ನೆನಿಸುವನು. ಈ ಭಕ್ತಾದಿಷಟ್ಸ್ಥಲಗಳು ಮುಕ್ತಿಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಸೋಪಾನರೂಪಗಳಾಗಿರುವುವು.

ಅಂಗಸ್ಥಲಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಭಕ್ತನು ಲಿಂಗಸ್ಥಲಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಆಚಾರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಭಕ್ತನು ಆಚಾರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇದರಂತೆಯೇ ಮಾಹೇಶ್ವರನು ಗುರುಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಸಾದಿಯು ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯು ಜಂಗಮಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಶರಣನು ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಐಕ್ಯನು ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಇದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಆಚಾರಲಿಂಗವು ಗುರುಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಗುರುಲಿಂಗವು ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಶಿವಲಿಂಗವು ಜಂಗಮಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಜಂಗಮಲಿಂಗವು ಪ್ರಸಾದಿಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗವು ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಹಾಲಿಂಗವು ಪರಶಿವರೂಪ ಘನಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಶಿವೈಕತ್ವವುಂಟಾಗುವದು.

"ಯಥಾ ನದ್ಯಃ ಸ್ಯಂದಮಾನಾಃ ಸಮುದ್ರೇ ಅಸ್ತಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ನಾಮರೂಪೇ ವಿಹಾಯ, ತಥಾ ವಿದ್ವಾನ್ನಾಮರೂಪಾದ್ವಿಮುಕ್ತಃ ಪರಾತ್ಪರಂ ಪುರುಷಮುಪೈತಿ ದಿವ್ಯಂ" (೩-೨-೮)

ಎಂಬ ಮುಂಡಕಶ್ರುತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ನದಿಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ನಾಮರೂಪಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದು

ವಂತೆ, ಶಿವಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ವೀರಶೈವನು ನಾಮರೂಪಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಶಿವನಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಜಲೇ ಜಲಮಿವ ನ್ಯಸ್ತಂ ವಹ್ನೌ ವಹ್ನಿರಿವಾರ್ಪಿತಃ ।
ಪರೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಲೀನಾತ್ಮಾ ವಿಭಾಗೇನ ನ ದೃಶ್ಯತೇ ॥೨॥

(ಪರಿಚ್ಛೇದ ೨೦)

ಎಂದು ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರುರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯರು ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವಂತೆ, ಲಿಂಗಾಂಗಿಯಾದ ವೀರಶೈವನು ಷಟ್ಸ್ಥಲಾಚರಣೆಯಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದಂತೆಯೂ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದಂತೆಯೂ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಮರಸಗೊಂಡು ಏಕಾಕಾರನಾಗುವನು. ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾದ ಅಂಗನಾಮಕಜೀವನು ಲಿಂಗನಾಮಕ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಇದೇ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವೆನಿಸುವುದು. ಇದೇ ಶಿವಜೀವೈಕ್ಯವೆನಿಸುವುದು. ಇದೇ "ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ" ವೆನಿಸುವುದು.

ಶಿವಂಭೂಯಾತ್ ! ಶಿವಂಭೂಯಾತ್ !! ಶಿವಂಭೂಯಾತ್ !!!

॥ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯಾಃ ಪ್ರಸೀದಂತು ॥

ವೇ॥ ಪಂಡಿತ ಶ್ರೀಕಾಶೀನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು

ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ

ಕಲ್ಯಾಣಪತ್ರಿಕೆಯ ವಿಶೇಷಾಂಕ (ಯೋಗಾಂಕ) ಕ್ಕೆ

೧೯೩೫ ನೆಯ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ

ಹಿಂದೀಲೇಖನದ ಅನುವಾದ

ಶಿವಯೋಗ

ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಪತಂಜಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು "**ಯೋಗ ಶ್ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿನಿರೋಧಃ**" ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿರೋಧ ಮಾಡುವುದೇ '**ಯೋಗ**'ವೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು. ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ನಿರೋಧಸಾಧನೀಭೂತವಾದ ಈ ಯೋಗವು ಮಂತ್ರಯೋಗ-ಲಯ ಯೋಗ-ಹಠಯೋಗ-ರಾಜಯೋಗ-ಶಿವಯೋಗವೆಂದು ಐದು ಪ್ರಕಾರ ವಾಗಿರುವುದು.

ಏಕಾಕ್ಷರಂ ದ್ವ್ಯಕ್ಷರಂ ವಾ ಷಡಕ್ಷರಮಥಾಽಪಿ ವಾ ।
ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಂ ವಾ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಮಂತ್ರಯೋಗೀ ಜಪೇತ್ಸದಾ ॥

ಏಕಾಕ್ಷರಾತ್ಮಕವಾದ 'ಓಂ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನಾಗಲಿ, ದ್ವ್ಯಕ್ಷ ರಾತ್ಮಕವಾದ 'ಹಂಸ' ಅಥವಾ 'ಸೋಹಂ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನಾಗಲಿ, ಷಡಕ್ಷರಾತ್ಮಕವಾದ 'ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನಾಗಲಿ, ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಾತ್ಮಕವಾದ 'ಓಂ ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನಾಗಲಿ ಮಂತ್ರಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಗೋಸುಗ ಜಪಿಸು ವುದೇ "**ಮಂತ್ರಯೋಗ**"ವೆನಿಸುವುದು.

ಯಸ್ಯ ಚಿತ್ತಂ ನಿಜಧ್ಯೇಯೇ ಮನಸಾ ಮರುತಾ ಸಹ ।
ಲೀನಂ ಭವತಿ ನಾದೇ ವಾ ಲಯಯೋಗೀ ಸ ಏವ ಹಿ ॥

ಯಾವನ ಚಿತ್ತವು ತನ್ನ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ನಾದದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಮನೋಮಾರುತಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಲಯವಾಗುವುದೋ ಅದೇ "ಲಯಯೋಗ"ವೆನಿಸುವುದು.

ಭವೇದಷ್ಟಾಂಗಮಾರ್ಗೇಣ ಮುದ್ರಾಕರಣಬಂಧನೈಃ ।
ತಥಾ ಕೇವಲಕುಂಭೇ ವಾ ಹಠಯೋಗೀ ವಶಾನಿಲಃ ॥

ಯಮ-ನಿಯಮ-ಆಸನ-ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ-ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ-ಧ್ಯಾನ-ಧಾರಣ-ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬ ಅಷ್ಟಾಂಗಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಮಹಾಮುದ್ರಾ-ಮಹಾಬಂಧ-ಮಹಾವೇಧ-ಖೇಚರೀ-ಉಡ್ಡಿಯಾನ-ಮೂಲಬಂಧ-ಜಾಲಂಧರಬಂಧ-ವಿಪರೀತಕರಣೀ-ವಜ್ರೋಲೀ-ಶಕ್ತಿಚಾಲನಗಳೆಂಬ ದಶವಿಧ ಬಂಧಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಧೌತಿ-ಬಸ್ತಿ-ನೇತಿ-ತ್ರೋಟಕ-ನೌಲಿ-ಕಪಾಲಭಾತಿಗಳೆಂಬ ಷಟ್ಕರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ರೇಚಕಪೂರಕ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಕುಂಭಕಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದಾಗಲಿ ವಾಯುವನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು "ಹಠಯೋಗ"ವೆನಿಸುವುದು.

ತ್ರಿಷು ಲಕ್ಷ್ಯೇಷು ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ ।
ಜ್ಞಾನೇ ವಾಽಥ ಮನೋವೃತ್ತಿರಹಿತೋ ರಾಜಯೋಗವಿತ್ ॥

ಯಾವನು ಬಾಹ್ಯಲಕ್ಷ್ಯ-ಮಧ್ಯಲಕ್ಷ್ಯ-ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಮನಸ್ಕಜ್ಞಾನ (ಅಂತರ್ಮುದ್ರಾಜ್ಞಾನ) ದಿಂದಾಗಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಅವನು ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಶೂನ್ಯನಾದ ರಾಜಯೋಗಿಯೆನಿಸುವನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದೇ "ರಾಜಯೋಗ" ವೆನಿಸುವುದು.

ಈ ನಾಲ್ಕುವಿಧವಾದ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಯೋಗವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವುದು.

ನ ಭೇದಃ ಶಿವಯೋಗಸ್ಯ ರಾಜಯೋಗಸ್ಯ ತತ್ತ್ವತಃ ।
ಶಿವಾರ್ಥಿನಾಂ ತಥಾಪ್ಯೇವಮುಕ್ತೋ ಬುದ್ಧೇಃ ಪ್ರವೃದ್ಧಯೇ॥

ರಾಜಯೋಗಕ್ಕೂ ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪರಶಿವಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾದ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಶಿವಯೋಗವು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಸ್ತಯೋರ್ಭೇದಸ್ತಥಾ ಶಿವರತಾತ್ಮನಾಂ ।
ತಸ್ಮಾನ್ಮನೀಷಿಭಿರ್ಗ್ರಾಹ್ಯಃ ಶಿವಯೋಗಸ್ತು ಕೇವಲಃ ॥

ಶಿವಪ್ರೀತಾತ್ಮರಿಗೆ ರಾಜಯೋಗ-ಶಿವಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವು ಹೇಳಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಿಗಳು ಶಿವಯೋಗವನ್ನೇ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ರಾಜಯೋಗಕ್ಕೂ ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೂ ಇರುವ ಭೇದವೇನೆಂದರೆ—ಪಾತಂಜಲಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುಣತ್ರಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ತಾರಕತ್ರಯವೆಂದೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮನೋಲಯವೇ ಅಮನಸ್ಕವೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಪುರುಷಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ರಾಜಯೋಗವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಆದರೆ ಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಗಾಧಾರವಾದ ಮಹಾಕುಂಡಲಿನೀಜನಿತತಾರಕತ್ರಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ್ವಾರಾ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಲಯಗೊಳಿಸಲು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುವ ಶಿವತತ್ತ್ವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ "ಶಿವಯೋಗ" ವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು.

ಜ್ಞಾನಂ ಶಿವಮಯಂ ಭಕ್ತಿಃ ಶೈವೀ ಧ್ಯಾನಂ ಶಿವಾತ್ಮಕಂ ।
ಶಿವವ್ರತಂ ಶಿವಾರ್ಚೇತಿ ಶಿವಯೋಗೋ ಹಿ ಪಂಚಧಾ ॥

ಈ ಶಿವಯೋಗವು—ಶಿವಜ್ಞಾನ, ಶಿವಭಕ್ತಿ, ಶಿವಧ್ಯಾನ, ಶಿವವ್ರತ, ಶಿವಪೂಜಾ ಎಂದು ಐದು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಶಿವಪೂಜೆಯು ಶಿವಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಶಿವಪೂಜೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿವಯೋಗವೆನಿಸುವುದು.

ಶಿವಾರ್ಚನವಿಹೀನೋ ಯಃ ಪಶುರೇವ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ಸ ತು ಸಂಸಾರಚಕ್ರೇಽಸ್ಮಿನ್ನಜಸ್ರಂ ಪರಿವರ್ತತೇ ॥

ಯಾವನು ಶಿವಪೂಜಾರೂಪವಾದ ಶಿವಯೋಗದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗುವನೋ ಅವನು ಪಶುವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅವನು ಈ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಜನನಮರಣರೂಪದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವನು.

ಅಂತರ್ಯಾಗೋ ಬಹಿರ್ಯಾಗೋ ದ್ವಿವಿಧಂ ತಚ್ಛಿವಾರ್ಚನಂ ।
ಮುಖ್ಯಾ ಚಾಭ್ಯಂತರೀ ಪೂಜಾ ಸಾ ಚ ಬಾಹ್ಯಾರ್ಚನೋದಿತಾ॥

ಶಿವಪೂಜೆಯು ಅಂತಃಪೂಜಾ-ಬಹಿಃಪೂಜಾ ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿರುವದು. ಅಂತಃಪೂಜೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ಅಂತಃಪೂಜೆಯು ಬಾಹ್ಯಲಿಂಗಪೂಜೆಯಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ಬಾಹ್ಯವಾದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಪೂಜೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅಂತರ್ಲಿಂಗಪೂಜೆಯು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತರ್ಲಿಂಗಪೂಜೆಗೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಪೂಜೆಯೇ ಮೂಲಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು.

ತ್ರಿನೇತ್ರಂ ತ್ರಿಗುಣಾಧಾರಂ ತ್ರಿಮಲಕ್ಷಯಕಾರಣಂ ।
ಸರ್ವಮಂಗಲಯಾ ದೇವ್ಯಾ ನಿಜವಾಮಾಂಗಶೋಭಿತಂ ॥
ಪರಂ ಶಿವಂ ಹೃದಿ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ನಿಶ್ಚಲೀಭೂತಮಾನಸಃ ।
ಯಜೇದಾಭ್ಯಂತರದ್ರವ್ಯೈರವಧಾನೇನ ತದ್ಯಥಾ ॥
ಶಮಾಂಬುಪರಿಷೇಚನಂ ಸಕಲಪೂರ್ಣಭಾವಾಂಬರಂ
ತ್ರಿಶಕ್ತಿಗುಣಸಂಯುತಂ ವಿಹಿತಯಜ್ಞಸೂತ್ರಂ ತಥಾ ।
ಸ್ವಸಂವಿದನುಲೇಪನಂ ಸಮಧಿಕಾನುಕಂಪಾಕ್ಷತಾನ್
ಶಿವಾಯ ವಿನಿವೇದಯೇತ್ ಪ್ರಕಟಭಕ್ತಿಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ॥
ಧೂಪಮಾಂತರಚತುಷ್ಟಯೇನ ತ
ದ್ದೀಪಮಿಂದ್ರಿಯಗುಣೋತ್ಕರೇಣ ತು ।
ಕಲ್ಪಯೇಚ್ಚ ಸುಖದುಃಖವರ್ಜಿತಂ
ಜೀವರೂಪಮುಪಹಾರಮಾಂತರೇ ॥
ರಜಸ್ತಮಸ್ಸತ್ತ್ವಗುಣತ್ರಯಾಖ್ಯ
ತಾಂಬೂಲಕಂ ಪ್ರಾಣನಮಸ್ಕೃತಿಂ ಚ ।
ಇತ್ಯೇವಮಾಭ್ಯಂತರಮುಖ್ಯಪೂಜಾ
ದ್ರವ್ಯಾಣಿ ಸಂಪಾದಯ ಶಂಕರಾಯ ॥

ಶಿವಲಿಂಗಪೂಜಕನು ತ್ರಿನೇತ್ರಭೂಷಿತನೂ, ತ್ರಿಗುಣಾಧಾರನೂ, ಆಣವಾದಿಮಲತ್ರಯನಾಶಕಾರಣನೂ, ತನ್ನ ವಾಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಮಾ ದೇವಿಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಹೃತ್ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ನಿಶ್ಚಲಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆಭ್ಯಂತರೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಆಭ್ಯಂತರೋಪಚಾರಗಳಾವುವೆಂದರೆ—ಶಾಂತಿಯೇ ಅಭಿ ಷೇಕಜಲ, ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕತಾಭಾವವೇ ವಸ್ತ್ರ, ಇಚ್ಛಾ-ಜ್ಞಾನ-ಕ್ರಿಯಾರೂಪ ಶಕ್ತಿತ್ರಯವೇ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ಸ್ವಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವೇ ಗಂಧ, ಅಧಿಕ ವಾದ ಭೂತದಯೆಯೇ ಅಕ್ಷತ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಭಕ್ತಿಯೇ ಪುಷ್ಪ, ಅಂತಃಕರಣಚತುಷ್ಟಯವೇ ಧೂಪ, ಇಂದ್ರಿಯಗುಣೋತ್ಕರವೇ ದೀಪ, ಸುಖದುಃಖವರ್ಜಿತವಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವೇ ನೈವೇದ್ಯ, ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೋ ಗುಣಗಳೇ ತಾಂಬೂಲ, ಪ್ರಾಣವೇ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಶಿವಯೋಗಸಾಧಕರಿಗೆ ಶಿವಯೋಗವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಹಠ ಯೋಗವು ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಹಠಯೋಗವು ಬಾಹ್ಯಾ ಷ್ಟಾಂಗ-ಅಂತರಷ್ಟಾಂಗಗಳಿಂದಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ವೀರಶೈವನು ಅಂತರಷ್ಟಾಂಗಾತ್ಮಕಹಠಯೋಗದ್ವಾರಾ ಶಿವಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

ಯಮನಿಯಮಗುಣೈಶ್ಚ ಸ್ವಾತ್ಮಶುದ್ಧಿಂ ವಿಧಾಯ
ಸ್ವವಶವಿವಿಧಪೀಠೈರೇವ ಭೂತ್ವಾ ಸ್ಥಿರಾತ್ಮಾ ।
ಅಸುನಿಯಮಜಲೇನ ಸ್ನಾಪಯೇದ್ದಿವ್ಯಲಿಂಗಂ
ಪ್ರಕಟಿತಚತುರಂಗಂ ಬಾಹ್ಯಮೇತದ್ವಿಧಾನಂ ॥

ಶಂಭೋರಥೇಂದ್ರಿಯನಿವರ್ತನಮೇವ ಗಂಧೋ
ಧ್ಯಾನಂ ಪ್ರಸೂನನಿಚಯೋ ದೃಢಧಾರಣಾ ಸಾ ।
ಧೂಪಃ ಸಮಾಧಿರಥ ಶುದ್ಧಮಹೋಪಹಾರ
ಮಾಭ್ಯಂತರಾಖ್ಯಚತುರಂಗವಿಧಾನಮೇತತ್ ॥

ಏವಮಷ್ಟಾಂಗಯೋಗೇನ ಸದಾಂತಃಪದ್ಮಸದ್ಮನಿ ।
ಪೂಜಯೇತ್ಪರಮಂ ದೇವಂ ಕಿಂ ಬಾಹ್ಯೈರ್ದೇವಪೂಜನೈಃ ॥

ಯಮ-ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಧಪಟ್ಟ ಇಪ್ಪತ್ತು ಗುಣಗಳಿಂದ ಆತ್ಮ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನಗೆ ವಶಗಳಾದ ಪದ್ಮಾಸನಾದ್ಯಾಸನ ಗಳಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂಬ ಜಲದಿಂದ ದಿವ್ಯಲಿಂಗವನ್ನು ಅಭಿಷೇಚಿಸಬೇಕು. ಇದು ಬಾಹ್ಯಚತುರಂಗವೆನಿಸು ವುದು. ಶಿವನಿಗೆ ನೇತ್ರಾದೀಂದ್ರಿಯವಿಷಯನಿವೃತ್ತಿರೂಪ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವೇ ಗಂಧವು, ಆ ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅಂತರ್ಮುಖವಾದ ಮನಸ್ಸಿ ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಶಿವಧ್ಯಾನವೇ ಪುಷ್ಪವು, ಶಿವನನ್ನು ಧೃಢವಾಗಿ ಧರಿಸುವುದೇ ಧಾರಣವು, ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತರೂಪ ಸಮಾಧಿಯೇ ನೈವೇದ್ಯವು, ಇದೇ ಆಭ್ಯಂತರಚತುರಂಗವೆನಿಸುವುದು. ಶಿವಯೋಗಸಾಧಕನು ಈರೀತಿ ಯಾಗಿರುವ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದಿಂದ ತನ್ನ ಹೃತ್ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ವೀರಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಕ್ಕೆ ಭಕ್ತ-ಮಹೇಶ-ಪ್ರಸಾದಿ ಪ್ರಾಣ ಲಿಂಗಿ-ಶರಣ-ಐಕ್ಯ ಎಂಬ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳೇ ಮುಖ್ಯಾಂಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಯಮನಿಯಮಾದ್ಯಷ್ಟಾಂಗಗಳು ಈ ಆರುಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾವೇಶ ವಾಗುತ್ತವೆ.

ಯಮೇನ ನಿಯಮೇನೈವ ಮನ್ಯೇ ಭಕ್ತ ಇತಿ ಸ್ವಯಂ ।
ಸ್ಥಿರಾಸನಸಮಾಯುಕ್ತೋ ಮಾಹೇಶ್ವರಪದಾನ್ವಿತಃ ॥
ಚರಾಚರಲಯಸ್ಥಾನಂ ಲಿಂಗಮಾಕಾಶಸಂಜ್ಞಕಂ ।
ಪ್ರಾಣೇ ತದ್ಯೋಽಸ್ಮಿನ್ ಸಂಲೀನೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗೀ ಭವೇತ್
ಪುಮಾನ್ ॥

ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರೇಣ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಸಾದೀತಿ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ಧ್ಯಾನಧಾರಣಸಂಪನ್ನಃ ಶರಣಸ್ಥಲವಾನ್ ಸುಧೀಃ ॥
ಲಿಂಗೈಕ್ಯೋಽದ್ವೈತಭಾವಾತ್ಮಾ ನಿಶ್ಚಲೈಕಸಮಾಧಿನಾ ।
ಏವಮಷ್ಟಾಂಗಯೋಗೇನ ವೀರಶೈವೋ ಭವೇನ್ನರಃ ॥

ಯಮನಿಯಮಗಳುಳ್ಳವನೇ 'ಭಕ್ತ' ನೆನಿಸುವನು. ಆಸನದಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದವನೇ 'ಮಾಹೇಶ್ವರ' ನೆನಿಸುವನು. ಚರಾಚರಪ್ರಪಂಚ

ಲಯಸ್ಥಾನಭೂತವಾದ ಲಿಂಗಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವು ಲೀನವಾಗಲು ಅವನು 'ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ' ಯೆನಿಸುವನು. ಪತ್ರ್ಯಾಹಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು 'ಪ್ರಸಾದಿ' ಯೆನಿಸುವನು. ಶಿವಧ್ಯಾನಧಾರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು 'ಶರಣ' ನೆನಿಸುವನು. ನಿಶ್ಚಲಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ಅದ್ವೈತ ಭಾವಾಪನ್ನನಾದ 'ಐಕ್ಯ' ನೆನಿಸುವನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಷ್ಟಾಂಗರೂಪ ವಾಗಿರುವ ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಗಳ ಆಚರಣೆಯುಳ್ಳವನೇ ವೀರಶೈವನೆನಿಸುವನೆಂದು ಲಿಂಗಪುರಾಣವು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಕ್ರೀಟೋ ಭ್ರಮರಯೋಗೇನ ಭ್ರಮರೋ ಭವತಿ ಧ್ರುವಂ ।
ಮಾನವಃ ಶಿವಯೋಗೇನ ಶಿವೋ ಭವತಿ ಕೇವಲಂ ॥

ಕೀಟವು ಭ್ರಮರಯೋಗದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭ್ರಮರವಾಗುವಂತೆ, ಮಾನವನು ಶಿವಯೋಗದಿಂದ ಕೇವಲ ಶಿವನೇ ಆಗುವನು. ಇದೇ ಶಿವ ಯೋಗದ ರಹಸ್ಯವು.

